INSTANT KARMA

dan kada se sve promijenilo

Knjige.Club

Uzbudljiva priča o misterijima djelovanja karme. Duhovit i mudar roman koji se čita u dahu.

Vicki Mackenzie

v|b|z

ROMAN

David Michie

Knjige.Club Books

Naslov originala
Instant Karma

David Michie

Instant karma

Dan kada se sve promijenilo

S engleskoga prevela
Radha Rojc-Belčec

v|b|z

Zagreb, 2011.

Od srca sam zahvalan svojim dragocjenim guruima:
Lesu Sheehyju, iznimnom izvoru nadahnuća i mudrosti
Gesheu Acharyai Thubtenu Lodenu, neusporedivom učitelju
i utjelovljenju
Zasepu Tulkuu Rinpocheu, dragocjenom
učitelju i jogiju.

Guru je Budha, guru je dharma, *guru je*
sangha, *guru je izvor sveukupne radosti.*
Klanjam se svim guruima, prinosim im ponude
i utječem im se za utočište.

Nadam se da će ova knjiga prenijeti valove nadahnuća mojih
gurua srcima i umovima bezbrojnih živih bića.

Nadam se da će sva bića biti sretna
i pronaći istinske izvore sreće.
Želim da sva bića budu oslobođena patnje
i istinskih uzroka patnje.
Želim da se nijedno biće nikad ne odvoji od sreće oslobođene
patnje, uzvišene radosti oslobođenja koje donosi nirvana.
Neka sva bića prebivaju u miru i spokoju, oslobođena
vezanosti i nesklonosti te ravnodušnosti.

Svaka istina mora proći kroz tri faze.
U prvoj je ismijavaju.
U drugoj joj se žestoko suprotstavljaju.
U trećoj je prihvaćaju kao nešto što se podrazumijeva.

Arthur Schopenhauer (njemački filozof, 1788. - 1860.)

PROLOG

Dan prije

Omni, Colorado

Nitko se nije mogao sjetiti kad je guru došao živjeti na vrhu planine. Dom mu je bio tek nešto više od ljetne kolibe, nedaleko od malog, ali živopisnog grada Omnija. Nije imao telefon, televiziju ili radio. Preživljavao je na oskudnoj prehrani od povrća i tko zna čega, od skromnih prihoda koje je zarađivao poučavajući meditaciju. Nije pio alkohol niti su ga ikada vidjeli da kupuje ukusne fine stvari koje su za mnoge neophodne kako bi se ugodno osjećali. Muškarac neodređene dobi koji je izgledao kao da mu je pedesetak i nešto, ali je isto tako mogao biti i stariji, kao da nije imao osobitih potreba. Ali kad bi netko pitao tko je najsretniji čovjek kojeg poznaju, dobri ljudi Omnija, pa čak i oni ne tako dobri, odmah bi jednoglasno odgovorili: „Lama Tashi.“

Iako mu je dom bio na osami, nedaleko od Nacionalnog parka Stjenjak, guru nije bio osamljenik. Svakog je tjedna održavao predavanja u Centru za meditaciju Lone Pine. Nekoliko puta mjesečno dolazio bi u grad po svoje skromne zalihe. Kad bi s kolicima za kupnju obilazio trgovinu i nekoga susreo, uvijek bi ga pogledao u oči, kimnuo i osmjehnuo se. U takvim bi se trenucima dogodilo nešto izuzetno. Osoba koju bi pogledao u oči jednostavno bi se rastopila.

Nije bilo bitno u kakvom je stanju bila prije toga, je li bila u žurbi, umorna ili je marljivo tražila stvari sa svog popisa za kupnju. Kad bi susrela lamu Tashija iznenada bi se prenula. Doživjela bi neočekivan i intenzivan podsjetnik na to tko i što uistinu jest. To je iskustvo teško prenijeti riječima. Iskustvo u kojem bi zbog jednog jedinog pogleda bila u stanju osjetiti duboku istinu o sebi. Kao da je taj muškarac bez ikakva napora mogao zaviriti iza fasade, čime je osoba sebe najčešće smatrala, i odrazio joj obuhvatniju stvarnost. S kakvim se god poteškoćama možda suočavala, bez obzira na sva ograničenja koja su je zaokupljala, sve je to postajalo poput pjene na površini oceana - površno i nebitno u usporedbi s beskonačnom stvarnošću koja se skrivala u dubini. Toliko je izraz lica lame Tashija bio dobronamjeran, toliko je srdačno bilo njegovo prihvaćanje, da bi osoba osjetila kako se u njoj budi radost. Te su tople smeđe oči zračile ohrabrenjem koje je osobi bilo potrebno - da je ispod površine sve na svom mjestu.

Tako je djelovala prisutnost lame Tashija da čak ni u samom početku nikad nitko nije prema njemu pokazivao nesklonost koju pripadnici malih sredina nerijetko osjećaju prema strancima. Lama Tashi imao je azijske crte lica, odijevao se u crvene haljine i nikad se nije pretvarao da pripada njihovu svijetu iako je živio

ondje. Ali ga nisu isključivali zato što je bio drukčiji. Posve suprotno, aktivno su tražili njegovo društvo.

Pauline Taylor, koja je na rubu grada živjela s menažerijom odbačenih životinja, pazila je kad će se na cesti za grad pojaviti prastari Volvo lame Tashija boje limete te bi odlazila od kuće u najprikladnijem trenutku da ga sretne. Dok bi joj suze navirale na oči, svakome tko bi je htio saslušati govorila je kako nikad nije osjetila takvu bezuvjetnu ljubav kao u trenutku kad se prvi put susrela s lamom Tashijem na odjelu za deterdžente.

Profesor Hawke koji je prije mirovine predavao na Princetonu nije se htio intelektualno srozavati razgovarajući s bilo kim, ali je običavao zaokupiti lamu Tashija svaki put kad bi ga susreo, inzistirajući da mu se pridruži na kavi u Dobroj pečenki te je od njega zahtijevao odgovore na misteriozna pitanja o kvantnoj mehanici.

Čak su i Margaritu Moore, s dobro poznatim neumoljivim stavovima o svima koji nisu bili ponovno rođeni, heteroseksualni i gorljivi zagovornici Drugog amandmana, jednom vidjeli kako se ispred svoje crkve *drži za ruke* s lamom Tashijem, od sveg se srca suglasivši s njim da postoji samo jedna konačna stvarnost i da ako je želimo iskusiti najprije se moramo osloboditi svojih uskih pogleda o sebi. U tom trenutku činilo joj se da su riječi gurua toliko očite da čak ni ona sama nije mogla drugo nego složiti se s njim.

Nekoliko sati poslije, kad je djelovanje njegove prisutnosti počelo slabiti, vratila se svojim uobičajenim stavovima. Ali kakav je to bio nevjerojatan prizor u tom trenutku!

Lama Tashi bio je toliko omiljen u gradu da su se ljudi šalili kako će im podrška gurua s planine zajamčiti uspjeh na izborima. Kad bi ga netko upitao bi li možda razmislio o tome da se sam kandidira, lice bi mu se naboralo, srebrnasta bradica bi mu zadrhtala te bi se s užitkom od srca nasmijao kao da je takav prijedlog namjerno i urnebesno smiješno idiotski. Što je na neki način i bio. Ali s druge strane i nije.

Kad se jednom pojavila, ideja da im lama Tashi bude predstavnik u Vijećnici ili Kongresu ili čak - a zašto i ne bi - u Senatu bila je prilično ustrajna. Povremeno bi ga netko upitao: „Biste li razmislili da nam budete gradonačelnik, lama Tashi?“ Ili: „Biste li se kandidirali za Kongres?“ A on bi uvijek odgovorio na isti zagonetan način. Toplo bi i ohrabrujuće pogledao čovjeka u oči i odgovorio: „Prijatelju moj, postavili ste pogrešno pitanje. Bitno je postaviti korisno pitanje ako želite dobiti koristan odgovor.“

Iako lama Tashi nije bio pustinjak, nije odugovlačio kad bi se spustio u grad, niti je obilazio kavane ili restorane osim ako ga onamo ne bi doslovce odvukli pojedinci slični profesoru Hawkeu. Zato nitko nije znao gotovo ništa o metodama koje su mu davale taj dojam posebne prisutnosti, tu naizgled čarobnu auru koju je širio oko sebe gdje god bi se našao. Tijekom godina, kad bi ga ljudi katkad pitali

u što vjeruje, odgovorio bi kao da je htio biti od koristi osobi koja bi postavila pitanje, koristeći se riječima koje su davale nadu, najdragocjeniji od svih darova.

Kathy Branton, djevojci koja je ispod osorne vanjštine skrivala djetinjstvo ispunjeno zlostavljanjem, jednostavno je odgovorio da vjeruje u srdačnost i ljubaznost. Da je itko drugi izgovorio takvu sentimentalnost, Kathy bi se sva nakostriješila. Ali njegova je prisutnost bila toliko prirodna, suosjećanje u njegovim očima tako nesuzdržano da su je te njegove riječi neobično ohrabrile.

Kad ga je o tome upitala Maria Flavio, posrnula katolkinja ispunjena osjećajem krivnje, pokazao je prema gore, gdje se proljetno nebo pružalo kao kupola čistog plavetnila od jednog horizonta do drugog. „I mi smo takvi“, rekao joj je. „Savršeno bistri. Bez obzira na to kakvi oblaci prolazili nebom, ili koliko se dugo zadržali, nemaju nikakvu moć kojom bi okaljali našu istinsku prirodu. *Ona* uvijek ostaje nedirnuta i blistava.“

Kad se Maria rastala s lamom osjetila je subliminalnu lakoću, kao da je netko iznenada i neočekivano otklonio teret koji je i ne znajući nosila na ramenima cijelog svog života.

Lama Tashi katkad uopće ne bi rekao ništa. Kad ga je Darius Styles, Gwenin i Angelov tinejdžer obolio od cerebralne paralize, pokretom pozvao k sebi, lama je prišao dječaku koji je poguren sjedio u svojim kolicima pod suncem ispred trgovine gdje je čekao majku. Fizički je Dariusovo tijelo bilo izobličeno, ali je malo toga bilo pogrešno s njegovim umom. Već je i prije u gradu zapazio lamu Tashija u njegovim upadljivim haljinama.

Kad mu se guru približio, Darius je postavio pitanje zvukovima koje lama nikako nije mogao odgonetnuti, barem ne slušajući ih. Ali to nije bilo bitno. Lama Tashi je uhvatio dječakovu desnu ruku i pogledao ga u oči.

Darius je, kao prvo, bio nelagodno svjestan svog izgleda i to ne samo zato što je bio u nazočnosti stranca odjevena u neobičnu odjeću. Budući da je više od većine ljudi bio otvoren neverbalnoj komunikaciji, bilo je nešto u jednostavnoj guruovoj dobroti što mu je u početku bila gotovo nepodnošljiva.

Ali nakon nekog vremena Darius je podigao pogled. Kad je to učinio, nije prošlo dugo prije nego što se i sam osmjehnuo. Držeći još uvijek guruovu ruku svojom desnom, namjestio se u stolici tako da je lijevu mogao podići i vrhovima prstiju dotaknuti srce.

Lama Tashi je kimnuo.

Bio je to jedan od samo nekoliko susreta koje je Darius doživio u svom životu koji nitko nije nadgledao. I jedan od najsmislenijih.

Na takve je načine lama Tashi ljudima među kojima je živio uvijek davao dar nade. Nadu koja je nadahnjivala njihove uvide i samoprihvaćanje. Nadu koja bi mogla donijeti pozitivnu promjenu.

*

Kao što se odupirao uobičajenim konvencijama uvjerenja, postojala je slična neodređenost u pogledu toga zašto je lama odlučio postati dio upravo njihove zajednice. Polaznicima Centra za meditaciju Lone Pine lama bi rekao da je njegov posao pomoći im da iskuse istinsku prirodu vlastita uma. Tomu i Tini Jackson, susjedima u Vulture Peak Driveu, objasnio je da je njegova koliba idealno mjesto za meditaciju.

Jedini stvor kome je otkrio nešto više istine bila je njegova družica u kolibi, sijamska mačka imenom Shanti. Kao i gotovo sve u životu lame Tashija, ni Shanti nije stigla zahvaljujući bilo kojem namjernom postupku s njegove strane, nego se pojavila sama od sebe. Jednoga je dana dok je meditirao jednostavno zakoračila kroz otvoren prozor i sklupčala se uz njega. Nikad nije odlučila otići.

Lama Tashi povremeno bi pomilovao Shanti koja je ljenčarila na ljetnom suncu na njegovoj prozorskoj dasci. Ili dok bi se navečer grijala ispred vatre.

„E da, ovo je najljepše mjesto za čekanje, nije li, lijepa moja Shanti?“ rekao bi milujući je po njezinu raskošnom trbuščiću. „Najsavršenije mjesto na kojem možemo provesti vrijeme dok čekamo.“

Što su točno čekali provodeći svoje vrijeme na tom mjestu nije bilo nešto o čemu se izjasnio. Niti je mački bilo osobito stalo do toga, sve dok je i dalje vrijeme čekanja provodio s njom. I dok ju je češkao po trbuščiću, jasno.

Poslijepodne onoga dana nakon kojeg su uslijedili najčudesniji dani, lama Tashi krenuo je prema kući svojih susjeda. Budući da je živio na najudaljenijem kraju Vulture Peak Drivea, na malo uzdignutijem terenu od rezidencije Jacksonovih, kad se tek uselio prilično se dobro upoznao s Jacksonovima s udaljenosti, nekoliko tjedana prije nego što ih je uistinu susreo. Tom, visok, širokih ramena i uspravna držanja, odavao je dojam nepobjedivosti, pravi primjer nedavno umirovljenog vojnog časnika. Tina je bila uredna, živahna i hrabra pred poteškoćama, uvijek u pokretu. Kad nije izrađivala ekstravagantne cvjetne aranžmane za vjenčanja, krštenja i ostale prekretnice u zajednici, brinula je o svojim biljkama. Osobito su je radovali prekrasni cvjetovi salvije koja je bujala u visećim košaricama obješenim duž cijelog njihova balkona.

Jacksonovi su bili ona vrsta ljudi kojima su prijatelji iz vojske stalno navraćali. Njihova je kuća bila pravo sastajalište. Tijekom onih ranih godina rijetko kad bi prošla noć vikenda a da njihov balkon, okrenut prema istom panoramskom prizoru kao i skroman trijem lame Tashija, nije bio prepun bivših kolega i njihovih supružnika, dok su se muškarci stalno prijateljski tapšali po leđima i lupkali po ramenima.

Neumorne zabave u planini nisu remetile laminu rutinu. Povremeni zalutali zvuci glazbe ili smijeha nošeni noćnim vjetrom nisu bili dovoljni da mu ometaju san - obično je do devet navečer već bio u postelji. Kad bi se probudio za svoju prvu meditaciju u tri ujutro, obuhvativši pogledom nedirnuto spokojstvo mjesečinom obasjane doline, činilo mu se da je jedina osoba na svijetu.

S vremenom, zabave kod prvih susjeda prorijedile su se, Tom je postajao poguren, a Tina je usporila. Nisu mogli izbjeći starenje, iako godine nisu bile jedino što je moglo objasniti promjene koje su zadesile Toma, a samim time i Tinu. Postojao je znatno ozbiljniji razlog zbog kojeg je bivši pukovnik provodio mnoge osamljeničke sate na balkonu, zureći u noć, s čašom burbona u blizini.

Nešto što je bio u stanju racionalizirati, potisnuti ili ignorirati tijekom najvećeg dijela svog radnog vijeka počelo je iskorištavati neaktivnost njegova umirovljenja kako bi izronilo iz svog kovčega u podrumu i kliznulo u budnu svijest. Nešto što se prije otkrivalo samo u njegovim najstrašnijim noćnim morama prikralo bi mu se u najneočekivanijim trenucima, a jednom kad bi se pojavilo, opsjelo bi mu svu pažnju. Bilo je to nešto užasavajuće, mučno, ispunjeno patnjom, nešto što mu je bilo teško priznati čak i samome sebi, a kamoli bilo kome drugome.

Lama Tashi to je jasno uvidio prvi put kad su se susreli. Do toga je došlo nekoliko mjeseci nakon što se lama doselio, dok je gurao kantu za smeće do kraja ulice, gdje bi je smetlari svakog tjedna praznili. Tom je upravo bio smjestio svoju kantu u stražnji dio svog kamioneta. Okrenuvši se, zapazio je novog susjeda kako mu se približava te je nagonski zauzeo nedodirljivo vojničko držanje.

Kad je lama Tashi susreo pogled Tomovih bistrih plavih očiju, istoga je trenutka vidio što mu je u srcu, i oči su mu se ispunile suosjećanjem.

Zbunjen, Tom nije znao kako bi reagirao. Nikad nije osjetio da je tako potpuno providan, osobito kad je riječ o toj najstrašnijoj od svih strahota. Bio je iznimno uspješan u prikrivanju te je sumnjao da itko uopće može i posumnjati što nosi u srcu. A sada, uhvaćen nespreman pred muškarcem očito ispunjenim vrlinama, nije znao što bi učinio. Ni u kom slučaju nije bio spreman za bujicu dobronamjernosti koja je potekla iz srca lame Tashija, pa se istodobno osjećao nelagodno i potpuno nevrijedno. Stoga se povukao iza fasade naglašene uljudnosti i inzistirao da odveze lamu Tashija kući, govoreći cijelo vrijeme o propisima gradske čistoće.

Od idućeg tjedna Tom bi uvijek navratio kako bi pokupio susjedovu kantu za smeće i vratio mu je kasnije tijekom dana kad bi bila ispražnjena. Kad bi napadao snijeg tijekom zimskih dana, raščistio bi ga duž Vulture Peak Drivea, i to ne samo pred svojim vratima, nego i pred laminim.

Da je netko od njega zatražio da objasni svoje postupke, Tom bi se uspravio i rekao nekoliko riječi o tome koliko je bitno biti dobar susjed. No stvari su išle dublje od toga. Jednom, kad je popravljao svoju kamenu ogradu, Tom je bez pitanja proveo tjedan dana popravljajući i laminu. A kad je lama otputovao na dva mjeseca na Himalaju, kako bi posjetio svog postarijega gurua, kolege i obitelj, vratio se i zatekao svoju kuću dobro izoliranu, što ga je štitilo i od najhladnije arktičke zime kao i od ljetne vrućine.

Lama Tashi uvijek je od srca zahvaljivao svom susjedu na ljubaznosti, iako su i on i Tom bili svjesni da Tom zapravo i nije čeznuo za njegovom zahvalnošću. Žudio je za nečim što dotad još nije bio u stanju izraziti riječima.

Lama Tashi je tijekom idućih mjeseci i godina nastojao navesti Toma da se otvori. Katkad ga je gotovo silom morao odvući od utvare koja ga je hipnotizirala. Lami nije promaknula ironija: njegov je susjed bio čovjek koji mu je živio najbliže, koji mu je u praktičnim stvarima pomagao više od većine i kojemu je njegov savjet bio neizmjerno potreban, ali je istodobno odolijevao svim njegovim pokušajima da mu pomogne.

Dosta toga! Znajući da dolazi dotad neviđena, dubinska promjena, lama Tashi bio je svjestan da će Tom dobiti najbolju priliku da se oslobodi čudovišta koje mu je polagano isisavalo život. Svi su dotadašnji pokušaji da ohrabri Toma bili uzaludni. Vrijeme je za drukčiju metodu.

Lama Tashi triput je pokucao na ulazna vrata Jacksonovih. Prošlo je neko vrijeme prije nego što se ključ okrenuo u bravi i na vratima se pojavio Tom. Ponovno su im se pogledi susreli. U očima lame Tashija pojavilo se ono isto razumijevanje dok je duboko zabrinut razmišljao o tome koliko je Toma već obuzela tama.

Tom ga je uveo kroz hodnik u svjetlom ispunjenu sobu s visokim stropom prekrivenim krovnim prozorima, u čijoj je sredini stajao veliki stol. Nekoć bi na stolu dominirao jedan od Tininih velikih cvjetnih aranžmana, festival živahnih cvjetova i zelenila. Toga je dana stol bio potpuno pusta, velika, prazna i dobro uglancana ploča. Tom ga je poveo u dnevnu sobu koja je imala izlaz na balkon, u sobu koja je nekoć bila središte burnog društvenog života Jacksonovih. Zidovi su bili prepuni fotografija ratnih brodova i borbenih zrakoplova, a na počasnom mjestu nalazio se par mušketa Enfield iz Građanskoga rata. U udaljenijem uglu uzdizao se uspravni klavir na kojem nitko nikad nije svirao. Balkon je bio otvoren i neuobičajeno pust, lišen nekoć raskošnih visećih vrtova Babilona, kako je Tom običavao ironično govoriti o kreacijama svoje supruge.

„Došao sam vas upitati biste li mi učinili uslugu“, započeo je lama Tashi kad su sjeli. „Od sutra ću nekoliko dana možda biti potreban negdje drugdje. Pitao sam se biste li htjeli otići do moje kolibe i ako nisam ondje nahraniti Shanti?“

Tom je kimnuo. „Naravno.“

Nekoliko su se minuta dogovarali o vremenu kad je treba nahraniti, gdje je spremljena hrana i o njezinoj sklonosti prema različitim vrstama hrane, o tome kad joj treba dati vodu i kako izlazi iz kolibe i vraća se. Tada su prešli na razgovor o tome kako je te godine tijekom proljeća rano zatoplilo i kako će to utjecati na crne medvjede koji su se iz zimskoga sna budili ranije nego što je uobičajeno.

Čavrljanje je došlo svome kraju. Zavladala je neugodna tišina. Sad ili nikad.

Lama Tashi okrenuo se i pogledao prema balkonu na kojem je Tom iz noći u noć sjedio posve sam. „Katkad vas viđam navečer“, rekao je.

Tom je slijedio njegov pogled kao da zajedno s njim proučava smanjen vlastiti lik zguren u stolcu.

„Volim burbon“, primijetio je nagnuvši glavu prema baru u uglu sobe u kojem je red boca s alkoholom vojničkom preciznošću bio poredan uza zid prekriven zrcalima.

Lama Tashi je proučavao mnoštvo boca. „Alkohol“, mudro je kimnuo. „Mislim da katkad djeluje poput meditacije.“

Tomove su se obrve strogo trznule prema gore. „Otkud vam to?“

„Alkohol ništa ne mijenja“, objasnio je. „Ali može promijeniti vaše osjećaje prema stvarima. Privremeno.“

Tom je točno znao kamo smjera lama Tashi koji je ponovno nastojao otvoriti ta ista vrata. Ništa nije odgovorio nego je spustio pogled, već nagonski nastojeći izbjeći tu temu.

„Pomaže vam da zaspite, je li tako?“ ponovno je pokušao lama.

Tom dugo ništa nije odgovorio, a onda je progunđao: „Anestetik.“

Lama Tashi je kimnuo. „Olakšava vam bolove.“

„Vjerojatno ćete mi sad reći da bih umjesto toga trebao meditirati“, Tom mu je dobacio prkosan pogled. „Ali ne volim baš satima nepomično sjediti. Ja sam čovjek od akcije.“

Napokon su se razumjeli. Uzrok Tomove patnje izašao je na svjetlo dana, zajedno s njegovom nepopustljivošću. Samo zato što je bio ispunjen dubokim suosjećanjem, lama Tashi učinio je posljednje što bi Tom očekivao. Dok ga je Tom proučavao plavim očima koje su bile tako svijetle da su se doimale gotovo bezbojno, lama Tashi odrazio mu je potpuno drukčiju stvarnost.

Više nije bilo ni traga dobronamjernom prihvaćanju s kojim je Tom bio upoznat, nego je umjesto toga u laminu pogledu prebivala moć kakvu Tom nikad prije nije osjetio. Izazivala je u njemu veći strah nego najstrašnije s čime se susreo u vojsci. Zloslutnije zato što ga je ta moć suočavala sa stvarnošću zbog koje se desetljećima svim silama trudio kako bi je izbjegao: mučenje kojem ga je podvrgavao vlastiti um. Neshvatljivi užas koji je iskusio prije više desetljeća i kojemu nije mogao pobjeći. Strah koji je prodirao do kosti i postao jedino o čemu je mogao razmišljati. U susjedovim očima sve je vidio odraženo s objektivnošću koja je u sebi nosila hitno i intenzivno upozorenje. Više nije mogao izbjegavati jezivu spoznaju o tome da koliko god sad osjećao duboku patnju, to nije bilo ništa u usporedbi s onim što ga je čekalo ako se nešto ne promijeni.

Što će učiniti kad više ne bude imao balkon na kojemu je mogao sjediti ili burbon koji mu je umrtvljivao osjećaje? Nakon što umre, kad se njegov um nagonski otvori tom užasu koji će ga tada potpuno obuzeti? Oslobođen tijela, bez ičega što bi ga usidrilo uz mjesto na koje se mogao vratiti makar i samo radi privremenog olakšanja, suočit će se ne s noćnom morom Hieronymusa Boscha nego s vlastitom budućnošću. Nije li upravo to bila prava definicija pakla:

neumoljivo iskustvo beskonačne boli? Nekoć je načas ugledao takvo iskustvo i pokušao ga omalovažiti, ali se ono neizbježno odražavalo u pogledu lame Tashija ispunjenom sveobuhvatnim gnjevom.

„Slažem se da se nešto mora poduzeti“, rekao je lama nakon nekog vremena, kao da se javlja iz nekog drugog života.

Duboko uznemiren, Tom je primijetio kako se u oči njegova susjeda vraća uobičajeni spokoj. Nikad ne bi ni pomislio da bi taj blagi guru mogao posjedovati takvu moć koja ga je potresla do same srži. Zadrhtavši, shvatio je zašto se lama prema njemu uvijek tako suosjećajno odnosio - ne samo zbog onoga što ga je sada proganjalo, nego zbog toga što je shvaćao što ga čeka. Stvari će postati samo još teže.

Lama Tashi bio je svjestan da je Tom potpuno usredotočen na njega. „Ništa u budućnosti nije određeno“, rekao je, obraćajući se Tomovim mislima. „O vama ovisi hoćete li stvarati uzroke posljedica koje želite iskusiti. *Sami* stvarate vlastitu stvarnost.“

Zavladala je podulja pauza dok je Tom nastojao shvatiti ono što se upravo dogodilo. Zagledavši se u lamu, upitao je: „Što mi vi predlažete?“

Kasnije, prije odlaska na počinak, lama Tashi stajao je ispred svog doma, zagledan u tamu - u prostor koji je za njegova susjeda bio pozornica užasa. Izvor zlokobnih utvara koje su proganjale Toma, koje su ga hipnotizirale strahotama, ali su ga na neki način uspijevale natjerati da im se vrača iz noći u noć, s burbonom u ruci.

Iskustvo lame Tashija teško da je moglo biti drukčije. Za njega su sati tame bili vrijeme divljenja, kad bi blještava svjetlost i aktivnost posustale i razotkrile suptilnije stvarnosti koje su ukazivale na čudesnu svrhu. Žuboreći potočić s druge strane planine, izvor zelenih pašnjaka koji su ga okruživali, postajao je čujan tek kad bi se zvukovi dana izgubili te bi se stalno obećanje života moglo čuti kako teče slatko poput uspavanke. Visoko gore na nebu, mjesec i zvijezde koji su ostajali skriveni sve dok ne bi pala noć, poprskali su nebo kozmičkim obrascima čudesno ispunjenim mogućnostima.

Iz te prostrane, međusobno ovisne sveobuhvatnosti sve će stvari izroniti, postojati i nestati. Za lamu je prolazni ples elemenata, beskonačan u svom gibanju, bio sveprisutni podsjetnik na prolaznost. Jer ako ništa nije vječno, tada je sve moguće. Jedina je sigurnost promjena.

Shanti se pojavila na prozoru kolibe i mijauknula, trljajući glavom postrance okvir prozora. Lama Tashi ju je podigao, nježno je privinuvši k sebi tako da su grijali jedno drugo promatrajući noć ispunjenu obiljem.

„Tako je, mila moja, sve se mora promijeniti“, rekao je. „Jedino je pitanje kako.“

PROBUDI SE I OSJETI MIRIS KAVE!

Petak
8:00 prijepodne (istočno standardno vrijeme)
6:00 prijepodne (planinsko standardno vrijeme)
5:00 prijepodne (pacifičko standardno vrijeme)

Um prethodi sveukupnom djelovanju.
Svim djelima upravlja um i sve ih um stvara.
Ako čovjek govori ili djeluje iskvarenog uma, slijedi patnja,
Kao što kotač slijedi kopito vola koji vuče kola.

Um prethodi sveukupnom djelovanju.
Svim djelima upravlja um i sve ih um stvara.
Ako čovjek govori ili djeluje iz spokojnog uma, slijedi sreća,
Kao što čovjeka slijedi njegova sjena.

BUDHA (5. stoljeće prije Krista)

PRVO POGLAVLJE

Wall Street, New York

Amy Robbins je ispustila kovanicu u šešir beskućnika. Kao i gotovo svakog petka. Isti je muškarac sjedio na ulazu u istu trgovinu, neuredan i zarastao, obraza crvenih od hladnoće.

„Bog vas blagoslovio!“ rekao je i toga dana, kao i uvijek kad bi njezina kovanica zazveckala dotaknuvši ostale u njegovu šeširu.

„I vas“, promrmljala je.

Nedaleko odatle nalazio se kafić. Petkom bi rano odlazila na kapučino koji joj je bio nagrada što je preživjela još jedan tjedan u gradu. Možda skromna nagrada, ali je sa svojom plaćom mlađeg analitičara morala biti pažljiva.

Ispred nje u redu u Brew Ha bilo je troje ljudi. Stojeći iza stroja za *espresso* Jordan je s osmijehom uhvatio njezin pogled i podigao obrve.

Kimnula je osmjehnuvši se.

U tih nekoliko mjeseci zapamtio je njezinu narudžbu tako da je, kad je platila, njezin kapučino već čekao na pultu, s njezinim imenom ispisanim u pjeni. Prvi put kad se to dogodilo bila je oduševljena, ne samo zato što je visoki, dugonogi Jordan očito zapamtio njezino ime. Bilo je to i prvi put da su je priznali kao redovitu gošću. Nekoga tko živi u blizini. Osobu koja ima jednako pravo reći da je Njujorčanka kao i bilo tko drugi.

Sve dotad se osjećala kao provincijalka. Lijepo lice, drskost, bistar pogled i zgodna figura možda su joj mogli otvarati vrata kod kuće u Aubreyju u Teksasu, ali se ovdje osjećala kao uljez već i samim tim što je nastojala pronaći svoje mjesto. Katkad se pitala zašto uopće ustrajava - prljav stan, svakodnevno putovanje na posao i kući, slaba plaća. Osim što ju je motivirala uzvišenija svrha. Poput bezbrojnih drugih ljudi prije nje, nadala se da će već i samim tim što živi ondje pronaći način za ostvarenje svojih najdubljih želja.

Dotad joj je Brew Ha bilo utočište, mjesto u kojem se ugodno osjećala. Jer dok je ispijala svoj kapučino svakog bi petka nostalgično razmišljala o svemu onome lijepom kod kuće u Aubreyju, kao što su bili gospodin Deal i konji o kojima je brinula u Utočištu za konje Bluegrass, a osobito njezin voljeni Flash kojeg je jahala od djetinjstva. Isto bi se tako podsjećala zašto je došla ovamo.

Prijatelji bi je kod kuće uvijek hvalili zbog toga kako je uredila svoju sobu, suvremeno i šik, čak i ako nisu znali izraziti riječima ono što je napravila ili kakav je dojam to ostavljalo na njih. Govorili su joj da ima dobro oko. Znala je

kombinirati stvari. I zato se odlučila jednog dana studirati dizajn interijera jednom kad shvati kako stvari funkcioniraju u New Yorku i kad skupi samopouzdanje kako bi ostvarila svoje snove.

Vikendom bi Amy šetala svojim novim susjedstvom u Brooklynu, zastajkujući pred nekim zgradama, pitajući se kako bi bilo živjeti ondje. Najdraža joj je bila spektakularna zgrada Woodrowa Wilsona u stilu *art décoa.* Toliko ju je privlačila da je čak ušla u elegantno mramorno predvorje, diveći se dizajniranim vrtovima. Stanovi u zgradi kretali su se od pola milijuna naviše, a dvosobni stan stajao je barem dvostruko više. Morala bi postati financijska posrednica u Fondovima Sharma prije nego što bi mogla i pomisliti da bi mogla dovoljno zarađivati.

Kad je tog jutra bila druga na redu pred pultom, Amy je osjetila vibraciju iz džepa kaputa. Izvadivši mobitel, otvorila je poruke. Ono što je otkrila toliko ju je zapanjilo da nije ni shvatila da je došla na red. I Jordan i djevojka na blagajni morali su zajedno zazvati njezino ime kako bi je vratili u stvarnost.

Kad je podigla pogled, na licu joj se odražavao izraz zbunjenog oduševljenja.

DRUGO POGLAVLJE

Omni, Colorado

Margarita je otvorila suvozačka vrata i kartonski pladanj s dva velika *americana* pažljivo spustila na sjedalo. Podrijetlom iz Huile u Kolumbiji, ta je kava Bobu bila najdraža. Dodatak uz to što se vratila ranije.

Iz New Yorka se kući trebala vratiti kasnijim letom tog dana, ali tjedni su sastanci prošli tako dobro da se odlučila vratiti jučer poslijepodne, provevši prethodnu noć kod svoje sestre u Denveru prije nego što je toga jutra rano ustala. Bobu ništa nije rekla jer ga je željela iznenaditi. Oboje su u posljednje vrijeme mnogo radili. Budući da je bio kraj tjedna, možda su mogli iskoristiti tu priliku da se malo opuste? Da odu na neko lijepo mjesto na objed, a ostatak dana uzmu slobodno - imala je nekoliko ideja o tome što bi mogli raditi.

Zatvorivši suvozačka vrata obišla je terenac do vozačkog sjedala, osmjehujući se kad se prisjetila kad je posljednji put zastala kako bi uzela kavu. Kao i ovoga dana, kući je stigla ranije, s Bobovom najdražom kavom jedinstvena podrijetla. Nije znala je li riječ o tome što je nedavno bila više odsutna ili o kavi ili o obje stvari zajedno, ali je njezin suprug bio neočekivano raspoložen. Dapače izvrsno.

Tijekom dvadeset pet godina braka plamen njihove uzajamne strasti neminovno se ublažio do prigušena sjaja. Ali ta je ranojutarnja kava na njega imala isti učinak kao da je netko bacio benzin na ugljevlje, izazvavši potpuno neočekivan plamen žudnje koji ih je naveo da više površina u svom domu iskoriste kako to nisu učinili otkako su tek počeli hodati. Bilo je itekako dobro što se ranije te godine Gabby preselila na koledž!

Margarita se morala zapitati hoće li njezin današnji povratak izazvati isto žarko oduševljenje. Spustivši zaslon protiv sunca iznad vozačevog sjedala provjerila je u zrcalu svoj odraz, koji je u to doba jutra kao i uvijek bio prilično nemilosrdan: Provukla je ruke kroz kratko ošišanu tamnu kosu i pogledom prešla preko potamnjelih obraza prije nego što je provjerila maskaru koja je pogled privlačila na ono što je Bob uvijek tvrdio da je njezina najprivlačnija strana - živahne latinske oči. Put joj je možda malo izblijedjela, a bore su se tijekom menopauze produbile i katkad je očajavala nad nezaustavljivim promjenama koje su se događale. No pokazalo se da je seksualna privlačnost bila nešto vrlo čudno, iskra želje očito sposobna ponovno se raspaliti usprkos činjenicama kao što su stanjena koža i opuštena prsa. Izgleda da je tjelesnost bila samo dio priče. Zatvorivši zaslon sa zrcalom, Margarita je neko vrijeme razmišljala o tome kako

je ta konkretna životna sila, za koju je zamišljala da pripada prošlosti, bila u stanju dovesti do tako nenadanog i dobrodošlog buđenja u kasnijem dijelu života.

Nije osobito dugo razmišljala.

Otvorivši vozačeva vrata kako bi izašla, pažnju joj je privukao osobito poznat lik. Bio je prilično daleko - nekoliko stotina metara niz ulicu, na vrhu vanjskih stepenica. Ali čak i da je bio dvostruko dalje, čak i da nije bio odjeven u kao džungla zelenu jaknu koju su kupili u Kostarici prethodne godine, istoga bi ga trenutka prepoznala. Što je za ime svijeta radio na izlaznim vratima stana iznad Knjižare Paige Turner? I k tome još tako rano ujutro?

Pitanja su joj još navirala kad se iza njega pojavio drugi lik. Kad se okrenuo, Margarita je razaznala ružičastu boju kućnog ogrtača. Ženske ruke oko njegovih ramena. Poljubio ju je, i to ne kao da se s nekim srdačno oprašta. Intimnost njihova zagrljaja nije se mogla previdjeti. Nekoliko trenutaka kasnije vratio se unutra i brzo zatvorio vrata za sobom.

Margarita je, sjedeći iza upravljača, bila previše šokirana da bi se i pomakla.

TREĆE POGLAVLJE

Beverly Hills, Los Angeles

Dan Kavana, omiljeni televizijski voditelj afroameričkog podrijetla, duboko je spavao kad mu je zazvonio telefon. Dohvativši ga s noćnog ormarića, iz navike je pokušao isključiti budilicu, tek onda shvativši da to nije budilica, nego dolazni poziv. Od šefa vijesti. A on sam trebao je ustati još prije sat vremena.

Uspravio se u krevetu i pročistio grlo.

„Gdje si sad?“ Nick Nalder, njegov šef, nikad nije tratio vrijeme na čavrljanje.

„Upravo krećem.“ Što bi inače i bila istina. „Što se događa?“

„Zarazne bakterije.“

Trgnuvši se, Dan je odmaknuo pokrivače i ustao iz kreveta. Ništa ne može tako popraviti gledanost kao prijetnja zarazom. Što teža to bolje. „Gdje?“ upitao je ulazeći u kupaonicu i upalivši svjetlo.

„New York. Golden Drumstick na Times Squareu.“

Golden Drumstick bio je najveći lanac brze hrane u Sjedinjenim Američkim Državama. A Times Square bio je samo srce nacije. „Koliko su zarazne?“

Nalder se po svom običaju već obraćao nekome drugome u uredništvu. Dan se pitao jesu li njegove riječi upućene njemu ili nisu.

„Samo dođi ovamo što prije“, rekao mu je Nalder. „Danas se događa puno čudnih sranja.“

Dan nije imao pojma kako je isključio budilicu. Ali jutarnje će spremanje morati obaviti rekordnom brzinom. Njegova je supruga Tammy bila na konferenciji gdje se trebala obratiti Afroamerikankama u poslovnom svijetu. Što je značilo da je Maddie toga dana bila njemu na brizi.

Njihova je dvadesettrogodišnja kći slomila vrat u automobilskoj nesreći prije dvije godine, nakon čega je ostala kvadriplegičarka. Ujutro joj je uvijek trebalo mnogo vremena da se razbudi. Da bi je izvukao iz kreveta i odveo u kupaonicu, trebalo im je katkad i po pola sata.

Brzo se počeo brijati pritisnuvši broj za Maddienu glavnu njegovateljicu Jacindu, Nije odgovorila. Kao ni njegovateljice broj dva ili tri. Dan im je ostavio poruke žureći se obaviti jutarnju rutinu. Na prstima je otišao u Maddienu sobu koja je, po njezinoj želji, bila najmračnija i najtiša prostorija u kući. Jedva je uspijevao razaznati njezino lice na jastuku, ali čuo ju je kako polagano i ritmično diše. Izgledalo je da nije ni osjetila da je u njezinoj sobi.

„Ptičice moja“, iz navike je nečujno izustio.

Zatvorivši vrata za sobom, požurio je hodnikom, zgrabio mobitel i ključeve te se uputio prema prilazu gdje ga je trebao čekati automobil s vozačem.

Osjećao se grozno ostavljajući svoje nepokretno dijete samo u praznoj kući. Nikad prije nije napravio takvo što. A da se probudio na vrijeme ili da se nije pojavila udarna vijest, ni sad to ne bi učinio. On i Tammy obvezali su se nakon nesreće da će se brinuti o Maddie kod kuće i nikad nisu prekršili tu obavezu.

Do danas.

ČETVRTO POGLAVLJE

Montpelier, Vermont

Grace Arlingham zatvorila je vrata svoje kućice i oprezno se uputila preko popločane terase. Čvrsto se uhvatila za ogradu spuštajući se niz pet stepenica prema prilaznom putu. Zastavši na dnu stepenica, desnom je rukom popravila šal koji joj je pokrivao glavu bez kose. Taj joj je pokret tijekom prethodnih šest mjeseci prešao u naviku.

Prvih tjedana nakon što joj je kosa opala običavala se pitati kad će se moći riješiti tog šala, kad će pahuljice na njezinoj glavi ponovno izrasti u poznatu raskošnu grivu. Na kraju krajeva, već je to jednom proživjela. Dijagnozu. Liječenje. Spori prelazak iz razdoblja kad je prije svega drugog bila bolesnica oboljela od raka te povratak u svakodnevnu stvarnost života učiteljice klavira u Montpelieru. Iako je i ta stvarnost na neki neobjašnjivi način poprimila drukčiji ton.

Međutim, nakon posljednje dvije pretrage Grace se pokušavala osloboditi svih očekivanja. O svojoj kosi. O bilo čemu. Kad bi se iz navike pojavile misli o budućnosti - kad bi trebala početi s učenicima raditi na skladbama za ispite, gdje će obitelj ove godine provesti Dan zahvalnosti, brzo bi ih potisnula. Bilo je vrlo vjerojatno da za pet mjeseci neće imati nijednog učenika. Bit će sretna ako izdrži do Dana zahvalnosti.

Dr. Roberts joj je pokazao rezultate PET-pretraga. Za vrijeme zadnjeg razgovora na njezin je zahtjev okrenuo veliki ekran svog računala, sjeo pokraj nje i blago joj objasnio što znače crne sjene koje su se tako raskošno i zlokobno rascvjetale u njezinu trbuhu. Budući da je već bila upoznala žargon koji se odnosio na rak, nije joj trebao definirati što je metastaza ili četvrta faza. A kad je razgovor skrenuo na mogućnost palijativne skrbi, shvatila je da se uputila na putovanje bez povratka. Prvi put se žestoko borila protiv bolesti. Proživjela je nekoliko slobodnih godina. U šezdeset drugoj se nadala da će u svojim prekrasnim šumama Vermonta vidjeti promjene još mnogih godišnjih doba, ali već je i prije shvatila da dugovječnost nije privilegij namijenjen svima.

Da je bila riječ samo o njoj samoj, još bi to mogla i podnijeti. Ali nije bilo tako. Bilo je drugih koji su se u potpunosti oslanjali na nju. To ju je nepodnošljivo rastuživalo više od bilo čega drugog. Zbog njih je nastojala sakriti svoje osjećaje. Ali nije uvijek uspijevala u tome. Katkad se morala povući u spavaću sobu, zatvoriti vrata i prepustiti se suzama. Ležala bi na krevetu, s tugom u srcu

razmišljajući kako će im se život promijeniti kad više ona ne bude kod kuće da ih voli.

Osjetila je kako je promatraju s prozora. Okrenula se i mahnula.

Nije joj trebao štap, ali je hodala polagano, još sporije zbog onog što ju je čekalo.

Zastala je pred kapijom na bijeloj drvenoj ogradi koja se pružala prednjim dijelom njezina imanja. Pažnju joj je privukao pokret u pojilici za ptice, udaljenoj nekoliko metara. Približivši se, vidjela je da je u pojilicu pala pčela. Očajnički je lepršala u vodi, stvarajući valiće, dok se borila za vlastiti život.

Sagnuvši se da podigne opali list, Grace se približila. Pokušavši nekoliko puta, uspjela je podmetnuti list ispod sićušnog tjelešca uplašenog kukca i premjestiti ga na obližnji kamen, na široku površinu gdje se mogao odmoriti i osušiti. Tada je ponovila izreku koju je nekoć pročitala; činilo joj se da je u njoj sažeto sve što je bilo uistinu bitno. Tu je izreku s godinama potpuno prisvojila: „Željela bih da se sva bića oslobode patnje."

Grace je zastala nekoliko trenutaka promatrajući pčelu, bez riječi je ohrabrujući da se oporavi. Tijekom takvih trenutaka naučila se usredotočiti. Shvatila je da su sitnice zapravo velike stvari. Neko je vrijeme maleno crno-zlatno tijelo ostalo nepomično; nitko nije mogao reći koliko se dugo pčela mučila u vodi. Koliko ju je iscrpila njezina egzistencijalna borba.

Nakon poduljeg vremena pčela je zamahnuta jednim krilom, a onda i drugim. To je već bio dobar znak. Tada se pognula te je izgledalo da uređuje glavu prednjim nožicama. Potpuno zaokupljena prizorom, Grace je s dubokim olakšanjem pratila pčeline pokrete, sva u sretnom očekivanju. Ako su prethodna spašavanja bila imalo mjerodavna, to je bio uvod u ono što je Grace najviše željela. I uistinu, nakon što je još neko vrijeme uređivala glavicu i trzala nožicama, pčela je nekoliko puta ispružila krila i sporo se pokrenula, a onda odletjela. Grace je promatrala kako se uzdiže iznad kamena, hvatajući visinu, a zatim je nestala iz vida kad je zaokrenula iza kuće. Grace se sa zadovoljnim osmijehom vratila do vrata ograde.

Na nekoliko trenutaka bila se oslobodila vlastita tereta.

A sad je čekala u bolnici. Rano tog jutra je prema dogovoru bila na snimanju. Nakon toga je uslijedila pretraga krvi. Čekajući da radiolog prouči rezultate i prenese ih njezinu liječniku, otišla je u lokal na vruću čokoladu. Sastanak s dr. Robertsom trebala je imati prije pola sata.

On je najčešće bio točan. Znala je da se neki onkolozi prema svojim pacijentima odnose kao da imaju na raspolaganju sve vrijeme svijeta, što *je* bila prava ironija. A i okrutnost. Najgori dio snimanja bilo je čekanje. To je potpuno ispravno opisivao termin „tjeskoba snimanja" koji je negdje čula.

Sjedeći ispred ordinacije dr. Robertsa bila je preplavljena tom tjeskobom. Prethodni pacijent otišao je prije više od pola sata. Očekivala je da se vrata otvore u bilo kojem trenutku i da je uvedu u ordinaciju, ali je tajnica dr. Robertsa ustala od svog stola, prešla čekaonicu i smjestila se pokraj nje na stolcu.

„Dr. Roberts će vas primiti čim stigne, gospođo Arlingham“, rekla je suosjećajno. „Dobio je vaš snimak. Samo je htio razgovarati s radiologom prije nego što vas primi.“

„Dobro“, rekla je Grace progutavši knedlu.

„Požurit će se što više može.“ Medicinska se sestra osmjehnula.

Dr. Roberts nikad prije nije imao potrebu konzultirati se s radiologom, pomislila je Grace s nelagodom. Što je to uopće moglo značiti?

PETO POGLAVLJE

Deset dana prije

Centar za meditaciju Lone Pine

Omni, Colorado

Zašto *svi* ne vjeruju u karmu?“

Pitanje se začulo na kraju redovnog večernjeg predavanja lame Tashija utorkom. Osoba koja ga je postavila nije bila naivna. U prednjem redu, gdje je sjedila tijekom godina sličnih predavanja, Megan Mitchell bila je jedna od najodanijih učenica lame Tashija. Bila je u kasnim tridesetima i majka dvoje djece. Njezine su svijetle plave oči i obrazi rumeni poput jabuka odavali narav sklonu i brižnosti i radoznalosti; s obzirom na to da je čula kako lama ponovno objašnjava karmu, njoj se zakon uzroka i posljedice činio tako očitim i toliko presudno bitnim da joj se to pitanje jednostavno otelo s usana.

Lama Tashi pogledom je prešao po učenicima okupljenim u svijećom obasjanoj prostoriji, gdje su sjedili na jastucima za meditaciju. Bilo im je drago što je Megan postavila pitanje. Uz malo pravog poticaja, Rinpoche je, što je bio termin u značenju „dragocjen“ koji su katkad dobivali učitelji, znao odvojiti dosta vremena za odgovor, spominjući osobne anegdote, kao i povijesne, zajedno s navodima iz različitih svetih tekstova. A učenici su mogli i dalje uživati u njegovoj prisutnosti. Što je bio pravi razlog zbog kojeg su se vraćali iz tjedna u tjedan. Iz mjeseca u mjesec. Iz godine u godinu.

Činjenica je bila da dok su boravili u toj prostoriji s lamom Tashijem prožimao bi ih osjećaj oceanskog spokojstva. Našli su se u stanju koje je bilo kako duboko spokojno, tako i duboko smirujuće, a izgledalo je da se posve prirodno pojavljuje kad bi ih potaknuo da napuste svoju uobičajenu perspektivu i prijeđu u jednu obuhvatniju, oslobođenu neprestanog unutarnjeg brbljanja.

Lama Tashi je sve to uočio, a onda se s jedva primjetnim vragolastim osmijehom obratio svim prisutnima: „Zašto ne biste vi sami pokušali odgovoriti na Meganino pitanje?“

Prostorijom je prostrujao večernji povjetarac, raznijevši postojane oblačke tamjana i uznemirivši desetke dušica u bakrenim posudicama s uljem i vodom pod nogama Budhina kipa.

Bob, u svojoj do grla zakopčanoj košulji i staromodnoj uštogljenoj odjeći, pročistio je glas prije nego što je rekao: „Jednostavno nije u duhu naše zapadnjačke kulture da vjerujemo u karmu“, rekao je. „Donekle znamo što je to.

Koristimo tu riječ u razgovoru. Ali ponašamo se kao da karma zapravo ne postoji.“

„Točno“, lama Tashi je kimnuo, uhvativši mu na trenutak pogled tako da se Bob pitao zna li što se događa. Bob nije nimalo sumnjao da je Rinpoche vidovit, što je bila prirodna posljedica čista uma. Međutim, nije razmišljao o tome je li lama usmjerio pažnju na tu konkretnu situaciju i što o njoj misli. Niti je želio o tome razmišljati. Kad god bi se našao u guruovoj blizini svim se silama trudio izbjeći bilo kakvu misao o Knjižari Paige Turner, svojoj ljubavnici Beth ili Bethinu stanu iznad dućana.

„Čak i u društvima u kojima je karma već tisućljećima prihvaćena“, rekao je lama, „većina se ljudi ne ponaša, u skladu sa zakonom uzroka i posljedice.“

Chantelle, još jedna učenica iz prvog reda, postrance je dobacila pogled Megan. „Možda zato što je to tako velik teret, prihvatiti da je sve što doživite posljedica uzroka koje ste sami izazvali. Kad stvari krenu nizbrdo, puno je lakše za svoju nevolju okrivljavati okolnosti ili nekoga drugog.“

„Dobar odgovor“, kimnuo je lama.

Ali iz njegova izraza lica bilo je vidljivo da čeka neki drugi konkretan odgovor. Nešto im je izmicalo. Promatrajući kako se trude, izgledalo je da ga zabavlja što im to izmiče.

Neko su vrijeme namjerno izbjegavali njegov pogled.

„*Jednostavan* razlog“, poticao ih je.

Budući da ni nakon još jedne pauze nije dobio odgovor, konačno ih je odlučio izbaviti iz nevolje.

„Ljudi ne vjeruju u karmu zato što nije trenutačna“, rekao je. „Kad bi posljedica uslijedila odmah nakon uzroka, tada ne bi bilo nikakvih pitanja ni sumnji.“

Prostorijom se opipljivo proširio val razumijevanja. A zajedno s njim i bujica energije kad su se učenici počeli pogledavati, zamišljajući mogućnost onoga što je upravo iznio, jednog vremena i mjesta u kojem bi se posljedice događale neposredno nakon uzroka. Prostoriju za meditaciju nenadano je obuzeo zaigrani nalet kreativnih mogućnosti.

„Zamislite kad bi karma jednog dana postala trenutačna!“ javio se Anton, kamerman i digitalni umjetnik čija je dugačka crna kosa svezana u rep bila u oštroj suprotnosti s njegovim blijedim licem. „Kako bi to bilo ludo?“

Nekoliko ljudi se nasmijalo. Kao da je lama Tashi iz boce pustio vragolastog duha. Chantelle i Megan, smijući se, stavile su ruke na usta.

„Jednom kad bi ljudi shvatili što se događa“, rekla je Megan, „posljedice bi bile revolucionarne.“

Lama Tashi je nagnuo glavu slažući se s njom. „Bilo bi to prilično ludo“, rekao je. „U početku bi neki doživjeli trenutačnu radost. Drugi nevolje. Kad bi

svaki čovjek shvatio da ne postoji posljedica bez prethodno stvorenog uzroka došlo bi do naglih promjena. To je karma, zar ne?“

Kad su njegovi učenici počeli kimati, potaknuo ih je: „Recite mi definiciju karme, molim vas.“

Na neki način, na onaj bitan način, Rinpoche je pripadao staroj školi. Od svojih je učenika očekivao da zapamte ključna načela i definicije, pa kad bi im postavio pitanje kao toga dana, jedno koje im je stalno utuvljivao u glavu, odgovarali bi bez imalo oklijevanja i u isti glas:

„Zakon uzroka i posljedice.“

„A koja su četiri opća aspekta karme?“

„Posljedice odražavaju uzroke“, jednoglasno su odgovorili. „Pozitivna karma donosi samo pozitivne posljedice. Negativna karma donosi samo negativne posljedice.“

Kimnuo je podigavši palac.

„Karma se povećava“, nastavili su. Podigao je kažiprst.

A onda, kad je podigao srednjak: „Ako najprije ne stvaramo uzroke, ne mogu postojati posljedice.“ Tada su završili sa četvrtim općim aspektom: „Svako djelovanje donosi konkretne posljedice.“

„Sjajno, sjajno! Svi znate *teoriju“*, nasmijao se.

Je li si Bob to umišljao ili je lama Tashi gledao ravno u njega?

Nagnuvši se naprijed na sjedalu i spustivši glas, kao što bi uvijek radio kad bi želio nešto posebno naglasiti, Rinpoche je rekao: „Karma se u potpunosti odnosi na *vas*. Kad shvatite kako funkcionira, odlučujete o vlastitoj budućnosti. U tome je stvar. Naučite ovladati karmom kako biste mogli stvarati stvarnost kakvu želite. Mogli biste reći da je karma vrhunski program osobnog razvoja. Veliki je paradoks u tome da ako uistinu žudimo za preobrazbom, za vrhunskim ispunjenjem, moramo pažnju preusmjeriti sa sebe na druge. U davanju istinski primamo.“

Učenici su šutke neko vrijeme razmišljali o toj dubokoj, jasno izrečenoj poruci. Onda im je učitelj rekao: „Ako ikada poželite provjeriti vjerujete li *uistinu* u karmu, to je vrlo jednostavno“, rekao je. „Samo se upitajte: jesu li vam potrebe drugih hitnije od vlastitih?“

ŠESTO POGLAVLJE

Wall Street, New York

Amy je zahvalila Jordanu i uzela kavu pripremljenu osobno za nju. Kad se uputila prema stolu pokraj prozora, još je jedva mogla povjerovati poruci koju je upravo dobila. Projekt *Orangutan* čestitao joj je na tome što je osvojila četrnaestodnevno krstarenje jugoistočnom Azijom za dvoje, sa svim plaćenim troškovima, vrijedno 25 tisuća dolara!

Amy je u prošlosti dobila puno poruka o „osvojenoj nagradi“. Naučila je ignorirati te okrutne prijevare, što su većinom bile. Ali je imala osjećaj da je ova drukčija. Sjećala se da je prvog dana kad je stigla u New York kupila jednu jedinu kartu za lutriju za jedan dolar. Muškarac koji je prodavao karte nagovarao ju je da kupi deset karata za devet dolara kako bi povećala izglede za pobjedu. Samo što nije imala puno novca, a osim toga, nije to radila zbog nagrade, nego zbog orangutana, čija bi je patnja uvijek duboko dirnula.

Za stolom kod prozora više puta je ponovno pročitala poruku. Da bi bila sigurna, nazvala je projekt *Orangutan* i zatražila osobu koja joj je poslala mail. Direktor promotivne kampanje doimao se jednako uzbuđen kao i ona kad joj je potvrdio poruku.

Nakon razgovora ostala je sjediti zureći u promet na Devetoj aveniji i ne vidjevši ga, razmišljajući što bi mogla napraviti. U srcu je znala da je već donijela odluku.

U tvrtki Fondovi Sharma radila je manje od šest mjeseci i još nije mogla otići na godišnji. Osim toga, nije imala s kime ići. Dečko s kojim je hodala kod kuće u Aubreyju bio je davna prošlost. Kod kuće je imala bliskih prijateljica, ali kad bi odlučila pozvati samo jednu od njih, nastali bi problemi. Istoga trenutka kad je dobila poruku znala je što će napraviti te je ostala pri tome. Otvorivši *e-mail*, otvorila je novu poruku i napisala: „Draga mama, upravo sam osvojila nagradu i željela bih je prepustiti tebi i tati. Samo je jedan uvjet - oboje morate izraditi putovnice!“

Za mamu i tatu krstarenje će biti godišnji odmor života. Tata je cijeli život radio u tvrtki Parkovi i rekreacija u Aubreyju. Mama joj je bila medicinska sestra. Dok je odrastala nisu imali mnogo novca.

Nedavno su njezinu tati dijagnosticirali Parkinsonovu bolest te je postao povučen i depresivan. Njezina mama, koja je uvijek sve pokušavala popraviti, cijeli je život provela nastojeći ga razvedriti, a istodobno je vodila brigu o starijim

susjedima i uz to radila u smjenama u bolnici. Luksuzno krstarenje bilo je upravo ono što im je trebalo.

Amy se sva ozarila dok je zamišljala kako mama dobiva poruku, prenosi je tati i kako onda njih dvoje prvi put nakon dugo vremena imaju nešto prekrasno čemu se mogu radovati. Luksuzno krstarenje od Singapura do Penanga i Rangoona i mnogih drugih egzotičnih mjesta, sa svim plaćenim troškovima. Bilo je to puno više nego što je ikada mogla zamisliti. Ali se ipak dogodilo. Pokloniti takvo što roditeljima bilo je dar samo po sebi. Ispivši kavu, Amy je bila prepuna radosti. Nije mogla dočekati da joj se mama javi!

Krenula je ulicom i ušla u zgradu u kojoj je radila na dvadeset petom katu. Iako je mama redovno provjeravala poruke, tek se nedavno vratila iz noćne smjene.

Izašavši iz dizala, umjesto uobičajenog prigušenog žamora koji je vladao u drvetom obloženom predvorju Fondova Sharma, našla se okružena neobično euforičnim žamorom, a hodnikom je odzvanjao glasan smijeh.

Pogledala je recepcionara.

„Upravo smo osvojili račun Colgard“, rekla joj je Jaye s osmijehom.

„Sjajno!“ Amy se pravila oduševljena. Znala je da je ekipa institucionalnih investitora mjesecima radila kako bi ostvarila taj ugovor. Isto je tako znala da će njoj osobno to donijeti više posla te se pitala je li dorasla tome. Posljednjih tjedana gospodin Black, voditelj računovodstva, nekoliko ju je puta pozvao u ured kako bi pregledali tablice koje je pripremila. Nije bila riječ o tome da ih je pogrešno napravila, rekao joj je. Samo što su bile napravljene na starinski način.

Nije to bilo prvi put da se osjećala kao provincijalka. Djevojka iz malog grada koja nije bila dorasla brzini i profinjenosti New Yorka. Osobito zato što nikad i nije željela biti analitičar. Studirala je računovodstvo samo zato što su joj brojevi išli od ruke, a tata joj je često govorio da će uvijek imati posao jer svakoj tvrtki trebaju takvi ljudi. Tek je nekoliko minuta bila za svojim radnim stolom kad ju je netko pozvao. Podigavši pogled ugledala je osobnu asistenticu svog šefa.

„Gospodin Black bi vas htio vidjeti“, rekla je.

Amy je nastojala ostati sabrana. To nije slutilo na dobro. Jednog petka tijekom njezina prvog mjeseca u Fondovima Sharma vidjela je kako kolega prolazi kroz predvorje držeći u rukama kartonsku kutiju s raznovrsnim stvarima, uključujući i biljku kojoj se divila na njegovu radnom stolu.

Odmah je shvatila da nešto nije u redu.

„Kakva je to kutija?“ šapatom je upitala Jaye s recepcije.

„Ništa ne pitaj“, bezglasno joj je odgovorila, a onda značajno dodala: „Petak.“

Poslije joj je Jaye objasnila da je u Fondovima Sharma pravilo da osoblje otkaz dobiva petkom. Smatrali su da će svi ostali zaposlenici preko vikenda imati vremena prihvatiti novu situaciju.

Nastaviti kao da ništa nije bilo. Zaboraviti na tada već bivšeg kolegu. Kad se u ponedjeljak vrate na posao, imat će dojam kao da otpuštena osoba nikad nije ni postojala.

Kad su je uveli u njegov ured, gospodin Black je bio na telefonu. Pokazao joj je da zatvori vrata, što nije bio dobar znak. A kad je krenula prema najbližem stolcu, podigao je ruku. To je bilo još gore. Nije trebala ni sjesti! Očito je htio da napusti njegov ured čim joj kaže što je htio reći.

„Peter Sharp. Odvjetnik. Poznajete li ga?“ upitao je čim je završio poziv.

Amy se zbunila. Je li to bio klijent Fondova Sharma? Je li negdje pogriješila u njegovu povratu poreza? Odmahnula je glavom.

„Upravo je nazvao tražeći vas. Pronašao vas je na našem online popisu osoblja. Rekao je da vas je pokušavao dobiti na vašem broju u Aubreyju. Vi ste odande, iz Teksasa, zar ne?“

„Tako je.“

Pružio joj je papir sa svog radnog stola na kojem je bio napisan telefonski broj.

„Pretpostavljamo da se radi o osobnoj stvari.“ Kad su im se pogledi susreli, uočila je da mu se izraz ublažio i da je suosjećajno promatra. „Slobodno otiđite u dvoranu za sastanke i odatle ga nazovite, a ne sa svog radnog mjesta.“

„Hvala vam“, odgovorila je iznenađeno.

Osjećala se nelagodno zatvorivši za sobom vrata prostorije za sastanke. Takvu su privatnost obično dobivali samo viši menadžeri. Zabrinuto se pitala nije li se nešto dogodilo njezinim roditeljima. Ili bratu.

Ali kad je dobila Petera Sharpa, promuklim glasom dugogodišnjeg pušača rekao joj je da je želio razgovarati s njom u svojstvu izvršitelja oporuke Geralda Carsona.

To joj je ime bilo poznato, ali joj je trebalo nekoliko trenutaka da se prisjeti.

„Vjerojatno znate da je prije dva mjeseca preminuo u New Orleansu.“

Ujak Gerry! Sad se sjetila.

Gerald Carson joj zapravo nije bio ujak, nego mamin bratić. Prije šest godina, kad je završila srednju, Amy je brinula o njemu neko vrijeme. Bio je prešao osamdesetu, imao više zdravstvenih poteškoća od kojih je najozbiljnija bila slabost srca, loša cirkulacija i sekundarni dijabetes. Povrh svega toga, nedavno je pad i povrijedio leđa. Budući da je imao problema s kretanjem, trebala mu je pomoć. Amy je bila ljubazna i spremna pomoći te je rekla da će otići k njemu.

U početku je mislila da će joj biti mrsko što mora boraviti u oronuloj kući s mračnim prostorijama, neugodnim mirisima i postarijim rođakom. Ali ubrzo je dobro upoznala Gerryja te su na obostrano iznenađenje shvatili da uživaju zajedno.

Amy je bila razmaknula zavjese, preuredila njegov dom i nazvala vodoinstalatera da popravi septičku jamu. Prikupila je lonce s cvijećem razbacane po dvorištu i trijem koji je prije bio pust pretvorila u raskošno i ugodno mjesto. Zajedno bi satima sjedili ondje u razgovoru, promatrajući zalazak sunca. Nekoliko puta posjetili su jazz klub na kraju ulice. Kuhala je za njega, pili bi pivo, a katkad jednostavno sjedili uživajući u tišini. Rekao joj je da je njezin posjet najbolji odmor koji je doživio zadnjih godina.

Otada je s njim dvaput razgovarala telefonom. Budući da nije imao novca, na kraju su ga smjestili u državni starački dom. Nije voljela ni razmišljati kako se tamo zacijelo osjećao.

Amy se zato iznenadila i upitala: „Ujak Gerry je nešto posjedovao?“

„Da, u nekoliko posljednjih tjedana svog života“, odgovorio je odvjetnik.

„Kako to mislite?“

„Njegov dobar prijatelj, moj klijent gospodin Larry Denis, umro je tri mjeseca prije te je svu svoju imovinu ostavio gospodinu Carsonu. Kontaktirao sam gospodina Carsona, kao što sam sad kontaktirao i vas, te me je zamolio da sastavim oporuku. Znao je da mu nije puno ostalo. Razmišljajući o mlađoj generaciji, vi ste bili jedini koji ste ga ikada posjetili. I zato je vama ostavio sve.“

„Sve?“ Amy se iznenada zavrtjelo u glavi.

„Dva su dijela ostavštine“, objasnio joj je Peter Sharp. „Imanje. I tantijeme od pjesme koju je skladao gospodin Denis, a sad će se isplaćivati vama.“

„Ballantyne Blue?“ Ujak Gerry joj je pričao o tome.

„Upravo tako. U vrijednosti od pedeset tisuća godišnje.“

Što je bilo mnogo više nego što je zarađivala u Fondovima Sharma!

„Ostavština gospodina Denisa likvidirana je i pohranjena u mojoj tvrtki Client Trust Account. Morat ću isplatiti neke konačne troškove, ali ostat će vam nešto više od 1,8 milijuna dolara.“

Amy je bila toliko šokirana da je jedva izustila: „A što sada, hoću reći...“

„Riječ je o jednostavnom prijenosu“, odvratio je Peter Sharp. „Trebat će mi vaša iskaznica s fotografijom i potvrda o prebivalištu. Kad mi to dostavite i potpišete dokumente, sredstva će vam već za nekoliko dana biti na raspolaganju.“

Amy je iz dvorane za sastanke izašla potpuno ošamućena. Nije bila u stanju vratiti se na radno mjesto te je otišla u jedinu prostoriju u uredu gdje je mogla biti nasamo. Na svu sreću, u ženskom toaletu obloženom mramorom, s prigušenim svjetlom i osvježivačem zraka s mirisom sandalovine nije bilo nikoga. Ušla je u odjeljak, zaključala vrata i tek što je spustila poklopac zahoda, zazvonio joj je telefon. Javila se mama koja se vratila kući iz svoje smjene, našla njezinu poruku i prenijela je tati. Bili su izvan sebe od radosti. Mama je neuspješno nastojala suspregnuti suze. Čak je i Amyn tata, koji se rijetko prepuštao osjećajima, rekao

koliko su joj duboko zahvalni na takvom daru. Kako će to uistinu biti najuzbudljiviji odmor koji su doživjeli.

„Tvoja majka i ja jako smo ponosni na tebe, mila“, rekao joj je. To joj nikad prije nije rekao. Bilo je to nešto, znala je, što mu je bilo teško reći naglas, iako je upravo tako osjećao. Pa se onda i ona rasplakala.

Bio je to jedan od najemocionalnijih i najčarobnijih razgovora koje su njih troje dotad vodili, ona sjedeći u zahodu u New Yorku, a oni nagnuti nad telefonom iznad kuhinjskog stola u Aubreyju.

Pri kraju razgovora ispričala im je o tome što je saznala od odvjetnika. Kako je ujak Gerry bio naslijedio bogatstvo od dobrog prijatelja samo nekoliko tjedana prije nego što je umro i sve ostavio njoj.

Roditelji su se čudili takvim novostima; mama je rekla da joj je pravo olakšanje što Amy neće morati brinuti o novcu. Tata je dodao kako je to izuzetna podudarnost da je nedugo nakon što je njima poklonila velikodušan i neočekivan dar, i sama primila to isto. Na što se Amy ponovno rasplakala.

Još nije bilo ni devet ujutro kad je Amy izašla iz odjeljka u zahodu, ali je već i tada bila svjesna da je to najbolji dan njezina života. Otirući lice u kupaonskom zrcalu, zapravo joj i nije bilo osobito stalo do toga hoće li netko primijetiti da je plakala. Radost koja ju je ispunjavala bila je tako obuhvatna i tako duboka, da se plašila kako će morati zagrliti prvu osobu koju ugleda.

A pokazalo se da je to gospodin Sharma glavom!

SEDMO POGLAVLJE

Omni, Colorado

Kad su se vrata garaže počela otvarati, Bob se zaprepastio kad je ugledao Margaritin terenac. Kad se samo vratila? Kako će uopće objasniti zašto nije bio kod kuće tako rano ujutro?

Istoga se trenutka prisjetio riječi koje je čuo na zadnjem satu u Centru za meditaciju Lone Pine. „Idućih dana budite osobito pažljivi“, bio je rekao lama Tashi. „Vaši bi postupci mogli imati posljedice kakve ne možete ni zamisliti?

Zašto se uopće toga prisjetio, pitao se, uvezavši automobil u garažu gdje ga je uobičajeno precizno parkirao paralelno s Margaritinim. Lama Tashi je nekako znao ući čovjeku u glavu, što je katkad bilo naporno. Proteklih nekoliko mjeseci Bobu je osobito smetalo kako bi poneke rečenice koje je čuo na predavanjima izronile u njegovoj svijesti u najneprikladnijim trenucima. Kao što je bio i ovaj.

Ušavši kroz unutarnja vrata garaže u kuću, zastao je kako bi skinuo zelenu jaknu koju je nosio i provjerio kako izgleda u velikom zrcalu. Uvijek je puno polagao na svoj izgled i sad je prešao pogledom preko svoje smeđe kose, koja nije bila uobičajeno uredno razdijeljena, preko neobrijane brade i obraza, do zakopčana ovratnika zgužvane košulje od kepera. Muškarac svijetlosmeđih očiju i potamnjela ugodna lica, pitao se pokazuje li nešto gdje je bio i što je radio. Koliko je zapravo bio providan?

Drugi put zaprepastio se kad se našao u kuhinji njihove kuće uređene poput onih u Hamptonsima i zatekao Margaritu kako sjedi za kuhinjskim pultom zureći ravno u njega očima u kojima su se ogledale emocije. Pred njom se na blistavoj granitnoj površini nalazio kartonski pladanj s dva velika netaknuta *Americana*.

Ništa nije morala reći. Tišina koja je prožimala kuću bila je tako obuhvatna da je jednostavno znao da ona zna. Iako nije imao pojma kako je saznala.

„Koliko dugo traje ta afera?“

Ironija je bila u tome što ni u kom slučaju nije bio spreman za takvo pitanje. Tijekom proteklih nekoliko mjeseci izmišljao je raznolika uvjerljiva objašnjenja kako bi opravdao odlaske u grad, ali nikad nije morao iskoristiti nijedno od njih. Postupno je počeo vjerovati da on i Beth postoje u vlastitom, intimnom mjehuriću. U paralelnom svemiru, čije je i samo postojanje skriveno. Osim toga, za njega to što se događalo nije bila „afera“. Taj izraz njihovoj je vezi pridavao kvalitetu nemoralnosti, što nije odgovaralo njegovim osjećajima.

Sve je počelo slučajno. Kao pogreška. Kao jednokratna epizoda koja se može dogoditi gotovo svakom sredovječnom muškarcu koji je previše popio i našao se sam u društvu mnogo mlađe, privlačne žene, podjednako pijane, koja nije skrivala da i on privlači nju. Nije se mogao čak ni sjetiti detaljno svega što se dogodilo, osim da je bila iznimno određena u pogledu onoga što je željela od njega, a tu je rječitost pripisao alkoholu.

Odmah idućeg dana otišao je posjetiti Beth kako bi se ispričao. Htio se uvjeriti da je među njima sve u redu. Bio je iznimno svjestan da se takvi incidenti lako mogu oteti kontroli i usput uništiti ugled, izloživši muškarca ucjeni ili čak i pravnom progonu. Ali najviše od svega želio je izgladiti stvari kako Margarita ništa ne bi saznala.

Kad je došao, Beth je upravo bila zatvarala knjižaru, a njezina reakcija nije bila među onima koje je očekivao. Umjesto toga, ubrzo se ponovno našao gol s njom, ali ovaj put potpuno trijezan. I definitivno u stanju zapamtiti svaki detalj onoga što se dogodilo. Prisjećajući se živopisno detalja tog kasnog poslijepodnevnog susreta u skladištu Knjižare Paige Turner probudilo je njegov usnuli libido tako intenzivno da je jedva mogao i povjerovati.

Otada su imali cijelo mnoštvo vatrenih susreta. Među njima se razvijalo prijateljstvo. Beth je jednostavno bila drukčija od svih ljudi koje je dotad upoznao. Unatoč tome, nazvati to aferom?

Dok je tako stajao otvorenih usta, toliko zaprepašten da skoro nije mogao ni razmišljati, njegova je supruga sama odgovorila na vlastito pitanje: „Od večeri promocije knjige, zar ne?“

Postiđeno je spustio pogled, što je samo po sebi bilo priznanje.

Promocija Margaritine nove serije za djecu, koju je sama ilustrirala svojim posebnim, živopisnim stilom, bila je zabavan lokalni početak mnogo hitnijeg programa. Tek što je promocija završila, Margarita i njezin publicist taksijem su se odvezli u Denver na kasnonoćnu televizijsku emisiju, a idućeg su jutra otputovali u New York na dugačak niz intervjua i nastupa. Bili su razgovarali o tome da joj se Bob pridruži na turneji, ali su se složili da od toga ne bi imali puno koristi. On bi samo bio višak. Osim toga, imao je i vlastiti posao kojim se trebao baviti. A uz to uistinu nije volio letjeti. Stoga je trebao ostati i pomoći Beth da uredi knjižaru nakon promocije.

„A ja sam mislila kako se tvoj plamen ponovno rasplamsao zato što sam bila na putu i od kave Huila originalna podrijetla“, Margarita je svrnula pogled na kavu. „A kad tamo...“

„Žao mi je“, izustio je, jer mu je bilo mrsko vidjeti je tako uznemirenu.

Odmahivala je glavom. „Prošli smo fazu u kojoj je žao mi je dovoljno, Bobe“, rekla je.

„Kako to misliš?“

„Ne možeš sjediti na dvije stolice. Ili smo u braku ili nismo.“ Glas joj je prepukao.

Bobu se sve to činilo nadrealnim; stajao je u sredini njihova pedantno uređenog doma dok je Margarita govorila o onome što *je* smatrala propašću njihova braka. Ali ono što je bilo još nerealnije bilo je to da nije osjećao nikakvu potrebu da se opravda. Nastojao je razmisliti, a još mu je teže bilo nešto reći, ali nije bilo nikakve potrebe da je preklinje za oproštaj. Da ono što se dogodilo proglasi krizom srednje dobi. Da svim silama nastoji održati sve ono što su zajedno stvarali.

„Svjesna sam da mnogi brakovi prolaze kroz... ovakvo nešto.“ Nastojala je ostati sabrana. „Samo me iznenadilo što si se okrenuo Nosatoj.“

„Nije bilo tako!“ uzviknuo je.

Prije otprilike godinu dana, kad je htio naručiti knjigu za njihovu kćer, poslao im je poruku s potvrdom o narudžbi, popraćenu duhovitom primjedbom o voditeljici knjižare. Ta ga je primjedba sad zapekla.

„Nije bilo kako?“

„Nisam odlučio upustiti se u avanturu i onda odlučio s kim ću.“

„Jer bi inače odabrao ženu s manjim nosom? Zar mi to pokušavaš reći?“ Margaritin je glas bio leden.

Zaobišao je kuhinjski pult i krenuo prema hodniku. Nije bilo nikakve koristi od toga da ostane. Margarita se osjećala izdanom i bila je uznemirena, to je mogao shvatiti. Znao je da je zaslužio njezin bijes. Ali nije namjeravao dopustiti joj da ga navuče da kaže nešto što zapravo ne misli ili da se upusti u emocionalni rat iz kojeg nikako ne može izaći kao pobjednik.

„Bobe, samo o tebi ovisi!“ slijedio ga je njezin glas. „*Ti* odluči!“

Noge su ga bez razmišljanja odvele na gornji kat kuće, u sobu preko puta one u kojoj su spavali. Nakon njegove nesreće s biciklom prije četiri godine bili su je preuredili u ured, a tijekom dugotrajne rehabilitacije koja je uslijedila postala je njegovo utočište. Podnio je duge mjesece brojnih operacija, fizikalne terapije, pilatesa i, najviše od svega, razdoblja koja je proveo zavaljen u uredskom naslonjaču jer nije mogao gotovo ništa drugo nego samo čitati.

Računovodstveni je posao prodao mlađem partneru, a svota koju je dobio trebala je omogućiti njemu i Margariti udoban život; zadržao je samo nekoliko najstarijih klijenata za koje je nastavio raditi. I jednom i drugom djetetu pomagao je dok su završavali srednju školu; Matiasu tijekom studija morske biologije u Seattleu, a poslije toga poučavao je Gabby sve dok nije otišla na Umjetničku akademiju Otis u Los Angelesu.

Kad ga je učitelj pilatesa potaknuo da iskuša meditaciju kako bi mu pomogla u holističkom iscjeljivanju, našao se u Centru za meditaciju Lone Pine. Ondje ga je lama Tashi uvjerio da ga je los koji je bio uzrok motorističke nesreće možda

uistinu natjerao da siđe s ceste, ali ga je vratio na pravi put, jer se kod Boba razvila sklonost prema meditaciji. U međuvremenu, Margaritina karijera književne ilustratorice naglo je postala uspješna.

Imao je previše slobodnog vremena i s godinama je nadzirao sve one preinake u kući, manje i veće, za koje većina ljudi nikad nema vremena. Ormarići u kuhinji i kupaonici izgledali su kao izložbeni primjerci. Dnevne sobe izgledale su kao da ste zakoračili na stranice dizajnerskog časopisa. Čak je i njegova radionica bila pomno uređena, a svaki komad alata nalazio se na svom savršeno određenom mjestu.

Kad mu se konačno vratilo zdravlje i energija, kao da je postao druga osoba od one koja je pala s bicikla. Kao da je postao tiša verzija samog sebe, više sklona razmišljanju. Kao da su sva učenja lame Tashija o tome koliko je bitno usredotočiti se na unutarnju preobrazbu, koja su mu bila iznimno dragocjena dok se osjećao krhak i ranjiv, počela gubiti na važnosti. Učenja o netrajnosti i sigurnoj smrti počela su se doimati prekomjerno sumorna. Pokušao je dovesti svoje misli, kao i svoj dom, do pomnog savršenstva. Samo što to nije bilo dovoljno.

Tek je susret s Beth raznio njegov svijet i dopustio svjetlosti da uđe. Sa spontanom, kaotičnom, pohotnom Beth. A i nije bila riječ samo o seksu, uvjeravao je samog sebe, iako je seks bio drukčiji od svega što je dotad doživio. Oduševljavalo ga je što je žena u trideset petoj mogla smatrati tako potpuno poželjnim muškarca od pedeset tri - da, predstavljali su savršene obrnute odraze jedno drugog. Ali nije bilo kraja bučnim, neurednim, poticajnim dokazima da je upravo tako,

Od onog prvog poslijepodneva u skladištu isto je tako ostavila dojam na njega svojom kreativnošću, oštroumnošću i neukrotivom *joie de vivre.*

„Tko bi mogao i pomisliti da se ozbiljna voditeljica Knjižare Paige Turner mogla preobraziti u takvo što!“ Osjećao se trijumfalno poduprijevši se na lakat, promatrajući kako joj se dahtanje smiruje dok se oporavljala naslonjena na kartonsku kutiju s natpisom *Obuhvatna knjiga o vegetarijanizmu.*

„Danju knjiški moljac. Noću“, osmjehnula se, „božica s Venere!

Pogledom je obuhvatio njezina raskošna, uspravna prsa, puna bedra i tamni, neodržavani vrt, i u tom mu se trenutku uistinu činilo da je senzualni zanos vrhunac samoizražavanja Beth Owen. Oduševljavalo ga je što se ta djevojka običnog lica, mišje sive kose i orlovskog nosa, djevojka za kojom se nikad prije nije ni osvrnuo, mogla preobraziti u biće toliko zanosno, nesuzdržano i seksualno rječito.

„Kad sam te prije vidio, nikad nisam mogao ni sanjati....“ Odmahnuo je glavom.

„Što se dogodi na Veneri, ostaje na Veneri“, odvratila je, kažiprstom prateći vlažan trag od njegovih usana do prepona. „Ne bismo željeli izazvati eksploziju, je li tako?“ Osmjehnula se. „Oprosti na metafori.“

„Ne, ne bismo“, značajno ju je pogledao u oči.

Od tog drugog susreta, odnosno prvog u trijeznom stanju, Beth je svoju liberalnost koja mu je preobrazila život potvrdila na bezbroj zadovoljavajućih načina. Mogla je biti riječ o kutiji igračaka za odrasle koju je izvukla tijekom njegova prvog posjeta ili o načinu na koji je o seksu govorila gorljivom, zabavnom rječitošću, posve drukčijom od bilo čega što je dotad iskusio. Obasipala ga je pitanjima o tome što mu se sviđa i kako mu se sviđa te mu je počela ispunjavati svaki hir. Pričala mu je o svojim znatno smionijim pustolovinama, a on je davao sve od sebe kako bi uzvratio na isti način“ prepričavajući anegdote drugih ljudi kad bi mu ponestalo vlastitih nezanimljivih ispovijesti.

Čak mu je dala i nadimak.

„Zašto Beskonačna Ljubav?“ upitao ju je nakon jednog strastvenog susreta.

„Ne Ljubav. Ljuubaav“, ispravila ga je poprimivši senzualan južnjački naglasak. „Zato što ti ustrajavaš, dragi, a ja sam sva u vatri. Nikad nisam susrela tako izdržljivog muškarca.“

Osmjehnuo se zbog komplimenta. „Toliko si kreativna da je to čudesno! Odakle ti sve to?“

„Ma ništa od toga nisam izmislila, Beskonačna Ljubavi! Moji anđeli to rade.“

„Anđeli?“

„Moji anđeli s Venere.“ Podigla je ruke i zamahnula kao krilima.

Kao ni s drugim njezinim zagonetnim izjavama, Bob nije bio siguran kako bi ih shvatio, stoga ništa nije odgovorio. Ona je, na kraju krajeva, bila umjetnica, sva u vlasti svoje muze.

Mnogo su razgovarali i o drugim stvarima. Otvorila mu je svoje srce i povjerila mu svoje snove, rekavši da ju je posao s knjigama privukao zato što je, kao i mnogi drugi, i sama pokušavala postati autorica. Jedne večeri dok je Margarita bila u New Yorku, sjedili su za njezinim kuhinjskim stolom i morao se svim silama kontrolirati kako ga ne bi raščistio i unio red u kaos neoprana posuđa u sudoperu, u kojem su neki komadi, znao je, stajali dulje od tjedan dana.

„Jesi li dosad nešto objavila?“ upitao ju je pijuckajući vino iz čaše na kojoj su se još vidjeli tragovi njezina ruža.

Iskrivila je lice. „Ako ne pišeš u nekom proznom žanru gotovo je nemoguće da tradicionalni izdavači prihvate bilo što ovih dana.“

Isto mu je bila rekla i Margarita.

„A da sama nešto objaviš?“

„Najprije moraš izgraditi svoje pleme“, rekla je. „Ni to nije lako. I nastaviti s pisanjem. I dotjerivati svoju umjetnost.“

„A radiš to? I dalje pišeš?“

„Barem sat vremena dnevno.“ U očima joj se pojavio izraz čvrste odlučnosti. „Dva ili tri ako uspijem.“

Bio je pružio ruku i stisnuo njezinu, ohrabrujući je. „Pametna cura.“ Ustrajnost, pomislio je. Nema ničeg važnijeg.

Stojeći u svom uredu Bob je morao donijeti odluku. Najviše je razmišljao o tome kako ga Beth jasno podsjeća na samog sebe dok je bio mlađi. Dok se činilo da se sa svim može poigravati. Kad je izgledalo da je svijet prepun mogućnosti - samo si morao dokučiti kako biti na pravom mjestu u pravo vrijeme.

Ako je starenje imalo ikakvih prednosti, zacijelo se sastojala u iskustvu. Mogao si učiti iz vlastitih i iz tuđih pogreški. Proteklih nekoliko tjedana osjećao je sve dublji poriv da zgrabi Beth u naručje i odnese je nekamo daleko. Da joj pruži dovoljno vremena za pisanje. Da je upozna s različitim ljudima - urednicima, distributerima i sličnima, koji bi joj mogli pomoći u ostvarenju njenog sna.

Mogao je ubrzati stvari za nju. Mogao joj je pružiti dom u nekom gradu kao što su San Francisco ili New York, zapravo njima dvoma zajedno. Ne bi bio osobito bogat nakon razvoda, ali mogao si je priuštiti dom. Mogao je ponovno početi raditi. A zašto i ne bi? To bi bilo puno bolje nego umrijeti od atrofije ako ostane kod kuće.

Za njega i za Margaritu to bi bio novi život. Pretpostavljao je da ona sad ima svoj život. Rad na ilustriranju oduzimao joj je puno vremena. A što se tiče djece, pomislio je pogledavši jedini predmet na svom praznom radnom stolu, fotografiju sina i kćeri otprije nekoliko godina, bio je siguran da će shvatiti. Zacijelo bi željeli da bude sretan, zar ne? I dalje bi bili dio njegova života kao i dosad. Osobito kad bi postao puno aktivniji i pomlađen.

Prešao je pogledom preko redova knjiga, savršeno poredanih iza stakla na policama, zatim preko sjajne površine radnog stola s njegovim drvenim ladicama, preko prozora s bijelim kapcima i crno-bijelim fotografijama te mu se po tko zna koji put učinilo da bi isto tako mogao živjeti i u mauzoleju. Sve je ondje bilo savršeno. Dovršeno. Potpuno.

Ali dosta je više! Margarita mu je iznijela ultimatum. Bilo je vrijeme da odgovori na njega.

„Idućih dana budite osobito pažljivi“, rekao je lama Tashi. „Vaši bi postupci mogli imati posljedice znatno veće od onih koje očekujete.“ I opet se prisjetio tog savjeta. Možda bi ga trebao protumačiti na pozitivan način? Kao, usprkos svim nevoljama koje ga možda čekaju, usprkos tome što Margariti mora dati loše vijesti, rezultati bi mogli biti još bolji nego što bi mogao i zamisliti?

Okrenuvši se, Bob je prišao ormaru između svog ureda i njihove spavaće sobe kako bi izvadio velik kofer. Ušao je u garderobu i počeo se pakirati.

Nije imao pojma kakva ga budućnost čeka. Samo je znao da se neće odvijati u toj kući. Odabrao je život i ljubav u svoj njihovoj neurednoj, gorljivoj slavi, govorio je samome sebi. Okrenuo je leđa prošlosti ispunjenoj patnjom i

slabljenjem, krenuvši prema budućnosti sjajnoj od mogućnosti. Nikad se prije nije osjećao tako siguran u sebe. A sad kad je donio odluku, ništa mu se neće ispriječiti na putu.

OSMO POGLAVLJE

Vulture Peak Drive
Omni, Colorado

Tom!“ General Alexander Hickman odgovorio je na poziv svog bivšeg kolege. „Prošlo je već dosta vremena.“

Tom Jackson se na svom balkonu nagonski uspravio kad je začuo glas najvišeg časnika američke vojske. „Znam da bi mogao biti jako zauzet“, odgovorio je. „Nisam te htio uznemiravati.“

Njih su se dvojica poznavali desetljećima i bili su dobri prijatelji. Pomoglo je i to što su na početku svoje karijere otkrili da im je oboma stalo do Sun Tzuove knjige *Umijeće ratovanja*, koju su i jedan i drugi smatrali vrhunskim priručnikom vojne strategije. Prešlo im je u naviku da jedan drugome citiraju neki bitan redak iz knjige, što je general Hickman i ovaj put učinio: „Usred kaosa ujedno prebiva i prilika. Nastojim se podsjetiti na to.“

Tom je zahvalno nešto progunđao. Budući da je uistinu shvaćao koliko bi general mogao biti zauzet, odmah je prešao na stvar. „Gledaj, moram te nešto zamoliti. Posttraumatski stresni poremećaj. Lokalni ogranak Veteranskog odjela ima programe koji pomažu dečkima s tim poremećajem. Jedan od programa obuhvaća planinarenje. Poznajem ovdašnje planine i htio bih ponuditi svoje usluge.“

General Hickman se prisjetio kad je posljednji put vidio Toma, prije nekih četiri-pet mjeseci. Bilo je to na pogrebu general-bojnika Grega Travisa, koji je zajedno s Tomom i Harryjem Dralkeom bio jedan od samozvana „tri mušketira“ koji su nakon masakra 1994. godine bili poslani u Kigali u Ruandi kao dio mirovne misije. Travisov je pogreb bio osobito turoban. Objavljeno je da je general-bojnik Travis umro od srčane bolesti zbog koje je godinama uzimao lijekove. Ali oni iz bližeg kruga znali su da ga je kći pronašla kako se objesio o remen na gredu u garaži. Kao što su bili upućeni i u to da se Harry Dralke predozirao lijekovima nedugo nakon što su se vratili iz Afrike.

Stojeći s druge strane iskopana groba na Travisovu pogrebu, general Hickman promatrao je izraz Tomova lica. Isti izraz koji je zamijetio jednom, dok Tom nije bio svjestan da ga itko promatra, kad je izašao na balkon Jacksonovih pri kraju uobičajene urnebesne zabave i zatekao ga samog kako netremice zuri u tamu, i morao ga je zazvati imenom da bi ga vratio u sadašnjost. Kad se okrenuo prema Hickmanu, Tomovo je lice bilo blijedo poput kreča.

A sad se dobrovoljno javljao da pomogne u programu za ljude s posttraumatskim poremećajem. General Hickman odmah je znao o čemu je riječ. Zato je srdačno odgovorio: „Ako mogu bilo kako pomoći u bilo čemu, samo mi javi.“

„Pa, ima nešto“, rekao je Tom.

„Da?“

„Danas sam dobio savjet da nešto poduzmem. Najhitniji je pravi trenutak. Znaš već, Sun Tzu: ‘Pobijedit će onaj koji zna kad se boriti, a kad se ne boriti’.“

„Uistinu..“ General je zastao. A onda je istinski znatiželjno upitao: „Je li današnji dan po nečemu poseban?“

„Saznao sam da će danas posljedica nekog djelovanja biti intenzivna. Trenutačna. Neočekivana.“ Tom se prisjetio kako je na njega djelovala zapovjedna sila laminog pogleda.

Iako Tom to nije mogao znati, na drugoj su strani njegove riječi imale poseban značaj za generala Hickmana. Rano ujutro tog dana dao je zeleno svjetlo za dvije akcije na Bliskom istoku. Jedno se odnosilo na vojnu podršku za civilni konvoj koji je prolazio kroz neprijateljski teritorij, što je moglo krenuti po zlu. Drugo je bio napad na pobunjeničku bazu, za koji je očekivao da će biti izveden kirurškom preciznošću.

Samp što se nije tako dogodilo. U oba slučaja došlo je do čudnog razvoja stvari. Izgledalo je da su neprijateljski vojnici napustili bivši neprijateljski teritorij i ostavili lokaciju potpuno otvorenu američkom savezu. A precizni napad je otišao kvragu kad su im srušili helikopter. General je još pokušavao otkriti što se dogodilo s njegovim ljudima.

„Dobio si savjet?“ ponovio je general Hickman.

„Aha.“

„Zanimljiv savjetnik.“

Pokušavao je doći do informacije. Kad bi ga izravno zapitao, Tom bi mu dao ime lame Tashija. Ali u ovom trenutku bilo mu je ugodnije ne spominjati takvo što. „Savjetnik je... neortodoksan“, suglasio se nakon pauze. „Ali imam povjerenja u njega.“

„Hoćeš li da moj ured kontaktira Veteranski odjel u Boulderu da te prime danas?“ upitao je general.

„Jako bih to cijenio, Alex.“

„Prepusti to meni.“

DEVETO POGLAVLJE

Montpelier, Vermont

Vrata dr. Rdbertsa konačno su se otvorila i na njima se pojavio onkolog. „Gospođo Arlingham“, pozdravio ju je profesionalnom smirenošću.

Grace je bila sigurna da nije jedina pacijentica koja je pogledom pretraživala lice liječnika u potrazi za najsitnijim izrazom, suptilnom nijansom u glasu koja bi mogla ukazivati na rezultate zadnjeg snimanja.

U prošlosti nikad nije bilo nikakvih naznaka. Danas, kad je ušla za specijalistom u njegovu ordinaciju, a on zatvorio vrata za njom, ispričavajući se što ga je tako dugo morala čekati, pomislila je da je nešto osjetila: nedoumicu. Uznemirenost. Nešto što je naizgled potvrđivalo da jutrošnji sastanak neće biti uobičajeno jednostavan.

„Morao sam razgovarati s radiologom u vezi s jutrošnjom pretragom“, rekao je. Umjesto da sjedne iza svog radnog stola, prišao je svom računalu. „Odmah ću vam to pokazati da i sami vidite.“ Prošao je rukom kroz kosu. Čudan, nervozan pokret, pomislila je Grace. Nije se mogla sjetiti da je ikada napravio takvo što.

„Prije nego što vam pokažem, moram vas upitati nešto iznimno bitno: jeste li nakon posljednjeg snimanja radili nešto drukčije?

Grace je istog trenutka odmahnula glavom. Dobronamjerni prijatelji katkad su je posjećivali s brošurama o čudesnim tretmanima koji su se temeljili na šamanima, alkalnoj vodi ili informacijama o iscjeljujućem centru u Gvatemali, ili s novostima o obećavajućim eksperimentalnim tretmanima za koje su bili potrebni ljudi kao pokusni kunići. Ali ona je prihvatila ono što se događalo. Pomirila se s time. Ono što joj je preostalo od života planirala je proživjeti s ljudima kojima je bila najviše potrebna, a da je ne ometaju posljednji očajnički pokušaji da preživi.

„Niste uveli nikakve prehrambene promjene?“ ispitivao ju je. „Otišli na putovanje? Neuobičajena iskustva?“

Dok je automatski postavljao pitanja, izraz njegova lica joj je govorio da itekako dobro zna koliko je malo vjerojatno da se prozaična rutina njezina života promijenila.

Okrenuo je računalni ekran prema njoj, a onda sjeo u stolac pokraj nje.

„I sami možete vidjeti u čemu je zagonetka“, pokazao je prema ekranu.

Trebalo joj je neko vrijeme da shvati u što gleda. Dvije snimke njezina trbuha. Ona s lijeve strane, od prethodne pretrage, zamrljana tamnim sjenama kojih se tako jasno sjećala. Na desnoj snimci nije bilo nijedne sjene.

Pobliže se zagledala u snimke. Provjerila vrijeme i datum na vrhu. Nekoliko puta je prešla pogledom s jedne snimke na drugu.

Na kraju se okrenula dr. Robertsu. „Kamo su nestale?“ upitala je.

„To je ono što sam morao provjeriti.“ Pogledao ju je u oči. Prvi put mu se na licu ugledala naznaku osmijeha. „Morao sam se uvjeriti da nije došlo do nekakve... zabune. Ili da snimke nisu pogrešno označene. Ali pogledajte, možete vidjeti gdje vam je prije više godina napuklo rebro“, pokazao je na isti trag na kosti, jednak na obje snimke. „To ste nedvojbeno vi. A i vrlo zdrav uzorak krvi koji ste nam ranije dali potvrđuje ono što sad gledamo.“

Trebalo joj je neko vrijeme dok joj nije sjelo. „Hoćete reći“, jedva je mogla vjerovati da će izgovoriti takvo što. „Rak se potpuno povukao?“

„Tako pokazuju snimke.“

„Ali kako se to moglo dogoditi? Mislila sam da je neizlječiv?“

„Gospođo Arlingham, rado bih da imam odgovore“, dr. Roberts se doimao kao da se ispričava, ali na neobično trijumfalan način. „Sve što vam sa sigurnošću mogu reći je da se radi o *iznimno* neobičnom razvoju. Osobno sam takvo što vidio samo jednom, u znatno ranijoj fazi bolesti. Ovo mi izgleda kao slučaj spontane remisije.“

Kad su ini se pogledi susreli, Grace Arlingham se taj trenutak učinio bezvremenim. Njezin onkolog. Muškarac u bijelom ogrtaču. Gleda je ravno u oči i govori nepristranim jezikom medicinske znanosti. Najljepše riječi koje bi osoba poput nje uopće mogla poželjeti. *Spontana remisija.*

„A to je medicinskim jezikom rečeno“, sav se ozario, „’nemamo apsolutno nikakvu ideju što se to dogodilo, ali je spektakularno i sjajno’!“

Na povratku kući korak joj je bio znatno žustriji nego kad je krenula toga jutra. Jedva je mogla dočekati da dođe kući i sa svima podijeli svoje oduševljenje!

Njezinim se dvjema postarijim mačkama prije nekoliko godina pridružio mali zapadnoškotski bijeli terijer za kojeg se obećala pobrinuti nakon što je Sara iz grupe za podršku oboljelima od raka morala otići u hospicij. Tijekom godina obraćali su joj se i drugi pripadnici grupe, jedan za drugim, moleći je da se pobrine za njihovu najmiliju krznenu dječicu: za Gweninu pudlicu, Terryjeva postarijeg terijera Jacka Russella, Belindina plahovitog hrta. Svaki od njezinih malih prijatelja izgubio je svoju voljenu osobu i svoj dom.

Sad je ona bila sve što su imali.

Prolazeći pokraj drvene ograde svog doma, pogledala je na prozor. Šest krznenih glavica napeto je pratilo njezino kretanje. Na kapiji je pogledala fontanu za ptice i obližnji kamen, prisjećajući se pčele koju je tog jutra spasila. Mučila se u vodi i borila za svoj život. Dok se toga prisjećala osjećala se kao da je i nju samu netko upravo spasio od sigurne smrti i pružio joj novu priliku. Vjerojatno će joj trebati neko vrijeme da se oporavi od onoga što je propatila. Da obnovi energiju, kao pčela na kamenu. Ali nije nimalo sumnjala da će uspjeti u tome.

Tada joj je na pamet pala čudna, intenzivna misao, ali odbacila ju je jednako brzo kao što se pojavila. U svom zanosu je postajala budalasta, rekla je sama sebi. Bez obzira na to, dok je stajala ondje, nije se mogla osloboditi te misli.

Umjesto da otvori vrata i uputi se prema odboru za doček, bacila je pogled na sat, donijela odluku i žustro nastavila pločnikom odlučnog izraza na licu.

9:00 prijepodne (istočnoamerička vremenska zona)
7:00 prijepodne (planinska vremenska zona)
6:00 prijepodne (pacifička vremenska zona)

DESETO POGLAVLJE

Televizija Galaxy
Galaxy City, Los Angeles

I tijekom vremena koje je Danu Kavani trebalo za kratku udaljenost od Beverly Hillsa do Galaxy Cityja, zaraza je uzela maha. Putem ga je nekoliko puta nazvala ekipa vijesti koja je isto tako već krenula, a uz to je više puta pokušao doći do jedne od Maddienih njegovateljica. Dok su ga našminkali i počešljali, izvjestiteljica Galaxyja Kim Dayton već je bila na lokaciji na kojoj se pojavila epidemija. Times Square je izgledao kao prizor iz znanstveno-fantastičnog horora. Cijeli je prostor bio izoliran, ulice zatvorene, pločnici pusti. Agenti za biološku sigurnost u zaštitnim odijelima, čizmama i kacigama izlazili su iz vozila kao za vrijeme pandemije. Kim je bila slično opremljena. Vizir na njezinoj kacigi bio je podignut, ali je govorila kroz respirator koji joj je pokrivao pola lica.

„Dobro jutro, Kim. Molim te, reci nam što je novo“, rekao je Dan čim se našao u studiju, nasuprot Nicku Nalderu i ekipi vijesti koji su radili na telefonima.

„Čuli smo da se ovog jutra više od dvadeset ljudi teško razboljele nakon što su objedovali ovdje u Golden Drumsticku iza mene. Vozila hitne odvezla su žrtve u bolnicu. Hitne službe obraćaju se svima koji su jutros posjetili ovaj restoran Golden Drumstick da im se odmah jave.“

„Spominje se bakterijska infekcija, je li to točno?“ Dan je htio što prije spomenuti taj termin.

„Ljudi tako govore“, kimnula je Kim. „Kao što možete vidjeti, savezni istražitelji ništa ne prepuštaju slučaju.“

„Možeš li nam iznijeti nešto više detalja o tome što se dogodilo ljudima koji su ondje objedovali?“ upitao je Dan.

„Izgleda da se sve brzo odvijalo“, ozbiljno je odgovorila Kim. „Još nisu bili ni dovršili objed kad su počeli povraćati. Grčevi su bili toliko žestoki da su se neki gosti srušili sa stolaca. Povraćanje je pratila jaka dijareja. Žrtve su spomenule žestoke trbušne grčeve i jaku bol.“

Kim gotovo da i nije mogla rječitije opisati događaje. „Ako je uistinu riječ o bakterijskoj infekciji“, uporno je nastavio Dan, „kako se to moglo dogoditi?“

„Uobičajeno se sumnja na bakteriju *Staphylococcus*, koju pri pripremi hrane može prenijeti zaražena osoba, ili osoba koja nije oprala ruke. Hrana ne mora izgledati ili mirisati drukčije, ali se bakterije prenose. Ako je to ovdje slučaj, tada

će se posljedice ovog jutra moći obuzdati. Gosti koji su bili u ovom restoranu vjerojatno neće predstavljati prijetnju široj zajednici.

Ali neki se boje da je riječ o nečemu drukčijem. Nečemu zaraznijem. Ako je neki gost zarazio ostale u restoranu, tada nemamo pojma koliko bi se ta zaraza mogla proširiti - a možda se već i proširila.“ Kamera se usredotočila na njezin tjeskoban izraz lica iznad respiratora.

„Hoćeš reći da je riječ o novoj pandemiji?“

„Nitko još ne spominje tu riječ, iako tako izgleda.“

„Kako su zasad reagirali nadležni?“

„Reakcija je bila brza“, rekla je. „Times Square je izoliran. U obližnjim kvartovima zastavljen je promet. Kao što možeš zamisliti, ovdje je sve u kaosu.“

Dan je tmurno kimnuo.

„Golden Drumstick hvali se da Amerikancima prodaje više piletine nego bilo koji drugi lanac brze hrane“, nastavila je Kim. „A ovaj restoran na Times Squareu najposjećeniji je u cijeloj zemlji. Znanstvenici za kontrolu bolesti iz FDA-e već obavljaju testove. Čim uspiju potvrditi uzrok očekujemo službenu izjavu.“

„Koju ćemo vam prenijeti uživo čim je dobijemo“, Dan se obratio gledateljima. „Činjenica da se to dogodilo u srcu našeg najvećeg grada predstavljat će najveći strah za nadležne.“

„Ne znamo koliko je potencijalno inficiranih ljudi već napustilo ovo područje prije izolacije“, nastavila je Kim. „Ako se pokaže da je riječ o zarazi, s obzirom na lokaciju restorana, moglo bi doći do teških problema ne samo u New Yorku nego i šire.“

Teleprompter mu je signalizirao da se što prije prebaci na novu, povezanu priču. Primijetivši znak, Dan se s lakoćom prilagodio. „Kad smo već kod problema, idemo u zračnu luku John F. Kennedy gdje je u drugom restoranu Golden Drumsticka došlo do sličnih problema.“

Kao i na Times Squareu, prizori iz zračne luke bili su jednako sumorni. Stručnjaci za zarazne bolesti, u zaštitnoj opremi i čizmama, kretali su se kao Marsovci kroz sablasno napušteni terminal. Više od trideset posjetitelja restorana Golden Drumstick bili su naglo i žestoko zahvaćeni; rušili su se u bolovima, izgubivši kontrolu nad svim tjelesnim funkcijama. Restoran je bio zatvoren. Terminal je bio u procesu zatvaranja. Budući da su letove preusmjeravali prema drugim terminalima, zavladao je kaos.

Televizijski izvjestitelj Galaxyja rekao je Danu i njegovoj jutarnjoj publici da će se cijela zračna luka vjerojatno morati zatvoriti. Govorio je o zabrinutosti za putnike koji su se upravo ukrcavali u svoje zrakoplove, a koji su možda objedovali u Golden Drumsticku te o rizicima koje bi mogli predstavljati za druge putnike.

Kakva je veza između Golden Drumstick restorana na Times Squareu i u zračnoj luci JFK, htio je saznati Dan. Ti su restorani imali različite vlasnike i izgledalo je da nemaju ništa zajedničko, osim lokacija s kojih su dobivali svoje

proizvode. Ako se u tome nalazio izvor zaraze, što je to govorilo o rizicima objedovanja u drugim Golden Drumstickovim restoranima? Još se nikad nije dogodilo da dva najveća restorana istog lanca budu zahvaćena na isti način u istom trenutku. Postoji li rizik da se bolest proširi na puno šire područje?

Nick Nalder je u redakciji proučavao zid s televizijskim ekranima koji su prikazivali konkurentske kanale. Svi su ekrani prikazivali izvještaje o tim dramatičnim zbivanjima. Pedesetih godina, isposničkog izgleda, s naočalama širokih crnih okvira, Nalderov se posao sastojao u usmjeravanju izvještavanja. Zadatak mu je bio da uoči kako se stvari kreću i da preduhitri konkurenciju.

Iako je pred sobom imao cijeli niz dojava o zbivanjima i novinskih vijesti, jednom je izvoru vjerovao više nego bilo kojem drugom: vlastitoj intuiciji. Pregledavajući obrazac jutrošnjih događaja, već je javio nekolicini svojih najboljih izvjestitelja da se ostave onoga na čemu su radili i ozbiljnije se pozabave pričom o Golden Drumsticku. Odakle je dolazio njihov proizvod? Koga je proizvođač još opskrbljivao? Što se događalo u drugim restoranima Golden Drumsticka? Ima li ikakvih vijesti o konkurentnim lancima restorana koji su pripremali piletinu? Svi su se svim silama trebali baciti na istraživanje.

Nalder je bio šef redakcije vijesti, novinar od glave do pete, ali je isto tako imao iskustva i s drugim stvarima. Golden Drumstick bio je jedan od najvećih Galaxyjevih oglašivača. Nije se smjelo dogoditi da Galaxy sruši ugled tvrtke koja je potrošila milijune dolara od oglašavanja na vlastiti razvoj. Niti su mogli riskirati opadanje gledanosti time što bi umanjivali aktualne vijesti. Ali ako bi se priča mogla pretvoriti u nešto veće, nešto što bi djelovalo i na druge, konkurentske lance kao što je Crowing Hen, Nalder bi se izvukao.

Nazvao je svog šefa, direktora Galaxyja. „Mislim da bismo trebali obavijestiti Harveyja.“

„O trovanju hranom?“ Budući da nije bio u srcu zbivanja, šef je bio skeptičan.

„O zastoju u zračnom prometu“, odvratio je.

Obojica su znali da je Harvey O’Sullivan, vlasnik Galaxyja, praktički živio u svom privatnom zrakoplovu. Isto je tako volio biti u uredništvu kad bi se pojavila velika priča. To se već nekoliko puta dogodilo.

Neke je zaposlenike to uznemirivalo. Ali Nalder je razumio o čemu je riječ. Harvey je bio osamdesetogodišnji multimilijarder, ali su ga takvi događaji vračali u najbolje dane njegova života dok je upravljao svojim medijskim carstvom. Podsjećali su ga na adrenalin objavljivanja velikih priča, kad se činilo da je cijela nacija zaokupljena dramom stvarnog života koja se odvijala i koju je ekipa vijesti iznosila na svoj specifičan način.

„To je već sad velika priča, a postat će još veća“, rekao je Nalder.

Šef je uzdahnuo. „Dobro, nazvat ću ga.“ Nakon kratke pauze je dodao: „Možeš negdje naći pepeljaru?“

Harvey O'Sullivan pušio je cijelog života i prema vlastitim riječima izraženim živopisnim irskim jezikom, boljelo ga je dupe za političku ispravnost. Bio je jedina osoba koja je pušila gdje god mu se prohtjelo u toj zgradi. Što se njega ticalo, to je bila njegova zgrada. Njegova televizijska postaja te će u njoj raditi što god zaželi.

„Znam gdje je." Nalder je već posegnuo u svoj ormarić.

Dan je uživo objavio da odlaze u kliniku Mayo gdje je njihov medicinski dopisnik Sheldon Goldstein razgovarao s profesorom Theom Koudounarisom, stručnjakom za zarazne bolesti.

Uskoro je ekran ispunila poprilično krupna prilika profesora Koudounarisa. „Ne mogu vam reći što se događa na Times Squareu i u zračnoj luci JFK", progovorio je polagano, ali s autoritativnom preciznošću. „Ali vam mogu reći sljedeće: ovo što se događa *nije* trovanje stafilokokom. Navedeni simptomi doimaju se isti, ali da bi se pokazali simptomi trovanja stafilokokom iz hrane treba barem trideset minuta, a katkad i do osam sati."

„Je li možda riječ o mutaciji stafilokoka?"

„Nikad nisam čuo za takvu mogućnost", odlučno je odgovorio profesor Koudounaris.

„Stručnjaci nastoje otkriti postoji li veza između Times Squarea i zračne luke JFK. Zasad izgleda da nema ničega što bi ih povezivalo osim izvora hrane."

„Ako se ta hipoteza pokaže ispravnom", primijetio je profesor. „Osim ako dva nepovezana pojedinca istodobno počnu prenositi istu zaraznu bolest na potpuno razdvojenim lokacijama i u isto vrijeme, možemo zaključiti samo jedno, da je sam izvor namirnica kontaminiran."

„A u tom slučaju", dodao je Goldstein, „mogle bi biti ugrožene i zalihe hrane u drugim restoranima koje dolaze iz istog izvora."

„Očito", kimnuo je profesor.

„Ako nije riječ o hrani kontaminiranoj stafilokokom, profesore, jeste li voljni iznijeti bilo kakvu drugu mogućnost o tome što se možda događa?"

„Više je od pedeset normalnih, zdravih ljudi ovoga jutra podleglo teškom trovanju hranom već samo nekoliko minuta nakon što su započeli jesti. To *nisu* izazvale uobičajene bakterijske infekcije kao što su salmonela, klostridije ili stafilokok. Bojim se i reći da je riječ o nečemu znatno opasnijem."

„Ljudi naravno spominju pandemiju korone. Pitaju se je li ovo što danas gledamo početak nove prehrambene pandemije. Mislite li i vi tako?"

Kamera se približila profesorovom ozbiljnom, zamišljenom licu. „Prerano je za bilo kakve etikete. Da budem iskren, ova infekcija nije slična nijednoj drugoj koju smo dosad vidjeli."

*

U redakciji Nalderova se intuicija naglo razvila od pukog nagađanja do pravog tsunamija kad su njegovi izvjestitelji, koristeći se svim izvorima koje su mogli pronaći i naplaćujući svaku uslugu koju su mogli, potvrdili da su Times Square i JFK bili tek početak. Ista se stvar odigravala u međusobno udaljenim mjestima kao što su bili Buffalo, Pittsburgh, Jackson, Phoenix i San Francisco. I to ne satno u restoranima Golden Drumsticka. Crowing Hen, Drumstickov glavni konkurent, bit) je zahvaćen na potpuno isti način. A da i ne spominjemo druge restorane brze hrane koji su posluživali piletinu. U nekim slučajevima, stručnjaci za zarazne bolesti tek su stizali na lokaciju, a još nisu bili obaviješteni ni lokalni mediji.

Ti su razni restorani piletinu nabavljali od brojnih dobavljača. Uskoro je postalo očito da ono što se događa znatno nadilazi bilo koji pojedinačni izvor, lanac restoranu ili čak i državu. Trenutačno i teško trovanje hranom preraslo je u nacionalni fenomen.

Čak je i Dan Kavana, naviknut na najružnije priče, izgledao vidljivo potresen dok je izvještavao o razvoju događaja - o zračnim lukama koje su se zatvarale, uključujući svih šest terminala na JFK-u. Zračni je promet bio ozbiljno poremećen, a isto tako željeznički i podzemna željeznica, dok su ljudi užasnuto, a onda i ustrašeno promatrali kako se njihovi suputnici iznenada ruše na pod vozila u kaosu povraćanja i dijareje. A što ako su žrtve zarazne? Je li bolest smrtonosna? Kako što prije pobjeći od svega toga?

Lavina vijesti bila je tako obimna da osoblje Galaxyja nikad nije bilo toliko zauzeto naporima da održe korak s događajima, usmjeravajući resurse prema važnijim zbivanjima. Dan je intervjuirao neovisnog medicinskog stručnjaka koji je bio prepoznatljivo lice s konkurentskog *Channela 60.* Tijekom razgovora, izvjestitelj se imenom obraćao i voditelju na *Channelu 60,* kao i Danovom glavnom konkurentu, voditelju Bartu Brackingu, što je bilo izravno kršenje protokola prema kojem se nikad ne smije spomenuti ime konkurenta.

Ali događaji u kojima su se zatekli bili su toliko čudnovati da je Dan postao svjestan kako uživo na televiziji potvrđuje da je Bart Bracking zaista iznimno pouzdan voditelj vijesti tek nakon što je izgovorio te riječi. Što je zapravo bila istina, iako pomalo neuobičajena. Na teleprompteru se nije pojavila nikakva opomena.

Kao ni od Nicka Naldera. S druge strane stakla šef vijesti imao je važnija posla.

Prebacili su se do Kim Dayton da bi saznali najnoviju vijest. „Imamo bitnu obavijest za javnost koja je upravo stigla iz Agencije za hranu i lijekove, odnosno FDA-e“, rekla je držeći dokument u ruci. „Ovog su jutra savjetovali javnosti da zbog preventivnih razloga *ne konzumira, nikakve peradarske proizvode* dok se ne provede detaljna istraga svih zaliha peradarskih proizvoda. Ne smiju se konzumirati nikakvi pileći proizvodi ili nusproizvodi.“

„To znači da piletinu skidamo s jelovnika u cijeloj zemlji, i to odmah?“ razjasnio je Dan.

„Ali to se odnosi i na patke i puretinu. Sve peradarske proizvode.“

„Može li nam FDA reći koji je uzrok trovanja hranom do kojeg je došlo?“

Domahnula je glavom. „Voljni su reći samo da se još provode testiranja. Neovisni specijalisti potvrđuju kako je malo vjerojatno da je riječ o bilo kojem od uobičajenih bakterijskih problema povezanih uz pripremu hrane. Jednostavno djeluje prebrzo.“

„Onda po svoj prilici nemamo pojma ni o izvoru trovanja?“

Kim je odmahnula glavom. „Kao preventivnu mjeru, FDA je zatvorila sve peradarske klaonice.“

„To će imati nevjerojatan utjecaj na industriju piletine.“

„U prosjeku se dnevno prerađuje oko dvadeset pet milijuna peradi.“

„Kim, što je s *velikim* pitanjem na koje svatko želi odgovor?“ Dan je ponovio pitanje za koje je znao da mu ona na njega ni u kom slučaju ne može odgovoriti, jer je bila riječ o pitanju koje je sebi postavljao svaki pojedini gledatelj. „Koliko je zapravo zarazna ta infekcija?“

U tom trenutku dva su agenta za biološku sigurnost u potpunoj zaštitnoj opremi upravo pokraj mjesta na kojem je Kim stajala prošli prema vozilu hitne pomoći noseći na nosilima dijete koje je stenjalo. Ne uspijevajući potisnuti emocije, Kimine su se oči ispunile suzama. „Ne znam, Dan.“ Glas joj se prekinuo. „Nitko ne zna. Kao majka, savjetujem ljudima da danas ostanu kod kuće.“

Čim je imao prvu pauzu Dan se odgurnuo od radnog stola i uputio u redakciju.

Njegova asistencija Julieta Rodrigo ugledala ga je kako se približava i ustala.

„Jesi li uspjela ikoga naći?“ Bio je svoj mobitel ostavio kod nje, rekavši joj da nastavi nazivati Maddiene njegovateljice. Tijekom cijelog emitiranja mogao je misliti samo na svoju kćer kako leži paralizirana i sama u tami.

„Jacinda se pobrinula za sve“, rekla je pružajući mu mobitel. „Poslala mi je poruku i potvrdila. Bila je kod vas u stanu prije nego što se Maddie uopće i probudila.“

Dan je duboko odahnuo.

„Ti si dobar otac, Dan“, pružila je ruku i ohrabrujuće ga dotakla. „Ne bi se smio toliko mučiti zbog toga.“

Poput svih ostalih u uredu, Julieta se sjećala Maddie iz razdoblja prije nesreće. Kako je tijekom školskih praznika dolazila u redakciju kao živahna i marljiva vježbenica.

„Hvala ti“, odvratio je. Ali nije joj uzvratio osmijeh.

Da je uistinu bio tako dobar otac, često bi znao pomisliti, Maddie ne bi bila ni blizu mjesta nesreće u kojoj je slomila vrat.

JEDANAESTO POGLAVLJE

Najnovija zbivanja s Digitalnim Daveom

Cyberspace

Hej, ljudi! Ovoga se trenutka na Internetu sve vrti samo oko jedne stvari. Taje tema već jako popularna i predviđam da će u idućim satima biti nešto najveće što smo vidjeli ovog mjeseca. Ove godine. Dovraga, možda i uopće dosad.

Samo pet slova - i zapamtite da ste to prvi put čuli od Digital Davea: karma.

Digitalni algoritam pokazuje da se spominjanje termina karma od ponoći naglo povećalo za 5000 posto. Distribucijska stopa je ravnomjerna u svim kanalima društvenih medija i u svim demografskim grupama. A pazite sad - jer tu stvari postaju zbilja zanimljive: dosad gotovo da nema nikakve viralnosti. Vrlo malo dijeljenja i retvitanja. Što to znači? Da su to nepovezani pojedinci koji na internetu govore o onome što se danas događa, koristeći riječ karma.

O karmi nema ništa nova. Ono što jest novo načinje na koji taj termin hvata brzinu.

Vežite se, ljudi, čeka nas luda vožnja!

DVANAESTO POGLAVLJE

Boulder, Colorado

Megan Mitchell, učenica lame Tashija iz prvog reda, rijetko je kad osjećala takvo uzbuđenje kao sad dok je pregledavala vijesti tog jutra. Ustala je rano i meditirala, a potom je pripremila užinu i doručak za supruga Keitha i djecu, Haydena i Shelley, i tek kad im je mahnula s kolnog prilaza, imala je vremena sjesti i uz šalicu kave pogledati što se događa u svijetu.

Svi glavni kanali s vijestima govorili su o nacionalnom trovanju hranom i o masivnim poremećajima koje je ono uzrokovalo. Većina zračnog i putničkog prometa bila je prekinuta. FDA je zabranila prodaju peradi i preporučila da se ta vrsta mesa ne konzumira.

U međuvremenu, društveni su mediji toga dana bili preplavljeni bezbrojnim nevjerojatnim pričama. Velikodušna djela praćena iznenadnim bogaćenjem. Milosrdne geste prema drugima, pa čak i prema kućnim ljubimcima ili drugim životinjama, donosile su različite nagrade. Megan je promatrala lica ljudi, oduševljenih i zbunjenih dramatičnim obratima.

Ako se pogleda s druge strane, razmišljala je, sve što se događalo, uključujući i loše stvari, nije bilo nimalo slučajno. Brzina kojom su se događaji odvijali tog jutra izgleda da se dramatično ubrzala. Ali ništa se nije događalo bez uzroka.

Stalno se podsjećala na to koliko je posljednjih mjeseci Rinpoche naglašavao učenja o karmi. Je li nastojao pripremiti svoje učenike? Nije nimalo dvojila da posjeduje sposobnosti koje su mu omogućavale da vidi ono što je bilo skriveno drugima, uključujući i budućnost. Toga je jutra imala intenzivan osjećaj da bi ga trebala kontaktirati, i to ne samo zato što ju je zanimalo što bi joj mogao reći.

Pročitavši blog o karmi Digital Davea, *bila je sigurna* da ga mora kontaktirati. To je bilo nešto puno veće od nje same, čak i od lame Tashija. Moglo se pokazati da je riječ o najvećoj prekretnici koju je itko ikada doživio. A ako je tako, tko bi bolje od lame Tashija mogao ljudima objasniti što se događa?

Uzela je mobitel i otvorila kontakte.

Iako je više od petnaest godina odlazila na predavanja u Centar za meditaciju Lone Park, uključujući i bezbrojne seminare, usprkos tome što je tisuće sati provela do njegovih nogu dok je poučavao, samo su jednom razgovarali preko računala, kad je trebalo potvrditi putnički aranžman. Megan je lamu Tashija previše poštovala da bi mu se nametala, salijetala ga pitanjima koja su uvijek mogla pričekati do idućeg predavanja, ili da mu se obraćala za savjet svaki put

kad je morala donijeti odluku. „Budite sami svoj terapeut“, lama Tashi je ponavljao riječi drugog voljenog lame, Yesheja, nastojeći svojim učenicima pružiti metode potrebne da bi postigli trajan unutarnji mir.

Zato se iznenadila kad ju je lama Tashi posjetio prije godinu i pol, čuvši da namjerava otvoriti studio za snimanje. Osim što je bila njegova učenica, Megan je bila *podcaster,* blogerica i uopće se dobro snalazila u digitalnom svijetu, a njezina je internetska stranica *Flourish* svakog dana privlačila tisuće posjetitelja. *Flourish* joj je bio usputni posao dok je radila kao savjetnica za digitalni marketing. Kad je napustila taj posao da bi rodila drugo dijete, Shelley, *Flourish* je postao gladno čudovište koje *je* neprestano zahtijevalo sve više sadržaja. Njezina je frustracija unovčavala taj promet. Oduvijek je bila vrlo pažljiva u pogledu toga čije oglase dopušta na svojoj stranici, jer nije željela dopustiti da *Flourish* postane još jedan u nizu nekvalitetnih prijenosnika mlaćenja prazne slame o wellnessu.

Rinpoche je navratio kako bi pogledao njezin kućni ured iznad garaže. Upravo je radila na izdvajanju zvučno izolirane kabine kako bi mogla obavljati radijske intervjue u skladu s profesionalnim standardima emitiranja.

„Lijepo, lijepo.“ Lama Tashi se osvrnuo oko sebe kao da je već upoznat s rasporedom. „Ali ovdje će vam trebati prozor“, pokazao je prema stražnjem zidu. „Tako da ljudi vide dolinu. To je dobra pozadina, zar ne?“

„Ovo je za radijski program.“ Čelo joj se naboralo od zbunjenosti.

„I za televiziju.“

„Ali ja ne radim za televiziju.“

„Kad počnete, ovo će biti jako dobro. Ljudi vole prirodu. I pobrinite se da na staklo stavite svoj znak.“

„Mislite *Flourish?“,* upitala je, iznenađena koliko je njegov savjet koristan.

Kimnuo je. „Moraju znati ime ako namjeravate biti slavni.“

„Mislite da ću biti slavna?“ u nevjerici ga je upitala.

„Dakako!“ sa sigurnošću je odgovorio. „Slava je *iznimno* korisna kad imate nešto važno za reći!“

I tako je uz povelike troškove dala postaviti prozor s trostrukim staklom i vlastitim znakom. I kamerom.

Planina obrasla šumom koja se spuštala u udaljenu dolinu predstavljala je prekrasnu pozadinu. Lama Tashi je u tom pogledu bio u pravu. Bilo je nešto bezvremeno i spokojno u tom krajoliku koji je čovjeka ispunjavao smirenošću. Ali ga zapravo nikad nije koristila. Ni mjesecima kasnije još nije radila televizijski program. Koliko god je njezin studio bio prekrasan, katkad se pitala nije li na njega potrošila previše.

Pritisnuvši tipku za poziv Megan je čula kako zvoni na drugoj strani. Usprkos jutrošnjim vijestima, još je uvijek imala dojam da je pomalo neprikladno nazvati

lamu. On i nije imao telefon, nego aplikaciju na računalu, a informacije je dao samo šačici ljudi.

Nadala se da neće pomisliti da je previše impulzivna ili da samo pokušava privući njegovu pažnju.

„Lama Tashi, Megan ovdje“, javila se kad je odgovorio na poziv.

Osmjehnuo se kao da već dijele neku privatnu šalu.

„Što se to danas događa?“ uzviknula je. „Jeste li nas zato posljednjih tjedana toliko poučavali o karmi?“

„Mislim da to već znate“, odgovorio je.

„Je li to zaista nešto kao instant karma?“

„Instant?“ zamislio se. „Općenito govoreći, karmu koju proživljavamo u ovom životu nakupili smo u prethodnom.“

„Upravo tako.“ I sama je Megan tako shvaćala tradicionalno budističko učenje.

„Ali danas se nešto događa. Recite mi, draga moja, što je potrebno da bi karma sazrela?“

„Uvjeti“, odgovorila je, a da nije morala ni razmisliti. Karmu su ljudi često uspoređivali sa sjemenom. Da bi izniklo trebalo mu je tlo, vlaga i toplina: uvjeti.

„Mislim da su se možda uvjeti promijenili, što je dovelo do toga da neki elementi karme sazriju puno brže.“

„Što znači da ljudi doživljavaju karmu *kao da* je trenutačna?“ tražila je potvrdu.

„Upravo tako.“

Megan je zastala na trenutak kako bi joj to sjelo, a onda je rekla: „Rinpoche, mislim da bi ljudi to trebali saznati.“

„Dakako.“

„Nazvala sam vas zato što sam se pitala biste li bili voljni objasniti karmu u mom podcastu.“

„Da, naravno“, odvratio je kao da se to podrazumijeva. „Doći ću u vaš studio.“

Njegov ju je prijedlog iznenadio. Lama Tashi je živio sat vremena vožnje daleko. „Mogli bismo to napraviti telefonom tako da ne morate putovati tako daleko.“

„Radi li vam TV kamera?“

„Da. Ali podcast je za internetski radio.“

„Snimite ga za TV“, rekao joj je Rinpoche. „Ljudi vole vidjeti tko im se obraća. Brzo ću doći.“

TRINAESTO POGLAVLJE

Wall Street, New York

Karel Sharma rijetko se spuštao s kata odjela za transakcije, gdje mu se nalazio ured, na kat niže, na teritorij poreza, zakonskih regulativa i ljudskih resursa. Administracija Fondova Sharma na 25. katu vrlo ga je malo zanimala. Imao je ljude za financije i menadžment koji su brinuli o tim stvarima. Stoga je bilo neuobičajeno da impulzivno posjeti knjigovodstveni odjel s pitanjem o porezima. A još je neuobičajeniji bio susret s Amy Robbins, čije su oči blistale od suza radosnica.

Karel nije bio umješan s ljudima. Gotovo bolno introvertiran, bio je jedan od najstidljivijih vukova Wall Streeta. S trideset i nešto godina bio je neizmjerno uspješan, ali mu dolari u banci nisu pomogli da se lakše osjeća u društvu ljudi koje nije poznavao, a to se odnosilo gotovo na sve. Katkad je svim silama nastojao izbjeći nepoznate. Nelagodno se osjećao sa svojim zaposlenicima, osobito ako je bila riječ o mlađim ženskim osobama, u čijem se društvu još osjećao kao tinejdžer koji zamuckuje od zbunjenosti.

„Dobro jutro, gospodine Sharma! „Djevojka je zračila takvim dubokim ushićenjem da nije mogao ostati ravnodušan.

„Bok!“ Osmjehnuo se, što je za njega bila rijetkost i gotovo nikad na 25. katu. Bio je siguran da je još nije upoznao. Ali je njezina radost bila tako očita da se osjećao prinuđenim upitati: „Izgleda da imate dobar dan?“

„Najbolji u mom životu!“ odvratila je.

Iako je ništa drugo nije pitao, ispričala mu je kako je bila osvojila luksuzno krstarenje koje je poklonila roditeljima, a samo nekoliko minuta kasnije saznala je da je dobila neočekivano nasljedstvo. Svoju je priču ispričala ispunjena oduševljenjem i tako prirodno, da je to na njega ostavilo dojam.

Još je razmišljao o tome kad se vratio u svoj ured na katu. Ondje je otkrio najnoviji članak Digitalnog Davea koji je pročitao za nekoliko minuta, a onda prišao prozoru i zagledao se u poznati krajolik visokih nebodera financijskog kvarta.

Prvi put nakon dugo vremena osjetio je kako se u njemu nešto budi. Osjećaj novog vala koji ga je čekao.

Iako se svijet visokih financija mnogima doimao nerazumljiv, Karelu su taj žargon i tehnički detalji jednostavno predstavljali sloj kompleksnosti koji je

prikrivao jednostavniju istinu: ako želite biti uistinu bogati, morate biti prvi u igri. O kojoj god je igri riječ.

Uspio je s *hedge* fondovima kad je tek navršio tridesetu. Uspio je s kriptovalutama pet godina kasnije. Dugo nakon što su riječi kao što je *bitcoin* ušle u opću upotrebu već ih je bio pretvorio u gotovinu i digao sidro. Dakako, još je imao svoj kat posvećen financijskom trgovanju i održavanju posla za investitore. Sada, kad je tek prešao tridesetu, Karelov se posao, kako ga je sam doživljavao, sastojao u ulozi mrava izviđača kolonije, podignutih antena, koncentriranih osjetila, stalno u potrazi za idućim velikim poslom. U kojem se god obliku pojavio.

Toga je jutra, prvi put nakon više godina, pomislio da je naišao na nešto. A ako je bilo kako je izgledalo, za nekoliko će sati predstavljati pravi tsunami financijskih tržišta.

Blog Digitalnog Davea koji je upravo pročitao potvrdio je Amynu priču.

I on je pratio jutarnje vijesti. Trovanje hranom gostiju u Golden Drumsticku i drugim lancima. Izgledalo je da su ti događaji povezani s njim. Negdje se iz oceana počeo rađati val. Čudovišni val koji mu je nudio vožnju života. Zašto ga ne bi uhvatio?

Za svojim je radnim stolom u tražilicu upisao riječ „karma“, a nakon toga „budistička“. Usprkos svom indijskom prezimenu, Karela je odgojio otac profesor kemije, gotovo potpuno nezainteresiran za svoje hinduističke podrijetlo, te majka Čehinja, koja mu je dala osobno ime. Kao i većina drugih, o karmi nije znao gotovo ništa. Ali imao je prijatelje budiste koji su izgleda znali nešto o karmi te je vrlo brzo utvrdio da je manastir Sera u Mysoreu u Indiji jedno od najčuvenijih mjesta uzvišenijeg učenja u tibetanskom budizmu. Za samo nekoliko minuta Karel je razgovarao s redovnikom s titulom *geshe,* za što je znao da je prilično postignuće.

Uz to što se pridržavao filozofije da moraš biti prvi u igri, Karel je gajio još jedno jednostavno uvjerenje: uvijek se posavjetuj sa stručnjakom. U novi pothvat ne možeš skočiti naglavce. Neminovno postoji netko tko zna mnogo više o tom području nego što ti znaš. Netko tko će biti voljan prenijeti svoje znanje ako postaviš prava pitanja.

„Karma“, rekao je, prešavši ravno na stvar s redovnikom *geshe.* „Jesam li u pravu kad mislim da karma kaže kako su uzrok i posljedica izravno povezani?“

„Točno tako“, stigao je odgovor s tibetanskim naglaskom.

„Da bismo primali bogatstvo, moramo ga davati.“

„Tako je.“

„Što više daješ, to više dobivaš?“

Nastala je tišina. „Ima tu više toga. Primjerice, ovisi o tome kome dajete. O vašoj motivaciji za davanje. A ima i drugih čimbenika.“

„Aha.“ Karel je spustio vrh svog pera na praznu stranicu notesa. „Kako bih onda ja, kao davatelj, mogao maksimalno povećati ono što mi se vraća?“

Petnaest minuta poslije Karel je pozvao trojicu svojih najiskusnijih stručnjaka. U uredu su dobili nadimak Tri *gekkoa,* prema filmu o Wall Streetu.

„Imam ideju za Algobrite“, rekao im je sjedeći za svojim radnim stolom.

Preokrenuli su očima. Algobrite Infrastructure bio je slab fond. Naslijedio ga je u okviru šire akvizicije, a obuhvaćao je luku u Južnoj Americi koju se nije moglo prodati i električne centrale u Africi koje nikad nisu bile u dobitku. Pokušavali su ih se riješiti, ali u tome nikako nisu uspijevali.

„Mislit ćete da je to što tražim od vas glupost, ali ipak to napravite. Dobro?“

Kimnuli su. U tom prevrtljivom svijetu dobro su razumjeli koliko je bitno ostati discipliniran i usredotočen.

„Hoću da donirate sto dvadeset tisuća s gotovinskog računa tog fonda za dvanaest dobrotvornih društava. Deset tisuća po društvu. *Mailom* sam vam poslao *linkove.* Za svakog od vas četiri društva.“

Ako je neki *gekko* i bio iznenađen, nije to pokazao. Transakcije su bile tako sitne da su se vjerojatno pitali zašto se uopće potrudio pozvati ih u ured.

„Hoću da transakcije obavite odmah.“

Već su krenuli prema vratima.

„Osim toga, u mailu je nešto što morate reći prije nego što za svaku transakciju pritisnete *pošalji* i kad ga pritisnete.“

„Kontrola kvalitete?“ upitao je *prvi gekko.*

„Nešto kao afirmacija. Motivacija. Ne zanima me što mislite o tome. Samo budite otvoreni i napravite kako sam rekao.“

Malo su se zbunili, ali ništa više.

„Uz to, nikome ni riječi o ovome, dobro?“

Osim što je bio prvi u igri i uvijek se savjetovao sa stručnjakom, Karel Sharma je imao još jedno pravilo koje si je sam nametnuo: uvijek najprije isprobaj što se događa. Tih sto dvadeset tisuća bilo je isprobavanje. A Tri *gekkoa* za samo su nekoliko minuta poslali ta sredstva, usput mrmljajući motivacije.

Zauzet poduljom telefonskom konferencijom, kad se Karel okrenuo svom računalu našao je mail od banke Monomatapa, švicarske investicijske banke koja je poslovala u subsaharskoj Africi. Željeli su kupiti sveukupnu afričku imovinu Algobritea i nudili su iznos utemeljen na procjeni poslovanja plus deset posto. Jednim jedinim potezom Sharma se mogao izvući iz cijelog niza slabih ulaganja po cijeni od barem deset milijuna više nego što je mogao i sanjati.

Karel je spustio pogled na svoje ruke, raširivši prste na blistavom mahagoniju svog radnog stola. Podrhtavale su. Na pozitivan način. Godinama nije bio toliko uzbuđen!

Kad je ponovno pozvao Tri *gekkoa* u svoj ured da im priopći novosti, ni oni nisu mogli vjerovati svojim ušima. Nije toliko bila riječ o novcu. Čak ni o preokretu u imovini Algobritea.

Ne, bila je riječ o načelu: možeš zaraditi nebrojena bogatstva istoga trenutka tako što ćeš poklanjati novac. Pravim ljudima. Na pravi način.

„Prije nego što krenemo šire“, rekao je Karel samopouzdano, „još jedan probni pokušaj, dobro? Dva milijuna iz Algobritea i ista svota s našeg privatnog računa.“

„Ista dobrotvorna društva? Iste motivacije?“ *Gekko* broj dva tražio je potvrdu.

Karel je kimnuo.

Pola sata kasnije venecuelska vlada objavila je nacionalizaciju dviju luka u vlasništvu Algobritea. To je bio događaj u slučaju kojeg je tvrtka bila konkretno i u potpunosti osigurana s velikodušno navedenom procjenom. Za nekoliko minuta Karel je organizirao da se uloži zahtjev kod Lloydsa u Londonu. Algobrite će se uskoro osloboditi svih svojih nevrijednih ulaganja.

U međuvremenu je *start-up* tehnološka tvrtka u koju su sredstva uložili s privatnog trgovačkog računa postala predmet nadmetanja dvije velike tvrtke iz Silikonske doline. Procjene su poludjele; kad je ego menadžera preuzeo kontrolu, popele su se i dvadeset, trideset puta više od stvarne vrijednosti.

Do deset ujutro Sharma je zaradio više nego u prethodna dva tjedna zajedno.

Podigao je slušalicu telefona na radnom stolu i pritisnuo nulu za recepciju.

„Djevojka s kojom sam razgovarao jutros pokraj tvog stola“, upitao je kad se javila Jaye.

„Amy Robbins.“

„Iz Texasa?“

„Da.“

„Pošalji je gore.“

ČETRNAESTO POGLAVLJE

Princeton, New Jersey

U kafiću je, na svom laptopu, još jedan samozvani predvodnik na svom području sa zanimanjem pratio jutarnje događaje. Mršav, s naočalama i neukrotivom grivom tamne kose, u pojavi Stana Smugga nije bilo ničega što bi odavalo intenzitet njegova uzbuđenja. Kao socijalni psiholog koji je uvijek tragao za novim trendovima koji bi otkrivali lakovjernost njegovih bližnjih i njihovu sklonost da svoju racionalnost sputaju neutemeljenom vjerom, to je jutro izgledalo kao da su mu se odjednom ostvarile sve želje.

Nije bilo nikakve sumnje da cijela zemlja proživljava preokret. Ali njemu je pažnju privukla reakcija ljudi. Na društvenim mrežama, gdje su komentirali dramatične uspone i padove u svojim životima toga dana, nije bilo kraja napomenama o karmi. Sudionici u televizijskim emisijama spontano su je navodili kao moguće objašnjenje za trovanje brzom hranom. Zaprepastio se kad je čak i jedan od najistaknutijih članova Odsjeka za fiziku na Princetonu, ni manje ni više nego nobelovac, toga jutra u *mailu* naveo „instant karmu“. Bilo je vrijeme da se prekine takvo mistično razmišljanje.

Stan je prvi put okusio slavu kad je tema njegove doktorske disertacije, studija o industriji wellnessa u New Yorku, bila objavljena nakon slučajnog susreta s poduzetnim novinarom. Od previše pozitivnog razmišljanja čovjek postaje nesretan - to je bio neočekivani rezultat njegovih istraživanja. Stan se iznenada našao na drugom kraju bezbrojnih zahtjeva za intervjue, ponuda za posao i prvog ugovora za knjigu.

Budući da je brzo učio, Stanov je idući projekt bio taj zbog kojeg je postao poznat. Pedantno je konstruirao obuhvatan, longitudinalni istraživački program kako bi pokazao da se pacijenti za koje su se drugi molili nisu oporavljali nimalo brže od onih za koje se nitko nije molio. Knjiga koja je uslijedila, „Besmislena molitva“, objavljivana kao serijal u novinama, uzburkala je postojeći poredak i izazvala takve bijesne ispade fundamentalističkih crkvenih predvodnika, osobito velečasnog Jeremiaha Bellows, da se tijekom nekoliko veličanstvenih tjedana njegova knjiga uzdigla na popis uspješnica AW *York Timesa.*

Baš kao što se i nadao.

To je bilo prije osam godina, a otada nije imao baš mnogo sreće. Namjeravao je uhvatiti vožnju na valu joge, ali otkrića istraživanja koja su otkrila da je praktikante joge lakše uznemiriti nego ljude koji su se ostali izležavati na kauču

nikad nisu ništa postigla. Nisu izazvala dovoljno glasno negodovanje poklonika joge.

Kad je pokušao dokazati da ljudi postaju depresivni nakon previše vremena provedenog u prirodi, to mu se obilo o glavu kad su rezultati krenuli drugim smjerom.

Ono što mu je sad bilo potrebno bio je mjehurić koji je sigurno mogao probiti. Krava koju su mnogi smatrali svetom. Konkretnije govoreći, subjekt najviše moguće važnosti. „Instant karma“, shvatio je, pružala mu je upravo ono što mu je bilo potrebno da se kao meteor vrati na scenu. Ali morao je biti brz.

Lupajući po svojoj tipkovnici toga jutra uskoro je sastavio istraživački test, odredio protokole i kontrole potrebne za metodološku kvalitetu. Organizirao je odobrenja, sudionike i metodologiju. Eksperiment koji je osmislio sadržavao je svojevrsnu elegantnu jednostavnost, i već se mogao zamisliti kako ga objašnjava u udarnom televizijskom terminu, možda čak tog istog dana. Od stotinu sudionika zatražit će da u pola sata poklone deset dolara kome žele. Ako instant karma uistinu postoji u smislu onoga o čemu se govori, novac će se uskoro početi slijevati svakom pojedinom sudioniku u istoj mjeri.

Jasno, to se neće dogoditi. Stan Smugg bio je siguran u to. Kad je u dodiplomskom studiju slušao kolegij komparativne religije, nakratko je proučavao i karmu. Ideja da uzrok vodi posljedici bila bi prilično razumna kad bi se proces odigravao tijekom određenog razdoblja. Ali to nitko nikada nije tvrdio. Tvrdilo se da plod karmičkih uzroka sazrijeva u vašem idućem životu ili čak i tisuću života kasnije. I u tome se krila pogreška. Nitko nije pamtio da je živio više nego jednom. Nije postojao ni jedan jedini dokaz koji bi podržavao tu ideju. Stoga je cijela ideja karme bila puka izmišljotina. Magijska budalaština. Ona vrsta pogrešne apsurdne fraze kojoj je posvetio cijelu svoju karijeru kako bi je razotkrio.

Deset minuta prije prvog predavanja tog dana završio je s poslom, zaklopio laptop i nespretno napustio kafić. Njegove je studente prve godine psihologije toga jutra čekala prava poslastica. Uskoro će moći učiti do nogu velikog učitelja. Danas će se doktor znanosti Stanley Montgomery Smugg, autor *New York Timesovih* uspješnica, Digitalni remetitelj i influencer vratiti na pozornicu u svom punom sjaju!

PETNAESTO POGLAVLJE

Knjižara Paige Turner
Omni, Colorado

Beskonačna ljubav odavao se maštarijama, pretvarajući se da pregledava internet. Beth ga je ugledala kad je ušao u knjižaru dok je pomagala mušteriji. Već je drugi put u posljednjih nekoliko dana začula zvono za uzbunu. Postala svjesna da mora malo ohladiti tu aferu. Malo je razvodniti. Ili malo više.

Kao i obično petkom ujutro, i toga je dana bilo puno posla. Mnogi stariji ljudi iz susjedstva, osobito oni koji su živjeli u podnožju planine, došli su u grad kako bi se s prijateljima sastali na kavi ili ručku, ili obavili kupnju na kraju tjedna. Katkad bi navratili i k njoj, kao i onda kad je Paige vodila knjižaru, kako bi je zamolili da im preporuči nešto za čitanje.

Beth nije imala vremena za gluposti. Mislila je da mu je jasno dala do znanja da je ono što imaju strogo rezervirano za slobodno vrijeme. Diskretan dogovor između dvoje ljudi. Kao poslovni čovjek, a da se i ne spominje da je bio oženjen, mislila je da će to poštovati. Kako je i bilo u početku. Ali kasnije se počeo mijenjati i jasno je prepoznala znakove. Već ih je i prije vidjela.

U knjižaru je ušla jedna od redovitih mušterija. Postariji matrijarh, ukočena i pedantna u svojoj baršunastoj jakni i s biserima, Babs je bila utjelovljenje uljuđene bake. Beth joj je pristupila sa sjajem u očima. „Nikad nećete pogoditi što je stiglo upravo jučer“, šapnula je ispod glasa. „Novi Lukas Lukasson!“

Babsino se lice ozarilo kad ju je Beth povela prema polici i pružila joj primjerak nove knjige skandinavskog pisca *noira*. Četiri stotine stranica žestokog nasilja dijaboličnog psihopate.

„Oh! Hvala vam, draga moja!“ rekla je Babs uzevši knjigu i stisnuvši je na srce. „Uljepšali ste mi vikend!“

Beth se osmjehnula. Iskreno se zanimala za ono što su njezine mušterije čitali - a i zašto su čitali. Tijekom prvih nekoliko dana kad je počela raditi kao menadžerica knjižare, iznenadila se otkrivši koliko postarijih žena voli knjige koje prikazuju najodvratnije zločine, a onda je shvatila da to o njima nije govorilo ništa drugo osim želje da pobjegnu. Da postanu voajeri. Da prijeđu u stvarnost potpuno suprotnu njihovoj vlastitoj, da malo začine inače dosadan život. To nije značilo da skrivaju izopačenost ili kriminalne misli. Beth nije nimalo sumnjala da je većini njih apsolutno jasna razlika između fantazije i stvarnosti. Katkad bi pomislila da su takvi možda svi konzumenti fikcije, bilo da je riječ o knjigama ili

filmovima. Svi su željeli iskusiti nekakvu drukčiju stvarnost. Jedina je razlika među njima bila u tome kakva ih je alternativna stvarnost privlačila.

Beskonačna Ljubav približio se pultu čim je ispratila mušteriju. Tada je već u knjižari bilo više ljudi, sijedih glava koje su se kretale između polica. Ušli su dok je čavrljala s Babs i morala im se posvetiti.

„Već si se vratio?“ upitala je podigavši obrve.

Bob se osvrnuo naokolo, svjestan da je prekršio pravilo. Isto je tako uočio da u njezinu držanju nije bilo topline. „Pitao sam se bismo li se mogli vidjeti večeras?“ promrmljao je.

„Mislio sam da se igraš ‘Sretnih obitelji’?“

„Promjena plana.“

„E, pa, danas je petak. Zauzeta sam.“

Iritiralo ju je što se vratio s dodatnim zahtjevima samo nekoliko sati nakon što je prespavao kod nje što je i samo po sebi bio ustupak. Sam je to bio predložio dva dana ranije zato što mu se žena vraća kući pa je neko vrijeme neće moći posjećivati. Nije baš bila oduševljena. Nije bila od žena koje bi voljele da im ljubavnik prespava. Što je još bitnije, uočila je da se kod njega prikrada očekivanje i posesivnost koje nije mogila podnijeti.

Nastojeći stoički prihvatiti njezinu odluku promijenio je izraz lica. Ali nije mogao prikriti koliko je povrijeđen. Bila je to ona ista bolna nevjerica koju nije mogao prikriti ni onog prvog poslijepodneva kad ju je bio posjetio kako bi se ispričao što je prešao granicu te noći na proslavi otvorenja. Nema dvojbe da se očajnički želio osigurati da njegova dosadna imitatorska ženica ništa ne sazna. Beth u to vrijeme nije imala nikakvih namjera prema njemu. Ali vidjevši koliko ranjivo izgleda, kao školarac kojeg su uhvatili s prstima u pekmezu, to je bilo previše za nju.

„Ispričavam se zbog prethodne noći“, bio je rekao s pločnika, gledajući je ravno u oči. „Bio sam jako pijan.“

Beth je bila zatvarala knjižaru. Posljednja je mušterija otišla. Dnevna je zarada bila obračunata. Navukla je zasun na jednoj strani vrata prema ulici, na vrhu i na dnu te je upravo namjeravala zatvoriti i druga. „Za što se ispričavate?“ odlučila se malo zabaviti. „Za pijanstvo ili ono što ste učinili?“

„Za oboje. Ne sjećam se skoro ničega.“

„To onda i nije nekakva isprika.“ Slegnula je ramenima. „Kako se možete uistinu ispričati za nešto čega se i ne sjećate?“

Nije znao kako bi to shvatio. Prošlo je neko vrijeme prije nego što joj je odgovorio: „Samo mi se činilo da bih se trebao ispričati.“ Doimao se poput malog izgubljenog dječaka.

„Mogli bismo ponoviti ono što smo napravili prošle noći, ali trijezni“, zadirkivala ga je uživajući u tome, a da joj nije bilo stalo do toga što će joj odgovoriti. „Ako se i poslije toga još želite ispričati, slobodno to učinite.“

Gotovo je fizički osjetila vrelinu njegova pogleda koji se spustio do njezina izreza.

Činjenica je bila da je ona držala konce u rukama. Prethodne noći nije baš sve bilo spontano. Bila je organizirala stvari tako da ostanu nasamo pri kraju zabave. Već su je neko vrijeme njezini anđeli poticali prema postarijem muškarcu. Dosta starijem muškarcu. Veza s taticom bila je arhetipska fantazija, seksualni ekvivalent jezivog divljanja jednog Lukasa Lukassona. Pa iako je Bob odgovarao toj ulozi, jer je najstariji tip s kojim je dotad bila imao četrdeset godina, bio je u pravu kad *je* rekao da je malo previše popio da bi se sjećao što se dogodilo.

I zato je, nakon što je bio ušao, a ona za njima zaključala vrata Knjižare Paige Turner, to poslijepodne u spremištu bilo vrlo ugodno iznenađenje. Poznavala je sve priče o starijim muškarcima koji bi izgubili snagu. Ili bi bili previše klonuli, *a* da bi mogli bilo što učiniti. Neki bi čak i zaspali pri poslu. No Bob je bio veličanstven i nezaustavljiv; metodički je prošao kroz gotovo sve dostupne položaje prije nego što je krenuo u trijumfalni finale.

Omilio joj je više nego većina ostalih muškaraca. Dok su zajedno ležali na spljoštenoj kartonskoj kutiji, ozareni ugodnim iskustvom, kad je napravila neku samokritičnu primjedbu o tome kako joj nos uvijek smeta, istoga je trenutka odgovorio: „Ali ja *volim* tvoj nos!“

„Kako možeš ?“ To joj se učinilo sasvim šašavo.

Bethin nos nije bio samo orijentir. Dominirao je njezinom slikom o sebi otkako pamti.

„To su aristokratske crte“, bio joj je rekao. „Imaš rimski nos.“

„Rimski nos!“ zacerekala se, ali je bila oduševljena. „Kao da je poseban.“

„I jest poseban!“ Nagnuvši se prema njoj, poljubio ju je.

Kad je ponovno legao pokraj nje, izraz njezina lica postao je podrugljivo ozbiljan. „A sad“, strogo ga je pogledala, „budući da si pri zdravoj pameti, trijezan i sposoban sjetiti se što se dogodilo, jesi li spreman ispričati se za ono što si upravo učinio?“

Na trenutak su im se pogledi sreli, a onda se on nacerio: „Zapravo i nisam.“

„Baš dobro“, pobjednički se nasmijala, „inače bi ti ovo bio posljednji put da si karmički obradio moju sutru!“

Beth je primijetila još dvije mušterije koje su tog petka ujutro ušle u knjižaru, dame određene dobi kojima je morala pomoći. Beskonačna Ljubav još je zurio u nju preko pulta. Morala ga je izbaciti odande prije nego što uistinu počne gužva. Možda ga je trebala u potpunosti nogirati. Iskušala je vezu sa starijim muškarcem, pomislila je ravnodušno ga promatrajući. I tada joj je na pamet pala nova ideja.

„Koliko si otvoren, Beskonačna Ljubavi?“ upitala je. „Mislim da znaš odgovor na to“, nasmijao se nelagodno.

„Tada se možemo kasnije vidjeti.“

„Dobro.“

„Večeras sam zauzeta, ali sam sutra poslijepodne slobodna.“ Kimnuo je.

„Tri sata. Gore na katu.“

„Super!“

Iza polica sa suvremenom književnošću sjedokosi muškarac u mornarskoplavom otmjenom sakou, uštirkanoj pamučnoj košulji i s bijelim rupčićem u džepu promatrao je razgovor između voditeljice knjižare i kupca. Ian Turner oduvijek je poznavao Margaritu i Boba Martina. Njegova im je pokojna supruga Paige prodavala knjige dok su još hodali, kao i tijekom godina dok su podizali obitelj. Kad je Paige umrla, on se povukao u Arizonu navodeći kao izgovor da toplije zime bolje odgovaraju njegovu artritisu te je knjižaru ostavio u rukama cijelog niza menadžera. Vraćao bi se nekoliko puta godišnje kako bi posjetio prijatelje koje je poznavao najveći dio života. Jedan od njih bila je i Margarita. Zajedno su išli u školu i, iako je većina to zaboravila, u tinejdžerskoj je dobi bio zaljubljen u prekrasnu Latinoamerikanku. Na drukčiji, zreliji način još je uvijek uživao u njezinu društvu, u tome kako su bili usklađeni. Na njegov je poziv Margarita nedavno održala promociju svoje najnovije knjige u Knjižari Paige Turner.

Točno je da se Ian približavao sedamdesetoj i patio od različitih fizičkih poteškoća, ali nije bio budala. Isto tako, nije bio sklon na brzinu prosuđivati način na koji drugi usmjeravaju svoj osobni život. Ali je ipak osjetio bol zbog Margarite, pitajući se zna li za suprugovu aferu. Bob ga je iznenadio, jer ga je oduvijek smatrao lukavim poslovnim čovjekom kojemu nije trebalo objašnjavati koliko je bitno obaviti dubinsku analizu prije nego što se upusti u nepoznato.

Jer ako je Bob bio jednako neupućen u Bethin karakter kao što je bio kad se upustio u vezu s njom, onda ga je čekalo neugodno buđenje.

PORUGA

10:00 prijepodne (istočnoamerička vremenska zona)
8:00 prijepodne (planinska vremenska zona)
7:00 prijepodne (pacifička vremenska zona)

Čovjek *sebe, svoje misli i osjećaje doživljava kao nešto odvojeno od svega ostalog, kao svojevrsnu optičku iluziju vlastite svijesti. Ta zabluda za nas predstavlja svojevrstan zatvor, ograničavajući nas na naše osobne želje i na naklonost prema šačici osoba koje su nam najbliže. Zadatak nam mora biti u tome da se oslobodimo toga zatvora proširujući opseg svog razumijevanja i suosjećanja, kako bismo obuhvatili sva živa bića i cjelokupnu prirodu u svoj njezinoj ljepoti.*

ALBERT EINSTEIN (fizičar, 1879. - 1955.)

ŠESNAESTO POGLAVLJE

Televizija Galaxy
Galaxy City, Los Angeles

Los Angeles se probudio i otkrio da su strahovi o zarazi obuhvatili i ostatak zemlje. Sav je zračni promet bio obustavljen. Vlakovi, podzemne željeznice i autobusi prestali su prometovati. Javne zgrade u istočnijim državama u kojima se bilo počelo raditi brzo su se zatvarale, a većina je velikih tvrtki svojim zaposlenicima savjetovala da rade od kuće.

Bujica žestokih gastrointestinalnih problema zagušila je svaku bolnicu i kliniku.

U televizijskoj kući Galaxy, ekipa vijesti okupljala se na jutarnji sastanak u dvorani za konferencije, pokraj studija. Petkom su obično sjedili za velikim, ovalnim stolom čavrljajući o sportskim utakmicama tog vikenda dok bi čekali Nicka Naldera. Toga petka su stajali naokolo, napeti, pitajući se bi li uopće trebali biti ondje. Previše se toga događalo za običan sastanak.

„Došao je red i na Piper's!" Nick Nalder je podigao pogled sa svog tableta ulazeći u dvoranu.

Piper's je bio najveći i najpoznatiji lanac burgera, ne samo u Sjedinjenim Američkim Državama, nego i u svijetu. Piperov burger bio je ista vrsta visoko prerađenog i umjetno začinjenog otpada, posluženog u preslatku pecivu, uz prilog od preseljenog pomfrita, bilo da ste ga kupili u Chicagu ili Šangaju.

„Isto se događa i s mesnim burgerima."

Četiri istraživača, tri izvjestitelja, čovjek za gledanost i dva voditelja vijesti, uključujući Dana Kavanu, doimali su se zaprepašteni. Istraživači su tipkali i pregledavali informacije na svojim tabletima kao i uvijek, jedini kojima su službeno dopuštali takvu slobodu tijekom sastanka.

„Tko izvještava...?"

„Treba im više vremena za reakciju nego kod piletine", Nalder je čitao sa svog ekrana. Isti simptomi, samo još ozbiljniji. Akutni bolovi. Budite spremni za idući val.

Osvrnuo se oko sebe, prelazeći pogledom preko turobnih lica, brojeći ih u sebi, a onda je upitao: „Gdje je Hedley?"

„Zadržali su ga", rekao je Bec, poslovni izvjestitelj. „Nacionalna meteorološka služba održala je hitan sastanak."

Nalder je iskrivio lice. Hitni sastanci događali su se samo kad se očekivalo ekstremne vremenske uvjete, kao što su uragani.

„Očito nemamo vremena za ovo“, obratio se grupi. Obično bi isplanirali priče koje su namjeravali objaviti toga dana i poradili na različitim pristupima. „Jedva uspijevamo održavati korak s događajima. Usput rečeno, gospodin O’Sullivan dolazi pa će ovdje biti još veća gužva.“

Ljudi su se promeškoljili na stolcima. Gospodina O’Sullivana, boga Galaxyja, spominjalo se samo s najdubljim poštovanjem. Njega nisu viđali osim ako bi bili pozvani na ekskluzivnu zabavu za slavne gdje bi ga mogli zapaziti iz daljine. I sama činjenica da je danas odlučio posjetiti redakciju bila je vrlo rječita.

„U kojem smjeru ide ova priča?“ Nalder se obratio istraživačima, dvadesetogodišnjacima koji nisu odvajali pogleda sa svojih ekrana.

„Piper’s nije jedini lanac burgera koji je zahvaćen“, jedan od njih jedva da je i podigao pogled s onoga što je čitao na društvenim medijima. „Buzz Burgers u Bostonu je morao zatvoriti tri restorana.“

„PDA...“ ubacio se drugi, „očekuje se da će uskoro dati izjavu.“

„O čemu?“ upitao je Dan.

„Ne kažu.“

„Moj izvor iz Bijele kuće kaže da je sve jači pritisak da predsjednik da izjavu“, javio se jedan izvjestitelj. „Predstojnik ureda oslobodit će prostor u predsjednikovom rasporedu. Budite spremni za konferenciju za medije.“

„Je li Blake na svome mjestu?“ zanimalo je Naldera.

Drugi je kimnuo.

„Kako stojimo s rejtingom, Trent?“ upitao je Nalder.

Trent Garvey, punašan, tip štrebera, otprilike tridesetpetogodišnjak, najčešće je vodio jutarnje sastanke, iznoseći pokazatelje gledanosti ranojutarnjih vijesti.

„Trostruko više od uobičajenog“, potvrdio je Trent. „Isto kao i na drugim kanalima.“

„Ima li ikakvih razlika?“ upitao je Dan.

Vječno pitanje. Kako iznijeti istu priču kao i konkurencija, ali na zanimljiviji način.

Trent ga je s nelagodom pogledao. „Kratki porast od 30 posto tijekom tvog intervjua s onim medicinskim honorarcem.“

„O čemu su razgovarali?“ zahtijevao je odgovor Nalder.

„Bart Bracking s *Channela, 60*“, rekao je Trent. „Utjecajan izvor vijesti.“

„30 posto!“ nije mogao vjerovati Dan.

U uobičajenim okolnostima takav bi incident zahtijevao objašnjenje i gotovo sigurno prijekor. Danas je Nalder samo odmahnuo glavom.

„S honorarcima ne bismo ni razgovarali da nismo očajni.“ Nalder je neumoljivim pogledom obuhvatio svoje izvjestitelje. „Nazvali ste svakog novinara, svakog donekle korisnog stažistu koji je ikada tu radio?“

„Svi su na broju“, rekao je jedan.

„Ostale mreže pretražuju isti mali broj ljudi“, rekao je drugi.

„Previše se toga događa. Premalo je ljudi.“

Nalder je počeo gristi usne jer su mu potvrdili najgore strahove. Možda i ne bi bilo loše da Harvey bude ovdje. Vlastitim će se očima uvjeriti da nije moguće voditi veliku novinsku agenciju s brojem zaposlenika jedva dovoljnim za nekakve novine iz predgrađa.

„A što je s oglašivačima?“ upitao je Dan, itekako svjestan odnosa između sredstava za reklame i zaposlenika s dna ljestvice. „Pretpostavljam da gubimo sve klijente koji se bave brzom hranom.“

Trent je odmahivao glavom. „Sredstva za reklame rastu. Lanci brze prehrane povukli su sve svoje oglase za pileće proizvode. Sav naglasak daju na bezmesne ponude. Objavljuju reklame koje nikad prije nisu bile emitirane s masivnim troškovima.“

Panel s brojnim ekranima u drugom kraju prostorije, koji je prikazivao emisije različitih televizijskih mreža, pokazao je agente biološke sigurnosti kako nose nosila, prepunjene bolničke odjele hitne službe i ljude na tlu izvan restorana, savijene u klupko, dok se grče u bolovima.

A tada je istraživačica Tracey Kramer rekla: „Nick, trebao bi znati da danas ima i budalastih pozitivnih objava.“

Sporo je trepnuo iza naočala. Osjećao je kako mu se trza mišić na obrazu. Uvijek ga je iritiralo kad bi ga ta milenijalka nazvala „Nick“ tim činjeničnim, familijarnim tonom. „Na primjer?“

„Nenadana nasljedstva. Uspjesi. Nagrade“, rekla je Tracey. „Jutros je netko dobio 2,1 milijardi na Powerballu. Najveći zgoditak u povijesti, a dobitnik je sindikat dobrotvornih društava.“

Obično bi takav nevjerojatni i sjajni zgoditak bio glavna priča.

„Nastavi to pratiti“, zapovjedio je Nalder.

„Američki fakultet radiologije upravo je objavio da je danas došlo do naglog porasta spontanih remisija kod oboljelih od raka“, primijetila je Julieta Lopez, Danova asistentica. „Spontane remisije obično se rijetko događaju, nekoliko puta mjesečno. Ali samo ovog jutra dogodilo ih se dvadeset, koliko se zna, a najviše kod prijašnjih terminalnih slučajeva.“

Nalder se okrenuo Danu. „Napravi i tu priču. Razgovaraj s nekima od tih otpisanih koji su ozdravili.“

„Stvari koje se događaju su izvan svake mjere“, nastavila je Julieta. „Kao da se događa podjednako nevjerojatno pozitivnih koliko i negativnih stvari.“

Sef redakcije odmahivao je glavom. „Odakle se sve to iznenada pojavilo?“ razmišljao je naglas.

„Dobro pitanje“, javio se Dan. Dok je neposredno prije jutarnjeg sastanka pregledavao popis vijesti, nije mogao vjerovati koliko ih ima. Kao da se deset najdramatičnijih dana odvijalo odjednom.

„Ima puno online komentara o karmi“, odvratila je Chieko, japanska istraživačica zadužena za društvene medije.

Nalderove su se obrve trznule.

„Uzrok i posljedica“, objasnila je.

„Znam što je karma.“ Nalder je popravio debele, crne okvire svojih naočala, a obraz mu se ponovno trznuo. „Kako bi to moglo uzrokovati trovanje hranom na nacionalnoj razini?“

Chieko, koja je po prirodi više voljela izbjegavati sukobe, sagnula je glavu. S druge strane, Tracey Kramer, koja je poznavala svoja prava, bila je itekako sretna što se može ubaciti. „Neki kažu da je to zbog eksploatacije životinja u okviru intenzivnih uzgojih metoda“, objasnila je. „Sve se vraća, sve se plaća. Razboljeli su se samo oni koji su stvarali potražnju za životinjskim proizvodima.“

„Ali gdje je taj mehanizam?“ Nalder nije skrivao razdražljivost, a lice mu se zajapurilo. Osim što je pocrvenio, počelo se događati još nešto što kao da je uskoro hipnotiziralo sve prisutne. Madež na njegovu desnom obrazu, tik iznad ugla usta, počeo je tamniti. I povećavati se. Iz trenutka u trenutak, dok je razdražljivo odmjeravao Tracey, ono što je bila sitna mrljica, poznata nesavršenost, raslo je i širilo se, postajući znatno veće i uočljivije.

Ostavši smirena pod paljbom, Tracey je bez obzira na sve bila spremna odgovoriti.

„Fraza koja se koristi jest ‘instant karma’“, rekla je. „Ako se pokaže da je to istina, objasnilo bi *sva* dramatična zbivanja, i negativna i pozitivna.“

Pod Nalderovim prezrivim pogledom kao da se s Tracey nešto počelo događati. U toj je djevojci uvijek bilo nešto nezgrapno i nespretno. Bila je pametna. Ali ne i privlačna. No u tom trenutku, zadržavajući smirenost, lice joj se nekako počelo mijenjati, poprimati privlačnije proporcije, plave su joj oči postajale krupnije i nevinije.

„Cijela ta ideja o instant karmi je apsurdna!“ prasnuo je. „Kako netko i na trenutak može povjerovati u to. Hoću reći, gdje je tu logika? Ono, zašto se to počelo događati tek danas?“ Na desnom obrazu madež mu se proširio u vidljivu crnu mrlju od dvadesetak milimetara.

„Ja nisam stručnjak za karmu“, Tracey je slegnula ramenima.

Kad bi naišli na temu koju nitko u redakciji nije razumio, uobičajen bi odgovor bio onaj koji je iznijela Julieta. „Bih li trebala pronaći nekoga? Nekakvog tipa za karmu?“

„Ne!“ Nalder je bio siguran u to. „Sad nije vrijeme za hokus-pokus! Trebaju nam autoritativni stručnjaci s uvjerljivim objašnjenjima.“

U tom trenutku je meteorolog Hedley Traces banuo na vrata, sav izvan sebe.

„Hedley, što se događa?“ žustro ga je upitao Nalder.

„Apsolutno čudne stvari“, odmahnuo je Hedley glavom. „Žestoki lokalni vremenski uvjeti i seizmička aktivnost.“

„Lokalni?“ namrštio se Nalder.

„Potpuno ograničeni. Kao tornado koji se pojavio iz vedra neba i uništio dvije kuće u Harrodsburgu u Kentuckyju. Vrtače koje se pojavljuju na mjestima gdje ih nikad prije nije bilo.“

„Ako su ti događaji lokalni“, rekao je Nalder, tražeći nekakvo mjerilo po kojem bi procijenio neviđene događaje toga dana, „tada to nije nekakav problem.“

„Ovisno o tome gdje se događaju!“ pobunio se Hedley. „A događaju se posvuda!“

U tom trenutku je redakciju potresla žestoka eksplozije. Kako se cijela soba zatresla, ekran se sa svog visokog mjesta na zidu srušio i glasno razbio na podu.

„Potres!.“ viknuo je Hedley.

„Pod stol!“ zapovjedio je Dan i bacio se na sve četiri.

Za samo nekoliko trenutaka svi su se našli četveronoške ispod konferencijskog stola, izvan sebe od straha zbog duboke grmljavine i zlokobnog podrhtavanja.

Danov je tablet na podu pokraj njega zavibrirao i uključio se. Na ekranu se pokazao *e-mail* koji je bio otvorio nekoliko trenutaka prije nego što je došao na jutarnji sastanak, s obavijestima o zbivanjima u lokalnoj zajednici. Kad ne bi bilo važnih vijesti, katkad su objavljivali izvještaje o lokalnim aktivnostima.

Iz očiglednih razloga Dan nije bio stigao ni pregledati te obavijesti. Ali sad, kad je skrenuo pogled s ustrašenih kolega, pažnju mu je privukla fotografija na ekranu. Prikazivala je galeba prekrivenog gustom sirovom naftom. „Paralizirana ptičica.“, glasio je tekst ispod slike. Naslov je bio napisan krupnim velikim slovima: „HITNO POTREBNI DOBROVOLJCI!.“

SEDAMNAESTO POGLAVLJE

Boulder, Colorado

Lama Tashi nije bio sam kad se njegov poput limete zeleni Volvo pojavio u daljini. Megan je živjela na kraju dugačkog kolnog prilaza i tek kad se auto dodatno približio uspjela je prepoznati suvozača. Bio je to Anton, kamerman s tamnim repom i blijedim licem koji je kao i ona sama dolazio na predavanja utorkom navečer. Upravo je o njemu razmišljala otkako je nazvala lamu, pitajući se bi li i njega trebala pozvati. Rinpoche je to već napravio umjesto nje.

„Ovo je čudesno!“ divio se Anton kad je izašao iz auta ondje gdje su njezin dom i odvojeni studio bili izgrađeni na prostoru između stabala sličnom prirodnoj katedrali.

Sve otkako je lama Tashi izjavio da bi želio snimiti prilog za TV, Megan se cijelog jutra brinula zbog svog izgleda. Isprobala je više komada odjeće, zabrinuta što će joj kamera dodati desetak kilograma na već ionako majčinsku figuru, a onda se odlučila za crni sako i sivu bluzu te crveni privjesak koji će dodati malo boje.

Činilo joj se nekako neskladno da je tako službeno odjevena, počešljane kose i našminkana dok je stajala ispod visoke jele sa svojim zlatnim retriverom Rustyjem koji je njuškao po grmlju.

„Kao rođena za TV!“ lama Tashi uzviknuo je s osmijehom, raširivši ruke.

„Uvijek sam mislila da imam savršeno lice za radio“, odgovorila je.

„Besmislica!“

Bilo je uistinu dobro što je i Anton došao. Za nekoliko minuta već je postavljao svoju kameru u studiju i prilagođavao osvjetljenje. Megan je trebala odigrati ulogu voditelja i ostati uglavnom izvan kamere, s lamom Tashijem iza kojeg se pružala ta veličanstvena, spokojna dolina.

Budući da.je Anton preuzeo organizaciju u svoje ruke, Megan i lama Tashi su popričali o pitanjima koja mu je željela postaviti i o redu kojim će ih postavljati. Usprkos tome što je godinama bila njegova učenica, još ju je uvijek uspijevao iznenaditi, kao što se i sada dogodilo svojim ležernim stavom prema intervjuu. Kao da je sadržaj onoga o čemu će govoriti bio manje važan od jednostavne činjenice da se nalazi ondje. A kad im je Anton pokazao u crveno odjevenog lamu, kao srdačnu i ohrabrujuću prisutnost usred bezgranične ljepote, postala je svjesna zašto je to tako. Kao da je predstavljao ljudsko utjelovljenje svoje okoline.

Vidjevši da je Anton preuzeo kontrolu nad osvjetljenjem i kamerom te da se lama Tashi savršeno doima na pozadini koju je sam naručio prije puno godina,

Megan je imala iznimno čudan osjećaj da je sav posao koji je tijekom godina radila s *Flourishem* vodio do ovog konkretnog dana. To što je pohađala Meditacijski centar Lone Pine, postala učenica lame Tashija i zatražila njegov savjet o *Flourishu* - kao da ju je nešto korak po korak vodilo do ove točke, ne shvaćajući u potpunosti ulogu koja joj je pripadala. Pa ipak, bila je nevjerojatno opuštena u pogledu svega toga. Čak i zaigrana. Lamino radikalno drukčije gledište, njegova dobronamjerna usredotočenost i lakoća postojanja intenzivno su djelovali na sve oko njega.

„Recite nam, lama Tashi“, počela je predstavivši ga uživo online publici. „Danas doživljavamo mnoštvo izuzetnih zbivanja. Masovno trovanje hranom i poremećen promet. Priče o trenutačnom bogatstvu i iznenadnom gubitku. Neki ljudi kažu da je riječ o instant karmi. Je li to istina?“

„Karma koju stvaramo u jednom životu obično sazrijeva tek u idućem“, objasnio je lama. „Ali mislim da su se uvjeti promijenili, tako da neki elementi karme sazrijevaju puno brže.“

„Zato to izgleda kao instant karma?“ upitala je.

Kimnuo je.

„Većini je ljudi poznata fraza *sve se vraća, sve se plaća.* Ali karma nije samo to, zar ne?“

„Karma je bitna i kompliciranа tema“, odgovorio je. „Ali postoji nekoliko općenitih načela koja je lako shvatiti. Općenito govoreći, na što god odlučimo usmjeriti svoju pažnju, to sve više postaje naša stvarnost. I sam je Budha rekao: ‘Misao je prethodnica svakog djelovanja.’ Naše nas misli vode onome što kažemo i radimo, a kako nam misli i djelovanje sve više prelaze u naviku, postaju dio naše osobnosti. Karma se ne odnosi samo na velike događaje, bitne uspone i padove u našem životu, na što ljudi obraćaju pažnju. Odnosi se i na svaki misaoni trenutak koji doživimo, jer neprestano stvaramo svoju buduću stvarnost.

Stoga, primjerice, ako čovjek odluči biti velikodušan i svima želi dobro, on stvara uzroke koji će dovesti do toga da doživi stvarnost ispunjenu obiljem i srdačnošću.

Za razliku od toga, čovjek koji se usredotoči na oskudicu i naizgled nikada nema dovoljno ni za sebe, a kamoli da bi nešto mogao podijeliti s drugima, on stvara mentalitet oskudice. Njegova će stvarnost sve više biti ispunjena siromaštvom i patnjom, bez obzira na to doživljavaju li ga drugi ljudi kao siromašnog.“

„Želite li reći da su posljedice izravno vezane za uzroke?“ upitala je Megan.

„Tako je. Mogućnosti su beskonačne. Ako želite dugo živjeti, pomozite sačuvati život drugih. Želite li izbjeći izdaju, nemojte varati prijatelje i voljene. Ako žudite za slavom, razvijajte poštovanje prema utjecajnim ljudima vrijednim divljenja.“

„Stoga nema ničeg slučajnog u ovome što proživljavamo?“

„Nikako. Tisućljećima se već bilježe konkretni uzroci konkretnih posljedica.“

„Prije ste rekli da je karma komplicirana tema. Zašto je tako?“

„Zato što u bilo kojem trenutku svatko od nas ima brojne različite karme, kao sjemenje u velikom skladištu koje može isklijati. Naše ponašanje određuje uvjete koji određuju koje će se sjeme razviti, pozitivno ili negativno. Primjerice, čovjek može imati osjećaj da ga njegov poslodavac iskorištava u financijskom smislu, pa će imati dojam da je opravdano ako krade od tvrtke kako bi izravnao račune. Ali to što ga netko iskorištava posljedica je prethodno nastalog uzroka. Zato će zbog krađe sebi pribaviti iskustvo još većeg gubitka.“

„O posljedicama karme govorite u smislu osobnog iskustva. Kako ljudi *doživljavaju* gubitak ili *doživljavaju* obilje.“

„Dakako!“ U očima lame Tashija bljesnula je duhovita iskrica. „Stvarnost uistinu i jest subjektivno iskustvo! Ona je tvorevina uma. I zato je bitno shvatiti da je to područje ono gdje karma djeluje. Ne izvan nas. Ne postoji nikakav božanski okvir koji određuje sreću jednoj osobi, a nesreću drugoj. Ne postoji božanski lik niti horda demona koji se kreću iza pozornice i povlače konce. Mi sami stvaramo svoju stvarnost svojim mislima, govorom i djelovanjem.“

„Ali bogatstvo je i nešto više, a ne samo subjektivan osjećaj“, Megan *je* iznijela suprotstavljene gledište. „Tu je riječ i o stvarima koje se mogu objektivno izmjeriti, kao što su dolari u banci.“

„Shvaćam.“ Lama Tashi je nagnuo glavu. „I koliko je dolara potrebno da bi čovjek bio bogat?“

Megan je slegnula ramenima. „Milijun. Ili dva?“

„Postoji puno ljudi koji bi se osjećali siromašni kad bi otkrili da su teški samo dva milijuna dolara. Pali bi u očaj. Kao da su sve izgubili. A ima i jako puno onih koji bi se, kad bi nekim čudom otkrili da u banci imaju deset tisuća dolara, osjećali veličanstveno bogati. I tko je onda u pravu?“

„Iskustvo obilja svakog čovjeka je subjektivno?“ upitala je Megan.

„Svačije je iskustvo *svega* subjektivno“, nasmijao se. „Jedno od naših najvećih pogrešnih shvaćanja je u tome da je svijet izvan nas potpuno neovisan o našim mislima. Da postoji svojevrsna objektivna stvarnost oko nas. Istina je znatno zanimljivija. Vi stvarate svoju vlastitu stvarnost. Dvoje ljudi mogu biti u istoj prostoriji i sudjelovati u potpuno istom događaju, ali za jednog je to naporno, a drugi se može naći u stanju transcendentalnog blaženstva. Sve ovisi o umu.“

„Koji biste savjet u ovom iznimno povoljnom danu dali ljudima koji bi htjeli što bolje mogu iskoristiti instant karmu?“ Megan se vratila u aktualna zbivanja.

„Jasno izrazite ono što želite i stvarajte uzroke za to. Općenito govoreći, drugi ljudi, druga bića, pružaju vam priliku da iskusite što god želite. Ono što napravimo za njih, to ćemo i sami iskusiti. Naša buduća sreća ovisi o njima. A ako vam mogu ponuditi savjet, nemojte razmišljati u malim okvirima!“

Dojam koji je lama Tashi ostavljao kad je pogledao u kameru bio je dojam duboke ljubaznosti. „Nemojte se usredotočiti isključivo na stvaranje bogatstva, položaja ili odnosa. Te su stvari, dakako, korisne. Pružaju nam sigurnost i osiguravaju dobrobit. Ali možete postići puno više od tih sićušnih, ograničenih ciljeva. Vaš je um sposoban za puno više od tih svjetovnih stvari. Njegujte uzroke kako biste razvili svoju urođenu sposobnost za neograničenu ljubav i neograničeno suosjećanje, što su istinski uzroci trajne sreće obuhvatnije od bilo čega što možete zamisliti. Vi posjedujete Budhinu prirodu. U stanju ste postati potpuno prosvjetljeno ljudsko biće. Nemojte se podcjenjivati!“

Kao i uvijek kad bi govorio, riječi su bile samo djelić lamine poruke. Još je intenzivniji bio način na koji je utjelovljivao tu poruku, prenoseći svoje riječi na opipljiv način, što su osjećali svi u njegovoj blizini. Upravo taj je dojam naveo Pauline Taylor da izjavi kako nikad nije osjetila takvu bezuvjetnu ljubav kao pri susretu s lamom Tashijem među policama s deterdžentima. Isti je dojam neočekivano donio oslobođenje teško posrnuloj Mariji Flavio. I našao put do srca Dariusa Stylesa.

A sad je lama Tashi taj dojam prenosio svima koji su se uključili u prijenos.

„Bit će puno ljudi koji zapravo ne vjeruju u karmu“, rekla je Megan, svjesna da intervju treba privesti kraju. „Što biste njima rekli?“

„To je u redu“, lama Tashi je slegnuo ramenima. „Nije bitno vjerujete li ili ne vjerujete. Samo ostanite otvoreni. Iskušajte. Sami provjerite.“

OSAMNAESTO POGLAVLJE

Montpelier, Vermont

Kristina? Grace ovdje. Jesi li već otišla od kuće?“ Grace Arlingham stajala je u blizini kuće svoje prijateljice, na dijelu pločnika poznatim pod nazivom „groblje puževa“.

„Krećemo za nekoliko minuta. Jesi li još u klinici?“ Kristina je pripadala grupi za podršku. Nedugo prije nego što je Grace toga jutra otišla na kontrolu, Kristina se sjetila da ide liječniku. Pregledi koji su imali velike posljedice tjednima su se nadvijali u njihovim mislima.

„Nisam“, odgovorila je Grace nastojeći održati glas što ujednačenijim. „Dobila sam rezultate.“

„I?“

„I znam da će ono što ću ti reći zvučati čudno, ali moraš mi vjerovati“, glas joj je zadrhtao od emocija. „Prije nego što odeš htjela bih da dođeš do mene, ovdje na ‘groblje puževa’.“

„To zaista zvuči čudno.“

„Rekla si ‘krećemo’. Tko je s tobom?“

„Charlie i Hen su navratili. Charlie će me povesti.“

„Još bolje!“ Charlie i Hen su se isto liječile od raka i pripadale istoj grupi. „Povedi i njih.“

Tri su žene od Kristinine kuće stigle za manje od minute. Kao i Grace, bile su veteranke u ratu protiv raka; nisu se poznavale prije dijagnoze, ali su se brzo sprijateljile jer su njihovi različiti putevi budili slične emocije. Kod Kristine je rak, kao i kod Grace, metastazirao po cijelom tijelu. U kasnim šezdesetima i krepka, kao i Grace, Kristina se nije najviše bojala smrti, nego posljedica koje će ona imati na njezinu švedsko-američku obitelj. Henrietta, desetak godina starija i mrzovoljna intelektualka, bolovala je od raka debelog crijeva u četvrtoj fazi i nije se namjeravala pasivno prepustiti smrti. Njezin je pregled bio zakazan za to poslijepodne. Charlie, četrdesetogodišnjakinja, plavokosa i vitka, bila je otkrila kvržicu u dojci. Tek su joj je nedavno otklonili te je iz predostrožnosti išla na kemoterapiju.

Usprkos samoj sebi, Grace nije mogla prikriti osmijeh olakšanja kad su joj se prijateljice našle nadomak.

„Dobre vijesti?“ Hen je uvijek bila najotvorenija među njima.

Grace je kimnula. „Još uvijek ne mogu vjerovati. Nije mogao ni dr. Roberts. Došlo je do spontane remisije.“

„Grace, to je prekrasno!“ Kristina ju je prva zagrlila, a nakon nje i ostale te su se našle u grupnom zagrljaju.

„To znači da se rak povlači?“ Charlie je htjela biti sigurna.

„Povukao se!“ Ispravila ju je Grace. „Dr. Roberts je morao provjeriti s radiologom da nije došlo do nekakve zabune. Svi su tumori u potpunosti nestali.“

„Je li rekao kako?“ htjela je znati Kristina.

„U tome i je stvar. Zato sam ovdje.“

Grace im je ispričala o tome kako je dr. Roberts htio saznati može li na bilo koji način objasniti to čudo. Kako se na povratku kući prisjetila pčele koju je toga jutra spasila od utapanja.

„To bi mogla biti i slučajnost“, rekla je. „Ali imam jak osjećaj“, dodala je stavivši ruku na srce. „Postoji nekakva povezanost. I zato sam htjela doći do tebe prije nego odeš, Kristina.“ Spustila je pogled na puževe na putu koje će, ako ostanu ondje, zacijelo zdrobiti školska djeca na biciklima, dječja kolica i nemarni prolaznici.

„Trebale bismo ih spasiti.“

Još pokušavajući shvatiti Graceine čudesne vijesti, Kristinu je taj prijedlog zbunio.

Pogledavši puževe, Charlie se namrštila. „Ali puževi su odvratni!.“

„Zapravo nisu“, suprotstavila joj se Grace. „Kućice su im pomalo blatne, ali oni su zaista bezopasni.“

Hen je odmahivala glavom. „Glupost! Oduševljena sam zbog tvojih rezultata, Grace, definitivno. Ali kako to može imati bilo kakve veze sa spašavanjem pčela? Ili puževa?“

„Kako god, vrijedno je pokušati.“ Kristina se već spustila na tlo naslanjajući se na Graceinu ruku, spustivši najprije jedno, a onda i drugo koljeno na pločnik.

„Imam časopis“, rekla je Grace ponudivši savijeni primjerak Health Matters iz torbice. „Možeš ih staviti na to, a onda možda prenijeti u svoj vrt.“

„Previše si lakovjerna!“ Hen nije popuštala. „Povezala si dva nepovezana događaja. Upravo je to *definicija* praznovjerja.“ Henrietta je gotovo cijeli život bila učiteljica fizike i nije podnosila ono što je smatrala neracionalnim.

„A što ako ipak djeluje?“ suprotstavila joj se Grace dok je Kristina pažljivo stavljala puževe na naslovnicu časopisa.

„Ali na kojoj se to hipotezi temelji?“ Henine su ruke drhtale dok je promatrala svoje prijateljice kako se ponašaju potpuno besmisleno.

„Nemam nikakvu hipotezu“, Grace je odmahnula glavom, izbjegavajući njezin pogled.

„Pa kako onda može funkcionirati?“

„U svakom slučaju *nešto* se dogodilo“, Grace je pokazala na puža-kamikazu koji se upravo bio pojavio na rubu pločnika pokraj Kristinine lijeve ruke.

„Zaprepaštena sam što uopće možeš tako razmišljati. U tome nema nikakve znanosti!“

Kristina je tiho uzdahnula, nenaučena na klečanje. „Nismo li u fizici naučili nešto o tome kako za svaku akciju postoji jednaka i suprotna reakcija?“ upitala je podigavši puža.

„Newtonom treći zakon gibanja“, potvrdila je Hen. „To nema nikakve veze s puževima i snimkama. Osim toga, fizika je napredovala u proteklih stotinu godina nakon Newtona.“

Usprkos Heninu suprotstavljanju, Charlie je čučnula i podigla puža između kažiprsta i palca, izražajno pokazujući svoje gađenje, te ga spustila na časopis.

„Možda je to što radimo samo eksperiment, Grace je dobacila pogled prema Hen. „Hajde da vidimo što će se dogoditi kad djevojke dobiju svoje rezultate.“

„To još uvijek ništa neće dokazati, zar ti to nije jasno?“ Henin se glas podigao od frustracije. „Možeš povezati bilo koje dvije stvari, ali to ne znači da su povezane. Među njima mora postojati povezanost. Način na koji *A* vodi do *B*.“

„Spašavanje života“, zagunđala je Kristina s tla. „Meni se to čini kao prilično snažna veza.“

„Kristina, nemam pojma što bih rekla“, Hen je nezadovoljno progunđala, namjeravajući krenuti kući. „Kad samo pomislim da si nekad bila logičar!“

Ostale su se tri žene nasmijale kad je Hen odmakla.

„Kad samo pomislim da si nekad bila logičar“, ponovila je Kristina izazvavši još veći smijeh, a onda se uz Graceinu pomoć podigla na noge, dok je Charlie držala časopis u vodoravnom položaju. Sve su već bile navikle na Hen i njezinu mrzovoljnost. Imala je dobro srce, samo što nije uvijek bila osobito taktična.

Krenule su prema Kristininom vrtu i gredici zarasloj u travu. Kleknuvši pokraj časopisa punog puževa, Grace im je rekla: „U ovakvim situacijama uvijek volim nešto reći. ‘Željela bih da se sva bića oslobode patnje.’“

Naglas su ponovile tu frazu spuštajući puževe na vlažno kamenje.

Poslije toga su stojeći promatrale mekušce kako se kreću. „Što god se dogodi u klinici, barem sam danas napravila nešto dobro“, rekla je Kristina.

DEVETNAESTO POGLAVLJE

Televizija Galaxy
Galaxy City, Los Angeles

Potres, iako zastrašujući, nije bio osobito jak. Izvukavši se ispod stola kad im je meteorolog Hedley Tracer rekao da je gotovo, smrtno prestrašeno osoblje Galaxyja vratilo se na svoja radna mjesta. Iduće vijesti koje su se održavale svakog sata trebale su se emitirati za manje od petnaest minuta. A popis tek objavljenih zbivanja bio je luđi nego ikada.

Strahovi zbog zaraze još su dominirali u vijestima, ali bilo je toliko mnogo drugih velikih vijesti da ono što je još i prije sat vremena bio glavni naslov jedva da je sad zavređivalo samo kratku napomenu zbog pukog mnoštva priča koje su se pojavljivale. Nacionalni lanci brze hrane zatvarali su se do daljnjeg. U gradovima Srednjeg zapada bio je prekinut promet. Uragani i tornada obrušavali su se na države u kojima ih nikad prije nije bilo, odnoseći i kuće, i zgrade, i njihove stanovnike, ostavljajući za sobom gomile zdrobljena otpada.

Čak i da nije bio preokupiran, poplava vijesti bi se doimala poraznom. Ali kad je otišao na šminkanje, Dan Kavana je još razmišljao o lokalnoj objavi koju je ugledao ispod stola u redakciji. Poziv za dobrovoljce koji je uputila grupa za spašavanje ptica u Santa Monici. Slika galeba, toliko zagušenog naftom da se jedva mogao pomaknuti. „Paralizirana ptičica?

Istoga trenutka kad je ugledao tu sliku pomislio je na svoju kćer, kako leži u tami svoje sobe. Jasno, Jacinda je bila uz nju, kao i posljednjih mjeseci. Maddieni dani svodili su se na beskonačne runde fizikalne terapije i vježbi za rehabilitaciju. Trebali su joj sati za najosnovnije stvari kao što su jelo i tuširanje.

Bili su uzbuđeni kad je uspjela ponovno pokretati prste. Kad je pokazala da može gibati cijele šake, pa ih čak i okretati u zglobovima. Obitelj bi proslavila svaku prekretnicu, svako suptilno poboljšanje koje je bilo teško izborena pobjeda. Usprkos vedrim ohrabrenjima o idućoj planini uz koju se treba popeti, hrabrim riječima o svemu što bi je moglo čekati u budućnosti, Danu je često bilo teško prikriti očajanje. U usporedbi s onim što je imala prije osam mjeseci, ovo nije bio život za njegovu djevojčicu. Preko noći se od prekrasne i pametne studentice kojoj je cijeli svijet bio pod nogama pretvorila u kvadriplegičarku o kojoj je i danju i noću netko trebao brinuti. Da je to bilo moguće, istoga bi se trenutka zamijenio s njom. Preuzeo bi njezinu bolest tako da ima priliku biti mlada i slobodna, s budućnošću koja se pruža pred njom. Tako bi se barem uspio osloboditi osjećaja krivnje. Spoznaje da je on sam kriv za sve,

Dok mu je Alice, šminkerica, tapkala lice ručnikom, proželi su ga trnci kad se prisjetio one noći na stražnjem sjedalu svoje limuzine s vozačem, trenutka kad je dobio poziv, čim je vidio da ga zove Maddie, obuzela ga je grižnja savjesti.

„Tata, gdje si?“

Bila je otišla na zabavu s prijateljima u Westwood. On je bio u noćnoj smjeni i bio se složio da će je prebaciti kući. Samo što je zaboravio. Nakon kasnih noćnih vijesti ušao je u svoj auto kao i uvijek, naslonio glavu na naslon i sklopio oči. Njegov je vozač krenuo uobičajenim putem kući.

„Žao mi je“, ispričao joj se. „Laurel Way. Smetnuo sam to s uma. Vratit ćemo se po tebe.“

„U redu je.“ Po glasu joj je znao da je razočarana. Ali i da je pragmatična. „Tu su dvoje koji žive u našoj blizini i uskoro kreću kući.“

„Možemo se vratiti po tebe.“

„Ali već si skoro kod kuće!“

To je bilo točno. Za manje od dvije minute bit će pred ulazom.

„Daj da ti pozovem taksi.“

„U redu je.“

„Na kojoj si adresi?“

„Rekla sam da je u redu,“ rekla je otresito i prekinula poziv. Razočarao je i sebe i nju.

Nije se često događalo da zajedno provode vrijeme nasamo. Kad joj je bio ponudio da će je odvesti kući, rano toga jutra, radovao se što će sjesti na stražnje sjedalo auta, vozeći se ispod žarko osvijetljenih oglasnih ploča i poznatog krajolika Sunset Boulevarda, uživajući u bliskosti druženja sa svojom curicom. A sad je izgledalo kao da mu uopće nije stalo.

Nije prošlo ni sat vremena kad se policija pojavila na njihovim vratima. On i Tammy već su bili u krevetu kad se oglasilo zvono. Najprije je pomislio da je Maddie negdje zagubila ključeve. Ali tada su saznali za nesreću. Auto u kojem se vozila prošao je kroz crveno svjetlo i tada ga je postrance udario kamionet za dostavu. Maddie, koja je sjedila na suvozačkom sjedalu, najteže je stradala u sudaru.

„Opet razmišljaš o tome, zar ne?“ začuo je suosjećajan prijekor.

Njegova ga je šminkerica vratila u sadašnjost. „Jesam li opet odlutao?“

„Aha.“ Alice je profesionalno pregledala njegovo lice, a onda otrla mrlje pudera. „Rekao si...“

„Znam. Znam.“

„Inače ne bih...“

„U redu je“, uvjeravao ju je. „Ja sam te zamolio za to.“

U prvim tjednima, dok je uzalud pokušavao misliti o bilo čemu drugome, bio je zamolio Alice da mu nešto kaže ako primijeti da se izgubio u mislima. Izgledalo je da ima nadnaravnu sposobnost za čitanje njegovih misli i uvijek bi uspjela osjetiti trenutak kad bi mu misli s posla prešle na obitelj. Jednom, kad ju je upitao kako to može prepoznati, objasnila mu je da je riječ o njegovoj boji kože. U tom čudnovato intimnom profesionalnom odnosu, Alice je blisko poznavala crte njegova lica, svaku pojedinu liniju, svaku i najsuptilniju promjenu u izrazu. Često je pomišljao da ga može pročitati bolje nego čak i sama Tammy.

Budući da je gotovo deset godina bila njegova šminkerica, isto je tako puno više znala o njegovoj osobnosti nego većina ljudi. U satima koje su svakog tjedna provodili zajedno, tijekom godina je ostalo vrlo malo tema o kojima nisu razgovarali. I vrlo malo onoga što nisu znali jedno o drugome. Dan je u sebi stvorio sliku o Alice Mangwani, marljivoj Afroamerikanki, baptistici i majci dvoje djece kao o osobi na koju se mogao osloniti da mu pruži objektivnu informaciju kad bi svi ostali u redakciji previše razmišljali ili se pretjerano uzbuđivali u bujici onoga što se događalo.

„Alice, reci mi što misliš o karmi?“

Reagirajući na ozbiljnost njegova tona, ili možda na pitanje koje je postavio posve nenadano, oči su joj na trenutak zatreptale.

„Nikad nisam previše razmišljala o tome“, odgovorila je. „Barem ne do danas.“

Podigao je obrve.

„Puno su danas govorili o karmi na radiju u autu.“

„Što su govorili?“

„Pa“, slegnula je ramenima. „Znaš. Sve se vraća, sve se plaća. Iako se čini da je danas sve ubrzalo.“

„Je li ti se to činilo smislenim?“

„Moglo bi objasniti neke stvari.“

„I ne brine te da se to na neki način sukobljava s tvojim uvjerenjima?“

„Danny, nema nikakvog sukoba.“ Bio je to njezino posebno ime za njega i ona ga je jedina tako zvala. „Ako živiš na dobar način i dobro postupaš prema drugima, bilo da vjeruješ u Bibliju ili karmu, bit će sve u redu.“

„Pretpostavljam da je tako.“ Iznenadio ga je pragmatizam njezina odgovora.

„A kad bi učinila nešto posve konkretno“, skrenuo je razgovor na samu srž onoga što ga je zanimalo, „nadajući se određenom karmičkom ishodu. Bi li to bilo u redu?“

Uputila mu je jedan od pogleda kojima ga je mogla zgromiti, kao da ne vjeruje da bi mogao postaviti takvo glupo pitanje. „A zašto ne? Sve dok nikoga ne povrijediš.“

„Da“, složio se, provjerivši vrijeme na mobitelu - za dvije minute će biti puni sat - prije nego što je otišao na kontakte.

„Jacinda“, rekao je, kad se javila. „Htio bih da odvedete Maddie na jedno mjesto. Što prije!“

DVADESETO POGLAVLJE

Veteranski odjel
Boulder, Colorado

Prva reakcija dr. Ralpha Sharpa bila je pomisao da netko zbija šalu s njim. I ne osobito smiješnu. Kad je glas preko telefona izjavio da ga je nazvao general Alexander Hickman, dr. Sharp je i nehotice ustao. Ali čim je to učinio, pripremio se na šalu. Tko god da ga je nazvao, dobro je oponašao generala. Dr. Sharp je često viđao generala na internim obavijestima i na TV-u i točno je znao kako zvuči. Autentičnost toga glasa navela ga je da zastane.

„Nadam se da mi možete pomoći“, rekao je glas s druge strane. „Ima jedan veteran, pukovnik, koji živi u ovom kraju. Istaknuo se u službi. Osobno ga poznajem. Htio bi se javiti kao dobrovoljac i pomoći vam u jednom od vaših programa za PTSP. Planinarenje.“

„Vidim“, rekao je dr. Sharp.

„Bio sam na vašoj prezentaciji u Pentagonu prošle godine. Tako da obojica znamo što njegova ponuda stvarno znači.“

Dr. Sharp je počeo sumnjati u ideju da je riječ o šali. Zbunio se kad je čuo da je sam general američke vojske sjedio u publici dok je govorio o pošasti koja prati vojnu službu u cijelom razvijenom svijetu. Posttraumatski stresni poremećaj bio je možda neminovna posljedica izdvajanja vojnika i vojnikinja iz društava koja su postajala sve osjetljivija na najsuptilnije oblike negativnosti, da bi ih onda poslali na lokacije gdje su proživljavali najokrutnije nasilje za koje su ljudska bića sposobna. Posttraumatski stresni sindrom postojao je još od drevnih vremena, ali je posljednjih desetljeća došlo do velikog porasta tog poremećaja. I kako je dr. Sharp rekao svojoj publici, jedan od najtežih izazova s kojim se suočava američka vojska sastoji se u tome da oni koji pate od tog poremećaja zatraže pomoć.

Neki su takvo što smatrali priznanjem slabosti. Nedostatkom otpornosti. Na kraju krajeva, riječ je o ratnicima, zar ne? Bili su pristali na to. Bio im je zadatak da ostanu pribrani, pridržavaju se onog što su naučili i slušaju zapovijedi.

Za druge je to bilo nešto još ozbiljnije. Užas kojem su bili izloženi toliko je duboko utjecao na njih da ni sami to nisu mogli izraziti riječima. Ali je uistinu teško djelovao. Godinama, pa čak i desetljećima kasnije, osobito kad su imali više vremena za razmišljanje, postajali su svjesni da žive na rubu vulkana, a zlo iz duboke prošlosti eruptiralo bi iz njihovih osobnih podzemnih dubina slično bujici rastaljene, sveobuhvatne patnje koju ništa nije moglo zaustaviti.

Jedan od paradoksa toga stanja, uočio je dr. Sharp, sastojao se u tome što su se oni koji su najteže patili najčešće javljali kao dobrovoljci za pomaganje drugima. Na što je upravo bio aludirao i general Hickman. Ljudi su se javljali nudeći pomoć u najnemogućijim trenucima dana ili noći. U takvim prilikama, rekao je publici, bio je to zapravo poziv upomoć. Na koji je on odgovarao bez ikakva oklijevanja.

„Pukovnik Jackson me nazvao, želeći da danas kontaktiram nekoga s Veteranskog odjela. Rekao je nešto da *je* povoljan trenutak.“

„Dobro.“

„Još nešto trebate znati. Službeno. Američku mirotvornu misiju u Ruandi nakon masakra 1994. godine predvodila su trojica muškaraca. Jedan od njih bio je pukovnik Jackson. Druga dvojica... oni više nisu među nama.“

Dr. Sharp je znao nešto o Ruandi. Samoubojstvo general-bojnika Travisa bio je razlog zbog kojeg su ga pozvali da održi predavanje u Pentagonu.

„Razumijem vas, gospodine. Prepustite to meni.“

DVADESET PRVO POGLAVLJE

Wall Street, New York

Amy je već pola sata sjedila za svojim radnim stolom pretvarajući se da radi, ali se jednostavno nije mogla koncentrirati. A tko bi i uspio u tome nakon svega što se dogodilo?

Nekoliko je trenutaka potajno pogledala svoje stranice društvenih medija. Ondje je otkrila da su se i drugim ljudima događale stvari koje su im mijenjale život. Neočekivani preokreti i veliki uspjesi. Izgledalo je da su svi govorili o instant karmi. To ju je navelo na razmišljanje o povezanosti koju je tata iznio između njezina poklona roditeljima i nasljedstva koje je dobila od ujaka Gerryja. To je imalo nekakvog smisla. Ali kako je uopće osvojila krstarenje? Što je napravila da bi joj se to dogodilo?

Iznenada je odmaknula stolac unatrag, uzela priznanicu sa svog stola i prišla vješalici za kaputе, prebacivši torbicu preko desnog ramena. A tada se uputila prema dizalima. U Amynu opisu poslova nije pisalo da mora otići podići šefova odijela iz čistionice, ali to je bio redovan posao koji je dobrovoljno prihvatila. U ovom slučaju davao joj je alibi.

Spuštajući se dizalom provjerila je sadržaj torbice. Imala je novčanicu od dvadeset dolara i osam od jednog dolara. Savila je novčanice od jednog dolara i gurnula ih u džep kaputa. Skrenuvši lijevo s ulaza zgrade, hodala je neko vrijeme prije nego što je prešla ulicu, vrativši se u smjeru Brew Haa, ali je prošla pokraj ulaza.

Nije joj trebalo dugo prije nego što je stigla do svog beskućnika. Kao i obično, sjedio je spuštene glave, zagledan u asfalt na kojem je sjedio. Sagnula se i spustila osam dolara u njegov šešir.

Kad se uspravila, umjesto uobičajenog odgovora, rekao je nešto posve drukčije.

„Vi ste mi već dali.“

Iznenađeno je zastala.

„Iste cipele“, rekao je umjesto objašnjenja. „Svakog petka.“ Kad je podigao pogled, susrela se s pogledom nevjerojatno zelenih očiju ispod neuredne tamne kose. Te su oči bile prozor u neočekivanu inteligenciju.

„Danas dvaput.“

„Pa, evo o čemu je riječ“, rekla je nakon stanke. „Nakon što sam vam jutros dala novac, dobila sam nagradu. Tu sam nagradu prepustila svojim roditelja i dobila nešto još bolje. Mislim da je možda karma postala ekspresna.“

„Zaista?“ Lice mu se ozarilo.

„Ne samo ja. Mnogi ljudi govore to isto.“

„To znači da je ovo“, pokazao je glavom prema šeširu, „još jedan zaokret kotača za vas?“

„Mogli bismo reći da je eksperiment“, potvrdila je odmaknuvši se.

„Bog vas blagoslovio!“

Kemijska čistionica koju je koristio gospodin Black bila je udaljena samo stotinjak metara. Ubrzo je potvrdu zamijenila za dva odijela.

Kad se uputila natrag prema uredu, balansirajući dva odijela koja je nosila preko lijeve ruke, osjetila je kako je ispunjava očekivanje. Ako je bila istina da je karma postala trenutačna, u bilo kojem trenutku mobitel joj je mogao zazvoniti i donijeti joj neočekivanu poruku. Osam dolara koje je upravo poklonila prosjaku bit će uzrok zadivljujućeg neočekivanog ishoda, možda iz izvora o kojima nije mogla ni sanjati.

Ono na što je naišla uskoro ju je trgnulo iz takvih misli. Ispred nje neki je muškarac spuštao dvije novčanice u limenku koju mu je pružao prosjak. Taj je muškarac bio odjeven u ležernu jaknu, a oko ramena se zaogrnuo pokrivačem. Budući da nije bio u svom uobičajenom okružju, trebalo joj je nekoliko trenutaka da shvati da je to njezin beskućnik! Upravo je poklonio nekoliko novčanica koje mu je maloprije dala.

Kad je nastavio svojim putem, koračajući ulicom, odozgo se začulo šuškanje novčanica. Novac. Amy je podigla pogled i na otvorenom prozoru prvog kata ugledala dva muškarca, koji su smijući se na ulicu izbacivali pregršti novčanica od deset dolara. Izgledalo je kao da i oni rade neki svoj eksperiment.

Nekoliko novčanica dotaklo je beskućnika po licu prije nego što je shvatio da je zakoračio u vrtlog novca. Posezao je rukama oko sebe, vičući od radost dok je grabio pregršti i gurao ih u džepove.

„Uspjelo je!“ uzviknuo je kad je ugledao Amy. „Kao što ste rekli!“

Nekoliko novčanica je dolepršalo prema Amy. Uhvatila je barem pet novčanica prije nego što je nastavila hodati.

„Evo“, rekla je, pruživši mu ih.

„Ne, to je za vas!“ odvratio je, smijući se kad je pokupio novčanice s pločnika dok se lepršavi vrtlog zaustavljao. „Provizija!“

Naišla je na još dva beskućnika na putu do ureda. Došavši do prvog, spustila je nekoliko novčanica u njegovo krilo.

„Danas se događa instant karma“, rekla mu je. „Poklonite ih nekome i dobit ćete ih umnogostručene.“

Prosjak je samo nešto progunđao.

„Danas vlada instant karma“, rekla je drugom beskućniku. „Poklonite novac nekome i dobit ćete puno više.“

Potamnjela šapa odmah je sakrila novčanice izvan pogleda i prije nego što je podigao crvene oči i pogledao je s odbojnošću.

„Besmislica!“ otresao se.

Samo nekoliko metara od ulaza u zgradu netko ju je tako grubo gurnuo u lijevo rame da su joj ispala odijela gospodina Blacka i u svojim se plastičnim omotima pokliznula na pločniku. Amy je najprije pomislila da ih što brže podigne. Čuli su se teški koraci na pločniku dok *je* muškarac koji ju je gurnuo nastavio trčati ulicom. Uspravivši se, prilično potresena, tek je nakon kratkog vremena shvatila da je imao nešto u rukama. Nagonski je posegnula za svojom torbicom. Ali je više nije bilo.

11:00 prijepodne (istočnoamerička vremenska zona)
9:00 prijepodne (planinska vremenska zona)
8:00 prijepodne (pacifička vremenska zona)

DVADESET DRUGO POGLAVLJE

Bijela kuća, Washington

Kad se predsjednik Trent Grey toga jutra probudio, od svega ga je najviše zaokupljalo jedno. Ono što je zaokupljalo većinu predsjednika u trećoj godini njihova prvog mandata: ponovni izbori. I zato je toga jutra pozvao grupu najutjecajnijih evangelista u zemlji na doručak i molitveni sastanak u Bijeloj kući. Prije tri godine su mu pomogli da osvoji moć. Sad su mu trebali ako je htio ponovno pobijediti za godinu dana.

Jedan od njegovih pristalica, golemi i bradati Amerikanac afričkog podrijetla, velečasni Jeremiah Bellow iz Crkve jezika hvale iz Nashvillea, bio je poznat po svojim višesatnim žestokim propovijedima protiv sotone, istospolna braka, klinika za pobačaje i internetskih vidovnjaka. Propovjednik je bio brz na osudu i spor na blagoslov, a njegove su propovijedi o paklenim mukama privlačile strastvene sljedbenike. Drugi, milijarder Marvin Swankier, glavni službenik Crkve obilja, doletio je u glavni grad na jednu noć u vlastitu Boeingu Dreemlineru. „Molite se za Porsche.“ Swankier je poučavao da nas Bog želi obasipati bogatstvima još u ovom životnom vijeku, kao i u idućem, a za tu je ideju parkiralište svakog Hrama Crkve obilja pružalo blistave i ekstravagantne dokaze.

Predsjednik Trent je prema takvim muškarcima blago rečeno gajio ambivalentne osjećaje. Osim toga, nisu ga osobito zanimali molitveni sastanci. Bio je nepovjerljiv prema raspravama o božanskim pitanjima uz kolače i sirup s pobožnim ljudima koji bi možda mogli zaključiti da nedovoljno gorljivo voli Isusa.

Tu je u igru ušla pažljivo izrežirana predstava u Bijeloj kući. Nakon što je kao utjelovljenje dostojanstva, šarma i misterija moći u Ovalnom uredu s dobrodošlicom dočekao svoje pretjerano oduševljene goste, osobno ih je poveo na desetominutni obilazak Zapadnog krila, da bi ih zatim uveo u elegantan salon za objedovanje. Samo nekoliko minuta nakon što je doručak započeo, pozvali su ga da obavi neki hitan posao, ostavivši više pripadnike svoje ekipe, ljude koji su se razumjeli u Isusa, kako bi naveli goste da se osjećaju posebni.

Bila je to rutina koja mu je proteklih tjedana dobro poslužila sa sektorom nafte i plina, proizraelskim pokretom i lobijem telekomunikacija. Njegova je uloga bila u tome da bude predsjednički lik - karizmatičan. Zagonetan. Manje je više. Njegovu čaroliju ne smije obasjati dnevna svjetlost. Njegovo se osoblje moglo nositi s detaljima.

Toga se jutra vratio pri kraju doručka da bi se nad njim molili, a onda je svojim posjetiteljima pružio ono što su uistinu željeli - individualnu priliku za fotografiranje, čije su rezultate s oduševljenom nesuzdržanošću mogli podijeliti na društvenim medijima, poslati preko crkvenih mailova i postaviti na vrata hladnjaka. Toga dana, kao i s prethodnim grupama, priredio im je i iznenađenje. Osvrnuvši se prostorijom, susrećući se s njihovim pogledima, bio je istodobno jedan od njih, ali ujedno i predsjednik Sjedinjenih Američkih Država, te im je rekao ne samo koliko im je zahvalan na njihovoj podršci tijekom prethodnih izbora, nego i koliko ga nadahnjuje sjajan rad njihovih crkvi koje daju sve od sebe da pomognu siromašnima Afrike. I zato je osobno dodijelio dodatna sredstva za hranu u vrijednosti od deset milijuna dolara zajednicama u kojima su radili.

Cijelu su prostoriju ispunili zanosni usklici slava Gospodu, Aleluja i amen! Velečasni Jeremiah Bellow objavio je da je predsjednik Trent istinsko dijete Afrike, a i Krista. Marvin Swankier, ne dopuštajući Bellowu da ga nadmaši, istoga je trenutka obećao deset milijuna od Crkve obilja, uzdižući euforiju u još uzvišenije visine. Nikad se kraljevstvo nebesko nije doimalo tako blizu kao u tim elegantnim odajama u tom konkretnom trenutku.

Tada ih je predsjednik Grey ispratio, kao što bi bilo koji od njih mogao ispratiti svoje goste do vrata vlastita doma. Samo što su u predsjednikovoj kući gosti došli do točke gdje je već i javnost imala pristupa. Ukrasne trake dijelile su jednu stranu mramornog predvorja iz koje su izašli od druge strane, gdje se grupica posjetitelja okupila u očekivanju obilaska s vodičem.

Stojeći s predsjednikom, evangelisti su se nekoliko trenutaka još više osjećali kao da pripadaju ovamo, a ne običnim turistima koji plaćaju ulazak, kao da su pripadnici unutrašnjeg kruga koji su upravo bili objedovali s predsjednikom i upoznali se s njegovim najskrivenijim mislima.

„Gospodine predsjedniče!“ Jedan od turista je viknuo preko predvorja, jedva uspijevajući povjerovati da sam predsjednik stoji samo nekoliko metara od njih.

Predsjednik Grey im je poslušno odmahnuo, osmjehujući se.

„Jeste li čuli za trovanje hranom?“ doviknuo je netko drugi.

„Zaraza!“ zagalamio je treći.

„Pandemija!“ viknuo je četvrti.

Takva je bila nenadana buka podignutih glasova da ih je predsjednik Grey mirne duše mogao zanemariti dok se opraštao od svojih gostiju.

Uzvici su se utišali jednako brzo kao što su i izbili, a tada se začuo ženski glas, toliko jasan i s tako neodoljivim pitanjem da ga nije mogao ignorirati.

„Kažu da je riječ o instant karmi, gospodine predsjedniče. Slažete li se?“

Predsjednik Grey nikad nije bio svjesniji da stoji u grupi evangeličkih kršćana nego u tom trenutku. Dok mu je s jedne strane stajao velečasni Jeremiah Bellow, a s druge Marvin Swankier, nije mogao previdjeti činjenicu s kolikom gorljivošću očekuju njegov odgovor.

Mogao je dati samo jedan jedini odgovor. Okrenuvši se, pogledao je preko predvorja u ženu koja je postavila pitanje. „Ovo su Sjedinjene Američke Države“, podsjetio ju je svojim zapovjednim glasom. „Mi se ne bavimo karmom!“

DVADESET TREĆE POGLAVLJE

Omni, Colorado

Margarita je dugo vremena ostala sjediti, previše skamenjena da bi se pomaknula, nastojeći shvatiti što se događa. Fragmenti onoga što se dogodilo toga jutra obuzimali su joj misli, obični, ali istodobno i nevjerojatni. Bob kako se uspinje stepenicama u stan te žene. Praznina doma kad je stigla s dvije velike kave. Bob kako se pojavljuje na vratima noseći spakirani kofer. Zar bi se brak od dvadeset četiri godine mogao okončati s tako malo pompe? Kad je začula kako je natraške izvezao auto iz garaže i kako su se za njim zatvorila vrata, izgledalo je kao da samo odlazi u grad po nekakvom običnom zadatku. A ne kao da se upravo izvezao iz njezina života.

Sjedeći na kuhinjskoj klupi, osjećala se budalasto. Glupa što je samo nekoliko sati prije toga zamišljala kako ona i Bob nikad nisu bili bliskiji. Da je njihova obnovljena strast neka vrsta barometra njihove ljubavi, kad se pokazalo da to intimno združivanje nije imalo nikakve veze s njom.

Imala je dojam da ju je iskoristio. Ne samo kao zamjenu za ženu koja ga je zapravo uzbuđivala, iako je i to bilo dovoljno ponižavajuće. Ali to nije bilo sve. Jednostavna je istina bila da se najveći dio vremena cijelog njihova zajedničkog života sve vrtjelo oko Boba. Onoga što je Bob želio. Što je bilo najbolje za Bobovu karijeru. Tijekom dugih mjeseci njegove rehabilitacije nakon nesreće bila mu je medicinska sestra, kuharica, njegovateljica, i te je uloge dobrovoljno preuzela jer je to ono što bi supruga trebala učiniti. A ovo joj je bila nagrada!

Ustala je od stola i prošla kroz kuću, obavivši ruke oko sebe. Uzela je daljinski upravljač, uključila TV i odgledala sve vijesti o trovanju hranom i zatvorenim zračnim lukama. O prekinutim prometnim vezama u cijeloj zemlji. Činilo se da je cijeli svijet poludio. Isključila je TV. Ništa je nije zanimalo. Kao što je nije zanimalo ni to da izvadi svoju poslovnu aktovku iz auta i odnese je u studio.

U New Yorku su od nje naručili novu seriju knjiga koju će objaviti veliki izdavač, što je bio najveći kreativni posao njezina života. Čeznula je da te dobre vijesti prenese Bobu. Zbog toga bi inače bila jako uzbuđena. Osim toga, zatražili su od nje da se prihvati i jednog posve drukčijeg posla, o kojem je razmišljala gotovo jednako kao i o novoj seriji. Samo što je trenutačno imala osjećaj da je negdje u njoj eksplodirala bomba, ostavivši za sobom ruševine i tugu.

Lutajući kućom, na stoliću u hodniku našla je fotografiju Boba na njegovu biciklu, snimljenu onoga dana kad se konačno osjećao dovoljno dobro da ponovno

krene na vožnju. Njegov trenutak trijumfa nakon dugogodišnje rehabilitacije. Posebno je za njega odabrala zlatni okvir.

Uzevši fotografiju odnijela ju je u kuhinju, zamotala u kuhinjski ručnik, uzela batić za meso iz ladice i snažno udarila njime. Nekoliko puta. Začulo se kako pucaju staklo i okvir. Sve zajedno je bacila u smeće.

Nakon toga se nije nimalo bolje osjećala. Činilo joj se da joj ništa ne može pomoći da se bolje osjeća. Cijeli joj se život iznenada doimao besmislenim. Praznim.

U torbici joj je zazvonio mobitel. Nije morala ni pogledati da bi znala tko je zove. Toga je jutra već jednom nazvala i ostavila dvije poruke. Njezina kći Gabby, koja je mislila da joj je majka još u New Yorku, vjerojatno je zvala da se raspita kako je prošao sastanak s izdavačem. Znala je da je taj razgovor iznimno bitan za njezinu mamu.

Zureći kroz kuhinjski prozor, ne vidjevši ništa pred sobom, ostavila je da poziv ode na glasovne poruke. Kad je ponovno zazvonilo nedugo poslije, pala joj je na pamet druga pomisao. Slike koje je vidjela na TV-u. Vijesti o letovima koji su se prisilno spustili. Možda je Gabby zabrinuta zbog nje.

Izvukla je mobitel iz torbice.

„Jesi li dobro?“ Gabby se doimala uplašenom. „Gledam sve ove vijesti o New Yorku...“

„Nisam u New Yorku. Uhvatila sam let prošle večeri.“

„Kod kuće si?“

„Da.“

Na trenutak je zavladala tišina, a onda je Gabby shvatila da nešto nije u redu s majčinim glasom. „Mama, jesi li dobro?“

Margarita je briznula u plač.

Prekinuvši razgovor pola sata kasnije, Gabby je bila namrštena, a usta je čvrsto stisnula. Bila je privlačna djevojka sportske figure, tamne kose ošišane u paž frizuru, ali je uobičajeno srdačan pogled blistavih smeđih očiju sad bio ispunjen hladnim bijesom. Kako se samo usudio tako se ponijeti prema mami? A samim tim i prema Matiasu i njoj, napustivši obitelj kao da ništa nisu vrijedili? Zar su mu uistinu tako malo značili?

Čim joj je mama počela pričati što se dogodilo, znala je da govori istinu. Mamine su riječi objasnile nešto što se dogodilo tijekom njezina posljednjeg posjeta roditeljima. Svakih se nekoliko mjeseci vraćala s koledža; a prije samo šest tjedana došla je zbog dvadeset prvog rođendana svoje najbolje prijateljice iz djetinjstva, Sofije. Gabby je dva dana prije rođendanske zabave provela s roditeljima i bila je sretna što je ponovno kod kuće. U subotu su mamu pozvali u Denver u posjet bolesnoj teti. Te je večeri bio Sofijin dvadeset prvi rođendan.

Druga prijateljica, Dee, trebala je doći po Gabby u petnaest do sedam navečer. Dee je uvijek kasnila pa se Gabby nije iznenadila što u sedam još nije došla. U sedam i deset Dee je poslala poruku da kasni. Nije navela koliko.

Gabby je bila s tatom u dnevnoj sobi. Rekao joj je da je sve pripremio za večeru uz TV i da namjerava rano otići spavati. Ali bio je nervozan. Čak i nervozniji nakon što je dobila poruku od Dee.

„Trebala je biti ovdje prije pola sata!“ prigovarao je.

„Znaš kakva je Dee“, rekla je slegnuvši ramenima. Zabava će ionako vjerojatno trajati do ranih jutarnjih sati. Nije joj smetalo ako stigne onamo gotovo sat vremena kasnije.

Tijekom idućih nekoliko minuta tata je više puta pogledao na svoj sat, kao da mu se nekamo žuri.

„Zašto je to tako važno?“ bila ga je upitala. „Zar nekamo ideš?“

„Nije važno za mene“, samo je rekao. Ali izraz njegova lica pokazivao je nešto drugo. Jedva prikriveno nestrpljenje. Gabby je prvi put u životu iznenada obuzeo osjećaj da mu je na putu. Sad je znala zašto se tako osjećala.

Pitala se što je to na Nosatoj tako apsolutno neodoljivo da je zbog nje bio spreman napustiti svoju obitelj. Gabby nikad nije osobito obraćala pažnju na voditeljicu knjižare i vidjela ju je samo nekoliko puta.

Sjedeći na krevetu u kući u Westchesteru u kojoj je stanovala s druge dvije studentice, dohvatila je svoj laptop i upisala „Knjižara Paige Turner“. Našla je staromodnu internetsku stranicu koja je izgledala kao da potječe iz doba dok je sama gospođa Turner upravljala knjižarom. U odjeljku „O nama“ nije ništa pisalo o menadžerici. „Blog“ je posljednji put bio ažuriran prije osam godina. Link „Kupite online“ bio je nešto neočekivano za neovisnu knjižaru. Kliknuvši na link, Gabby je pronašla stranicu s novoobjavljenim knjigama s nekoliko poznatih naslovnica i autora, ali bilo ih je puno više nepoznatih. Na svima su bile pretjerano seksualne slike mišićavih muškaraca bez košulje ili žena u donjem rublju i s lancima oko vrata, a naslovi su se sastojali od riječi kao što su „zarobljenica“, „zabranjeno“ i „tabu“. Jesu li se tako čitatelji u Omniju mogli domoći takvih knjiga zbog kojih bi se inače zacrvenjeli?

Gabby je kliknula na jednu naslovnicu i spustila se niz stranicu. Knjiga je imala desetke recenzija. „Kako uzbudljivo! VB, hvala za preporuku.“

„Ravno u sridu, VB!“ pisalo je u drugoj s cijelim redom emotikona koji namiguju. „Ne bih nikad otkrila ovu autoricu da nije bilo naše Venerine Božice!“ stajalo je u trećoj.

Venerina Božica? Zašto su se sve recenzije obraćale toj osobi egzotična imena?

Otvorivši tražilicu, Gabby je uskoro našla stranicu čija je naslovna stranica otkrivala Nosatu kao što je nikad ne bi mogla zamisliti - zavodnica u najoskudnijem rublju od crne kože, s cilindrom na glavi i bičem u ruci. Činilo se

da Venerina Božica nije samo autoritet za žensku erotiku, nego je bila i autorica. Posjetitelji stranice mogli su dobiti besplatan uzorak *Dnevnika Venerine Božice.* Mnogi su to i učinili. S više od petnaest tisuća sljedbenika, objavama na svakoj stranici važnijih društvenih medija, izgledalo je da nikada ne prestaje objavljivati sadržaje.

Kakvi su to bili *Dnevnici* koje je tako neumorno promovirala? Gabby je kliknula, otvorivši link za najnoviju objavu.

„Dragi Venerini anđeli, znate da ne postoji bol koji ne bih podnijela, nijedan drhtaj uzbuđenja koji ne bih opisala za vaše uživanje. Zato sam se upustila u pustolovinu s taticom. Drage moje, to niste mogle dočekati! U pedeset trećoj bio je uistinu dovoljno star da bi mi mogao biti otac. Ali izdržljivost Beskonačne Ljubavi! Poput parnog vlaka: istina je da je staromodan, ali zbilja zna kako razjariti vatru.“

Gabby je zalupila laptop i odgurnula ga. Zgadio joj se otac. Zgadila joj se i Nosata. Užasnula se pri pomisli da bi ljudi u Omniju, ljudi koji su poznavali njezine roditelje, mogli čuti za tu stranicu i pročitati prljave detalje tih seksualnih susreta i shvatiti da Beskonačna Ljubav nije nitko drugi nego njihov Bob Martin.

Dok je razmišljala o toj mogućnosti, Gabby je iznenada pala na pamet nova pomisao: je li i sam Bob Martin znao da je Beskonačna Ljubav? Da je samo lik u priči koju je Nosata zamislila da bi udovoljila svom digitalnom plemenu? Brojka čija je vrijednost za nju bila samo u odvratnom izvještaju koji je mogla iznijeti o njegovoj seksualnoj izvedbi?

Na ekranu TV-a na zidu isključenog zvuka mrzovoljni ljudi u bijelim kaputima govorili su o zarazi hranom koja se prenosila mesom. Prema tekstu na dnu ekrana svi su se lanci brze hrane u zemlji zatvarali ili su počeli posluživati vegetarijanska jela. Navedena je bila lokalna priča o tome kako se neki vozač uvezao na parkirališno mjesto na koje je čekao drugi vozač i izvikao se na njega. Nekoliko minuta kasnije došao je na razgovor za posao - s muškarcem s kojim se upravo bio posvađao.

Gabby se prisjetila objave o instant karmi koju je ranije toga dana pročitala na društvenim medijima. To je bilo objašnjenje za dotad neviđen kaos koji je zahvatio mnoštvo ljudi na različite načine.

Je li to bilo ono što se ovoga trenutka događalo njezinoj obitelji? To što je mama uhvatila tatu na djelu? I što je on onda odlučio da ih napusti?

Ako je bilo tako, što je mama učinila da bi to zaslužila? Što je toga jutra mogla učiniti tako strašno da bi mogla izgubiti muža kojemu je odano posvetila najbolje godine svog života?

I što je ona sama napravila da bi zaslužila da sad više nema tatu, barem ne tatu u kojeg bi se mogla istinski ugledati, tatu za kojeg je oduvijek zamišljala da će biti tu za nju kad dođe vrijeme da osnuje vlastitu obitelj?

U oči su joj navrle vrele suze. Skupivši se u fetalni položaj, osjećala je kako je ispunjava duboka tuga. Tiho plačući, imala je dojam da instant karma može bilo što objasniti. Osoba koja je loše postupala dobro se osjećala, a svi ostali, njezina mama i Matias i ona sama, jednostavno će se s time morati pomiriti.

Ali kad je ponovno pogledala laptop na krevetu, počela se pitati o svom ocu. Izgledalo joj je da ga Nosata samo iskorištava, a da on toga nije ni svjestan. Što ako se loša karma koju je stvorio vrati i zada mu nenadan; neizbježan udarac?

I je li bilo ružno nadati se da će se to dogoditi?

DVADESET ČETVRTO POGLAVLJE

Boulder, Colorado

Kad je objavila intervju s lamom Tashijem, Megan je brzo objavila link za intervju na desetak društvenih medija, potaknuvši time brojne sljedbenike *Flourisha* da ga pogledaju i podijele s drugima. Lama Tashi je bio kratak, jednostavan i, što je bilo bitno, jasan kad je objašnjavao osnove karme. To je bilo upravo ono što je ljudima ovoga trenutka bilo potrebno. Budući da su aktualne vijesti na društvenim medijima potpuno podivljale dok su ljudi prenosili nevjerojatne uspone i padove onoga što im se događalo, suvislo objašnjenje njezina učitelja nije se moglo pojaviti u boljem trenutku.

Osim toga, postojao je i „čimbenik X“: lama Tashi zračio je neopisivom lakoćom, dubinski ohrabrujućim osjećajem da će se usprkos ekstremnim preokretima dnevnih događaja sve na kraju preobraziti u blažu i smireniju stvarnost. Megan je katkad razmišljala da bi bila sretna čak i ako bi lama Tashi samo naglas čitao rječnik, jer je njegova prisutnost uistinu bila ohrabrujuća. Nadala se da će to osjetiti i ljudi koji će pogledati intervju.

Kad bi objavila podcast *na Flourishu* obično bi ostala uz ekran gledajući što se događa, odgovarajući na komentare i nastojeći što bolje promovirati svoj sadržaj. Ali je lama Tashi prekinuo njezino očekivanje o tome kako će ljudi reagirati na njezin prvi televizijski intervju.

„Naporno si radila. Treba ti pauza“, rekao je prije nego što je uspjela baciti pogled kako bi provjerila najnovije reakcije.

Sa zanimanjem je pratio dok mu je objašnjavala što treba napraviti kako bi objavila intervju. Bio je istinski znatiželjan u pogledu tog procesa, a istodobno je imao posve ležeran stav prema ishodu te je poželjela da i sama može tako razmišljati.

„Hajdemo van“, predložio je ustavši sa svog sjedala. „Jutro je prekrasno.“

„Samo sam se htjela uvjeriti...“ Prsti su joj se zaustavili iznad tipkovnice.

„Znam.“ Kad su im se pogledi susreli, istoga je trenutka naslutio njezine misli i osjećaje. „Ali ne možeš“, rekao je.

„Ne mogu?“ Ustala je, gurnula mobitel u džep sakoa i krenula za njim iz sobe.

„Možeš samo jedno: dati sve od sebe. Objaviti intervju s ispravnom namjerom. A onda...“ slegnuo je ramenima.

Iskoračili su u kasno jutro. Rusty je drijemao na suncu ispred studija. Čim ih je ugledao, ustao je i prišao im mašući repom.

„Sretan mali *sem-chen!“* Lama Tashi ga je s ljubavlju pomilovao. *„Sem-chen* na tibetanskom je označavao „posjednika uma“.

„Uvijek!“ suglasila se Megan.

Zrak se činio ispunjen naznakama toplijih mjeseci koji su trebali doći, sladak od mirisa jorgovana koji je rastao u dolini. Dok su promatrali zelenu panoramu (Anton je bio odmakao pred njima, snimajući izbliza pčele koje su lepršale među zumbulima), Megan je znala da bi se trebala prepustiti tom prizoru, opustiti se, kao što je lama Tashi predložio. Ali ono što joj je upravo bio rekao podsjetilo ju je na nešto što ju je poticalo više od bilo čega i što je katkad predstavljalo izvor velike boli.

Bila je pokrenula *Flourish* ne kao izvor zarade, nego iz istinske želje da pomogne drugima. Pa iako je time u početku ostavila dubok dojam kakav nije ni očekivala, odnedavno bi katkad poželjela da se još više proširi. Pratila je ono što su drugi ljudi radili online na području vlastitog razvoja i činilo joj se da ti ljudi posjeduju vrlo malo one autentičnosti i strogosti koje je lama Tashi zahtijevao od svojih učenika. Nerijetko su se ti samozvani gurui *wellnessa* i stručnjaci za svjesnost doimali lažno i neautentično i besramno su promovirali sami sebe. Ali su ipak i dalje privlačili sve više i više obožavatelja. Neki su naizgled stigli niotkud i preko noći se vinuli u visine. O čemu se tu radilo? Zašto su ljudi koje je ona smatrala itekako očiglednim prevarantima privlačili toliko mnogo ljudi?

Nije se otišla na to požaliti lami Tashiju. Bila je svjesna da je on svojim učenicima na predavanjima davao sve što im je bilo potrebno kako bi sami shvatili stvari. Osim toga, neprestano ih je podsjećao da je stvarnost ono što su sami stvorili.

Ipak se nije mogla oduprijeti da se ne osvrne na ono što joj je upravo bio rekao. „Kad nešto objavim na internetu, pretpostavljam da će se ono što će se dogoditi biti ograničeno mojom karmom“, rekla je, izrazivši zaključak do kojeg je došla nakon što je malo promislila.

Lama Tashi je izgledao sumnjičavo. „Bolje rečeno, karmom svih ostalih“, rekao je.

Zbunjena, shvatila je da svijet doživljava kao da se sve vrti oko nje, iako je istina bila posve drukčija.

„Sjeti se priča o Devadatti.“

„Budhinu rođaku?“

„On je imao svoje sljedbenike i bio je ogorčen na Budhu. Mislio je da je Budha šarlatan. Smisao je u tomu“, kad su im se pogledi sreli, istina njegovih riječi teško da je se mogla dublje dojmiti, „da ne možeš kontrolirati ono što drugi misle o. tebi. Ideje koje imaš o sebi tvoje su ideje. Drugi imaju svoje ideje koje izviru iz njihove karme i zato sve oko sebe, uključujući i tebe, vide na određen način. Ne možeš kontrolirati njihovu stvarnost. Kontrolirati možeš jedino svoju vlastitu.“

„Nije svakome karma da prihvati karmu?“ htjela je da joj to potvrdi.

„Upravo tako.“

Razumjela je što joj je rekao; to je bilo u skladu s učenjima koja im je prenosio sve te godine. Duboko u sebi bila je svjesna da frustracija koju je katkad osjećala zbog *Flourisha,* želja da se njezine bitne poruke što više prošire, izvire iz njezine vezanosti. Željela je da se stvari odvijaju na određeni način.

„Kad bi *Flourish* imao 200.000 sljedbenika više, bi li to bio istinski uzrok sreće?“ upitao ju je zadirkujući je.

Osmjehnula se. Što je bilo ili nije bilo „istinski uzrok sreće“ predstavljalo je jedno od učenja koje je lama Tashi najčešće ponavljao. Prema njegovoj definiciji, istinski je uzrok bilo nešto što je uvijek funkcioniralo, kao što bi voda izložena toplini uvijek stvarala paru, bez obzira na to gdje se to događalo, tko je zagrijavao vodu ili koliko puta se to već dogodilo. Kad bi ljudi istinski uzrok sreće tražili u vanjskom, materijalnom svijetu, ne bi ga mogli pronaći. Bio je to omiljeni izazov lame Tashija koji ga je volio postavljati svojim učenicima. „Otkrijte istinski uzrok sreće i recite nam nešto o tome idućeg tjedna kako bismo svi u tome mogli uživati!“

Nitko nikad nije otkrio istinski uzrok sreće u vanjskom svijetu. Samo uvjetan uzrok. Nešto što bi moglo, a možda i ne bi moralo, donijeti sreću ovisno o drugim okolnostima.

Megan je to već uspjela shvatiti. Idući istim stopama kao i bezbrojni milijuni prije nje, iscrpljivala se satima razmišljajući upravo o tome, da bi na kraju zaključila kako je takvo što samo bajka. Bilo kakav broj sljedbenika ni u kom slučaju nije bio istinski uzrok sreće jer bi se za nekoliko tjedana, možda čak i dana, navikla na veće brojeve. Privikla bi se. To bi joj postalo normalno.

Osjetila je kako joj mobitel u džepu vibrira od dolaznih poruka.

Kad je pozvala lamu Tashija, očekivala je samo da će napraviti intervju. Nije razmišljala dalje od toga. Dok su stajali obasjani suncem, bilo je očito da se njezinu guruu nije žurilo kući.

„Mogu li vam pripremiti kavu?“ pokazala je prema kući.

„Hvala ti!“ Osmjehnuo se podigavši štap koji je Rusty u očekivanju spustio pred njegove noge i bacio ga u daljinu. „Jesu li Hayden i Shelley u školi?“

Kimnula je. „Vraćaju se poslijepodne.“

„Sjajno! Možda ću ih onda vidjeti.“

Nekoliko minuta kasnije vratila se s pladnjem na kojem su bile tri kave i zdjelica keksa. Dok je bila u kuhinji provjerila je poruke. Intervju s lamom Tashijem nije postao samo popularan. Postao je općepoznat diljem interneta. Nikad nije dobila toliko *likeova,* komentara i dijeljenja. Promet na njezinoj stranici već je bio trideset-četrdeset puta veći od uobičajena. Među bezbrojnim porukama koje su

stizale odasvud, jedna je stigla s vodeće radijske postaje iz Denvera sa zahtjevom za intervju s lamom Tashijem.

„Sjajne vijesti!“ Vratila se lami Tashiju koji je stajao s Antonom. „S radiopostaje 108 FM htjeli bi vas intervjuirati!“

„Najbrojnija publika u Coloradu“, primijetio je Anton.

Lama Tashi s osmijehom je susreo njezin pogled ispunjen očekivanjem.

„Da vam to ugovorim?“ upitala je.

Pogledao je pladanj s kavom koji mu je pružala. „Najprije bismo mogli uživati u kavi“, rekao je, nimalo uzbuđen zbog medijske ponude koju bi Megan inače požurila prihvatiti. Uzeo si je kavu te kažiprstom i palcem čokoladni kolačić. „Ako ovo nije istinski uzrok sreće, onda je nešto najbliže što može biti!“ rekao je dok mu se lice naboralo u osmijehu.

Kao i uvijek s lamom Tashijem, razmišljala je Megan, jednostavno to što je bio tu i sad bilo je posve dovoljno da ga ispuni vedrinom u bilo kojem trenutku. Uistinu mu nije bilo bitno kakav je dojam ostavio njegov intervju negdje u svijetu ili koji je radijski voditelj htio razgovarati s njim. Zadovoljstvo su mu donosile jednostavne stvari.

Bez obzira na to, dok su sjedili na glatkom kamenju nedaleko od studija, morala ga je upitati nešto o čemu su prije razgovarali.

„Rinpoche, znamo da nam ostvarenje svjetovnih ciljeva ne donosi trajno zadovoljstvo“, rekla je, dobacivši pogled Antonu, želeći ga uključiti u razgovor. „Znači li to da ne bismo sebi trebali postavljati ciljeve?“

Odmahnuo je glavom. „To nikad nisam rekao.“

„Ali ne razumijem“, rekla je opustivši ramena. „Je li to smisao? Ako ostvarenje određenog cilja nije istinski uzrok sreće, zašto se uopće truditi oko toga? Katkad mi se čini da bi postavljanje ciljeva moglo biti uzrok nesreće, ako ih nikad ne uspijevamo ostvariti.“

„Ciljevi su korisni jer nam razjašnjavaju stvari. Daju svrhu onome što radimo. U tom su smislu korisni. Problem nastaje ako pomislite da vaša sreća ovisi o tome da ih ostvarite.“

„Jednom kad se potpuno usredotočiš na nešto“, rekao je Anton, „i daš sve od sebe da to ostvariš, jako je teško ne vezati se uz ishod.“

Lama Tashi je kimnuo. „Upravo tako. Vidite, nije problem u samom cilju. Nego u našoj vezanosti uz cilj. O našoj želji. Najprije mislimo da će nam ostvarenje želje donijeti svojevrsno ispunjenje, a onda povjerujemo da ne možemo biti ispunjeni ako to ne dobijemo. Cilj od nečega korisnog pretvaramo u neprijatelja vlastite sreće.“

„Kako bismo onda uopće trebali razmišljati o ciljevima?“ upitala je Megan.

Lama Tashi je podigao pogled sa svoje šalice s kavom i zagledao se u udaljenu dolinu, udišući miris hladnog zraka. „Ja se već osjećam ispunjenim“, rekao je,

izražavajući ono što je izgledalo očigledno. „Već posjedujem istinske uzroke sreće. Ako ostvarim ovaj cilj ili onu želju, to je prekrasno! Ali to nije neophodno za unutarnje spokojstvo u kojemu već uživam. *Na taj način* treba razmišljati o ciljevima. Tako da se ne vežemo uz njih.“

Prešao je pogledom s jednog svog slušatelja na drugog, a onda nastavio. „Hoćete li da vam kažem veliku tajnu o tome kako se ne vezati uz ciljeve?“ upitao je.

Kad su se oboje nagnuli prema njemu, nastavio je. „Što se manje vežete uz ishod, to je veća vjerojatnost da će se ostvariti. Kad žudite za stvarima i svim ih silama pokušavate dosegnuti, tada ćete ih otjerati od sebe.“

U društvu lame Tashija, ispod šuštavih jela, dok je Rusty ležao pokraj njih, a svrake lepršale kroz krošnje, izgledalo je kao da je sve već potpuno. Taj je trenutak već bio ispunjen spokojstvom, kao i ozračjem prostranosti i dobrobiti. Megan se upitala, kao što joj se često događalo dok bi sjedila u Centru za meditaciju Lone Pine, zašto uvijek sve mora komplicirati previše razmišljajući?

„Bilo bi mi drago kad biste mogli doći svakog tjedna i napraviti ovakav jedan intervju“, zamišljeno je rekla.

Lama Tashi se nasmijao. „Je li to pitanje?“

Namjeravala mu je odgovoriti, ali se onda rastužila. „Pogrešno pitanje“, priznala je.

„Već znaš koje je korisnije pitanje“, rekao je, a oči su mu zasvjetlucale.

„Znam.“

Sad je već mobitel u njezinu džepu neprestano vibrirao. Tek što bi stigla jedna poruka, druga bi uslijedila za njom. Nikad nije doživjela takvu burnu reakciju na neku objavu. A što *je* bilo paradoksalno, nikad joj nije bilo manje stalo. Lama Tashi je bio u pravu. Nije samo njezina karma određivala hoće li joj podcast biti uspješan ili ne. Više je na to utjecala karma ljudi koji su ga pogledali, kao i to jesu li ga smatrali vrijednim pažnje ili nisu.

Kad je popio kavu, lama Tashi je ustao i odložio šalicu na pladanj, a onda se okrenuo Megan.

„A sad“, pokazao je prema njezinu džepu, „hoćemo li pogledati tko je idući?“

Za tren oka izvukla je mobitel i počela pregledavati poruke. Jedna joj je privukla pažnju. Kad ju je pročitala, podigla je pogled. „Redakcija Galaxy TV-a!“ rekla je učitelju dok su joj oči blistale od uzbuđenja. „Njihov istraživač želi razgovarati s vama.“

DVADESET PETO POGLAVLJE

Wall Street, New York

Čim je ušla u predvorje, Jaye je rekla Amy da je Karel Sharma želi vidjeti na dvadeset šestom katu.

Amy je bila potresena onim što se dogodilo pred zgradom. U njezinih je dvadeset pet godina nikad nitko nije orobio, a osobito ne usred bijela dana u petak ujutro. Ako je instant karma predstavljala objašnjenje neviđenih događaja toga dana, što je ona učinila da bi to zaslužila? Nikad ništa nije ukrala.

Pa ipak, trenutačna nelagoda nije bila dovoljna da bi previše uznemirila djevojku iz malog grada Aubreyja u Texasu. Kad je odlazila iz zgrade, ostavila je mobitel na svom radnom stolu pa nije ostala bez njega. Izgubila je samo dvadeset dolara, torbicu i nekoliko sitnica koje je sve mogla lako zamijeniti. Ono što se dogodilo bila je nezgoda, razočaranje, ali nije namjeravala dopustiti da je to oneraspoloži. Ipak ju je čekalo nasljedstvo koje će joj promijeniti život.

„Sjednite“, veliki šef je pokazao prema jednom od skupih kauča u svom uredu kad je nedugo potom stigla na kat. Stolić između njih dvoje bio je prekriven financijskim izvještajima i blistavim knjigama s fotografijama.

„Kad smo se maloprije sreli u prizemlju, rekli ste mi nešto o tome kako ste poklonili luksuzno krstarenje, a nedugo potom su vas iznenadile vijesti o nasljedstvu?“

Amy je kimnula pokušavajući uočiti što više detalja oko sebe, a da ne ispadne previše znatiželjna.

„Način na koji ste mi to ispričali ostavio je priličan dojam na mene“, rekao je susrevši pogled njezinih vedrih očiju.

Osmjehnula se. Karel Sharma nije bio samo muškarac po kojemu je tvrtka nosila ime. Bio je ikona Wall Streeta. Predmet novinskih članaka i analiza u časopisima. A tu je bila i ona, obična djevojka iz Aubreyja u Texasu, samo šest mjeseci nakon što je stigla u New York, koja je ostavila dojam na njega.

Možda je to bilo zbog toga kako se Karel Sharma držao na kauču, s nelagodom prekrstivši ruke na desnom koljenu. Možda zbog nerealnih događaja koji su mijenjali način na koji je doživljavala stvari. Ali u tom ju je trenutku podsjetio na jednog od dječaka iz škole, stidljivog Byrona, vrlo pametnog i pomalo štrebera, koji je potjecao iz nesređene obitelji i naučio je igrati šah. Byron kao da je živio u svom vlastitom svijetu i tek kad je završila školu i namjeravala

otići iz Aubreyja shvatila je da joj je tijekom svih onih poslijepodneva dok je sjedio na njezinu trijemu i igrao s njom šah zapravo želio reći da nešto osjeća za nju, samo što je bio previše stidljiv da bi to i učinio.

„Davanje. Primanje. To me navelo na razmišljanje“, rekao je Karel. Pogledao ju je i možda zbog toga što se doimala posve ugodno, otvorena u njegovu društvu, uspio ju je pogledati ravno u oči.

„I mene je navelo na razmišljanje.“ Točno je znala o čemu govori.

„Zaista? I do kakvog ste zaključka došli?“

„Više je riječ o teoriji nego o zaključku.“ Nagnula se naprijed.

Kimnuo je da nastavi.

„Ne znam je li instant karma uistinu pravilan termin, ali mislim da bi moglo biti tako nešto. Što god date, to vam se vraća, ali dramatično uvećano.“

Karel Sharma usredotočio se na djevojku koja mu je sjedila preko puta. Toga jutra bila ga je iznenadila svojom prirodnom živahnošću. Otvorenošću. Snagom kojom je ispričala svoju priču. A i sad ga je ponovno iznenadila svojom izravnošću.

Uz to se doimala i pametnom. „Jeste li napravili nešto kako biste iskušali tu... teoriju?“ upitao je.

Amy je zastala. Zaposlenici Fondova Sharma nisu trebali lutati Wall Streetom tijekom radnog vremena dajući novac prosjacima. Makar je to bilo pod izgovorom odlaska u čistionicu po odijelo gospodina Blacka.

Ali instinkt joj je govorio da Karela Sharmu nisu zanimale takve sitnice.

„Upravo sam je testirala.“

„Kako?“

„Pitala sam se kako sam uopće i osvojila krstarenje. Tada sam se sjetila da sam jutros beskućniku dala malo novca. Zato sam maloprije izašla. Imala sam osam dolara u novčanicama. Dala sam ih tom istom beskućniku.“

„Je li se išta dogodilo?“

„Bilo je to prije samo nekoliko minuta“, rekla je. „Ali dogodilo se nešto čudno.“

Pokazao je na stolić pred njom. Tek je tada primijetila omotnicu boje bijele kave. Na njoj je bilo otisnuto njezino ime. „Pogledajte unutra“, rekao je.

Amy je otvorila omotnicu i izvadila list papira. Slično mjesečnoj plaći koju je primala, bila je to novčana doznaka. Na njezin račun bilo je prebačeno osamdeset tisuća dolara.

„Što je to?“ zaprepašteno je podigla pogled.

„Bonus.“ Karel Sharma je slegnuo ramenima. „I ja sam iskušao teoriju na tržištu. Jutros smo dobro zaradili. Mnogo novca.“ Kimnuo je prema omotnici. „To je znak moje zahvalnosti.“

„Ne znam što bih rekla.“ Amy je sad osjetila kako nju preplavljuje zahvalnost. Na oči su joj navrle suze. Morala je ustati. Prići Karelu Sharmi. I zagrliti ga.

Nije ispalo onako nespretno kao što je moglo biti. Uzvratio je kratkim, ali toplim zagrljajem.

Odmaknuvši se od sofe, Amy je mahnula doznakom koju je još držala u ruci. „Nadam se da me ne iskorištavate samo zato da biste zaradili još više novca“, zajecala je, istodobno zahvalna i zaigrana.

Nasmijao se. „Bojim se da je to neminovno. Što više dajem, to mi se više vraća!“ Onda se uozbiljio i promrmljao: „Nešto čudno, rekli ste?“

Ispričala mu je kako su je opljačkali. Što se dogodilo i koliko je malo izgubila. Da nije namjeravala svojoj zaprepaštenosti nad onim što se dogodilo dopustiti da poremeti širu sliku.

„Buka na tržištu“, kimnuo je koristeći se slengom Wall Streeta.

„Vjerojatno biste mogli tako reći.“

„U bilo kojem satu bilo kojeg dana tisuću ljudi će dati sve od sebe pokušavajući vas uvjeriti da se događa nešto posve suprotno od onoga što se uistinu događa. Osobni interesi. Loše informacije. Puka glupost. Ne dopustite im da vas ometu u testiranju teorije.“

„Nisam je samo ja testirala“, rekla je. „Ispričala sam beskućniku o instant karmi. Onda sam otišla podići odijela gospodina Blacka. Kad sam izašla vidjela sam ga kako je više od četiri dolara dao drugom beskućniku. I odmah poslije toga posvuda oko njega su s neba počele padati novčanice od deset dolara.“

Karel Sharma promatrao ju je zainteresirano.

„Nekoliko ih je dolepršalo do mene. Dala sam dvojici drugih prosjaka. Rekla sam im za instant karmu. Ali jedan od njih je“, odmahnula je glavom prisjetivši se toga, „izgledao zbilja bijesan što sam mu uopće to spomenula. Što mislite, zašto je tako reagirao? Nekome pokušavate pomoći. Date mu najdragocjeniju informaciju koju uopće može dobiti, ali umjesto da je prihvati, on se samo razbjesni?“

Karel Sharma je kimao glavom. „To se zove ‘sklonost potvrdi’“, rekao je. „Jedan od najvećih problema na tržištu.“

„Sklonost potvrdi?“ namrštila se.

„Kad tražite informacije koje potvrđuju ono što već mislite ili dajete prednost takvim informacijama i ignorirate ili sumnjate u informacije koje se suprotstavljaju vašem mišljenju.“

Kimnula je nastojeći apsorbirati tu informaciju. „Jasno mi je da bi to mogao biti problem“, suglasila se. „Osobito ako igrate prema starim pravilima iako je igra napredovala.“

„Upravo tako“, s odobravanjem ju je pogledao u oči. „Svatko tko shvaća današnja pravila djelovanja do ručka bi već trebao postati milijunaš. Čak i

milijarder, ali uvijek će biti puno ljudi koji ne samo da nikako ne uspijevaju napredovati, nego i ozbiljno zaostaju. Neki zaostaju zbog sklonosti potvrdi.“

„Aha.“

„Zato vam savjetujem da izađete i počnete poklanjati što više novca. Dok ga poklanjate bitno je da se sjetite konkretne motivacije. Poslat ću vam je mailom. Kao i popis preporučenih dobrotvornih institucija.“

Lice joj je iznenada obasjao osmijeh.

„Što je?“ upitao ju je.

„Razmišljala sam o Utočištu za konje Bluegrass, u blizini mjesta gdje sam odrasla. Uvijek im dobro dođe malo više gotovine.“

Kimnuo je glavom. „Voljeli biste više vremena provoditi s konjima?“

Bila je svjesna da bi htio znati što bi uistinu željela raditi u životu, kao što je bila svjesna da s njim može biti iskrena.

„Zapravo, oduvijek sam se željela baviti unutarnjim dizajnom.“

„Zaista?“ Oči su mu se raširile.

Kimnula je. „Imam oko za to, ali bih trebala otići na tečaj.“

Podigavši bradu, pokretom ruke je obuhvatio svoj ured. „Mislite li da biste mogli napraviti nešto da biste poboljšali ovo mjesto?“ upitao je.

Dobivši dopuštenje da uistinu razgleda svetište Karela Sharme, Amy je pomno promotrila prostoriju, od slika u pozlaćenim okvirima iza njegova radnog stola, do *art déco* svjetiljke i modernih sofa do velikog pozlaćenog Ganešina kipa u uglu. Na prozorima su visjele teške starinske zavjese.

Znala je da bi voljela preurediti taj ured. Ured na uglu visoko iznad Wall Streeta? Mogla bi ga preobraziti da izgleda fantastično. Zar joj je uistinu ponudio da joj postane prvi klijent?

DVADESET ŠESTO POGLAVLJE

Miami, *Florida*

To je Feng Wang, je li tako?“ U slušalici je čuo glas Dana Kavane, poznatog voditelja Galaxyjeyih vijesti. I osjetio nalet uzbuđenja.

„Da.“

„Čestitam, Feng! Dva zarez jedna milijarda?“

„Da!“ Osmjehnuo se.

„Moj producent će nas ubaciti.“

„Dobro.“

Feng je stajao nasuprot kamermanu u vrtovima svog bloka zgrada. Bilo mu je to prvi put da se našao na TV-u i već mu se činilo da je rođen za to. Kao da je upravo ondje gdje je i trebao biti. Imao je dvadeset osam godina i punašne obraze, nasmijan tip upečatljive osobnosti koji se smijao od srca, a predstavljao je samo još jednu epizodu u najnestvarnijem danu od svih dana. Duboko u sebi se nadao da će takav dan jednom doći. Dan zbog kojeg će sve muke proteklih mjeseci biti vrijedne truda.

„Tri, dva, jedan“, začuo je ženski glas u pozadini, a onda je Dan Kavana rekao: „Sad smo s Fengom Wangom u Miamiju, čiji je dobrotvorni sindikat, Blue Caps, upravo osvojio najveći Powerball *jackpot* u povijesti Sjedinjenih Američkih Država - nevjerojatnih 2,1 milijardu dolara. Feng, ispričajte nam o trenutku kad ste saznali da ste osvojili nagradu.“

Fengovo se lice ozarilo, izražavajući u istoj mjeri trijumf i radost. „Bilo je nevjerojatno kad sam vidio kako su se brojevi posložili!“ uzviknuo je. „Toliko sam se zaprepastio da sam fotografiju svog listića morao poslati prijateljima da bi mi oni mogli potvrditi što se dogodilo.“

„To su vaši kolege iz sindikata?“ upitao je Dan.

„Park Chen i Hu Yang“, potvrdio je Feng.

„Vaš sindikat prikuplja sredstva isključivo za dobrotvorne ustanove“ je li tako?“

„Tako je. Nas trojica smo zajedno išli u školu. Prije nekoliko godina odlučili smo da bismo željeli uzvratiti na neki način. Zato smo osnovali Blue Caps za prikupljanje sredstava.“

„Kupujući karte za Powerball?“ znatiželjno je upitao Dan. „Neuobičajena metoda prikupljanja sredstava.“

„Mogli biste tako reći“, osmjehnuo se Feng. „Samo jedna od nekoliko metoda. Uglavnom se bavimo prikupljanjem sredstava preko interneta. Ali današnja će nagrada promijeniti sve!“ Činilo se da će Feng eksplodirati od sreće.

„Možete li nam reći koji će dobrotvorni ciljevi imati koristi od ovog dobitka?“

„Imamo tri glavna područja. Istraživanje raka. Očuvanje divljine. I umjetnost.“

„Jeste li svjesni da ćete zbog ovog dobitka postati jedna od najvećih dobrotvornih zaklada u zemlji?“

Feng je na trenutak razmislio. „Nisam“, odmahnuo je glavom.

„Danas se događa cijelo mnoštvo dramatičnih zbivanja. Uključujući i vaš zgoditak. Mislite li da je to puka sreća da je najveći Powerball *jackpot* osvojila dobrotvorna grupa? Ili mislite da postoji neko drugo objašnjenje?“

Kamera je prikazala krupni plan Fengova lica dok je razmišljao o pitanju, a onda odgovorio onako kako to voditelj Galaxyja nije očekivao. „Znate, mislim da čovjek sam stvara svoju sreću“, rekao je. „Samo morate ustrajati, morate vjerovati u sebe i nikada ne odustati.“

Fengu su rekli da će to, s obzirom na mnoštvo udarnih, vijesti biti kratak intervju. Čim je intervju završio, pripremio se za najhitniji zadatak u danu, a vjerojatno i u cijelom svom životu. Spremivši u novčanik dobitni listić i vozačku dozvolu, nekoliko minuta kasnije sjeo je za upravljač svog BMW-a i uputio se prema sjedištu Powerballa u centru Miamija.

„Neuobičajena metoda za prikupljanje sredstava“, prisjetio se primjedbe Dana Kavane. Gotovo na isti način komentirali su Park i Hu kad je prvi put to predložio, ali oni nisu baš bili taktični, nego su mu se otvoreno narugali.

„Powerball? Znaš li kolika je vjerojatnost da ćeš nešto dobiti?“ podsmjehnuo mu se Park, zainteresiran samo za brojeve.

Feng je slegnuo ramenima. „Možda je tako. Ali netko mora osvojiti zgoditak. Čak i ako ga nitko ne osvoji u jednom kolu, netko će na kraju ipak dobiti novac.“

„Donatori ne bi bili osobito sretni kad bi znali da njihova sredstva koristimo za kockanje“, primijetio je Hu na svoj uobičajeni način, tražeći probleme gdje nisu postojali.

„Dečki, to je samo listić Powerballa! Jedanput mjesečno. I sami ga možemo platiti.“

Na kraju su se složili s njim samo da mu udovolje. Ali nikad ga nisu prestali ismijavati zbog njegova majstorskog Powerball plana kad god bi poderali još jedan listić. U tri godine otkako su osnovali Blue Caps prikupili su gotovo četrdeset tisuća dolara. Sami su sebe uvjeravali da su prilično uspješni. Koliko je drugih grupica dvadesetogodišnjaka prikupilo toliko novca za plemenite ciljeve?

Ali sad se više neće rugati, pomislio je Feng.

Osobito su u samom početku fantazirali o onome što su nazvali „magičnim brojem“. Kako bi svota između deset i dvadeset milijuna dolara bila dovoljna da opravda puno radno vrijeme za svu trojicu. Park bi vodio brigu o računovodstvu. Hu bi se bavio pravnim poslovima. A Feng bi vodio ulaganja, jer je on, na kraju krajeva, bio kapitalistički poduzetnik.

Ideja da prikupe deset do dvadeset milijuna nikad se nije doimala kao stvarna mogućnost, nego više kao sanjarija kakvoj su se prepuštali kad bi otišli nešto popiti. Ali eto što se dogodilo. Ne samo deset milijuna. Ne čak ni stotinu ili petsto ili tisuću milijuna. Nego dva zarez jedna milijarda!

Park i Hu su bili svaki na svom radnom mjestu kad im je poslao fotografiju listića. Park je obavljao najniže poslove u računovodstvenoj tvrtki. Hu je radio šezdeset sati tjedno kao mlađi korporativni odvjetnik koji je svoje vrijeme naplaćivao u razdobljima od šest minuta. Nakon nekoliko uzbuđenih poruka, dogovorili su se da će se sastati nakon što Feng ode u Powerball House kako bi dogovorio transfer novca. Ostala dvojica su mu potvrdili da će mu vrlo rado prepustiti kontakte s medijima. Na kraju krajeva, on je uvijek bio vođa.

Čim dogovori transfer, sastat će se u gradu i otići na slavljenički ručak, najveći u cijelom njihovu životu.

„Kad osvojite *jackpot* u ovakvom iznosu, to može predstavljati iznenađujući izazov“, Powerball tip rekao je Fengu nakon što je potvrdio njegov identitet i čestitao mu.

Sjedili su u svijetloj prostoriji za sastanke, na pedesetom katu, koja je imala prozore od poda do stropa s kojih se pružao panoramski pogled na ocean. Nasuprot Fengu, pokraj gospodina Powerballa, sjedila je žena koju mu je predstavio kao savjetnicu.

Na stolu pred njim nalazio se njegov pobjednički listić, vozačka dozvola i ispis s neshvatljivo dugačkim brojem ispisanim krupnim brojkama: 2.179.983.968,25.

„Vjerojatno će vam trebati neko vrijeme da vam to sjedne“, govorio je muškarac. „Ali ako imate bilo kakvih pitanja o tome kako se nositi s takvim dobitkom, slobodno nam se javite.“

Feng je kimnuo.

„Možemo vas povezati s neovisnim financijskim investicijskim menadžerima. Isto tako i sa savjetnicima, ako vam treba pomoći da se snađete u odnosima s ljudima.“

Žena mu je gurnula svoju posjetnicu preko stola. „Puno će ljudi odjednom pomisliti da imaju nekakva prava na vas“, rekla je.

„Dobro.“

„Mogli bi raditi vrlo jak pritisak na vas. S time se stalno susrećemo.“

Pogledao je njezinu posjetnicu razmišljajući kako to neće biti slučaj s Blue Capsom. Na kraju krajeva, oni su bili zaklada. Bili su pravilno strukturirani, imali su ustrojstvo i sve ostalo. Joe se pobrinuo za to.

„Kad je riječ o dobitku“, gospodin Powerball je otvorio svoj u kožu uvezani notes, „trebaju nam vaše upute o tome što biste htjeli napraviti s novcem. Imate cijeli niz mogućnosti. Možete dobiti gotovinu, ček ili vam novac možemo prebaciti na račun. Ili možete odabrati bilo koju kombinaciju tih mogućnosti.“

„Kombinaciju?“ Do toga trenutka Feng je razmišljao da će mu cijelu svotu prebaciti na račun.

„Neki ljudi vole uzeti dio dobitka u gotovini kako bi se počastili“, objasnio je. „Ostatak možemo prebaciti.“

Feng se zagledao u napisani broj. Da, bilo je napisano 2,1 milijarda dolara, svota koju su proteklih dana svi u Miamiju vidjeli ispisanu na oglasnim pločama. Ali povrh toga je tu bilo još 79 milijuna. Uz to još i 983.968 dolara. I dvadeset pet centi.

Sve preko 2,1 milijarde dolara bilo je više nego što su Park i Hu očekivali.

„Ovaj broj“, pokazao je na ispis. „Tko sve zna o kojem je iznosu riječ?“

„Prve četiri znamenke objavljene su na našoj web stranici“, gospodin Powerball ga je pažljivo promatrao. „Cijeli je broj dostupan samo vlasniku listića.“

Feng je podigao listić sa stola držeći ga palcem i kažiprstom.

Muškarac s druge strane stola je kimnuo.

Feng se ponovno zagledao u ispis dok su mu se glavom vrtjele potpuno nove ideje.

Proteklih je nekoliko godina bilo povoljno za Parka i Hua. Jasno, naporno su radili, ali su isto tako imali stabilnu plaću. Za razliku od njih, on je živio od jednog do drugog posla, a proteklih osamnaest mjeseci postajalo mu je sve teže. S jedne je strane morao prikazivati sebe kao uspješnog kapitalističkog poduzetnika ako je htio zadobiti povjerenje ulagača i portfolio tvrtki, a s druge je morao isplatiti glavnog ulagača u projektu koji je potpuno propao, i to novcem koji nije imao. Bio je zatražio pet-šest kreditnih kartica i sve ih je iskoristio do kraja, što je bila najgluplja vrsta duga. Sviranje gitare tijekom vikenda u barovima, što je navodno radio „samo za zabavu“, odnedavno je predstavljalo jedini način na koji se mogao prehranjivati. Nenadani pritok gotovine riješio bi sve njegove probleme. Kad bi otplatio dugove mogao bi se mirno usredotočiti na Blue Caps.

To ne bi bilo kao da je nekome nešto oduzeo, zar ne? Čak i ako bi odlučio sebe počastiti, kao što je taj tip rekao, s otprilike pola milijuna, kad bi se sredstva prebacila na račun Blue Capsa, to bi još uvijek bilo više novca nego što je itko očekivao.

Razmišljao je o podcjenjivanju. O godinama tijekom kojih je bio izložen izrugivanju, izazivanju i preziru. A najhitnija je činjenica bila da je to njegova

ideja. Dvije zarez jedna milijarda u usporedbi s njihovih 40.000 dolara. Ako to nije bilo opravdanje, što je onda uopće moglo biti? Ono što je uspio napraviti bilo je toliko neizmjerno da će im svima promijeniti život. Sebi i svojim prijateljima priskrbio je kartu za izlazak iz zatvora za cijeli život. Što je bio taj bijedni djelić postotka u usporedbi s tako nečim?

„Mislite li da je puka sreća što je dobrotvorno društvo upravo osvojilo najveći Powerball *jackpot* u povijesti?“ Zbog nekog razloga prisjetio se pitanja Dana Kavane. „Ili mislite da bi moglo postojati i neko drugo objašnjenje?“

To ga je pitanje iznenadilo. Kao grom iz vedra neba. Nakon intervjua, kad *je* skinuo mikrofon s ovratnika, upitao je kamermana o čemu je riječ.

„Znate o onom trovanju hranom i svim onim stvarima na društvenim mrežama“, rekao mu je kamerman. „Današnji je dan tako čudan da ljudi traže nekakvo objašnjenje. Mnogi tvrde da je riječ o instant karmi.“

„A, to!“ Feng sve dotada nije povezao te dvije stvari.

„Niste pristalica te teorije?“

„Nemam pojma“, slegnuo je ramenima. Koliko se njega ticalo, samo su slaboumni stvarno vjerovali u stvari kao što su karma, kismet i astrologija. Kao što je bio rekao Danu Kavani, vjerovao je da čovjek sam stvara svoju sreću: Ako su dobru karmu dobivali ljudi koji su nepokolebljivo vjerovali u sebe, koji su uvijek ustali kad bi ih nešto srušilo na koljena, koji su prepoznavali prilike kad su im bile dostupne i zgrabili ih s obje ruke, tada je možda ono što se događalo i bilo uvjetovano karmom.

Dobacivši pogled gospodinu Powerballu, rekao mu je. „Htio bih razdijeliti svotu.“

Muškarac je podigao olovku, čekajući upute.

„Petsto tisuća u gotovini. Ostalo prebacite na račun.“

„Dobro, gospodine.“

„Koliko će to dugo trajati?“

Muškarac je kimnuo. „I gotovina i prijenos trebali bi biti obavljeni za sat vremena.“

12:00 prijepodne (istočnoamerička vremenska zona)
10:00 prijepodne (planinska vremenska zona)
9:00 prijepodne (pacifička vremenska zona)

DVADESET SEDMO POGLAVLJE

Agencija za hranu i lijekove
White Oak, Maryland

Povjerenik, liječnik Saul Applebaum, pogledao je preko vrha naočala kad je Teagan Chase, predstojnica njegova ureda, pokucala na vrata i ušla.

„Spremni su“, rekla mu je. „Ali jeste li posve sigurni...“

„Svakako“, odgovorio je pomalo oštro.

Već je bio navukao sako, provjerio kosu i obrisao naočale sa širokim okvirom. Ustao je sa stolca. Povjerenik Applebaum po prirodi je bio introvertan i gotovo sigurno se nalazio negdje u autističnom spektru. Mršav i blijed, s krupnom, blistavom i potpuno ćelavom glavom koja uopće nije bila u skladu s ostatkom njegova tijela, bio je intelektualac, čovjek od znanosti. Njegova omiljena metoda komunikacije sastojala se od tehničkog jezika, ostavljajući onima iznad njega, na političkoj razini, da se bave javnošću. Istodobno nije bio osoba koja bi pokušavala izbjeći svoje dužnosti. A smatrao je da je objava koju je planirao u svakom slučaju njegov posao. Pružio je svoj mobitel gospođici Chase, kako joj se uvijek pravilno obraćao, cijelo se vrijeme nadajući da će poziv glavnog znanstvenika možda donijeti odgodu, a onda se uputio za njom iz ureda, hodnikom do prostorije za medijske konferencije.

Dan sličniji noćnoj mori za njega je započeo prije sedam ujutro s grupnom tekstualnom porukom o incidentu trovanja hranom, kako se sumnjalo, u restoranu Golden Drumsticka na Times Squareu. Incidenti takve vrste nisu bili neuobičajeni, ali je taj konkretan slučaj bio netipičan zbog ozbiljnosti simptoma. Kao i zbog naglog pojavljivanja simptoma.

Kad je stigao u ured, izvještaji su već stizali odasvud, ne samo iz zračne luke JFK, nego s cijele istočne obale, kako su se njegovi sugrađani budili tog jutra i za doručak naručivali brzu hranu.

Dakako, FDA je imala scenarije za rješavanje krize. Oni su obuhvaćali svaku katastrofu koju ste mogli zamisliti. Zaraze, viruse, pandemije. Što god vam padne na pamet, FDA je to već pažljivo razmotrila, isplanirala što poduzeti u takvu slučaju i uvježbavala scenarije tako da bi se, ako se nešto uistinu i dogodi, dobro uvježban i pravilno prilagođen plan mogao primijeniti.

I pogledaj samo, takav je trenutak došao. Odmah su reagirali na krizu. Pedantnom djelotvornošću poslali su znanstvenike na brojne lokacije. Prikupili su

i testirali uzorke. Imali su spremna stroga ograničenja u slučaju biološke zaraze koja je samo trebalo primijeniti.

Sve se odvijalo točno po planu. A onda od glavnog znanstvenika ništa nije uslijedilo. Stručnjaci za zarazne bolesti uskoro su isključili sve uobičajene krivce. Nije bila riječ o stafilokoku, salmoneli ili klostridijama. Istraživali su cijele nizove sve egzotičnijih bakterijskih i virusnih infekcija - bez ikakvih rezultata.

Svaki se uzorak iz klaonica, koje su zatvorili kao preventivnu mjeru, pokazao uredan.

Ništa se od toga nije trebalo tako dogoditi. U svakom scenariju katastrofe koji su pripremili uvijek je postojao *razlog* zbog kojeg bi se ljudi razboljeli. Jedini scenarij koji uprava nije uzela u obzir bila su spontana izbijanja teškog trovanja hranom u cijeloj državi do kojih je došlo bez ikakvog uzroka.

Applebaumovi politički šefovi nisu bili sretni. Tek što su stigli izvještaji o trovanju hranom u zračnoj luci JFK, nazvali su ga iz ureda generala Hickmana u Pentagonu, raspitujući se za implikacije u pogledu nacionalne sigurnosti. Jesu li počeli provjeravati zarazu koja se brzo širila zemljom?

Povjerenik Applebaum nije im mogao odgovoriti na pitanja.

Kad su se počele zatvarati zračne luke, a onda i cijeli transportni sustavi, našao se na nišanu predstojnika ureda predsjednika Greya, Willa Salta, koji je inzistirao na objašnjenju.

Povjerenik Applebaum nije imao nikakvo objašnjenje.

Sve dok se ne otkrije uzrok bolesti riječ je o pukim nagađanjima. Ali Applebaum je zaključio da ne može više šutjeti. U nedostatku informacija nagađanja sja se širila poput požara. Čak i ako nije još mogao reći ljudima zašto se događa to što se događa, bila je njegova dužnost kao vrhovnog i odgovornog za sigurnost hrane na nacionalnoj razini da objavi što se sve poduzima.

Teegan Chase mu se oštro suprotstavila. Ne u pogledu razgovora s medijima, nego toga tko bi to trebao obaviti. Bila mu je odana predstojnica ureda već pet godina i znala je kako Saul Applebaum funkcionira te je bila svjesna da će biti prava katastrofa ako se nađe pred čoporom podivljalih medija. Bio je briljantan kad bi na konferencijama eminentnih znanstvenika držao govor o epidemiologiji. Iznimno su ga poštovali na okupljanju stručnjaka za javno zdravstvo ili kad bi se obraćao stručnjacima Svjetske zdravstvene organizacije. Istraživanje koje je nedavno obavio, o prenošenju lijekova putem nanočestica, smatralo se revolucionarnom studijom na granici genijalnosti.

Problem je bio u tome što povjerenik Applebaum jednostavno nije bio dovoljno domišljat. Izgledao je i govorio kao nesposobnjaković. Njegova se krupna i blistava glava znojila pod pritiskom. I koliko god se tijekom godina trudila, nije bila u stanju istrenirati ga da se drži teme. Kad je bila riječ o medijima, povjerenik Applebaum bio je najbudalastiji genij kojeg je dotad upoznala.

Ali nije ga mogla razuvjeriti. Uostalom, on je bio šef. Sviđalo joj se to ili ne, održat će konferenciju za medije.

Povjerenik je znao da će toga dana sve biti dupke puno. Pa ipak, ništa ga nije moglo pripremiti na bljeskove kamera i TV ekipe koje su se poredale od zida do zida dok se probijao prema govornici u prednjem dijelu prostorije gdje je iz unutarnjeg džepa sakoa izvadio presavijeni komad papira s informacijama.

Službenim odmjerenim govorom počeo je iznositi sažetak o incidentima trovanja hranom do kojih je toga jutra došlo širom Amerike. Potvrdio je da su se, iako se činilo da su zahvaćeni samo restorani koji su posluživali perad, drugi restorani koji su nudili mesne prerađevine, kao što su burgeri, sad isto tako suočavali s istim problemom. Što je bilo još hitnije, fenomen nije bio ograničen samo na restorane brze hrane. U proteklih sat vremena FDA je primala sve veći broj poziva o ljudima koji su patili od teškog trovanja hranom nakon što su jeli meso i to ne samo u restoranima, nego i u vlastitim domovima.

Znanstvenici koji su radili za FDA još nisu uspjeli potvrditi uzrok trovanja hranom. Sve dok u tome ne uspiju, nije se mogla isključiti mogućnost da je riječ o svojevrsnoj zarazi.

„Savjet FDA-e u ovom trenutku, i to iznimno ozbiljan savjet“, povjerenik Applebaum je zastao podigavši pogled prema moru novinara u prostoriji, „glasi da nije sigurno jesti bilo koju vrstu mesa, gdje god da ste ga kupili.“

Tu važnu objavu popratio je novi nalet bljeskova i zujanja kamera.

„FDA savjetuje da bjelančevine uzimate iz drugih izvora. Mi neprestano nadziremo situaciju i obavijestit ćemo vas čim dođemo do novih informacija.“

I to je bilo sve. Dok je savijao papir i vraćao ga natrag u džep, okupljene medijske ekipe počele su se međusobno nadvikivati.

„Jesmo li sad nacija vegetarijanaca?“

„Koliko će dugo to trajati?“

„Koliko dosad ima žrtava?“

Iskusnijeg govornika takav žamor ne bi uznemirio. Bio bi napravio upravo ono što je dogovorio sa svojom predstojnicom ureda - nakon što bi dao izjavu, okrenuo bi se i otišao. Ali povjerenik Applebaum nije prepoznao zamke koje su mu novinari postavljali naočigled bezazlenim pitanjima. Niti je imao dovoljno strpljenja.

„Nije bilo mrtvih“, odgovorio je izvjestiteljima koji su se nadglasavali. A onda je dodao: „Naravno da zagovaram vegetarijanstvo.“ Na što je rekao, ne mogavši si pomoći: „Nemam pojma koliko će dugo to trajati.“

„Je li uzrok instant karma?“ viknuo je izvjestitelj kanala zelenih.

Povjerenik Applebaum nije odgovorio. Nije dobio priliku. Uhvativši ga ispod ruke, njegova ga je predstojnica ureda odlučno povela s predavaonice podsjetivši ga: „Ne odgovarajte na pitanja.“

Kad su se vratili u njegov ured, prišao je akvariju koji je stajao na vrhu ormara za spise i u kojem je boravio njegov kućni ljubimac Miguel, meksički aksolotl[1].

„Mislim da je to dobro prošlo“, rekao je zamišljeno kao da se savjetuje s tim nestvarnim stvorenjem.

Teegan Chase je skrenula pogled s ružičaste mrlje na jednoj strani stakla prema krupnom čelu povjerenika na drugoj. Po tko zna koji put se pitala koji od njih dvojice manje pripada ovom svijetu.

„Koncentrirat će se na ono što ste rekli, ‘nemam pojma’“, Teegan Chase otvoreno je rekla.

„Nemam pojma?“

„Ono što ste rekli na kraju.“

„Zar jesam?“ Pokušao se prisjetiti. „To nije bilo u izjavi koju sam pročitao.“

„To je poruka koju će zapamtiti“, značajno ga je pogledala vraćajući njegov mobitel na radni stol, a onda izašla iz sobe.

Povjerenik Applebaum stajao je zagledan u aksolotla. Novinari koji su vikali. Zastrašujući državni službenici koji su ga nazivali tijekom jutra. Svi su željeli odgovor na isto pitanje. A on je bio znanstveno obrazovan da im odgovori na njega. Samo što ovaj put znanost nije uspjela odgovoriti.

„Je li uzrok instant karma?“ bio je viknuo onaj izvjestitelj.

To ga je zbunilo. Nije bilo u okviru posla FDA-e da donese zaključke u tom smislu. Karma nije predstavljala element bilo kojeg epidemiološkog konteksta za koji je on dotad bio čuo. Ali isto tako nije mogao ignorirati činjenicu da su intenzivno uzgajani pilići postajali odrasli sa šest tjedana, iako bi im za to inače trebalo dvadeset tjedana da ih nisu napumpali hormonima. Da se hormonalni tretman primjenjivao na stoku i svinje. Da je neumorna utrka za profitom od uzgoja i ubijanja životinja, bez ikakvog obzira prema njihovim osjećajima, bilo nešto od čega se s godinama sve nelagodnije osjećao. I da osamdeset posto poljoprivrednih površina svijeta daje samo dvadeset posto svjetske hrane, zahvaljujući spektakularno ekstravagantnim zahtjevima proizvodnje mesa. Po tko zna koji put se upitao što će se dogoditi kad majka priroda odgovori, kao što je uvijek činila kad bi je pritjerali uza zid, pokretanjem neviđene kataklizme kojom će cijelu ovu jezivu predstavu dovesti kraju.

[1] Pripadnik jedne od nekoliko vrsta repatih vodozemaca iz roda *Ambystoma;* živi u meksičkim jezerima i barama, ostaje u stadiju spolno zrele ličinke. (nap. ur.)

A što ako je taj dan već svanuo? Ako je karma dinamika poput svake druge te je se može proučavati i testirati? Bi li se uzroci i njihove posljedice mogli podvrgnuti analizi koju bi se moglo proučavati, mjeriti i ponoviti? Ako je tako, kako bi se takvo istraživanje moglo provesti?

Prelazeći pogledom preko dokumenata na svom radnom stolu, pažnju mu je privukla mapa koja je sadržavala nagrade i pohvale osoblja; Priznanja za izuzetno služenje čekale su na njegov potpis prije nego što ih se objavi. Takvu je vrstu posla odgađao zato što mu je pažnju uvijek odvlačilo nešto hitnije.

Uzevši fascikl otvorio ga je, uzeo olovku iz ladice stola i posvetio se poslu.

DVADESET OSMO POGLAVLJE

Montpelier, Vermont

Prekrasan dan Grace Arlingham postajao je sve čudesniji!

Zapanjilo ju je koliko se drukčije osjećala dok je popravljala ruž, a onda se odmakla od kupaonskog zrcala i namjestila šal oko ćelave glave. Više nije bila krhka i umorna, starija od svojih godina, nego prepuna energije, ispunjena uvjerenjem i svrhom. No nije imala puno vremena za razmišljanje toga dana u kojem su se neprestano događale nove stvari, a ona se morala pripremiti za svoje posjetitelje. U šezdeset drugoj godini namjeravala se upustiti u najhitniju misiju svog života. Trebala je nastupiti na nacionalnoj televiziji!

Nakon što je posjetila prijateljice iz grupe za podršku i spasila živote mnoštva puževa, mahnula je Kristini i Charlie, koje su se odvezle u istu bolnicu iz koje se ona upravo bila vratila, od srca poželjevši da Kristina doživi isto iskustvo s pretragom kakvo je i ona sama imala. A onda se vratila kući šesteročlanom odboru za doček koji je veselo mahao repovima.

Bio je to osobito radostan povratak kući. Sva tuga koju je toga jutra osjećala nestala je kao rukom odnesena. Pitala se jesu li njezini psi u stanju osjetiti da je oslobođena smrtne presude. Dakako, ne trajno. To joj je bilo jasno. Ali imat će barem toliko vremena da ih isprati do njihova kraja. Imala je vremena za brojne šetnje dok se godišnja doba mijenjaju u prekrasnim šumama Vermonta. Grace je njezina intuicija uvijek govorila da kućni ljubimci u čovjekov život ne dolaze slučajno. Dolazili bi samo ako bi postojala neka prethodna povezanost. Ako je karma nešto istinito, zar se time ne bi lakše objasnilo kakva bi ta prethodna povezanost mogla biti?

Pripremajući si kavu, iz navike je uključila televizor u kuhinji. I prvi put vidjela sve vijesti o trovanju hranom. Saznala je da je FDA zabranila sve peradarske proizvode, a govorilo se i da će se zabrana proširiti na sve proizvode od mesa. Odmah je pomislila na Johna.

John Caruso, uzgajivač svinja, bio joj je godinama prijatelj. John i Teddy, Gracein pokojni suprug, išli su u istu školu, a ona ga je upoznala prije nego što su se ona i Teddy vjenčali. Ostali su prijatelji i kad su se skrasili i zasnovali obitelji. I kad je Grace oplakivala Teddyja, a John žalio za svojom suprugom. Johnova je farma u blizini Manchestera bila udaljena dva sata vožnje, što nije bilo toliko daleko da se katkad ne bi vidjeli ako bi se našli u blizini, ali predaleko da bi bilo jednostavno. No kad bi se našli, uživali bi u ugodnu druženju proizašlom iz dugogodišnjeg poznanstva.

John je farmu naslijedio od oca i proširio je dok je još bio u naponu snage, kupivši susjedni posjed na kojem je uzgajao jabuke i povrće u staklenicima. Svinjogojstvo je oduvijek bilo njegova glavna djelatnost i, iako je bio uspješan u tome, Grace je znala da su njegovi osjećaji prema tom poslu dvojaki. Prije nekoliko godina, stojeći u gumenim čizmama i promatrajući svinje koje su jele u svinjcu, upitala ga je zašto se tako osjeća.

„Mi dajemo sve od sebe kako bismo brinuli o njima“, bio joj je rekao. „Ali kad ih utovarimo u prikolicu kamiona, one točno znaju što ih čeka. Nikad u to nisam sumnjao.“

Grace je u njegovim očima prepoznala uznemirenost, spoznaju da se pokazalo kako život kojem se tako oduševljeno posvetio u mladosti ima moralne posljedice o kojima nikad prije nije razmišljao. Bio je odgovoran za stvaranje tisuća, možda i desetaka tisuća stvorenja, koja su došla na svijet samo da bi ih ubili u naponu snage. Takvu odgovornost je bilo lako snositi sve dok ne biste povjerovali da su ta stvorenja bila svjesna, ili da su željela biti sretna, živjeti, biti slobodna. Bila je to odgovornost koju ste mogli prihvatiti samo ako ste vjerovali da su stvorenja s kojima ste se igrali Boga bila moralno nebitni ili manje vrijedna. Znala je da John u to više nije vjerovao. Ne u potpunosti.

John je bio jedan od dobrih uzgajivača. Mnogi drugi su svoje svinje držali u odjeljcima toliko malim da se nisu bile u stanju ni okrenuti, uključujući i krmače koje nisu mogle utješiti svoje praščiće dodirom njuške.

Vidjevši vijesti na TV-u, podigla je slušalicu.

„John, Grace ovdje“, rekla je kad se javio. „Upravo sam vidjela vijesti. Je li to utjecalo na farmu?“

Objasnio joj je da su događaji svakako utjecali na farmu, a glas mu se frustrirano povisio. Idućeg je dana trebao obaviti isporuku svinja, ali je došlo do odgode, zajedno s onom koja je trebala ići za dva tjedna. Na neodređeno vrijeme. Nitko nije mogao reći kad će se klaonice ponovno otvoriti. Dok vlasti ne uspiju odrediti koji se vrag događa, cijeli je opskrbni sustav zaustavljen.

„Više ih ne razmnožavamo“, rekao je ogorčeno.

„A što je sa svinjama koje su ostale kod tebe?“ zanimalo ju je.

„Imaš li dovoljno mjesta za njih?“

„Nije problem u tome“, rekao je. „Nego u troškovima. Imaš li pojma koliko košta prehrana odrasle svinje?“

„Reci mi“, odgovorila je. „Jer čini mi se da mogu pretpostaviti.“

Graceini psi su gotovo podivljali na prozoru kad se veliki bijeli kamionet zaustavio ispred njezine kuće. Na stranicama mu je narančastim slovima bilo ispisano „Galaxy TV - Uvijek prvi“. Ušutkavši pse, Grace ih je povela do zatvorene terase u stražnjem dijelu kuće gdje će se smiriti. Upravo se vratila kad

je dobila poruku na mobitelu koju je čekala. Bila je od Kristine. I ona je dobila oslobađajuću presudu!

Grace ju je odmah nazvala. Obje su bile oduševljene. Ali nisu mogle dugo razgovarati. Još se nekoliko automobila parkiralo na cesti ispred njezine kuće, a izvjestiteljica Tilly Hendricks je već grabila prema prednjim vratima. Grace je natjerala Kristinu da joj obeća da će navratiti - i da se pripremi za televizijski nastup.

Otvorila je vrata Tilly. Već su razgovarale tog jutra, a i poznavala ju je s televizije. U stvarnosti je bila niža i zaigranija od osobe koju je gledala na vijestima.

Iza Tilly su ušli kamermani i ekipa s rasvjetom, i uskoro su joj počeli premještati namještaj u dnevnoj sobi. Voditeljica je rekla: „Ovo će ići uživo. Znate li što to znači?“

„Neću imati drugu šansu ako nešto zabrljam?“ osmjehnula se Grace.

„Upravo tako“, Tilly je uzvratila osmijehom i kimnula. „Ali imam osjećaj da se to neće dogoditi.“

Već su razgovarale tog jutra, nakon što se Grace vratila iz misije spašavanja puževa. Galaxy TV je htjela napraviti priču o iznenadnom povećanju spontanih remisija o kojima se govorilo toga dana. Bi li Grace voljela opisati kako se osjećala?

Grace, koja je tek bila završila razgovor s Johnom Carusom, ispričala joj je o planu koji je smislila. Tilly Hendricks je rekla da ga može spomenuti uživo na TV-u.

Dok su njih dvije ulazile u dnevnu sobu, Grace je rekla Tilly Kristinine vijesti. Kako je i njoj rečeno da je potpuno zdrava, a i da će im se pridružiti. Galaxy TV nije čekala samo jedna priča o spontanoj remisiji - nego dvije!

Gracein dnevni boravak nije bio toliko ispunjen ljudima još od jedne od božićnih zabava koje su ona i Teddy običavali priređivati. Posvuda su se ljudi s televizije pripremali za snimanje. Kamermani su pokušali odrediti najbolju postavu. Majstori rasvjete postavljali su sjenila, svjetla i reflektore. Ton-majstori su se sa slušalicama na ušima naginjali iznad svojih mjernih instrumenata. Stigla je Kristina te se osjetio svjež val euforije kad su se dvije žene zagrlile - zapljeskali su i neki pripadnici televizijske ekipe.

Uskoro su sjele, Tilly nasuprot dviju prijateljica, a kamere i svjetla bili su prilagođeni. Na televizijskom je ekranu u pozadini uživo tekao program iz Galaxyjeve redakcije u Los Angelesu. Izvještavali su o FDA-inoj obavijesti o zabrani prodaje svih vrsta mesa, a sad su istraživali posljedice intervjuirajući farmere, ekonomiste i stručnjake za prehranu.

Tilly je dala znak da uskoro kreću uživo. Raspoloženje u Graceinu dnevnom boravku iznenada je bilo prožeto koncentracijom.

„Dosad neviđene priče u današnjim vijestima nisu sve bile negativne“, rekao je Dan Kavana. „Da bi postajala svojevrsna ravnoteža trovanju hranom, poremećajima u transportu i čudnovatim vremenskim zbivanjima, bilo je i nekih izuzetno pozitivnih događaja. Maloprije je Američka udruga za radiologiju objavila da je došlo do naglog povećanja broja spontanih remisija koje su danas zabilježene. Spontana remisija je ono što se uobičajeno događa kad se obavi snimanje osobe oboljele od raka i kad se otkrije da tumor više nije prisutan. Jedna takva pacijentica je Grace Arlingham. Moja kolegica Tilly Hendricks sad je s njom u Montpelieru u Vermontu.“

„Hvala ti, Dan.“ Grace je promatrala kako se Tilly preobražava u zainteresiranu izvjestiteljicu koja joj je bila poznata. Ukratko je ispričala kako je prije nekoliko mjeseci dobila dijagnozu raka u četvrtoj fazi, kako tumori u njezinoj trbušnoj šupljini nisu reagirali na kemoterapiju i kako se plašila rezultata pregleda na koji je otišla upravo toga jutra. „Umjesto da dobijete potvrdu onoga čega ste se bojali, jutros se dogodilo nešto posve drukčije, zar nije tako, Grace?“ potaknula je sugovornicu.

„Tako je!“ Graceine su oči zablistale. „I još mi je teško to shvatiti. Vidite, snimak je bio potpuno čist. To je bilo takvo iznenađenje da se moj onkolog morao posavjetovati s radiologom kako bi se uvjerio da nije došlo do nekakve pogreške. Sve je to bilo posve neočekivano. Tako potpuno.“

„Dogodila vam se spontana remisija?“ upitala ju je Tilly.

Grace je kimnula. „To je fraza koju je spomenuo i moj onkolog. Ali“, Grace se nagnula prema Tilly, kao da joj povjerava tajnu, „rekao je da je to termin kojim se liječnici koriste kad nemaju pojma zbog čega je rak nestao.“ Nastavila je prije nego što je izvjestiteljica uspjela odgovoriti. „A uz to nisam bila jedina u našem gradiću koja je danas to doživjela. Isto se dogodilo i Kristini!“ Kamere su se pomakle da uključe i Kristinu koja je sjedila na kauču pokraj Grace u trapericama i puloveru, radosnog izraza lica.

Tilly *je* ispitivala Kristinu o njezinu putovanju, primijetivši kako dva malo vjerojatna slučaja potvrđuju objavu Američke radiološke udruge.

„Ono što ja smatram bitnim“, Grace se nije dala, želeći usmjeriti intervju u određenom smjeru, „je to da svi gledatelji koji su bolesni shvate da je *stvaran* razlog zbog kojeg je spašen Kristinin i moj život u tome što smo spasile živote drugih. Ja sam spasila pčelu koja bi se inače utopila u mojoj kupelji za ptice. Kristina je spasila brojne puževe. Danas se događa nešto čudno, pa ono što napravite ima trenutačni učinak i to u tolikoj mjeri da ćete tome jedva moći povjerovati.“

Grace se toliko zanijela da je Tilly nije ni pokušala prekinuti, ostavljajući Los Angelesu da joj dojavi naredbe kroz slušalice.

Dan Kavana je u redakciji ostao prenerażen.

Nick Nalder je zurio u ekran. „Kamo k vragu ta žena smjera s tim?“ viknuo je, a madež na desnom obrazu mu se počeo nadimati.

„Tiho, Nalder, ovo me zanima“, suprotstavio mu se promukao glas. Jedini glas koji je u redakciji nosio veću težinu od Nalderova. Vlasnik Galaxyja, Harvey O’Sullivan, stajao je iza njega povlačeći dim iz cigarete.

„Danas imamo fantastičnu priliku koja se uklapa točno u ono što vaš gospodin Kavana upravo govori“, Grace je rekla Tilly. „Ima puno ljudi koji su bolesni kao što sam i ja bila i koji mogu imati koristi ako poduzmu nešto i spase život drugima. Ima puno farmera sa životinjama koje nisu očekivali da će još ostati kod njih i čije živote mogu spasiti. Zbog toga sam u suradnji s lokalnim farmerom osnovala Zakladu Arlingham. Ozbiljno bolesna osoba može ozdraviti ako postane sponzor jedne od životinja koje bi inače bile ubijene. Svinja ili ovca moći će živjeti prirodnim, sretnim životom. Farmerova obitelj može ostati na svojoj zemlji i baviti se onim što voli. Svi od toga imaju koristi!“

„Hvala vam, Grace. To je... još neviđena ideja.“ Tilly se iznenadila što od producenata nije dobila nikakve upute o tome u kojem smjeru treba voditi intervju, stoga je improvizirala. „Kako ljudi mogu stupiti u kontakt s vama?“

DVADESET DEVETO POGLAVLJE

Televizija Galaxy
Galaxy City, Los Angeles

Don Kavana predao je riječ Alu Greenbergu, skinuo slušalice i odgurnuo se od radnog stola. Katkad je znao imati osjećaj da je cijeli svijet poludio. No ova je emisija nedvojbeno bila najluđa od svih.

Tek što je izašao iz studija pristupila mu je Julieta.

„Kako je ondje?“ upitao je pokazavši prema dvorani za sastanke.

Prevrnula je očima. „Hvala Bogu na Harveyju.“

Oboje su bili svjesni da je jedino prisutnost njihova vlasnika mogla obuzdati Nicka Naldera.

„Prvo što je pitao kad je došao bilo je: ‘Što ti se dogodilo s licem, Nicky?’“ ispod glasa mu je šapnula Julieta.

„Madež?“

„Ogroman je! Kao da postaje sve veći svaki put kad izgubi živce. Ali čekaj malo...“ izraz lica joj se brzo promijenio. „Moraš ovo vidjeti.“

Podigla je mobitel. „Upravo je stigla poruka od Maddie.“

Bio je to videoisječak s porukom: „Tata, pogledaj me!“ Pritisnuo je *play*. Maddie je sjedila pokraj umivaonika u Utočištu za pacifičke ptice, blistajući od sreće dok je podizala obje ruke do visine ramena, a onda ih potpuno istegnula, zaigrano zamahnuvši njima. U pozadini se čula Jacinda kako govori: „Ovog jutra postigla je veći napredak nego u cijelih prošlih godinu dana!“

Dan je odmahnuo glavom, a oči su mu se ispunile suzama. „Nevjerojatno!“ Uzeo je mobitel i nazvao kćer.

„Reportaža iz Vermonta“, viknuo je Nalder stupivši u redakciju nekoliko minuta kasnije; „Koji je to vrag bio?“

„Priča o remisiji?“ Dan je kimanjem pozdravio Harveyja. Harvey je volio glumiti nevidljiva promatrača. Muha na zidu, govorio bi. Zapravo je više podsjećao na slona u sobi.

„Taje žena to pretvorila u reklamu za svoju zakladu.“

„Ja sam to prihvatio kao obavijest javnosti“, odgovorio je Dan.

„Nemoj mi reći da si nasjeo na tu priču...“

„Poput svih ostalih u zemlji i ja pokušavam shvatiti što se događa.“ Dan nije odustajao. Osobito s obzirom na ono što se događalo s Maddie. „Ovoga trenutka *sve se vraća sve se plaća* izgleda prilično smisleno.“

„Već smo govorili o toj ideji karme!“ Nalderov se glas povisio. U cijeloj redakciji istraživači i izvjestitelji podigli su pogled sa svojih radnih stolova. Katkad bi alfa-mužjaci ukrstili rogove. Ali zar pred samim Bogom?

Nalderov je ton postao oštriji. „Cijela je ta stvar besmislena!“ nastavio je. „Kako bi to što je spasila pčelu iz vodene kupke izbrisalo njezine tumore?“

„*Nešto* je moralo dovesti do toga“, suprotstavio mu se Dan.

„Nema šanse da idemo s time!“ žestoko je, rekao. Je li se to Danu samo učinilo ili se madež još više proširio preko šefovog desnog obraza? „Nemamo baš nikakve dokaze.“

„Osim svega onoga o čemu smo danas izvještavali, a što sve ukazuje u istom smjeru.“

Dan se pitao bi li spomenuo ono što se dogodilo s Maddie, ali je odlučio prešutjeti. Nalder bi samo prigovorio da je izgubio svaku objektivnost.

„To je toksično. Čuo si predsjednika.“

Na društvenim mrežama vidjeli su zrnat video predsjednika Greya u obilasku. Zajedno s utjecajnom izjavom: „Ovo su Sjedinjene Američke Države. Mi se ne bavimo karmom.“

„Otkad se priklanjamo superiornom intelektu predsjednika Greya?“ Danje zajedljivo upitao.

„Nijedan od drugih kanala i ne dotiče se te teme, i to s razlogom: izgubili bi sve gledatelje.“ Nalder se okrenuo kao da se obraća izravno Harveyju.

Tracey, jedna od istraživačica mahnula je od svog radnog stola ispisom. „Ovo biste trebali vidjeti!“ doviknula je. Nalder nije obraćao pažnju na nju.

„Ne kažem da bismo trebali biti prvi u tome“, tvrdio je Dan. „Samo kažem da bismo to trebali istražiti.“

Julieta, koja nikad nije oklijevala kad je trebalo napraviti iskorak, bacila je pogled na Traceyn dokument, a onda ga zgrabila i predala izravno Harveyju. Pogledao je naslov, a onda se otužno nasmijao. „Znanost dokazuje da karma ne postoji“, naglas je pročitao. „Istraživanje koje je ovog jutra proveo doktor znanosti Stanley Smugg, autor *New York Timesovih* uspješnica, Digitalni remetitelj i influencer. Ma što kažete?!“ mahnuo je papirom prema dvojici muškaraca. „Možda je to pravi smjer.“

„Da intervjuiramo Smugga?“ upitao je Nalder.

„Ma ne! Nešto... borbenije“, predložio je Harvey.

„Glavom u glavu?“ upitao je Dan.

Bog Galaxyja je kimnuo.

„Morat ćemo pronaći stručnjaka za karmu.“

Istraživačica Chieko, koja se bavila društvenim medijima, ubacila se bez ikakvog oklijevanja. „Lama Tashi!“ rekla im je.

Svi su se okrenuli prema ozbiljnoj djevojci za ekranom koja se rijetko kad usudila bilo što reći.

„Nikad nisam čuo za njega“, otresao se Nalder, a madež mu je potamnio. „Ne postoji li nekakav čuveni budist?“

„Postoji“, odgovorila je Chieko. „Ali lama Tashi jutros je napravio intervju na društvenim medijima koji je postao internetski hit. Svi na internetu govore o njemu.“

„Koliko je to svi?“ Nalder je zadržao staromodnu sumnjičavost prema digitalnim kanalima.

„Više od stotinu milijuna pregleda.“

„Malo više od onih koji su gledali naše vijesti“, O’Sullivan je zajedljivo rekao dobacivši pogled Nalderu.

Trent Garvey, menadžer za gledanost, stojeći u blizini radnih stolova istraživača u nevjerici je odmahnuo glavom.

„Mislite li da bi se taj lama mogao snaći u nekakvoj raspravi?“

Chieko je kimnula. „Nije stvar samo u onome što kaže. Ima nekakav utjecaj. Kao da očarava ljude.“

„To je dobro“, progunđao je Harvey.

„Dogovorit ćemo razgovor“, rekao je Dan.

„Prije nego ga se dočepa netko drugi.“ Harvey, čiji su komercijalni instinkti bili duboko ukorijenjeni, uputio je Nalderu značajan pogled. „Uvijek prvi“, citirao je geslo Galaxyja.

TRIDESETO POGLAVLJE

Veteranski odjel
Boulder, Colorado

Dr. Ralph Sharp gledao je kako je pukovnik Thomas Jackson na parkiralištu izašao iz velikog crnog kamioneta i uputio se prema ulazu. U normalnim bi okolnostima recepcionar bio na svom radnome mjestu, Ralph u dvorani za savjetovanje, a cijela zgrada vrvjela bi ljudima.

No zbog svih poremećaja, u zgradi nije bilo osoblja, a Ralph nije imao nikakvih zakazanih sastanaka. Odnosno, osim onoga za koji ga je bio zamolio general Hickman.

Pukovnik Jackson osjećao se nelagodno zbog toga što je bio ovdje. To je odavao njegov govor tijela. Ralph je uočio da je posjetitelj potajno obuhvatio pogledom okolinu kako bi provjerio promatra li ga netko i da je poprimio zatvoren stav spuštene glave dok je prelazio parkiralište. Takvo se ponašanje uklapalo u model koji je objasnio svojoj publici u Pentagonu. Isti model koji je general bio spomenuo tijekom njihova ranijeg razgovora.

„Pukovniče?“ krenuo je prema posjetitelju koji je ušao u predvorje. „Dr. Ralph Sharp. Zapovjednik Veteranskog odjela u Coloradu.“

Tomov je stisak ruke bio žustar. Ralph je kod njega osjetio nagonsku potrebu za izražavanjem poštovanja i pokušao je opustiti posjetitelja. „Sastajemo se pod neuobičajenim okolnostima. Ja sam danas jedini ovdje.“

Nije bilo nikakve potrebe za daljnjim objašnjenjima.

„Zahvalan sam što ste odvojili vrijeme za mene“, rekao je Tom.

„Mi smo vam zahvalni što ste se ponudili pomoći“, odvratio je Ralph, držeći se, Tomova načina govora. „Dođite sa mnom.“ Poveo ga je niz hodnik.

Ralphov ured bio je uređen tako da se muškarci poput Toma u njemu mogu opustiti. Nježno zelena boja zidova, uokvirene diplome, namještaj Chesterfield, drvene police za knjige i blistavi trofeji odavali su dojam izrazito muškog ozračja, ali bez ikakvih vojnih naznaka.

„Siguran sam da biste znatno mogli pridonijeti našem programu“, rekao je Ralph kad su sjeli u udobne naslonjače jedan nasuprot drugome za stolićem za kavu; ispred svakog od njih nalazila se čaša vode. „Jeste li imali nešto konkretno na umu?“

„Planinarenje“, bez oklijevanja je odgovorio Tom. „Oduvijek sam puno vremena provodio u planinama. Mogao bih voditi grupe.“

„Čuli ste za naš program u prirodi?“

„Vidio sam ga na vašoj stranici.“

Na stranici s programom o prirodi puno se govorilo o posttraumatskom stresnom poremećaju.

„Korisno je ako dobrovoljci koji vode program, kao što ćete to vi raditi, znaju nešto o posttraumatskom stresnom poremećaju.“

„Čitao sam o tome.“

„Izvrsno!“ rekao je Ralph ohrabrujuće, a onda skrenuo razgovor na temu s kojom je već odavno bio upoznat. Temu koja je sugovornika mogla dovesti do trenutka samospoznaje pa ga čak i navesti da poželi uključiti se.

„Mnogi od nas tijekom života dožive neke od simptoma posttraumatskog poremećaja, iako možda nisu dobili takvu dijagnozu. Dijagnoza se postavlja tek kad se više simptoma javlja istovremeno.“

Tom je kimnuo.

„Zbog toga lakše suosjećamo s onima s kojima radimo kad imamo slična iskustva.“ Namjerno je zastao i polako popio gutljaj vode.

„Kakva iskustva?“ Tom se uhvatio u zamku.

„Stalna sjećanja na traumatski incident, katkad u obliku noćnih mora. Ili kad je čovjek potpuno budan. Ili oboje.“

Tom je nagnuo glavu.

„Nesanica“, rekao je Ralph i pogled mu se susreo s Tomovim opreznim izrazom lica.

„Aha.“

„Što često vodi do pretjerane konzumacije alkohola.“

„To je nešto što mnogi od nas dobro znaju!“ Tomov pokušaj da se našali kako bi se rastresao doimao se nagonskim, primijetio je Ralph, što mu je pokazalo da postoji unutarnji konflikt između želje da otvoreno govori o vlastitom slučaju i onoga što je vjerojatno bila dugogodišnja navika prikrivanja.

„Koji su drugi simptomi?“ upitao je Tom.

„Mogu se javljati ustrajni strahovi. Osjećaj užasnutosti. Stid. Negativna uvjerenja o samom sebi i nesposobnost razmišljanja ili osjećanja pozitivnih emocija. PTSP može u čovjeku izazvati sve jači osjećaj odvojenosti od drugih...“

„To mi je sve jasno!“ Nije bilo potpuno sigurno je li Toma više naljutilo to što je Ralph nastavljao sa svojim popisom ili to što su njegovi vlastiti simptomi bili tako jasno navedeni. Kako god bilo, svodilo se na isto. „Samo mi nije jasno zašto se bavite planinarenjem?“

Ralph ga je ravnomjerno pogledao. „Program u prirodi, s kojim biste vi radili, sudionike vodi u prirodu. Dokazano je da se na otvorenom lakše možemo osloboditi svojih misli, onoga što neuroznanstvenici nazivaju narativnim

modusom i prijeći u izravan modus, kad pažnju izravno obraćamo na ono što vidimo, čujemo, mirišemo i slično. Vidite, mi se ne nastojimo osloboditi negativnih misli i osjećaja tako što ćemo ih potisnuti. Potiskivanje nikad nije trajno rješenje.“

„Nije li?“

Ralph je znao da je pukovnik Jackson potpuno usredotočen na njega. „Potiskivanje samo drži stvari na udaljenosti. Jednom kad više nemamo energije za potiskivanje, ono što je možda bilo latentno postaje dinamično. Možda još snažnije zato što smo ga potiskivali.“

„Ali ja ne mogu cijeli svoj život provesti u planinama!“ prigovorio je Tom. „Hoću reći, nitko to ne može.“

To je bilo to! Trenutak priznanja. Njegov je posjetitelj priznao da postoji zvijer koja je izronila iz njegove osobne tame.

„Slažem se. Nitko to ne može“, odvratio je Ralph, ne želeći previše pažnje pridavati toj izjavi. „Program u prirodi samo je dio tretmana, koji uključuje osobne razgovore u kojima se rješavaju skriveni uzroci. Klijentima predlažemo i alate kojima bi bolje mogli upravljati vlastitim mislima. Sve je to dio holističkog paketa“, Ralph je široko zamahnuo rukom.

Tom je dugo ostao zagledan u svoju čašu s vodom. Bio je svjestan da se odao, iako nije to namjeravao. Kad mu je lama Tashi rekao da je jedan od načina na koji se može osloboditi užasa koji ga je obilazio iz noći u noć taj da pomogne drugima da se oslobode istih problema, odmah je pomislio na program za PTSP. Godinama je znao za njega. Na određeni način je shvatio da bi trebao i sam otići na taj program kao klijent, samo što nije bio u stanju natjerati se na to. Čak ni nakon Gregova pogreba prethodne godine, kad je on bio jedini koji je preostao. Posljednji od tri mušketira koji nije počinio samoubojstvo.

Tom nije planirao da se razgovor odvije na ovaj način. Ali psiholog se nije nimalo iznenadio, stoga je pretpostavio da bi bilo najbolje da sve iznese na vidjelo.

Podigavši pogled prema sugovorniku, upitao je: „Nitko ne može samo mahnuti čarobnim štapićem, zar ne?“

Ralph je odmahnuo glavom, odražavajući Tomov pomalo podrugljiv osmijeh. „A idući program počinje tek za šest tjedana.“

Promatrajući kako se Tom oneraspoložio, prisjetio se najhitnijeg načela u svim svojim terapeutskim intervencijama. Bila je riječ o elementu za koji je vjerovao da je najhitniji od svih koje je mogao prenijeti svakom od svojih klijenata, osobito onima koji su se borili s depresijom: bilo je to obnavljanje nade.

„Nimalo ne sumnjam da će ovaj program za vas biti bitna prekretnica“, rekao je Tomu. „Od klijenata dobivamo izuzetne reakcije. Znate, pukovniče, kad ste u stanju iskoristiti osobnu patnju kako biste nastavili rast, to znači da što više patite, to više i rastete. Ishod može biti nevjerojatan!“

Tom ga je pažljivo slušao, pomislivši kako Ralphove riječi podsjećaju na ono što bi lama Tashi mogao reći.

„U međuvremenu, siguran sam da možemo pronaći nešto što bi vam pomoglo dok ne počne idući program.“

Tom je podigao obrve.

„Ako biste mi udovoljili“, Ralph se zavalio u svom naslonjaču. „Opustite se na svom sjedalu. Nekoliko puta duboko udahnite. Polagano ispustite dah.“

U drugim okolnostima Tom bi se naljutio na takav prijedlog. Ali više se nije namjeravao poigravati. Osim toga, nije se namjeravao vratiti kući guruu bez pozitivnog izvještaja. Stoga je napravio ono što mu je Ralph rekao.

„Patite li od straha od visine?“ upitao ga je Ralph.

Tom je odmahnuo glavom.

„Tada bih želio da sklopite oči i zamislite kako se nalazite u balonu na vrući zrak i lebdite iznad tla. Krajolik je drukčiji nego što je uobičajeno. Zapravo, to je krajolik vašeg života i vi plutate unatrag kroz vrijeme i u stanju ste vidjeti sve što se događalo. Krećete se unatrag do trenutka kad ste otišli u mirovinu, kroz svoje šezdesete godine. Pedesete. Gledate prema tlu i vidite sve ono što se događalo, kao nepristrani promatrač koji gleda s visine. Vidite sve najhitnije prekretnice. Uspone i padove. Dok promatrate što se događa, savršeno ste smireni. Nepristrani ste. Objektivni.“

Tom nikad prije nije radio tu vježbu. Nitko mu to nikad nije predložio. Da jest, vjerojatno bi je odbacio kao neku vrstu psihološke brbljarije za ispiranje mozga. Ali kad se zavalio u naslonjaču, bilo mu je iznenađujuće jednostavno napraviti što je trebalo. Otkrio je da je u stanju prisjetiti se prekretnica dok je Ralph Sharp brojio unatrag kroz njegova desetljeća, sve dok nisu stigli do trenutka kad se u osamnaestoj prijavio u vojsku.

„A sad pogledajte još malo dalje unatrag. U tinejdžersko doba i djetinjstvo. Postoji li bilo kakva aktivnost koja od vas traži da se u potpunosti usredotočite na nju?“ upitao ga je Ralph. „Jeste li se bavili nečim što vas je u potpunosti zaokupljalo?“

Trebalo mu je neko vrijeme da se prisjeti. Odgovor se nije nametao sam po sebi. Ali kad se pojavio, bio je očigledan i bez ikakva napora. Prisjetio se kako ga je majka u početku ohrabrivala. Kad se dokazao, ohrabrivao ga je i otac. Dugotrajni sati vježbanja. Probe u školi. Ispiti i predstave. Sve je to bio velik dio njegova života, u toj mjeri da je samo zbog toga žalio kad se prijavio u vojsku.

„Klavir“, rekao je.

„Svirali ste klavir?“

Tom se prisjetio uspravnog Steinwaya u dnevnoj sobi. Istog onog na kojem je svirao tijekom cijelog djetinjstva i koji je naslijedio kad je došlo vrijeme da proda roditeljski dom. Od rane su ga dobi privlačile struktura i pravila glazbe. Kako je svaki pojedini glazbeni komad bio sastavljen od istih dvanaest tonova i

24 ključa. Što ste duže vježbali, postajali ste sve uspješniji. Vježbanje skala bila je disciplina koja ga je umirivala sve dok je nije zamijenio posve drukčijom vrstom discipline.

„Nisam svirao već polja stoljeća“, rekao je.

„Onda je vrijeme da ponovno počnete“, rekao mu je Ralph.

TRIDESET PRVO POGLAVLJE

Omni, Colorado

Margariti je bilo drago što se javila na telefon kad ju je nazvala kći. Razgovor s Gabby pomogao joj je da prevlada prvi šok otkrića i ujedno joj pokazao da se tu ne radi samo o njoj. Gabby, koja ju je uvijek odano branila, bila je bijesna zbog očevih postupaka, ali vijesti je nisu iznenadile koliko je Margarita očekivala.

Gabby je nazvala pola sata kasnije i rekla joj da malo istražuje tu „gaduru“. Nije nimalo dvojila da je iskoristila oca, iako to nije bilo opravdanje za njegove postupke. Rekla je majci da će se otac vrlo brzo naći na njezinu pragu moleći je za oproštaj.

Margariti je kćerina odanost ulila hrabrost. Nakon što je drugi put razgovarala s njom, zaključila je da nešto mora učiniti. Ne u pogledu Boba, koji je donio svoju odluku. Niti je bila u stanju za bilo kakav kreativan rad. Ali morala je izaći. Znala je da se neće osjećati bolje ako ostane sjediti kod kuće cijeli dan. Prisjetila se paketića u svojoj aktovci koji je trebala nekome predati. Bio je to najneočekivaniji zadatak koji je prihvatila na svom nedavnom potpisivanju knjige u New Yorku.

Tri dana ranije, pri kraju poslijepodnevnog potpisivanja knjiga u glavnoj knjižari na Petoj aveniji, ljudi u redu za potpisivanje već je bilo sve manje. Izdavač je završavao poslove u očekivanju proslave s cijelom izdavačkom ekipom u njezinu hotelu. Margarita je primijetila kako se dvoje ljudi zadržalo pokraj stola za kojim je potpisivala knjige. Nisu odgovarali profilu njezinih uobičajenih obožavatelja, odnosno majki s djecom. Muškarac je bio otprilike njezine dobi, a žena nešto mlađa. Prišli su joj tek kad je ustala od stola i prebacila torbicu preko ramena.

„Margarita!“ Muškarac joj se obratio imenom. Je li joj nešto u njegovu glasu ili licu bilo poznato iz daleke prošlosti? Zagledala se u njega tražeći nešto što bi joj potaklo sjećanje, ali iako je osjetila svojevrstan odjek tijekom bezvremenog trenutka u kojem su im se pogledi susreli, nije uspjela odrediti otkud potječe.

„Norman Manderson. Isabellin brat.“

Zagledala se u njega. Obitelj Manderson se preselila u Omni dok je bila u srednjoj školi te su ona i Izzy postale dobre prijateljice. Kad bi se došla igrati s Izzy, koja je bila najmlađa, često je u njihovoj kući viđala i Normana, koji je bio tri godine stariji od njih i najstariji od troje djece. U sedamnaestoj je godini dobio stipendiju za koledž u San Franciscu i otišao od kuće. Zbog razloga koje nitko nikad nije uspio u potpunosti shvatiti ne samo što se nikad nije vratio, nego se potpuno odvojio od svoje obitelji.

Margarita se sjećala boli Mandersonovih zbog tog otuđenja. Norman je bio njihova najsjajnija zvijezda, obiteljski svjetionik i kad je tako neobjašnjivo i potpuno prestao komunicirati s njima, imali su osjećaj da je svoju svjetlost odnio sa sobom i ostavio ih u tami. Još mjesecima poslije oko kuhinjskog stola Mandersonovih vodile su se beskonačne rasprave. U godinama koje su uslijedile obitelj je nastojala stupiti u kontakt s njim za svaki rođendan, Dan zahvalnosti i Božić. Nadajući se da će se ponovno povezati, slali su poruke preko posrednika. Ali Norman se nikad nije vratio kući, čak ni kad se gospođa Manderson razboljela od raka i umrla. Čak ni kad je gospodinu Mandersonu dijagnosticirana demencija te su ga morali prebaciti u dom za stare i nemoćne.

S vremenom je obitelj uspjela prihvatiti da ništa ne mogu poduzeti. Rob i Izzy su odrasli, pronašli partnere i svaki su imali svoju obitelj. Margarita je ostala u prijateljstvu s Izzy koja je već imala dvoje unučadi. Odmjeravajući muškarca koji je stajao prednjom, četrdeset godina nakon što ga je zadnji put vidjela, pokušala se prisjetiti kad je Izzy posljednji put spomenula njegovo ime. Zacijelo je prošlo barem deset, a možda i dvadeset godina. Norman Manderson, arhitekt koji je živio u New Yorku, osvojio je nagradu za energetski održivu zgradu. Izzy je na internetskoj stranici s vijestima bila pronašla članak s njegovom fotografijom i pokazala joj ga je. Dok je čitala članak, rekla je Izzy, osjetila je neobičnu ambivalentnost, prepoznavši ga kao svog brata, a istodobno se ponovno javio osjećaj odbačenosti, jer je saznala nekoliko škrtih detalja o Normanovu životu koje namjerno nije htio podijeliti sa svojom obitelji. Otada nisu razgovarale o njemu.

„Vido sam plakat o vašem gostovanju“, rekao je Norman izvukavši predmet iz džepa. „Pitam se biste li htjeli nešto odnijeti kući i predati Izzy?“

Margarita ga je hladno pogledala. „Zašto joj to sami ne odnesete?“

„Možda ga ne bi prihvatila od mene ako bih joj izravno poslao“, odmjereno joj je odgovorio. „Nisam mogao biti siguran ni da bi ga dobila.“

Margarita je imala dojam kao da se iznenada ponovno našla u obiteljskom domu Mandelsonovih, sjećajući se koliko je Izzy nastojala javiti Normanu da im je majka smrtno bolesna. Svakako bi došao posjetiti vlastitu majku na samrtnoj postelji? Kasnije, na majčinom ispraćaju, Izzyne su se oči ispunile suzama kad se okrenula Margariti i upitala je: „Znaš li što je najteže u svemu ovome?“

Margarita joj je stegnula ruku. „Ne moraš o tome govoriti.“

U knjižari na Petoj aveniji Margarita je zadržala Normanov pogled. Čovjek koji je nanio neizmjernu patnju dragoj prijateljici i njezinoj obitelji. Netko tko je bio toliko emocionalno oštećen da nije imao čak ni nagonske sinovske osjećaje.

„Zašto sada, Normane?“ upitala ga je.

„Stvari su se promijenile. Moram nadoknaditi ono što sam napravio.“ Pogledao je u ženu koja je stajala pokraj njega.

Lice joj je bilo ozbiljno, ali je ohrabrujuće kimnula. Pogledavši bolje, Margarita je zapazila vjenčani prsten.

Norman je u ruci držao malu kutiju omotanu u ukrasni papir.

Margaritin izdavač joj je dobacio upitan pogled.

„Ne želim da Izzy doživi još veću bol“, rekla je Margarita pokazavši glavom prema poklonu u Normanovoj ruci.

„To ni u kom slučaju nije moja namjera“, odvratio je Norman. Doimao se iskreno.

Margarita je podigla mobitel, otvorila popis kontakata i pronašla ime među favoritima. Nedugo poslije čula je kako zvoni.

„Izzy, ja sam“, rekla je kad joj je prijateljica odgovorila. „Da, vratila sam se. Hoćeš li biti kod kuće danas poslijepodne? Imam nešto za tebe.“

TRIDESET DRUGO POGLAVLJE

Stražnje sjedalo Zvijeri[2]
Washington

Predsjednik Trent Grey trebao je održati govor uz ručak jednoj od najmoćnijih lobističkih organizacija u zemlji. Zbog ponovnih izbora pristao je obratiti se Nacionalnoj udruzi za oružje na njihovu godišnjem generalnom sastanku. Nacionalna udruga za oružje pomogla mu je da prije tri godine pobijedi na izborima. Bili su mu potrebni ako je namjeravao ponovno pobijediti za godinu dana.

Predsjednik Grey nije bio osobito zainteresiran za oružje. Bio je oprezan u raspravama o poluautomatskom oružju tijekom objeda sa surovim tipovima koji bi mogli zaključiti da njegov stav prema očuvanju Drugog amandmana nije dovoljno čvrst.

Stoga se odlučio za još jedan brižljivo pripremljen nastup. Namjeravao je nakon objeda ući u veliku plesnu dvoranu Piccarda, jednog od najraskošnijih hotela u glavnom gradu. Tada će napraviti ono što mu je najbolje išlo od ruke - pružiti neodoljivu manifestaciju te vrhovne od svih moći, moći glavnog zapovjednika, autoriteta koji su oni skloni ratu duboko poštovali. Održat će dvadesetominutni govor u kojem će se pozivati na domoljublje, slobodu i osobne slobode. Odavno je shvatio da gotovo i nije bitno što kaže - još dugo nakon što svi prisutni zaborave svaku riječ koju je izgovorio, pamtit će kako su se osjećali od njegovih riječi.

To je bio privilegij. Izazivao je strahopoštovanje. Bili su u prisutnosti moći koju nisu u potpunosti shvaćali.

A tada će otići, uputiti se prema onim poštovanja dostojnim odgovornostima koje su ga čekale.

Lišen svih iluzija o tome što su te poštovanja dostojne odgovornosti uistinu obuhvaćale, na stražnjem sjedalu Zvijeri njegov je predstojnik ureda William Salt bio svjestan da mu takvi rijetki trenuci poput ovoga daju najbolju priliku da privuče pažnju svog šefa.

„Sjajne brojke BDP-a koje trebamo kasnije objaviti“, rekao je predsjedniku otvorivši fascikl. „Gotovo cijeli postotak iznad predviđenog.“

Predsjednik Grey se doimao zbunjeno.

[2] Zvijer (eng. *The Beast),* nadimak službenog automobila predsjednika SAD-a.

„Trebat ćete reći nešto o prihvaćanju vaše strategije rasta...“

„Smanjivanje poreza.“

Salt je zapisivao bilješke na marginama. „Smanjenje poreza“, ponovio je. „Povećanje zaposlenosti.“

„Bla-bla“, predsjednik je odmahnuo rukom. „Što mislite, što je uistinu dovelo do ovoga?“ okrenuo se i pogledao Salta. „Još je prošle večeri Rose Mulrooney govorila o opadanju BDP-a.“

Rose Mulrooney bila je predsjednica Uprave Federalnih rezervi.

Salt je kimnuo. „Zaista je riječ o velikom preokretu u odnosu na ono što su svi predviđali.“

„A do toga je dovelo?“

„Želite li da saznam stav našeg ekonomskog odjela?“

Predsjednik je već prešao na nešto drugo, promatrajući prazne pločnike i zatvorene restorane. Jedno je bilo vidjeti na TV-u do čega je dovelo trovanje hranom. A nešto sasvim drugo ovdje vani, dok prolazite praznim gradom. „To što se događa...“ odmahnuo je glavom.

Brojni izvještaji toga jutra od FDA-e, Odsjeka za transport i policije bili su toliko obuhvatni i intenzivni da se žustro raspravljalo o tome bi li predsjednik uopće trebao održati govor za Nacionalnu udrugu za oružje.

Salt je pažljivo promatrao svog šefa. Odavno je shvatio da se njegov posao sastoji u spajanju točkica. Trebao je pažljivo slušati predsjednikove fragmentarne, naizgled nasumične primjedbe i uobličiti ih u smislenu ideju. Njegov je šef bio sposoban za trenutke dubokih uvida. Isto je tako mogao biti nepodnošljivo proturječan.

„Koji je tu obrazac, Will. Recite mi“, rekao je.

Obrazac? Uzrok preokreta? Predsjednik Grey tražio je ozbiljniji odgovor. Očit odgovor, onaj koji je bio masovno popularan na društvenim mrežama, koji je objasnio lama Tashi, što je Salt gledao zajedno s više od sto milijuna ostalih Amerikanaca, ujedno je bio i onaj koji je predsjednik izričito odbacio. Iako je to učinio u društvu onog zastrašujućeg velečasnog Jeremiaha Bellowa koji je zazivao munje i gromove te skupocjeno odjevenog Marvina Swanklera s idejom „molite se za Porsche“. Salt je odlučio riskirati. „Instant karma“, odgovorio je.

„Upravo tako.“

„Occamova britva.“ Salt je spomenuo načelo da je, kad pokušavate shvatiti bilo kakvu situaciju, ispravno objašnjenje najčešće ono koje zahtijeva najmanje pretpostavki.

„Sviđa mi se.“ Predsjednik je kimnuo, a onda objasnio: „Znate da sam jutros odobrio deset milijuna dolara za hranu. Skroman iznos, ali...“

Uvidjevši kamo njegov šef smjera tom izjavom, povezavši svoju donaciju s tek objavljenim postotkom BDP-a, Salt se prisjetio što je lama Tashi bio rekao o

povećanju karme. „Jedan od općih elemenata karme“, rekao je autoritativno samouvjeren u svoje tek stečeno znanje, „kaže da se karma povećava, katkad i dramatično.“

Prvi put nakon dugo vremena Will Salt je osjetio da je potpuno zaokupio predsjednikovu pažnju. Njegova je usredotočenost posjedovala intenzitet i žestinu koje su bile gotovo opipljive.

„Znaš nešto o karmi?“ upitao je predsjednik.

„Samo ono što sam čuo od lame Tashija“, rekao je Salt.

„Tko je lama Tashi?“

„Budistički učitelj koji je postao nevjerojatno popularan online. Već jutros je imao stotine milijuna pregleda. Svi pokušavaju shvatiti što se događa i on je postao nešto kao autoritet.“

„Karma se može dramatično povećati?“

„Kao što jedan žir može izrasti u stablo hrasta, to je primjer koji je spomenuo. To jedno jedino sitno sjeme na kraju izraste u golemo stablo koje iz godine u godinu donosi tisuće sjemenki. Nešto što izgleda neproporcionalno originalnom izvoru.“

„Znači, deset milijuna dolara za pomoć u hrani pretvorilo se u jedan posto povećanja BDP-a?“

„Ako je to ono što se događa.“

„Occamova britva“, podsjetio ga je predsjednik. „Kad ćemo dobiti iduće podatke?“

„Kasnije tijekom dana dobit ćemo podatke o zapošljavanju.“

„Ako bismo htjeli povećati broj zaposlenih, povećamo nečije tuđe brojke?“ Predsjednikovo se čelo nabralo dok je razmišljao o mogućnostima. „Tu je onaj novi trgovački sporazum s Indijom, ali čak i ako već danas potpišem, proći će dani dok nam se jave. Treba nam nešto brže.“

„Vladini telecentri!“ uzviknuo je Salt brzo listajući *e-mailove* na svom tabletu. „Ponuđeno nam je da financiramo dio ekipe koja bi 24 sata radila u Svaziju.“

„Švicarskoj?“

„Svaziju.“

Predsjednik Grey se zbunio. „Je li to uopće nekakvo mjesto?“

„Državica u Africi. Manje od dva milijuna stanovnika. Ako ondje osnujemo pozivni centar, to bi imalo iznimno neproporcionalan učinak na njihovu razinu zaposlenosti. Što bi rezultiralo iznimno neproporcionalnim učinkom na našu.“

„Eto, to je to!“ Predsjednik ga je gurnuo kažiprstom. „Zato sam vas zaposlio. Vi ste pametni. Napravite to.“

„Odmah ću.“

Već su se približili hotelu Piccard i predsjednikova kolona je usporavala kad su se našli nadomak visokim stupovima i zastavama koje su lepršale.

Zaokupljen novom idejom, predsjednik se iznenada okrenuo Saltu. „Rejting“, rekao je. A nakon toga: „Instant karma.“

Od svih podataka koje je pratio predsjednik Grey, najviše ga je zaokupljao osobni rejting. Za javnost je njegov stav bio da su ankete samo ankete i da su jedini bitni glasovi oni koje ljudi izraze na dan izbora. No, poput većine političara, činjenica je bila da je bio opsjednut rezultatima anketa i da je svaki i najsitniji pomak u postotcima zahtijevao iscrpne analize.

„Čiji kredibilitet mogu povećati?“ htio je znati. „Koga mogu napraviti nedodirljivim?“

Kolona automobila se zaustavila i agenti tajne službe raširili su se oko predsjedničkog automobila u položaju visoke pripravnosti, budući da je trenutak ulaska i izlaska uvijek predstavljao najslabiju točku.

Will Salt je otvorio fascikl. „Razni odbori predlažu mnoštvo nagrada i zahtjeva za sredstvima. Pitanje je što bi od toga imalo najveći učinak?“

Jedan mu je agent pokazivao da otvori vrata automobila.

„Samo trenutak“, otresao se Salt uzevši mobitel. „Zauzeti smo.“

Dok je pregledavao popis predsjednik je nestrpljivo rekao: „Odaberite nekoga.“

Nasumce je dotaknuo ekran prstom. „Dr. Saul Applebaum. Povjerenik Agencije za hranu i lijekove, zbog svog rada na prenošenju lijekova putem nanočestica.“

„Čega?“ upitao je predsjednik, a onda odmahnuo rukom i pripremio se za izlazak. „Ma zaboravi.“

„Mislite li da bi bilo pametnije pričekati s obzirom na sve ono što se danas događa s Agencijom?“

„Wille, nema vremena.“ Vrata predsjednika Greya su se počela otvarati. „Uzmi Applebauma. Odmah sada.“

„Napravit ću tako, gospodine.“

TRIDESET TREĆE POGLAVLJE

Televizija Galaxy, Los Angeles

Princeton, New Jersey

Boulder, Colorado

Danas su s nama s Princetona u New Jerseyju izvanredni profesor, doktor znanosti Stanley Smugg, autor uspješnice *Uzaludna molitva,* te iz Bouldera u Colorado tibetanski budist lama Tashi.“ Dan Kavana predstavio je svoje goste.

Stan Smugg doimao se promišljeno inteligentan na pozadini knjiga uvezanih u kožu. U studiju *Flourish* lama Tashi zračio je dobronamjernošću jednako obuhvatnom kao i pogled koji se prostirao iza njega.

„S obzirom na sve današnje događaje puno se nagađa o instant karmi“, Dan je pokrenuo raspravu. „Dio problema s kojim se suočavamo sastoji se u tome što većina ljudi ne zna puno o karmi osim onoga *sve se vraća, sve se plaća.* Ali postoji barem jedna osoba uvjerena da ne postoji takvo što kao što je karma. Ranije tijekom današnjeg dana Stan Smugg je proveo ono što je opisao kao strogo testiranje tog koncepta i tvrdi da nije pronašao nikakve dokaze koji bi imalo podržavali ideju karme. Profesore Smugg, recite nam nešto o svom istraživanju.“

„Dane, istraživanje je obuhvatilo sto sudionika i od svakog smo zatražili da u okviru pola sata pokloni deset dolara. Da instant karma uistinu postoji, očekivali biste da će nedugo nakon što su poklonili novac, svaki sudionik postići financijski dobitak. Ali to se nije dogodilo. 36 sudionika je nešto dobilo, ali 39 nije dobilo ništa, a 20 je zapravo izgubilo novac. Štoviše, dobitak onih 36 sretnika znatno se razlikovao. Stoga…rekao je Stan Smugg gledateljima sa superiornim osmijehom na licu, „ako postoji nešto takvo kao što *je* ‘instant karma’, ja u našem jutrošnjem istraživanju o tome nisam pronašao nikakvih dokaza.“

Lako dobivena pobjeda, govorio je njegov izraz lica. Slučaj je zatvoren. Testirao je koncept, a brojevi nikad ne lažu.

U Coloradu je lice lame Tashija bilo obasjano humorom, a ramena su mu se tresla dok se smijao.

„Ovo je urnebesno smiješno!“ bile su prve njegove riječi o toj temi. Oči profesora Smugga suzile su se iza naočala.

„Lama Tashi, vi rezultate smatrate smiješnima?“ htio je biti siguran Dan.

„Sve to zajedno!“ Lama je odmahivao glavom. „Cijeli koncept. Ali je korisno da se istraživači počinju zanimati za ovu temu.“

„Mislite za instant karmu?“

„Za karmu, općenitije govoreći.“ Sabravši se, lama Tashi je poprimio ono srdačno držanje zbog kojeg je s godinama toliko omilio ljudima u Omniju, a ranije toga jutra i milijunima ljudi online.

„Znate, ta ideja ‘instant karme’ nije nešto što postoji u budizmu. Obično uzroci stvoreni u jednom životu sazriju tijekom idućeg života, kad se sklope pravi uvjeti. Ali moramo šire razmišljati, je li tako? Možda se danas uvjeti iznenada zagrijavaju tako da uzroci brže sazrijevaju. Karmička klimatska promjena, zar ne?“

Istoga trenutka su tisuće društvenih medija citirali taj termin. Dotad najupečatljiviji. Karmička klimatska promjena. Bi li se mogao pronaći prikladniji opis?

„Želite li reći da bi *moglo* postojati nešto takvo kao što je karma koja se brže ostvaruje?“ upitao je Dan.

„Ono što danas doživljavamo“, rekao je lama Tashi nagnuvši glavu. „Izgleda da je tako.“

„Ali studija koju je obavio profesor Smugg...“

„Temelji se na pogrešnom shvaćanju. Na pogrešnoj ideji o tome što je karma. To je posve uobičajena pogreška“, činilo se da se lama Tashi obraća izravno Stanleyju Smuggu. „Stoga nije nikakav problem. Zahvalan sam što je studija obavljena tako da imamo priliku raspravljati o bitnoj temi. Osim toga, postoje određeni tehnički problemi s tim istraživanjem.“

„Tehnički?“ Osmijeh je nestao s lica profesora Smugga, ali se i dalje držao arogantno.

„Mogu li vas upitati jeste li u obzir uzeli četiri čimbenika koji utječu na djelovanje karme?“

„U obzir smo uzeli poklonjene i primljene dolare“, samozadovoljno je rekao profesor Smugg.

„U svakom djelovanju postoje četiri čimbenika koji utječu na jačinu stvorene karme. Subjekt, odnosno osoba koja djeluje. Namjera, ono što osoba želi postići. Samo djelovanje. I objekt, osoba prema kojoj se obavlja djelovanje. Vrlo jasno, zar ne?“

Dan je kimnuo glavom.

„Ovisno o tome kakvi su ti čimbenici, učinak će biti drukčiji.“ Kad profesor Smugg nije odgovorio, lama je nastavio. „Primjerice, namjera. Namjera osobe koja nekome daje deset dolara kako bi namirila dug, recimo, razlikuje se od namjere osobe koja daje deset dolara u dobrotvorne svrhe, kao i od nekoga tko daje deset dolara, ili dar u toj vrijednosti, nekome za koga se nada da će mu učiniti uslugu.

Isto vrijedi i za negativnu karmu. Netko tko zabunom prebaci novac tvrtke na osobni bankovni račun razlikuje se od osobe koja to učini namjerno. Svjetovni zakon priznaje tu razliku.“ Slegnuo je ramenima. „Primjerice, teško ubojstvo za

razliku od ubojstva iz nehaja. Čin je isti, ali zbog drukčije namjere i karmički je ishod drukčiji.“

Kad je to objasnio, važnost namjere doimala se tako očiglednom da kad se Dan Kavana okrenuo profesoru Smuggu, izgledalo je kao da od njega nešto očekuje: „Profesore Smugg, vi ste uzeli u obzir namjeru?“

„Ne izravno“, odgovorio je profesor, ne dopuštajući tek izloženoj pogrešci u njegovu istraživanju da ga uznemiri. „Namjera može objasniti neke varijacije u rezultatima.“ Njegov je ton nagovještavao da bi takve varijacije bile od male važnosti, usprkos upravo otkrivenim implikacijama.

„Lama Tashi, spomenuli ste četiri čimbenika?“ Dan se okrenuo drugom gostu.

„Tako je. *Objekt* vaših djela je drugi. Ako je jedan od vaših studenata potrošio dolare odvevši prijatelja na kavu i kolače...“

„Jesu li sudionici bili vaši studenti?“ ubacio se Dan, želeći biti siguran.

Profesor je kimnuo. Iako mu nije promaklo da se ta činjenica nije spominjala nigdje u njegovu izvješću.

„Ako je student prijatelja odveo na kavu i kolače, to je nešto drugo nego ako je izveo svoju majku. Roditelji su u karmičkom smislu moćniji objekti, jer bez njih ne bismo postojali.“

„Moć objekta, profesore Smugg?“ Dan se ponovno obratio studiju u New Jerseyju. „Je li to nešto...“

„Ne izravno“, odgovorio je profesor s mukom nastojeći zadržati dostojanstveno držanje.

„Moć *subjekta*“, nastavio je lama. „Odnosi se na onoga tko djeluje. Kad dar pokloni osoba koja točno zna što radi, to se razlikuje od slučaja u kojem dar pokloni malo dijete. To vjerojatno nije toliko relevantno za ovu studiju. Ali moć koja izvire iz srži sama djelovanja bila bi relevantna. Osoba koja potroši deset dolara kupivši buket cvijeća na benzinskoj postaji idući u posjet nekome. Ili, ako razmišlja o osobi koju će posjetiti i prisjeti se da je spomenula kako joj se jako sviđa prekrasna bilježnica koju je vidjela u određenoj trgovini, mogla bi skrenuti s puta kako bi umjesto toga kupila bilježnicu. U oba slučaja potrošila je deset dolara. Ali suština djelovanja i sreća koju ono donosi sasvim je drukčijeg reda. Stoga je i karmički učinak drukčiji.“

„Korisno objašnjenje.“ Dan se više nije trudio obratiti se profesoru Smuggu kako bi dobio još jednu ponižavajuću potvrdu da ništa od toga nije uzeo u obzir. „Karma je obuhvatnija tema nego što većina ljudi smatra.“

„Imam jedno pitanje o istraživanju“, rekao je lama Tashi; njegova sposobnost širenja mira na neki je način ono što je izgledalo kao suočavanje preobrazila u prijateljski razgovor.

„Samo naprijed“, potaknuo ga je Dan.

„Deset dolara koje su vaši studenti poklonili. Odakle je potekao taj novac?“

Toga se pitanja profesor Smugg najviše plašio prije nego što se pojavio na nacionalnoj televiziji. Jer čak je i on sam počeo gajiti sumnje u pogledu toga na brzu ruku organiziranog istraživanja - ali tek nakon što su studenti izašli na teren.

„Ja sam im dao taj novac“, odgovorio je.

„Stoga studenti zapravo nisu poklanjali vlastiti novac?“

„Ne.“

„Bilo bi točnije reći da su jednostavno prenosili deset dolara kao dio istraživačkog projekta?“

„Uvjeti nisu bili savršeni“, priznao je profesor. Usprkos svojim početnim namjerama da poruši pješčani dvorac karme i zgazi ga pod nogama, na isti način na koji je stvorio ime za sebe uništivši molitvu i pozitivno razmišljanje, bio je dovoljno pametan da shvati kako se to ovaj put neće dogoditi. Barem ne toga dana. Lama Tashi ga je razotkrio. Na najblaži mogući način guru je pokazao da je njegovo istraživanje u osnovi pogrešno.

„Lama Tashi“, rekao je Dan, više se uopće ne obazirući na profesora Smugga. „Ranije ste rekli da većina ljudi pogrešno shvaća što je karma. Što ste time mislili?“

Lama se ponovno razvedrio. „Ova ideja da će sada poklonjenih deset dolara donijeti primitak od dvadeset dolara kasnije“, nasmijao se besmislenosti te ideje, ali bez imalo zlobe, i s tako neodoljivim dojmom uključivanja svih prisutnih da se čak i profesor Smugg razvedrio.

„Temelji se na ideji da se karma odnosi na neku vrstu objektivne stvarnosti. Ali kao što smo vidjeli, nisu svi pokloni u vrijednosti od deset dolara isti. Njihov učinak na um darivatelja i primatelja znatno se razlikuje. Tako je sa svakim djelovanjem, pozitivnim ili negativnim. Isti postupak može imati vrlo različite učinke, ovisno o namjeri, objektu, subjektu i suštini djelovanja.!

„Hoćete reći da se karma događa u čovjekovoj glavi?“ upitao je Dan.

„Dakako! Moramo se osloboditi ideje da je ono što se odvija u vanjskom svijetu cijela priča. Naše je iskustvo stvarnosti u svakom trenutku subjektivno. Uzmimo kao primjer ovu raspravu. Tu je televizijski voditelj, profesor i redovnik koji ugodno razgovaraju. Puno ih ljudi gleda. Svi se slažemo u pogledu toga što se događa. Ali je način na koji doživljavamo ono što se događa vjerojatno vrlo različit. Isto izgleda izvana, ali je različita stvarnost za svakoga od nas.“

Kao što se često događalo kad bi lama Tashi govorio, iako je sad prvi put govorio na nacionalnoj televiziji, istinu svojih riječi prenosio je svojevrsnom energijom, svojevrsnom silom koja je na neki način bila opipljiva.

„Mi stvaramo vlastitu stvarnost. Svako iskustvo koje doživimo jedinstveno je za nas. Dvoje ljudi mogu napraviti posve isto, promatrati kako se odvija isti događaj, ali ono što osjećaju o tome moglo bi biti različito - katkad posve malo, a

katkad i puno više. To je zato što je naša karma drukčija. Mi stvari doživljavamo na određen način zbog uzroka koje smo stvorili u prošlosti.

Ono što je vrlo dragocjeno u pogledu našeg života kao ljudskih bića je to da imamo veliku slobodu i moć u stvaranju karme. Ako odlučimo usredotočiti se na oružje, sukobe i nasilje, stvaramo uzroke zbog kojih ćemo u budućnosti doživjeti još više takvih stvari. Ako se želimo usredotočiti na pomaganje životu i dobrobiti drugih, stvaramo uzroke zbog kojih ćemo doživjeti takve stvari. Jednostavno rečeno, o čemu razmišljamo to i postajemo.“

Kao i mnogi gledatelji Dan Kavana je riječi lame Tashija slušao na vrlo osoban način, kao da se lama obraćao samoj srži onoga što mu je bilo najhitnije. Razmišljao je o Maddie, paraliziranoj nakon automobilske nesreće; ali je njezin najnoviji video pokazivao da je, nakon što se usredotočila na to da galebovima pomogne da ponovno polete, sposobna za svoju novostečenu slobodu.

U Montpelieru u Vermontu Grace Arlingham se glasno složila kad je lama Tashi objavio istinu koju je i sama otkrila ranije toga dana: spašavajući život drugoga, i sama je bila spašena.

Amy Robbins gledala je lamu Tashija s osjećajem duboke zahvalnosti dok je objašnjavao što je doživjela toga dana. Poklonivši roditeljima krstarenje, bila se usredotočila samo na dobrobit svojih roditelja. Bio je fantastičan paradoks da je tim postupkom stvorila uzroke za ostvarenje vlastitih snova.

Ipak je postojalo nešto što ju je uznemirivalo: pljačka. Bila je poklanjala novac beskućniku, prenoseći mu dobre vijesti o instant karmi i idućeg trenutka joj je netko oteo torbicu. O čemu se tu *zapravo* radilo?

U White Oaku u Marylandu povjerenik Agencije za hranu i lijekove, doktor medicine Saul Applebaum, stajao je kao začaran i slušao lamu Tashija. Bi li taj lama mogao biti ključ za otkrivanje odgovora na pitanje za kojim su svi tragali, uzroka trovanja hranom?

U cijeloj zemlji stotine su tisuća gledatelja kimali glavama u suglasnosti dok je lama Tashi objašnjavao zašto je njihova velikodušnost toga dana dovela do nenadanih dobitaka, transfera, ostavština i nagrada. Do brojnih događaja koji su im promijenili život i koje su ubrzo spomenuli drugima, postavljali pitanja o njima i testirali ih, kao što je učinila Amy. Što je ubrzo dovelo do još većih dobitaka, dok su se vijesti od obale do obale širile brže od bilo kakve pandemije.

No neki gledatelji razmišljali su malo drukčije.

U svojoj motelskoj sobi u Omni Springsu Bob Martin nije bio siguran kako bi protumačio riječi svog učitelja koji je sad bio gost na nacionalnoj televiziji. Mi stvaramo vlastitu stvarnost. Jasno, s tim se slagao, to je lama Tashi uvijek ponavljao. Imamo slobodu i moć za stvaranje stvarnosti kakvu želimo. Nije li to bilo upravo ono što je i napravio, napustio svoj dom da bi bio s Beth? Želio je vjerovati da je to bilo apsolutno ispravno. Ali uznemirivalo ga je nešto negdje u dubini duše, nešto što mu je bilo teško točno odrediti. Iako je nekoliko godina

odlazio u Centar za meditaciju Lone Pine, ovoga trenutka bilo mu je teško objektivno razmišljati.

U apartmanu smještenom pokraj velike plesne dvorane hotela Piccard u Washingtonu, Mick Mackenzie, izvršni direktor Nacionalne udruge za oružje, pripremao se za susret života: svoj prvi susret s predsjednikom Sjedinjenih Američkih Država, do kojeg je ostalo manje od minute.

Mackenzie je ustao od objeda kako bi pozdravio predsjednika Greya i osobno ga poveo na sastanak Udruge. Bilo je to samo nekoliko koraka, ali i najbolja dužnost koju je ikada obavio.

Na televizijskom ekranu stišanog zvuka u hotelskoj sobi smještenoj uz veliku plesnu dvoranu emitirala se emisija s lamom Tashijem koji je odgovarao na pitanja Dana Kavane. Podigavši pogled Mackenzie se smrknuo. Kolerik koji je prezirao sve što je smatrao stranim i nepokolebljiv zagovornik politike „pucaj da bi ubio“ kad je bila riječ o ilegalnim doseljenicima, bijesno je uperio prst u TV ekran. „Prokleti doseljenik, k tome vjerojatno ilegalan. Isključi tu prokletu stvar!“

„Da, gospodine!“ Sven Persson, menadžer hotela, koji je i sam bio prokleti doseljenik, brzo ga je poslušao.

Upozorili su ih da je Mackenzie naprasit. Upozorenje je bilo na mjestu.

„Prije završetka, lama Tashi“, rekao je Dan pripremajući se da emisiju privede kraju, „puno se govori o instant karmi kao objašnjenju današnje pandemije trovanja hranom. Biste li to željeli komentirati?“

„FDA je zabranila mesne proizvode?“ upitao je lama da bi bio siguran.

„Točno.“

„Pa onda“, lama je slegnuo ramenima. „To izgleda posve jasno..“ Kao što je često bio slučaj s lamom Tashijem, vedrina kojom je odgovorio na pitanje bila je u izričitom kontrastu prema dotadašnjoj poplavi vijesti ispunjenih tjeskobom.

„Mnogim je ljudima teško shvatiti.“, nastavio je Dan, „zašto se to događa. Ako uistinu proživljavamo karmičku klimatsku promjenu, zašto su se ljudi razboljeli nakon što su jeli meso?.“

„Ako prisiljavamo druga bića da pate i umiru, stvaramo uzrok da to i sami doživimo..“

„Ali ljudi koji kupuju hamburgere ne uzrokuju patnju i smrt. Barem ne osobno. To se događa u klaonicama.“

Lama Tashi je zastao i puka snaga njegove prisutnosti kao da je odražavala bedastoću onoga što mu je sugovornik upravo rekao. „Svaki barkod za mesni proizvod koji se očita na blagajni; svaki naručeni hamburger; svaki obrok od piletine, janjetine ili ribe koji se pojede dovodi do toga da se ubija još više životinja. Samo zato što se ubijanje odvija daleko od očiju, to ne znači da ga nismo mi uzrokovali..“

„Moglo bi se reći.“, Dan je nastojao postaviti pitanja za koja je smatrao da bi ljudi željeli čuti odgovore, „da su te životinje uzgojene samo da bismo ih pojeli. Ne bi postojale da nam nisu bile potrebne. U čemu je tu problem?.“

„Svako pile, svako janje i svako tele je osjetilno biće. Posjeduje svijest. Poput vas i mene, i životinja želi doživjeti sreću i izbjeći patnju. Mnogi načini na koje sva osjetilna bića nastoje postići sreću posve su isti. Želimo ukusnu, kvalitetnu hranu i sklonište. Želimo fizičku udobnost. Većina bića isto tako žudi za emocionalnom povezanošću s našim majkama, obiteljima i drugima naše vrste te za podrškom. Što je najhitnije, najveću vrijednost pridajemo svom životu. Ne želimo umrijeti. Samo želimo živjeti i biti sretni. Kad oduzmem život drugom osjetilnom biću, tvrdim da je moja želja da pojedem hamburger važnija od tvoje želje za životom. To ostavlja trag na našem umu, uzročni otisak..“

„Karma je obuhvatna tema“, rekao je Dan. Morao je napraviti prekid zbog reklama. „Posjeduje mnoštvo različitih dimenzija.“

„Tako je“, složio se lama Tashi blago se osmjehnuvši. „Ali s druge strane prilično je jednostavna. Ako katkad niste sigurni je li neki postupak pozitivan ili negativan, samo se upitajte: ‘Što bi bilo kad bi svi to napravili? Bi li svijet postao sretnije mjesto ili ne bi?’“

„Hvala vam, lama Tashi“, rekao je Dan. Namjeravao je zahvaliti profesoru Smuggu, ali kad je pogledao ekran koji je prenosio iz studija u New Jerseyju, stol za kojim je sjedio njegov drugi gost sad je bio prazan. Izvanredni profesor, doktor znanosti Stanley Montgomery Smugg, autor *New York Timesovih* uspješnica, Digitalni remetitelj i influencer napustio je zgradu.

U redakciji je Trent Garvey, menadžer za gledanost, teatralno izražavao svoje osjećaje.

„Nikad nismo vidjeli takvu gledanost!“ komentirao je intervju lame Tashija. „Dvostruko veća od našeg prethodnog rekorda! Za 60 posto veća od našeg najbližeg suparnika. Ljudi su poludjeli za tim tipom!“ Pokazivao je prema ekranu gdje je prijenos iz *Flourisha* u Boulderu u Coloradu još uvijek išao uživo; lama Tashi, opušten i dobronamjeran, kao da je upravo namjeravao skinuti mikrofon.

„Daj mi da razgovaram s njim!“ Harvey O’Sullivan rijetko se kad umiješao u prijenos, a sad nije zamolio, nego zahtijevao da ga se spoji s lamom.

Nekoliko trenutaka poslije obratio mu se. „Lama Tashi, ja sam Harvey O’Sullivan, vlasnik Televizije Galaxy“, predstavio se.

Lama je kimnuo, a oči su mu zablistale. „Jako dobro!“ rekao je. „Bok, Harvey!“

„Upravo sam gledao vaš intervju. Bio je izvrstan! Ljudi žude za onim što nas vi možete naučiti.“ Većina osoblja Galaxyja koji nikad nisu vidjeli Harveyja u šarmantnu izdanju iznenadili su se uvidjevši kako može biti iznimno ugodan i skroman. „Imam pitanje i nadam se da mi vi možete pomoći“, rekao je jedva

primjetnim irskim naglaskom. „Koji bi bio karmički uzrok da Galaxy privuče više gledatelja?“

Lama Tashi se osmjehnuo. „Općenito govoreći, što god želite za sebe dajte drugima.“

„Trebao bih reklamirati svoje suparnike?“ upitao je Harvey nakon pauze.

„Biste li htjeli da i oni to rade za vas?“

„O, Bože, itekako!“ Iako je Galaxy bila jedna od najmoćnijih mreža, nije se moglo znati gdje bi bila da nije bilo zajedničkog utjecaja svih ostalih kanala i javnih televizijskih kuća. „Takva se strategija pomalo protivi zdravom razumu?“ rekao je.

„Nije bitno vjerujete li u to ili ne“, lama Tashi je ponovio ono što je često govorio. „Samo ostanite otvoreni. Pokušajte. Sami se uvjerite.“

„Osim toga, lamo, ovaj“, Harvey je otresao pepeo cigarete na pod studija. „Ja pušim. Je li to karmički uzrok raka?“

„Nije“, lama je istoga trenutka odmahnuo glavom. „To je stanje. Ali ako već posjedujete karmički uzrok raka, pušenje omogućuje toj karmi da sazrije.“

Harvey je nedugo potom uputio Naldera da organizira promocije za sve njihove suparnike u udarnom razdoblju. Iako je gotovo dobio srčani udar i pri samoj pomisli, Nalder je morao obuzdati svoj bijes s obzirom na to tko mu je to zapovjedio. I je li se svima to učinilo ili je madež na njegovu desnom obrazu, koji se bio povećao i potamnio tijekom njegova nedavnog napadaja bijesa, sad nekako povukao i izblijedio kad je shvatio da mora biti strpljiv?

„Već imamo nekakve dokaze da će takva strategija funkcionirati“, rekao je Trent Garvey, nestrpljiv da ostavi dojam na boga Galaxyja.

Harvey se okrenuo i pomno ga promotrio.

„Ranije tijekom dana Dan Kavana je uživo rekao nešto pozitivno o Bartu Brackingu s *Channela 60.* Došlo je do porasta gledanosti.“

Harvey je zagunđao.

„Unatoč tome, ovo je nešto neviđeno. Jako rizično“, rekao je Nalder. „Jeste li apsolutno sigurni da hoćete to napraviti?“

Harvey ga je prodorno pogledao. „Uvijek prvi“, podsjetio ga je.

„Dobro.“

„I hoću da zaposliš lamu Tashija.“

„Da ga *zaposlim!*“

„Kao komentatora. Stručnjaka. Što god. Plati mu koliko hoće. Gledanost mu je vrhunska!“ Harvey je povukao dugačak dim iz svoje cigarete prije nego što ju je odlučno ugasio u pepeljari. „I ovo je posljednja od tih sranja koju ću ikada popušiti.“

ŽESTOKA OPOZICIJA

1:00 poslijepodne (istočnoamerička vremenska zona)
11:00 prijepodne (planinska vremenska zona)
10:00 prijepodne (pacifička vremenska zona)

Fizički koncepti slobodne su kreacije ljudskog uma i,
koliko god se to činilo drukčije, ne određuje ih
isključivo vanjski svijet.

ALBERT EINSTEIN (1879. - 1955.)

TRIDESET ČETVRTO POGLAVLJE

Hotel Piccard, Washington

Prvi su pucnji iznenadili zaposlenike u hotelu Piccard, ali ih nisu uznemirili. Takvu su buku očekivali. Nacionalna udruga za oružje svoje je godišnje sastanke održavala u tom hotelu. Gotovo svake godine su prikazivali video s nekim novim oružjem. S druge strane velikih pokretnih vrata velike plesne dvorane, u blago osvjetljenoj recepciji i u kuhinjama osoblje se nastavilo pripremati za iduću pauzu s kavom.

Pucnji su se nastavili u brzim rafalima. Začuli su se povišeni glasovi. Čak ni to nije nikoga prenerazilo. Uzbuna je oglašena tek kad je grupa ljudi izbila kroz pokrajnja vrata, od kojih je jedan očigledno bio ozlijeđen.

Četiri krupna muškarca u odijelima žurno su krenula prema izlazu u slučaju nužde. Netko je vikao, iako u početku nije bilo jasno kome. Dok su prolazili, postalo je očito da su ozlijeđenoga, koji se više nije mogao kretati, nosila ostala trojica. Po jedan mu je bio sa svake strane, a treći straga. Na košulji i sakou vidjeli su se tragovi krvi. Pokušavao je nešto reći, ali iz usta mu je izašao samo nerazumljivo grgljanje. Cijela mu je desna strana lica bila prekrivena krvlju. Ali usprkos ozljedama i iskrivljenom glasu, nije se moglo sakriti o kome je riječ.

Predsjednik Sjedinjenih Američkih Država upravo je bio nastrijeljen.

U tih prvih nekoliko trenutaka, nakon što su agenti tajne službe žurno iznijeli predsjednika i prije bilo čega drugoga, za ono nekoliko pripadnika osoblja koji su vidjeli što se događa vrijeme kao da je stalo kad su počeli shvaćati neizmjernost onoga što se upravo dogodilo.

Je li to bio pokušaj ubojstva? Hoće li predsjednik Grey preživjeti? Koji su se drugi užasi odigravali u velikoj plesnoj dvorani?

Puškaranje se i dalje nastavljalo. A onda se iznenada utišalo. Nakon toga je hotelski konobar Juan Garcia, dojurio s glavnog ulaza. „Pucnjava!“ viknuo je preneraženo, pokazujući iza sebe.

Za petama mu je bilo prvih nekoliko gostiju iz Nacionalne udruge za oružje, izbezumljenih i neurednih. Neki su vikali nerazumljivim riječima. Drugi su bili kao slijepi, kao da hodaju u snu.

Kad se menadžer hotela Piccard, Sven Persson, koji je bio u velikoj plesnoj dvorani sve dok šeik s petog kata nije zatražio da ga osobno posjeti, vratio u dvoranu, zatekao ga je prizor zastrašujućeg pokolja. Na podu su ležala tijela. Gosti

s mrljama od krvi čučali su ispod stolova, a neki od njih su jaukali i nisu se mogli ni pokrenuti.

Persson je istoga trenutka izvukao mobitel i nazvao hitne službe. Jedva je bio u stanju povjerovati da u istom dahu izgovara riječi „masovna pucnjava“ i „hotel Piccard“.

Izvana se začulo zavijanje sirena koje se približavalo jer su i predsjednikovi tjelohranitelji nazvali hitne službe. U velikoj plesnoj dvorani neki su gosti pomagali drugima koji su ležali na podu ili ispod stolova. Novinari, koji su se probili kroz kordon u predvorju, intervjuirali su goste. Veliki muškarci u odijelima jaukali su klečeći.

Približivši se glavnom stolu, Persson je potražio svoj glavni kontakt u Udruzi.

„Jeste li vidjeli Micka Mackenzieja?“ upitao je gošću koja je šepala prema izlazu.

„Gad je mrtav“, pokazala je glavom iza sebe. „Barem je zaslužio biti mrtav.“

Persson se okrenuo da pregleda prostor iza glavnog stola. Nekoliko je muških tijela ležalo na podu. Bila su nepomična, osim onoga koje je prepoznao kao svog klijenta, ali jedva ga je uspio prepoznati. Mick Mackenzie ležao je na leđima, onesviješten, a na licu mu je izbilo nešto što je nalikovalo na mnoštvo čireva. Pokraj njega na tepihu bila je pozlaćena poluautomatska puška. I metalni pladanj.

TRIDESET PETO POGLAVLJE

Montpelier, Vermont

Dan je za Grace Arlingham samo postajao još bolji!

Iako je bila i sentimentalna, i staromodna, i imala čvrsto ukorijenjene navike, nije bila naivna. Bila je itekako svjesna da se Galaxy za nju zanima samo zbog remisije i da je malo vjerojatno da bi joj ostavili dovoljno vremena da uživo govori o svojoj novoj ideji, Zakladi Arlingham. Iznenadila se kad su joj dopustili da promovira svoj koncept uživo u programu. Još se više zaprepastila kad su zatražili da navede svoj telefonski broj. Strah od zaraze naveo je čak i televizijske voditelje da postavljaju pitanja koja bi inače izbjegavali, da se otvore mogućnostima koje bi u uobičajenim okolnostima istoga trenutka prekinuli.

Otada joj telefon nije prestajao zvoniti. Cijelo vrijeme dok bi s nekim razgovarala čula je kako se drugi pozivi pokušavaju probiti. Kad bi prekinula vezu saznala bi da ima deset, dvadeset, pedeset novih poruka.

I tu je u igru ušao Scott. Njezin je nećak imao telekomunikacijsku tvrtku. Bistar je mlad poduzetnik vrlo brzo nakon razgovora s njom preusmjerio njezin broj u pozivni centar gdje su deseci uvježbanih zaposlenika odgovarali na pozive: „Zaklada Arlingham, kako vam mogu pomoći?“

Ujedno je postavio stranice Zaklade Arlingham na glavne kanale društvenih medija na kojima je bila Graceina fotografija s tekstom „Neka sva bića budu oslobođena patnje.“ Njezin je televizijski nastup bio prva objava na svima.

Kristina i Charlie cijelo su vrijeme ostale s njom. Nakon intervjua za Galaxy šampanjcem su nazdravile svojim rezultatima snimanja. Grace je popila samo jednu čašu jer po savjetu liječnika mjesecima nije ništa popila i nije htjela biti pod utjecajem dok razgovara s pozivateljima. Naizmjence su primale obećanja, zapisivale imena i e-adrese te davale podatke o Paypal računu Arlingham koji je Grace već imala otkako je davala privatne satove glazbe.

Kad je prije vrlo kratkog vremena osmislila svoj plan, pretpostavljala je da će to biti nešto lokalno, način na koji bi bolesni ljudi Vermonta mogli pomoći Johnu Carusou da brine o svojim svinjama do kraja njihova prirodnog života. Nije ni sanjala da bi se za tu ideju moglo zainteresirati takvo mnoštvo ljudi. Znala je da većina ljudi životinje iz uzgoja ne smatra potpuno svjesnim bićima koja samo žele biti sretna i slobodna. Više su voljeli potpuno okrenuti leđa toj temi. Još je bilo teže zamisliti da bi ih mogla uvjeriti kako će i njima samima biti bolje ako pomognu drugima, osobito drugim vrstama.

Pa ipak, telefon joj još nije prestajao zvoniti, čak ni nakon što je Scottova tvrtka preuzela pozive, preusmjeravajući na njezin osobni broj samo najhitnije. Ne samo što su ljudi bili zainteresirani. Njezina je ideja odjekivala zemljom kako to nikad nije mogla ni sanjati.

Uskoro su je počele nazivati udruge uzgajivača pitajući bi li i njihovi članovi mogli biti dio Zaklade. Što je bilo jako dobro. Svinje Johna Carusoa bile su opskrbljene već u prvih petnaest minuta nakon njezina televizijskog nastupa.

Javljale su joj se grupe za potporu oboljelima, dobrotvorna društva za borbu protiv raka, a zvali su je čak i iz ordinacija kako bi se zavjetovali za cijeli život, s tim da se životinje oslobode iz smještaja za intenzivni uzgoj i da im se dopusti da svoje dane prožive u zadovoljstvu. Sa svakim trenutkom koji bi prošao Grace je osjećala da ima sve više energije. Osjećala se kao da je u puno boljoj kondiciji, snažnija i sve mlađa. Počelo joj se činiti da ideja do koje je došla više nije samo njezina ideja, ako je to ikada i bila. Ona je samo bila inicijator, osoba koja je prva uhvatila iskru i raspirila je u plamen. Sad je to preraslo u potpuno rasplamsali oganj koji je živio svojim životom. Uvjeti su bili savršeni i bila je prava radost gledati što se događa!

Grace se nikad nije previše zanimala za svijet ulagačkog bankarstva, ali je čak i ona prepoznala ime pozivatelja kojeg joj je preusmjerila Scottova ekipa. Ako Warwick Bates nije bio najbogatiji Amerikanac, svakako je bio jedan od njih. Bio je poznat po svom načinu života jednako kao i po svom bogatstvu, jer su on i njegova supruga živjeli u istom skromnom obiteljskom domu koji su kupili na samom početku, prije četrdesetak godina.

„Gospođo Arlingham, mislim da ste nabasali na nešto bitno.“ Doimao se posve normalno i skromno kad mu je odgovorila. „Vidite, moja supruga i ja otišli smo danas na svoju jutarnju šetnju. Uvijek susrećemo jedan postariji par koji vodi svog psa u šetnju. Muškarca već neko vrijeme nismo vidjeli. Žena je danas izgledala uznemirena. Moja ju je supruga, koja je pričljivija, upitala je li sve u redu. Rekla je da nije. Suprug joj je prije nekoliko tjedana smješten u dom za stare i nemoćne, a njoj su upravo dijagnosticirali Alzheimerovu bolest. I ona će morati u dom. Nije uspjela pronaći dom za svog psa. Stoga je to trebala biti njegova posljednja šetnja. Danas ga je namjeravala odvesti veterinaru da ga uspava.

Moja supruga i ja samo smo se pogledali. Čak se nismo morali ni dogovarati. Taj nam se psić uvijek sviđao. Zove se Harry. Maltezer. Ponudili smo se da ćemo ga udomiti. Uzeli smo ga odmah tada.

Kasnije sam otišao na krvnu pretragu. Malo ih je koji to znaju, ali već neko vrijeme bolujem od raka prostate. Razine PSA su mi se naglo povećale. Ali današnji rezultati su 3,0“

„To je normalna razina“, rekla je Grace koja je sa svojim pokojnim suprugom Teddyjem prošla kroz cijelu priču o raku prostate.

„Upravo tako. Znate, razmišljao sam o stvarima, slično kao i vi sami. Tada mi je netko poslao link za vaš intervju na Galaxyju.“

„Izgleda da smo oboje dobili pomilovanje“, primijetila je Grace.

„I to bismo trebali što bolje iskoristiti“, odvratio je milijarder žustro. „Rado bih vam pomogao sa Zakladom Arlingham. Vjerujem da je to ideja čije je vrijeme došlo. Ovo će se razrasti kao ludo i trebat će vam cijela menadžerska ekipa koja će se brinuti o donatorima i korisnicima, ulagati donacije koje dobivate, oglašavati cilj, brinuti o administraciji i porezima - neprofitni sektor je kompliciran. U dugoročnom smislu taj bi vas posao mogao cijelu progutati.

Ali ja imam ljude koji bi sve to mogli obavljati za vas. Profesionalce. Dobre ljude. Oni mogu organizirati strukturu, osoblje i menadžment, tako da vi ostanete samo lice Zaklade. I živite svojim životom.“

Grace je shvatila istinu njegovih riječi još dok je govorio. Ovog trenutka bilo je uzbudljivo promatrati neizmjeran učinak koji je postizala. Ali je uspjela shvatiti da je možda i nehotice stvorila čudovište.

„Shvaćam što mi govorite, gospodine Bates“, rekla je. „Ali to bi moglo biti vrlo skupo.“

„Ne za vas“, brzo ju je razuvjerio. „Ne za Zakladu Arlingham. To bi bio dar moje organizacije vašoj. Mogli biste to shvatiti kao svojevrsno partnerstvo.“

„Ovaj... ne znam što bih rekla!“

Na drugoj strani Warwick Bates se nasmijao. „Mislim da bih htio čuti ‘da’.“

TRIDESET ŠESTO POGLAVLJE

Hotel Piccard
Washington

Ispred ulaza u hotel uskoro je nastao kaos od vozila hitne pomoći. Policija je zatvorila sve ulice u dvije četvrti oko hotela. Uz zavijanje sirena čulo se zaglušujuće lepetanje helikoptera. Preživjele su iz malog parka s druge strane ulice podizali u helikoptere i odvozili u bolnicu.

Policija i agenti domovinske sigurnosti davali su sve od sebe da preuzmu kontrolu. Od samog su početka bili u težem položaju. Novinari su se nalazili i u hotelu i izvan njega. Mnogi delegati Nacionalne udruge za oružje bili su slavne osobe, često fotografirani muški i ženski predstavnici lobija Drugog amandmana. Sad su oni sretnici među njima izlazili okrvavljeni i slomljeni. One koji su imali manje sreće identificirali su i fotografirali na licu mjesta, a onda ih stavili u vreće i iznijeli niz stepenice u pogrebna vozila.

Usprkos naporima sigurnosnih službi da obuzdaju protok vijesti, neki su od samih delegata vlastitim mobitelima zabilježili fragmente onoga što se dogodilo. Fotografije i videa su se objavljivali i dijelili dok su se vijesti o užasu u Washingtonu brzo širile državom. I svijetom.

Predsjednika Greya su operirali da mu otklone metak. Bilo je rečeno da mu je stanje ozbiljno. Ujedno je imao i površinsku ranu na čelu. Njegova zamjenica, potpredsjednica Jane Nelson, privremeno je postala vršiteljica dužnosti predsjednika.

Svi su pokušavali shvatiti što se točno dogodilo. A osobito tko je to napravio. Je li bila riječ o terorističkom napadu? Jesu li se strijelci ubacili na konvenciju dok je sam predsjednik Sjedinjenih Američkih Država držao govor? Gdje su sad bili ubojice?

Vrlo je brzo postalo očigledno da je barem jedan pripadnik Nacionalne udruge za oružje bio odgovoran za ubojstva. Stalno se ponavljalo ime Micka Mackenzieja glavnog direktora Nacionalne udruge. Koga je pokušavao eliminirati? Je li uspio? Koliko je bilo kolateralnih žrtava?

Juan Garcia bio je druga osoba koju su preživjeli spomenuli, iako ne imenom. Prema svim izvještajima, konobar hotela Piccard bio je junak dana. Onaj koji je okončao strašna zbivanja, a onda nestao samo nekoliko minuta poslije. Tko je on točno bio?

U metežu neposredno nakon tih događaja postavljalo se mnoštvo pitanja. A odgovora je bilo malo. Ali kad je broj žrtava prešao 68, šef policije u Washingtonu, Hans Ziegler, znao je da mora dati izjavu koje se svaki policajac užasavao; na njegovu teritoriju i pod njegovom paskom Sjedinjene Države upravo su proživjele najgoru masovnu pucnjavu dotad.

TRIDESET SEDMO POGLAVLJE

Ian Turner je provjerio svoj izgled u zrcalu toaleta u kavani Early Settler. Kosa, jakna, rupčić. Duboko udahnuvši, uspravio se do svoje pune visine, ispravio ramena i pripremio se za ono što ga je čekalo.

U svom je životu s odvjetnicima proveo vrlo malo vremena. „Drži se podalje od bolnica i sudova pa ćeš dobro proći“, glasio je savjet njegova oca. I tih se riječi uvijek držao.

Ali nakon otkrića do kojeg je došao smatrao je da nema druge mogućnosti nego potražiti pravni savjet. Bio je to velik šok. Najveći u njegovu životu otkako se iz Colorada preselio u Arizonu. Nije mu bilo po volji što mora ići na sud. Sukobi i neugodnosti bili su nešto što je uvijek pokušao izbjeći. Ali neke su stvari bile toliko bitne da se obračun više nije mogao izbjegavati.

Kad je knjižaru predao menadžeru u ruke, nije očekivao da će bogzna što zaraditi. Više od trideset godina vodio je knjige za Knjižaru Paige Turner i imao je nos za ekonomska kretanja. Kad bi mjesečno zaradio tisuću dolara nakon svih troškova, uključujući i plaću menadžera, već bi bio u plusu.

Glavni razlog zbog kojeg je nastavio s tim poslom bila je zgrada. On i Paige kupili su je tek što su se vjenčali i proteklih četrdeset godina znatno joj je porasla vrijednost. Nije imao bogzna što drugo ostaviti sinovima kad umre, ali zgrada bi predstavljala prilično dobar dobitak za njih dvojicu. Sve dok je knjižara pokrivala svoje troškove, on je bio zadovoljan.

Nakon što su prva dva menadžera došla i otišla, zaposlio je trećeg, Beth Owens. Na površini je sve djelovalo kao i inače. Beth se dobro snalazila s mušterijama i Ian je čak primijetio i skromno povećanje dobiti.

Nije obraćao previše pažnje analiziranju detalja izvještaja o e-knjigama koji su mu stizali. Bio je svjestan da iako je prodaja tiskanih knjiga opadala, knjižara je imala veći dobitak od e-knjiga koje su se prodavale preko internetske stranice, ali ga to nije osobito zanimalo. Prema njegovu mišljenju, nije postojala zamjena za tiskanu knjigu, po mogućnosti tvrdo ukoričenu s ugodnim mirisom papira, tinte i knjižarskog ljepila.

Prije mjesec dana kad ga je posjetio osmogodišnji unuk Jasper, dječak je pronašao laptop koji je Ian koristio za e-poštu i bankarske poslove. Jasper je u igri unosio u tražilicu imena svojih roditelja, teta i ujaka da vidi što će se pojaviti. Smijali su se nekim fotografijama i događajima iz prošlosti. Tada je Jasper unio ime „Paige Turner“. Ian je očekivao informacije o knjižari, ali ništa slično onome što je zapravo dobio. Pojavili su se nizovi knjiga, ali ne onih s naslovnicama koje su krasile police u knjižari. Na svima su bile napola nage žene u izazovnim

pozama i s vrlo izazovnim naslovima. Brzo je uzeo laptop od unuka. Ali ne prije nego što je Jasper upitao:

„Djede, što je B&D?“

„Pisalo je B&B“, odgovorio je brzo kao munja. „B&B. To znači krevet s doručkom. Što misliš, je li vrijeme za čokoladne kekse?“

Kasnije, kad je Jasper otišao, i sam je upisao isto ime u tražilicu, pitajući se kako je uspio pronaći put do takve stranice. I tada je otkrio da se Knjižara Paige Turner pod upravom Beth Owens pretvorila u iznimno aktivno digitalno prodajno mjesto erotike. Potresen i u nevjerici, pregledavao je stranicu za stranicom šokantnih naslova.

Pitajući se je li zaglavio u nekakvoj digitalnoj uličici, vratio se na naslovnu stranicu. I shvatio da ondje može pronaći samo nekoliko redovnih novih naslova. Najveći dio internetske stranice Knjižare Paige Turner bio je posvećen smeću!

Ian je bio zaprepašten. U prošlosti nikad nije postojala potražnja za takvom vrstom knjiga. Pogledavši ponovno izvješće o zadnjem kvartalu, na svoju je žalost otkrio koliko zapravo cjelokupnog poslovnog prihoda potječe od prodaje erotike. Razmišljao je o ljudima u Omniju i shvatio da mu je teško zamisliti ih kako u takvim nevjerojatnim količinama kupuju knjige kao što su *Rob žudnje* i *Tatica i ja*. Što je više pregledavao stranice, to mu je postajalo jasnije da stara Knjižara Paige Turner nije ništa više od fasade, smokvina lista za digitalni posao koji je predstavljao groteskno izopačenje salona za širenje znanja koji je njegova pokojna supruga u početku stvorila. Oteli su mu ga kod širom otvorenih očiju.

Kao i Gabby Martin prije njega, Ian je uskoro otkrio uzrok te velike promjene. Beth Owens je kao samozvana Venerina Božica koristila njegovu knjižaru kako bi proširila stado svojih sljedbenika za vlastite dnevnike koji su navodno bili stvarni. Imala je uistinu priličan broj sljedbenika, s više od osamdeset tisuća redovitih posjetitelja. Svi su jedva čekali novi nastavak seksualnih pustolovina Venerine Božice i njezina trenutačnog partnera, osobe po imenu Beskonačna Ljubav.

Kad više nije mogao ostati sjediti, Ian se ushodao po svojoj kući u Scottsdaleu, Omni mu je bio dom. Ondje su on i Paige živjeli i podigli obitelj. Većina njegovih najdražih prijatelja još je živjela u toj blisko povezanoj zajednici. Iako je sad najveći dio godine provodio u susjednoj državi, užasnula ga je pomisao da bi njegovi prijatelji mogli doći do istog otkrića. Čak i kad bi shvatili da to nema nikakve veze s njim, bila je to neugodna mrlja na Paigeinoj ostavštini. Morao je to okončati. I to što prije.

Zato je otišao k odvjetnicima. Nakon što je pročitao ugovor između njega i Beth Owens, ozbiljan mladi muškarac savjetovao mu je oprez. Promovirajući specifičan književni žanr, čak i ako ga je on osobno smatrao neukusnim, njegova menadžerica nije učinila ništa nezakonito. Ako je gospođica Owens na druge načine imala financijsku korist od prometa knjižare, primjerice prodajom svojih „dnevnika“, to je onda bilo drugo pitanje. Ali kako to dokazati?

„Preko laptopa“, predložio je Ian Turner.

„Laptopa?“

„Onog koji sam ostavio u knjižari jer je na njemu bilo previše poslovnih stvari. Posljednji put kad sam bio ondje, ta je žena“, pokazao je na ugovor jer se nije mogao natjerati da izgovori njezino ime, „pitala bih li mogao kupiti novi model.“

Odvjetnik ga je pažljivo promatrao.

„Možda se na tom laptopu vidi da preusmjerava posjetitelje sa stranice knjižare na vlastitu stranicu na kojoj prodaje svoje stvari?“ upitao je Ian.

„Upravo bi nam takva vrsta dokaza bila potrebna da bismo utvrdili kršenje ugovora.“

Ianov se zadatak danas sastojao samo u tome da dođe do laptopa. Imao je i računalnog stručnjaka pri ruci, sinova prijatelja, koji će analizirati sadržaj. Već ga je ovlastio da pristupi cijelom računalnom sustavu Knjižare Paige Turner i internetskoj stranici. Tijekom ranijeg posjeta knjižari vidio je laptop ispod pulta.

Kao što ga je odvjetnik upozorio, jedna od neobičnosti ugovora između njega i menadžerice bila je u tome što nije postojao poseban ugovor o najmu stana na katu. Stan je bio uključen u isti ugovor. Zbog toga je Ian Turner imao pravo posjetiti zgradu u bilo kojem trenutku tijekom radnog dana. Ako je Venerina Božica svoj laptop zbog bilo kojeg razloga odnijela na kat, Ian je imao ključ stana. Uopće ne bi oklijevao poslužiti se njime.

TRIDESET OSMO POGLAVLJE

Agencija za hranu i lijekove
White Oak, Maryland

Nakon katastrofalne konferencije za novinare povjerenik FDA-e Saul Applebaum bio je pod neizmjernim pritiskom.

U tolikoj mjeri da se pitao može li se uopće više zadržati na svom položaju.

Sve od događaja u restoranu Golden Drumstick u zračnoj luci JFK rano toga jutra, za vratom mu je bila Savezna uprava za zrakoplovstvo. Svaka minuta u kojoj su zračne luke ostale zatvorene uzrokovala je teške probleme u transportu i državu je stajala milijune. FBI i CIA-u zabrinjavala je mogućnost biološkog rata povezanog s terorizmom. General Hickman zahtijevao je informacije o utjecaju na zdravlje oružanih snaga u slučaju da se mora uključiti vojska. I sam ga je predstojnik predsjednikova ureda često nazivao, u ime predsjednika Greya, a odnedavna i u ime vršiteljice dužnosti predsjednika, Jane Nelson.

Poput svih ostalih u zemlji svi su pokušavali dobiti odgovor na najosnovnije pitanje: što je dovelo do trovanja hranom?

Applebaumov znanstveni savjetnik i njegova ekipa smjestili su se za stolom za sastanke u Applebaumovu uredu. Trebali su sudjelovati na konferenciji koju je organizirala predstojnica njegova ureda, Teagan Chase.

Kao što je Teagan ispravno pretpostavila, *meme* „Nemam pojma“ pojavljivao se svuda gdje se Applebaumovo ime spominjalo na internetu. Amerikanci su od službenika javnog zdravstva na najvišoj razini dobili uputu da postanu vegetarijanci, bijesno su kritizirali ljudi. Kad su ga upitali zašto, odgovor je glasio: „Nemam pojma.“ Takva je bila žestina zgražanja javnosti da su internet preplavile podrugljive videosnimke, crtani filmovi pa čak i pjesme koje su parodirale Applebaumovu preveliku, ćelavu glavu.

Uvijek je najlakše ubiti glasnika, primijetio je Applebaum. Zar bi im se više sviđalo da im je slagao?

„Još uvijek nemamo nikakvih odgovora“, rekla mu je njegova glavna znanstvenica, Melinda Myers, odjevena u bijeli ogrtač. Budući da je i sama bila pod najvećim pritiskom u svom životu, njezina je inače uredno počešljana tamna kosa bila neuredna i doimala se iscrpljeno. „Svaki testirani uzorak hrane, svaki ljudski uzorak, provjera klaonica, sve je potpuno čisto, nigdje nema nikakvih poznatih bakterijskih i virusnih infekcija. Posljednjih sati usredotočili smo se na nepoznate uzroke. Ali usprkos tome...“

Povjerenik Applebaum uputio je svojoj glavnoj znanstvenici dugačak i strog pogled. Godinama su zajedno radili. Ako je i imala nekakvih slabosti kao stručnjakinja, bio je svjestan da u Melindu Myers može imati povjerenja. Apsolutno je sve snage posvetila tome poslu. Ne samo što je aktivirala sve resurse FDA-e, nego je u pomoć pozvala i ljude iz privatnog sektora, uključujući i neke od dijagnostičkih stručnjaka s najužim specijalizacijama. Ipak, nigdje ništa nisu otkrili. Ni traga.

„Vidjet ćemo što će donijeti ovaj sastanak“, rekao je Applebaum i pokazao prema mobitelu pripremljenom za konferencijski poziv koji se nalazio nasred stola. „Nisam osobito optimističan.“

„Kontaktirala sam London“, rekla je glavna znanstvenica. „I oni su u istom položaju.“

Trovanje hranom bio je globalni fenomen. Nije zahvatio samo stanovnike Sjedinjenih Američkih Država - isto se događalo u cijelom svijetu. Za nekoliko je trenutaka trebao početi hitan konferencijski poziv pod okriljem Svjetske zdravstvene organizacije, u kojem će sudjelovati ljudi na istim položajima u Velikoj Britaniji, Europi i nekoliko azijskih zemalja.

Upravo su namjeravali pokrenuti poziv kad su se vrata prostorije otvorila. Applebaumova je izvršna asistentica užurbano zvala svog šefa. „Ovo morate odmah vidjeti!“

Applebaum i Chase požurili su prema njoj.

„Upravo je stiglo.“ Asistentica mu je pružila veliku bijelu omotnicu naslovljenu na Saula Applebauma s pečatom *Osobno i povjerljivo* te diskretnim žigom koji se nije moglo previdjeti: Bijela kuća.

Applebaum se pripremio na najgore. Kimnuvši svojoj izvršnoj asistentici da otvori kovertu, promatrao ju je kako je spretno provukla otvarač cijelom dužinom omotnice i onda mu pružila stranicu s pismom.

Bilo je iz predsjednikovog ureda i sadržavalo samo jedan odlomak. Kao priznanje za doprinos dr. Applebauma zdravstvu, osobito za njegovu revolucionarnu studiju o prenošenju lijekova nanočesticama, predsjednik ima zadovoljstvo dodijeliti mu Nacionalnu medalju za znanost. Uskoro će uslijediti poziv za svečanu dodjelu nagrada u Bijeloj kući.

Applebaum je pismo pokazao svojoj predstojnici ureda.

„Čestitam, gospodine!.“ rekla je pruživši mu ruku.

Istoga se trenutka prisjetio kako je toga jutra popisivao nagrade i preporuke za osoblje. Njegov osobni test. Kad je predao fascikl svojoj predstojnici ureda, zamolio ju je da ubrza dostavu svih preporuka. To ju je iznenadilo s obzirom na sve ostalo što se danas događalo. Pitao se je li povezala te dvije stvari.

Vratili su se u drugu prostoriju i pridružili se konferencijskom pozivu koji je trajao već nekoliko minuta. Njemačkom ga je djelotvornošću vodio direktor Svjetske zdravstvene organizacije iz Ženeve, tako da je glasnogovornik svake

države trebao iznijeti najnovije podatke iz vlastite zemlje u trajanju do dvije minute.

Kako se pokazalo, iznošenje najnovijih informacija trajalo je i kraće: svi su se nalazili u istoj kaši. Obuhvatne epizode trovanja hranom koje su dovele do zatvaranja restorana, strahova od zaraze, masivnih zastoja, zaustavljanja transportnih sustava, zabrane prodaje mesnih proizvoda - i usprkos svim njihovim naporima, nitko nije uspio pronaći nikakav dokaz bakterijskog ili virusnog uzroka.

„Kancelar na nas vrši jak pritisak“, rekli su u Berlinu.

„Nitko od naših znanstvenika ne može otkriti uzrok“, rekli su u Rimu.

„A što ako uzrok nije znanstvene prirode?“ upitali su u New Delhiju.

Direktor Svjetske zdravstvene organizacije zamolio ga je da razjasni.

„Što ako je uzrok karma?“

Svi su utihnuli. Direktor je upitao: „Ali tko bi bio spreman izaći u javnost s takvom izjavom?“

U Berlinu se direktor saveznog ministarstva za hranu i poljoprivredu prisjetio čudesne i potpuno neočekivane dostave rezervnog dijela koji mu je bio potreban da bi obnovio svoj klasični Mercedes Benz, nakon što je susjedovu dječaku pomogao da pričvrsti kočnicu na bicikl.

U Londonu se tajnik odsjeka za hranu prisjetio incidenta cestovnog bijesa kojem je svjedočio samo nekoliko trenutaka ranije s prozora svog ureda u Whitehallu, kad je bijesni vozač izašao iz svog automobila namjeravajući udariti motorista ispred sebe - takvom je silinom podigao šaku da je izgubio ravnotežu, pao na asfalt i onesvijestio se.

U Marylandu je povjerenik Applebaum pogledao pismo iz Bijele kuće koje je ležalo na njegovu radnom stolu.

„Ja“, rekao je. „Jer zapravo vjerujem da je to istina.“

„I ja osobno u to vjerujem“, rekao je Berlin tonom koji je jasno govorio kako je to njegovo osobno mišljenje.

„Mi smo *izmislili* karmu“, rekla je Indija, želeći si priskrbiti zasluge.

„To bi bilo lakše prodati našoj javnosti“, rekli su Britanci pokušavajući dobiti međunarodnu suglasnost, „kad bi Sjedinjene Američke Države prve dale takvu izjavu.“

Nedugo potom uspjeli su se dogovoriti.

2:00 poslijepodne (istočnoamerička vremenska zona)
12:00 prijepodne (planinska vremenska zona)
11:00 prijepodne (pacifička vremenska zona)

TRIDESET DEVETO POGLAVLJE

Miami, Florida

Feng Wangu srce je lupalo u grudima. Dlanovi su mu se znojili na upravljaču. Za vožnju od Powerball Housea do Atlantic Bar & Grilla, gdje se trebao sastati s Parkom i Huom za proslavu života, trebalo mu je dvadesetak minuta.

Još uvijek mu se cijeli taj dan činio nestvarnim, kao da glumi ulogu u filmu ili lucidnom snu, osim što je bio svjestan da nije tako. Rekao je sam sebi da se tako osjeća zato što se to moglo i očekivati. Koliko se ljudi iz situacije u kojoj su se nalazili Park, Hu i on sam tijekom jedinog jutra preobrazilo u ljude koji su upravljali dobrotvornom zakladom u vrijednosti od 2,1 milijarde dolara?

Pokušavao je sam sebe uvjeriti da se zato osjeća tako nelagodno, kao što bi se bilo tko drugi osjećao na njegovu mjestu, ali ni sam nije vjerovao vlastitim lažima. Nikad to nije mogao. Da nije bila riječ o pola milijuna dolara u torbici s patentom koju je gurnuo ispod suvozačevog sjedala, na susret sa svojim prijateljima išao bi u stanju neobuzdanog zanosa. Umjesto toga je patio od teške grižnje savjesti.

Rekao je samome sebi da se ne bi trebao osjećati kriv. Nije žalio svoju odluku. Kad bi mogao ponovno odigrati taj prizor i dati drukčiji odgovor predstavniku Powerballa, ne bi to učinio. Zaklada Blue Caps je i dalje trebala dobiti 2,1 milijarde, zar ne? Nije uzeo ni dolara od ukupne svotu za koju su svi znali. Pobjednički listić koji je *on sam* kupio, koji je bio *njegova* ideja, i dalje će biti temelj zaklade koja će dijeliti čudesne dobrobiti njihovim odabranim ciljevima, zajedno s unosnim radnim mjestima za njih trojicu.

On je zapravo samo dovodio stvari u ravnotežu. Riješit će svoje financijske poslove prije nego krene u novo poglavlje.

Odmah će otplatiti dugove na kreditnim karticama. Kasnije toga dana ili vjerojatnije idućeg otići će do banke, položiti gotovinu i dogovoriti prijenos kako bi se oslobodio dugova na karticama i ostalih dugova. Uživat će u novom osjećaju slobode. Prestat će svirati u baru. Polako krenuti dalje. Nije namjeravao razbacivati se gotovinom, barem ne na očigledan način. Možda će diskretno otići nekamo na odmor. Pozvati na Karibe onu zgodnu konobaricu Caley iz bara u kojem je svirao.

Nisi smio uzeti taj novac! obraćao mu se unutrašnji glas.

Pa i nije ga uzeo - još ništa nije bilo gotovo. Nije prešao crtu bez povratka. Mogao se pojaviti u baru s vrećicom gotovine i reći dečkima da su mu to savjetovali u Powerballu. Da je bila njihova ideja da bi njih trojica trebali imati

nešto gotovine. Ali nije mogao zamisliti ni pravničkog Joea niti računovođu Parka da bi se ugodno osjećali s pola milijuna u gotovini. Možda s petsto dolara.

Ne, to je glupa ideja. Osim toga, nije htio predati taj novac. Za razliku od njih koji su imali stalne prihode, on se godinama mučio da preživi. Riskirao je i katkad hrabro snosio tegobe. Ali je isto tako povremeno iskorištavao prilike koje je sam stvorio. Poput ove.

Zaustavio je automobil na gotovo pustom parkiralištu preko puta bara. Odlučio je da će torbu ostaviti ispod sjedala. Inače ne bi ni sanjao da pola milijuna dolara ostavi u automobilu. Ali nije imao vremena da ode u banku. Podsjetio se da nitko nikad nije provalio u njegov automobil. To je predgrađe bilo sigurnije od mnogih.

Feng, saberi se! Nekoliko je puta duboko udahnuo prije nego što je izašao iz automobila, zatvorivši za sobom vrata i uvjerivši se da je automobil zaključan kad je pritisnuo daljinski. Prešao je preko parkirališta, ohrabrujući se za susret sa svojim partnerima. Bacio je pogled na sat. Park i Hu bi sad već trebali biti u baru, spremni za ručak života. Hoće li se uopće vratiti na posao poslije toga?

Kad se približio ulazu u Atlantic Bar & Grill, okrenutom prema moru, iznenada ga je nešto bacilo na zid restorana. Kliznuo je na beton ostavši bez daha. Je li ga netko napao? Začula se zaglušna buka - jak nalet vjetra podigao je cijeli niz kanti za smeće u zrak i prevrnuo ih. Zapanjeno je promatrao kako padaju. A onda mu je pažnju privuklo nešto još strašnije.

Minitornado zahvatio mu je automobil. Poput komada odjeće u perilici za rublje vozilo se vrtjelo u zlokobnom tamnom vrtlogu koji se žustro uputio na otvoreno more. Odvojivši se od tla uspravio se na noge i napravio nekoliko koraka prema ulazu u restoran, promatrajući svoj automobil u središtu pokretnog stupa koji se udaljavao od obale, nestajući bogzna kamo.

Potresen, neko je vrijeme samo stajao ondje gledajući za tornadom. A onda je nesigurno krenuo prema ulazu.

Park i Hu sjedili su za jednim od skupljih stolova na balkonu iznad oceana. Prišavši im, pokazao je prema zlokobnom vrtlogu koji se brzo gubio u daljini.

„Upravo mi je minitornado pokupio automobil“, pokazao je.

Vidjevši koliko je uznemiren, pogledali su u tom smjeru prema tornadu koji se brzo smanjivao. Nisu se doimali osobito uzbuđeno. Hu je uzeo mobitel i napravio nekoliko snimaka. „Moglo bi ti pomoći s osiguranjem“, rekao je.

Feng je kimnuo. Uvijek je razmišljao kao odvjetnik.

Zamijetio je da su obojica naručili svoje uobičajeno pivo, Mexican Standoff, a ne slavljeničko piće ili šampanjac, kako je to zamišljao. Pomislio je na pola milijuna dolara koji su zauvijek nestali. Činilo mu se da je to pomračilo cijelu radost koju je osjećao zbog dobitka na lutriji. To što je izgubio taj novac značilo je da njegova financijska drama još nije gotova, a sada k tome nije više imao ni automobil.

Dok je stajao ondje potpuno utučen, Hu je upitao: „Jesi li ovamo došao ravno iz Powerballa?“

„Aha.“

„Jesi li u automobilu imao nešto vrijedno?“

Feng je shvatio da ga i Hu i Park pažljivo promatraju. „Nisam. Ovaj... ne“, nesretno je odmahnuo glavom.

Njegova su dva partnera razmijenila pogled, a onda je Park podigao mobitel i pokazao snimak bankovnog računa Blue Capsa. „Hoću reći; kad je obavljen prijenos sredstava, nedostajalo je pola milijuna dolara. Usporedio sam to s podacima koje si mi ranije poslao. Kolektivni vlasnik listića. Pitali smo se jesi li uzeo nešto u gotovini?“

„I zašto?“ dodao je Hu.

„Da“, suglasio se Park kisela izraza lica. „I zašto.“

ČETRDESETO POGLAVLJE

Omni, *Colorado*

Otkako je nastupio na Galaxy TV-u, svi su htjeli doći do lame Tashija. Što uopće nije iznenadilo Megan. Sad ga više nije htio zaposliti samo Nick Nalder u nekakvoj loše definiranoj, ali unosnoj ulozi „karmičkog dopisnika“. To su htjele i sve ostale velike TV mreže.

U *Flourish* su se slijevali *e-mailovi* i tekstualne poruke. Velike holivudske agencije za talente su se nadmetale da ga zastupaju. Online gurui su pokušavali stupiti u kontakt s njim, nadajući se da će i na njih prijeći dio njegove magije. Veliki poslovni tajkuni htjeli su ga zaposliti kao savjetnika.

Ne može se reći da se u medijima nisu pojavljivali i drugi budistički učitelji i redovnici. A da se i spominje mnoštvo samozvanih gurua karme koji su pokušavali ići njegovim stopama. Ali lama Tashi posjedovao je nešto što je bilo dragocjenije od ičega, nešto vidljivo za svakoga tko ga je gledao čak i manje od minute - on je bio prava stvar. Autentičan. Ne samo što je shvaćao temu, nego je bio njezino utjelovljenje.

Megan je otkrila da je samim tim i ona postala poznata. Kad je toga jutra odjenula crni sako, stavila crveni privjesak, počešljala ravnu, do ramena dugu kosu kao što je to uvijek činila i provela manje od pet minuta šminkajući se, nije mogla ni sanjati da će njezina pojava izazvati takvu reakciju.

Zahvaljujući tome što je postala poznata kao učenica lame Tashija i što je osnovala *Flourish,* stekla je posve neočekivanu osobnu slavu. Saznala je da se u komentarima o njoj govori kao o

„lami Megan“. Njezina nacrtana slika u crnom sakou i blistavih plavih očiju pojavljivala se uz sliku lame Tashija. Iznenada su svi govorili da utjelovljuje najrazličitije transcendentne osobine.

Ono što joj lama Tashi ranije rekao o mislima i karmi drugih ljudi iznenada je postalo intenzivno očigledno. *Ona sama* nije se promijenila tijekom tog jutra. Ne u bitnim stvarima. I dalje je bila ona ista Megan Mitchell kakva je bila i prije, sa svojim dobrim i lošim osobinama. Ali drugi su je ljudi vidjeli na drukčiji način. Oko nje su stvarali svoju vlastitu, posve drukčiju stvarnost.

Nije imala baš puno vremena za takva razmišljanja. Lama Tashi, Anton i ona zastali su kako bi pogledali najnovije vijesti uživo iz Washingtona. Ranjene muškarce i žene žurno su unosili u vozila hitne pomoći koja su ih odvozila u bolnicu. Bila su snimljena dva velika mrtvačka vozila kako ulaze u podzemno parkiralište hotela. Za predsjednika je rečeno da je operacija završila, ali je još u

nesvijesti. Cijeli red televizijskih izvjestitelja ispred hotelskog predvorja govorili su u kamere nacionalnih i internacionalnih medija. Svi su nastojali shvatiti što se dogodilo.

Zbivanja u Washingtonu nisu toga trenutka bila prioritet za Megan, pa čak ni spektakularan razvoj događaja s *Flourish em*. Bilo je prošlo jedan i imala je goste. Kad im je ponudila ručak, brzo su prihvatili ponudu.

Povela ih je natrag u kuću gdje su sjedili oko kuhinjskog stola s voćnim sokom dok je ona pripremala zapečene sendviče i salatu. Dok su čekali, njezina su se djeca Hayden i Shelley vratili iz škole, oduševljeni kad su vidjeli tko je u posjeti. Lama Tashi je za njih bio skoro mitsko biće u njihovu domu, čarobni ujak kojeg su najčešće odlazili posjetiti, ali koji je toga dana došao k njima. Osmogodišnja Shelley odmah mu je sjela u krilo. Šesnaestogodišnji Hayden mu se primaknuo da ga lama može zagrliti.

Kad su sendviči bili gotovi izašli su iz kuhinje sa svojim tanjurima i čašama. Terasa na stražnjoj strani kuće imala je pogled na malo dvorište koje je prelazilo u šumu. Dan je bio topao i bez oblačka, a zrak prepun mirisa proljetnog cvijeća koji je dopirao iz vrta. Umočivši prstenjak lijeve ruke u svoju čašu, lama Tashi je sitne kapljice vode poprskao preda se, a onda u tri ostala glavna smjera, što je bio ritual koji je obavljao prije nego što bi nešto popio, a simbolizirao je njegovu želju da sva bića u svemiru isto tako uživaju u dobrom piću, hrani i slobodi od patnje. Da svim bićima bude dobro.

Svi su sjeli povodeći se ?a lamom, uživajući u ljepoti trenutka, suncu na licu i ukusnom obroku. Rusty retriver je u daljini njuškao po grmlju. Na što bi bilo vrjednije obratiti pažnju nego na ono što je bilo ovdje i sad? Megan je dobacila pogled djeci koja su bila neuobičajeno tiha i bilo im je dovoljno da mirno sjede. Kad se osmjehnula, lama Tashi je to primijetio i pogledao Haydena i Shelley te su se ne samo osmjehivali nego i nasmijali, kao da je riječ o privatnoj šali o tome koliko se zadovoljstva krije u pukom postojanju.

Kad su pojeli, lama je upitao Haydena bi li mu mogao učiniti uslugu. Htio je da dječak napiše sažetak svih poruka koje su ljudi ostavili na mobitelu njegove majke, kao i da se toga poslijepodneva javlja na pozive i bilježi detalje novih pozivatelja. Ispunjen dubokim osjećajem svrhovitosti, Hayden je sjeo za kuhinjski stol i počeo sastavljati popis.

Megan je upitala Rinpochea što bi htio raditi nakon obroka. Sad joj je već postalo jasno da je *Flourishev* TV studio koji je lama još odavno predložio zapravo samo čekao današnji dan. Da je lama točno znao što se sprema pa je čak i Antona poveo sa sobom. Tko zna što će se nakon toga dogoditi?

„Puno ljudi koji su vas vidjeli na Galaxyju imaju vlastita pitanja o karmi“, rekla je Megan pogledavši popis.

„Ima puno pitanja?“

„Deseci“, potvrdila je, čitajući Haydenov popis dok se on javljao na pozive i bilježio podatke. „I sve glavne TV kuće vas traže, kao i svi ostali. Svima se žuri. Rinpoche, ovoga trenutka možete raditi što želite. Možete prihvatiti bilo koju ponudu. Nude vam čak i čarter letove. Svi bi htjeli da dođete k njima.“

Lama Tashi je odmahivao glavom. „Ne. Ostat ćemo ovdje. Hayden se može javljati na telefon. Nas troje se možemo vratiti u studio i odgovoriti na ta pitanja.“

Megan se iznenadila. „Zar ne mislite da bi vam jedna od velikih kuća mogla dati veću gledanost kako biste proširili svoju poruku nego studio u šumi?“

Lama Tashi je shvatio koliko je njezin duh velikodušan te se blago osmjehnuo. „Ako odaberem jednu mrežu, druge me neće više htjeti“, rekao je.

„To je točno.“

„Ako odaberem *Flourish,* svi će to prenositi.“

Megan je podigla obrve. Iako lama Tashi nije imao televizor, izgledalo je da intuitivno shvaća točno kako TV mreže funkcioniraju. Štoviše, njegova je ideja bila smionija od bilo čega što je ona mogla sama smisliti.

„Sve druge?“ upitala je.

Lama je slegnuo ramenima. „Vidjet ćemo.“

I tako su se vratili u studio *Flourish,* s njegovom transcendentnom pozadinom, a Megan je sve svoje objave na društvenim medijima usmjerila na još jedno lamino emitiranje uživo.

„Jutros sam objasnio opće vidove karme“, obratio se sve većoj publici širom države. „Kako karmičke posljedice odražavaju karmičke uzroke. Pozitivne posljedice možete dobiti samo od pozitivnih uzroka, a slično tome negativne posljedice od negativnih uzroka. Objasnio sam kako se karma povećava. Kako čak i sitni uzroci imaju posljedice, ali nikad ne biste trebali očekivati posljedice bez uzroka. To je jednostavno, zar ne? Lako shvatljivo?“

Megan je kimnula.

„Danas sam govorio o četiri čimbenika koji karmi daju njezinu moć. Težinu. Kako će subjekt, objekt, djelovanje i namjera utjecati na rezultat.“

„Tako je“, rekla je Megan objasnivši termine primjerima koje je lama koristio u svom intervjuu na Galaxyju. Primijetila je da lama govori kao da drži seminar o karmi, nimalo se ne brinući o tome jesu li ga ljudi vidjeli na internetu ili preko kanala vijesti.

„Sad bih mogao odgovarati na pitanja. Karma je komplicirana tema. Posjeduje mnoštvo dimenzija. Mnoštvo implikacija. Možda vam mogu pomoći da si razjasnite neke od njih.“

Megan je kimnula. „Rado bih počela s vrlo posebnim pitanjem koje se stalno pojavljuje na svim našim društvenim medijima. Mogli biste reći da to pitanje odražava zabrinutost mnogih gledatelja.“

„Dobro.“ Lama Tashi se doimao vedro.

„Ako je velikodušnost karmički uzrok bogatstva, što je karmički uzrok ljepote?“

Lama se nasmijao tako jako da su mu se tresla ramena, a onda je odgovorio: „Strpljenje. Dakako! Kad razvijamo suzdržanost i razumijevanje, to nije korisno samo za ono što se događa ovdje i sad. Time stvaramo uzroke zbog kojih u budućnosti postajemo privlačni.“

„Neki ljudi možda neće uspjeti shvatiti tu povezanost“, rekla je Megan. „Shvaćaju da davanjem dobivamo. Ali kakva je povezanost između strpljenja i ljepote?“

„Vjerojatno bi to bilo lakše pokazati na suprotnosti strpljenju, a to je bijes. Kad je čovjek bijesan, mislite li da je privlačan ili biste htjeli dati petama vjetra? Ako se nekome želite svidjeti, je li im bolje pokazati crveno lice, iskrivljena usta i bijesan izraz, ili sretan, otvoren izgled lica?“ Lama Tashi je zastao kako bi gledatelji uspjeli to shvatiti.

„Bijes je najdestruktivnija zabluda“, nastavio je. „Bijesan čovjek ne može pronaći mir niti osjetiti dobrobit. Isto vrijedi i za osobu na koju je bijesan. Puno je bolje razvijati strpljenje. Ako nas gledaju ljudi koji imaju problema s obuzdavanjem bijesa“, osmjehnuo se, „možda bi vam koristilo da razmislite o situacijama i ljudima koji u vama izazivaju bijes. Kad napravite svoj popis takvih ljudi, svima im dajte novo ime, *Dragocjeno blago.* Zašto dragocjeno blago? Zato što nam *oni,* za razliku od naših dragih prijatelja i voljenih osoba, za razliku od svih ostalih s kojima se uobičajeno susrećemo u svom životu, pružaju priliku za razvoj strpljenja u ovom trenutku te kako bismo u budućnosti jako lijepo izgledali. Možda biste o njima mogli razmišljati čak kao o svojim osobnim terapeutima za ljepotu!“

„Dali ste nam mnogo toga za razmišljanje.“ Megan je pregledavala *Flourish* na društvenim medijima; pratilo ih je sve više i više gledatelja širom zemlje. Iako ništa nisu unaprijed planirali, iako nisu najavljivali to emitiranje, broj gledatelja se naglo povećavao, tako da ih je sad bilo više desetaka tisuća. Na njezinu ekranu pojavljivao se dotad neviđen broj pitanja.

S nekoliko poteza prešla je na ekran koji je prikazivao prijenose svih velikih televizijskih mreža. Morala je ponovno pogledati. *Channel 60* ih je prenosio. Uživo! Priključio se na njih! Na sredini ekrana vidio se lama Tashi, a logo *Flourisha* bio je uočljiv na njegovoj lijevoj strani. A kad je Anton obuhvatio širu sliku kako bi uhvatio i nju samu, krajičkom oka zapazila je da je *Channel 60* u svom prijenosu napravio to isto.

Istodobno je imala *osjećaj* kao i uvijek prije. Rinpoche i ona uživali su u toplini i spontanosti zajedno provedenog vremena, dok su razgovarali o bitnim stvarima.

„Imam pitanje od Amy iz New Yorka“, rekla je čitajući s ekrana. „Amy je jutros poklonila novac beskućnicima. Nedugo potom dobila je veliki bonus na poslu. Ali dogodilo se i nešto drugo. Opljačkali su je. Amy bi htjela znati kako se to moglo dogoditi ako iz pozitivnih uzroka slijede samo pozitivni rezultati?“

„Jako dobro pitanje“, kimnuo je lama Tashi. „Kao što sam rekao, karma je komplicirana. U bilo kojem trenutku mi ne stvaramo samo jedan karmički uzrok i ne doživljavamo samo jednu sazrelu karmu. Svatko od nas stvorio je beskonačne karmičke uzroke i za pozitivne i za negativne posljedice. Dovoljno je samo da određeni uzroci susretnu s određenim uvjetima i“, pucnuo je prstima, „doživljavamo posljedice.

A što se događa kad se steknu uvjeti da se dogodi negativna posljedica? Moglo bi se dogoditi nešto vrlo štetno, što vam čak može promijeniti i život. Ali napravite nešto pozitivno neposredno prije nego što karma sazrije. Vrlina ima deset puta veću moć od svoje suprotnosti. Učinak tog pozitivnog čina velikodušnosti umanjit će iskustvo negativne karme. I dalje možemo doživjeti negativno iskustvo, ali ublaženo. Podnošljivije. Da, nešto negativno, ali možda samo mali djelić one negativnosti koju bismo možda inače doživjeli. Negativni događaji ne mogu biti posljedica pozitivnih uzroka. Ali ih pozitivni uzroci mogu ublažiti“

Sad su već i Galaxy i jedna nacionalna javna televizija koristili emitiranje iz studija *Flourish*, zapazila je Megan. Nije imala vremena ni za što drugo osim postati svjesna onoga što se događalo. Jer ju je publika koja se povećavala nevjerojatnom brzinom, ne samo iz države nego i širom svijeta, koja je žudjela za savjetima lame Tashija, bombardirala pitanjima. Velik dio tih pitanja temeljio se na onome o čemu je lama upravo govorio.

„Lama Tashi, gledatelji postavljaju mnoštvo pitanja o negativnoj karmi. O onome što govorite, kako smo u stanju stvarati uzroke bezbrojnih negativnih događaja. Ljudi su zbog toga zabrinuti. Imam ovdje jako puno zabrinutih pitanja o tome jesmo li osuđeni proživjeti posljedice stvari, iako se čak i ne sjećamo da smo nešto loše napravili?“

Lama je kimnuo, ozbiljan, ali i suosjećajan. „Korisno je biti svjestan tog negativnog potencijala. Neznanje nam nije osobito korisno. Ali ideja da je karma slična sudbini i da ništa ne možemo napraviti da bismo je zaustavili, to je potpuno pogrešno shvaćanje. Kao što sam ranije rekao, pozitivno djelovanje uvelike može ublažiti naše iskustvo negativne posljedice. Karma je dinamična. Događa se u našem umu, a um je stalno aktivan. Stoga, da bih odgovorio na vaša pitanja“, rekao je pogledavši izravno u kameru, „jedna od najhitnijih stvari koju možemo napraviti sa svojim dragocjenim ljudskim životom sastoji se u tome da pročistimo svoju karmu.“

„Postoji li nekakva metoda koju biste mogli preporučiti?“ Megan je bila svjesna kamo lama cilja tom izjavom.

„Razvijajte *bodhichittu* odgovorio je. „*Bodhichitta* je, za one koji ne znaju, želja za postizanjem prosvjetljenja. Svaki pojedini čovjek htio bi se trajno osloboditi nezadovoljstva i patnje te uživati u trajnoj dobrobiti. To je nešto što je zajedničko svim osjetilnim bićima, kako ljudima, tako i svima ostalima. Znate li koji je glavni uzrok naše nesreće?“ postavio je retoričko pitanje.

Budući da je i dalje gledao ravno u kameru, svi koji su gledali imali su dojam da im se lama Tashi osobno obraća. Na taj je način mogao navesti ljude da zaborave na svoje uobičajene brige. Iznenadio bi ih podarivši im spoznaju o samima sebi do koje sami nikad ne bi mogli doći. Pažljivo su slušali svaku njegovu riječ kad je rekao: „Previše razmišljamo o *sebi. O meni. Ja.* Kako su *me* drugi povrijedili. Kako nije fer da *moji* postupci nisu nagrađeni. O svim problemima s kojima *seja* suočavani.

Puna nam je glava tih misli o samima sebi i umjesto da se prema njima odnosimo kao prema običnim mislima, počinjemo u njih vjerovati kao da je riječ o činjenicama. Pogrešno smatramo da su istinite. Sami sebi ponavljamo te iste, često negativne misli, sve dok ne stvorimo svoju vlastitu, negativnu stvarnost.

Prisjetite se razdoblja u kojima ste bili najnesretniji: tko je tada bio žarišna točka vaših misli? *Vi sami,* zar ne?“ Kimnuo je stavivši ruku na srce. „Prisjetite se trenutaka kad ste uistinu bili u stanju pomoći nekoj drugoj osobi, možda kućnom ljubimcu ili čak i divljoj životinji. Koliko ste se tada dobro osjećali ovdje?“ Ruka mu je i dalje bila položena na srce.

Spustivši glas kako bi izgovorio posebnu istinu. Bilo je nešto i očito i dubinski ohrabrujuće u riječima koje je izgovorio. Te su riječi bile još posebnije zahvaljujući spoznaji da su to ohrabrenje upravo u tom trenutku proživljavali milijuni ljudi širom zemlje.

„Kad prakticiramo *bodhichittu,* mi promišljeno uvježbavamo um da se usredotoči na dobrobit drugih. Ne samo na njihovu privremenu sreću, nego na njihovu trajnu dobrobit i slobodu. I ne samo kad je riječ o bićima koje poznajemo, nego se to odnosi na *sva* živa bića, što, dakako, uključuje i nas same. Kad svjesno razmišljamo o široj slici, kad promišljeno proširujemo krug svoje pažnje i suosjećajnosti, um nam se otvara. Više svjetlosti može ući. Time stvaramo mogućnost slobode.

Činjenica je da kad se usredotočimo na to da pomognemo drugima, samim tim pomažemo i samima sebi. Ideja da je njihova dobrobit na neki način odvojena od naše zapravo je privid, jer smo svi međusobno povezani. Kad naučimo razmišljati na taj način, kad oslabi ideja u kojoj *mi* stojimo na jednoj strani, a *drugi* na drugoj, naše djelovanje postaje djelovanje prosvjetljenog vlastitog interesa.“ Osmjehnuo se. „Postajemo mudro sebični.“

Megan je zamišljeno kimnula upijajući njegove riječi. *„Bodhichitta* je intenzivna psihologija“, primijetila je. „Ali zašto je tako moćna u smislu karme?“

„Na snagu karme utječe nekoliko čimbenika“, rekao je lama Tashi. „Jedan od njih je namjera. Ne postoji snažnija namjera od želje za prosvjetljenjem svakog živog bića. Jeste li ikada naišli na ambiciozniju ideju? Altruističniju svrhu?

Drugi čimbenik je objekt. Ne postoji uzvišeniji objekt od svakog osjetilnog bića u svemiru. Nismo se usredotočili samo na nekoliko bića kojima smo naklonjeni. Kad povezete ta dva čimbenika“, rekao je spojivši kažiprst i srednjak, „dobivate najmoćnije sredstvo pročišćavanja karme koje je ikada postojalo. To je najmoćnija sila koja će potaknuti vašu vlastitu sreću, kako sada, tako i u budućnosti.“

Broj gledatelja prikazan na Meganinu ekranu postao je tako golem da ga više nije mogla obuhvatiti jednim jedinim pogledom - jednostavno je bio prevelik. Ali je uočila da se lamino smiono proročanstvo obistinilo: *sve* su nacionalne televizijske mreže sada prenosile ono što se događalo u *Flourishu.*

„Praktično govoreći“, obratila se svom učitelju, „kako bismo mogli primjenjivati *bodhichittu!“*

„Naš je glavni zadatak da nam *bodhichitta* postane uobičajen način razmišljanja“, rekao je. „Nastojimo razvijati suosjećajnost prema sebi i prema drugima kao svoj uobičajeni način razmišljanja. Stoga, kad se probudite, neka prvo što pomislite budu riječi: ‘Htio bih da svako djelovanje mog tijela, govora i uma danas postane uzrok mog prosvjetljenja kako bih mogao pomoći svim ostalim bićima da dosegnu to isto stanje.’ Zar to nije puno bolje“, rekao je, a oči su mu zasjale, „nego ‘Još jedan dan, još jedan dolar?’

Svaki put kad nekome učinite nešto lijepo, primjerice, pripremite kavu ili obrok, otvorite paket s mačjom hranom, podržavate i štitite život, to vas podsjeća na *bodhichitta:* ‘Htio bih da ovaj čin velikodušnosti bude uzrok da postanem prosvjetljen kako bih drugim bićima mogao pomoći da postignu isto stanje.’ Kad idete u toalet, tuširate se, perete posuđe ili auto, recite isto: ‘Htio bih da ovaj čin pročišćavanja...’ Za svaki napitak koji popijete ili obrok koji pojedete recite: ‘Htio bih da ovaj čin...’ Moramo uočavati prilike. Stalno se podsjećajte.“

„Neki ljudi koji nas gledaju možda misle da je to malo neprirodno“, rekla je Megan. „Kao da nastojite primijeniti motivaciju na nešto što biste ionako napravili.“

„Neprirodno? Možda do određene mjere kad smo tek na početku. Ali ovdje je riječ o suptilnom uvježbavanju uma. Korak po korak se priučavamo novom načinu razmišljanja. Obuhvatnijem stavu. Svjesno počinjemo proširivati svoje razmišljanje, čime stvaramo svoju stvarnost. Nastavite se i danju i noću prisjećati *bodhichitte* i nakon nekog vremena to vam se više neće činiti namještenim. Postat ćemo *bodhichitta* i više nećemo morati razmišljati o tome, nego ćemo djelovati spontano i iz srca. Kad *bodhichitta* utemeljena na suosjećajnosti postane naša istinska motivacija, na, djelovanje nas pokreće najmoćnija pozitivna karma koja postoji.“

Kao i uvijek u društvu lame Tashija, kao da je sama njegova prisutnost potvrđivala istinu njegovih riječi. Na nekoliko trenutaka svi koji su ga gledali u cijelom svijetu osjetili su kako se na njih usredotočuje njegova obuhvatna dobronamjernost. Iako to možda još nisu bili u stanju izraziti, otkrili su da se njihova patnja odnosi na stav o samima sebi koji je bio beznadno ograničen i prolazan. Lama Tashi im je razotkrio neizmjerno dublju stvarnost, sveobuhvatnu koliko i dobronamjernu. A povjerljivo očekivanje u njegovim očima, toplo ohrabrenje da je riječ o stanju u kojem bi i nadalje mogli prebivati, bili su toliko srdačni, tako neočekivani, da su mnogi ljudi bili ganuti do suza.

„Bodhichitta“, sažeo je lama Tashi, „konačno je utjelovljenje naše čiste, uzvišene ljubavi i čiste, uzvišene suosjećajnosti. Mogli biste reći da je to naša istinska priroda.“

ČETRDESET PRVO POGLAVLJE

Hotel Piccard
Washington

Neki koji su preživjeli pucnjavu na sastanku Nacionalne udruge za oružje za događaje su okrivljavali junetinu *wa-gyu*. Tvrdili su da se suprotstavljanjem odredbi FDA o izbjegavanju mesa objed sa sušenim prošaranim teksaškim odreskom pokazao fatalnim. Drugi su hitro odbacivali tu teoriju, tvrdeći da je istina puno jednostavnija: u kaosu koji je vladao ranije tog jutra Mick Mackenzie zaboravio je popiti svoje tablete.

O čemu god je bila riječ, nakon što je policijski zapovjednik Hans Ziegler ispitao svog desetog svjedoka i dobio deseti, identičan izvještaj, nije nimalo dvojio u ono što se dogodilo. Samo mu je bilo teško povjerovati u to.

Evo kako su slijedili bitni događaji. Godišnja konvencija bila je u neredu od samog početka. Zbog velikih problema s transportom toga jutra mnogi su delegati kasnili. Umjesto da počnu u devet ujutro, kako je bilo planirano, bilo je već skoro deset prije nego što su imali kvorum.

Trebalo je obaviti službene poslove. Ponovno izabrati 75 direktora i potvrditi imenovanje izvršnog direktora udruge. Preživjeli su opisali da je Mackenzie bio „napet“. Insistirao je na čvrstoj disciplini. Da se strogo drže rasporeda. A toga dana ništa nije išlo po planu.

Mnogo su vremena potratili na podugačku, neplaniranu raspravu o tome bi li se za objed trebalo posluživati meso. Članovima koji su smatrali da je bitno držati se FDA-inih uputa žestoko su se usprotivili oni koji su vjerovali da bi članovi Nacionalne udruge za oružje trebali slobodno jesti što god kvragu požele. Mackenzie je pokušavao okončati raspravu. Napomene o karmi samo su ga dodatno podjarile. U njihovoj bogobojaznoj zemlji nema mjesta za subverzivne strane ideje, zagrmio je, citirajući predsjednikove jutrošnje komentare.

Ali delegati Udruge bili su nedisciplinirana gomila. Nije im se sviđalo kad im netko kaže što trebaju raditi ili kako trebaju razmišljati. Nesuglasice u pogledu mesa nastavljale su se istodobno s buntovnim napomenama o karmi. Mackenzie je bio vidljivo bijesan. Netko je predložio glasanje za vegetarijansku verziju obroka. U kuhinju su poslali promijenjenu narudžbu za ručak. Ali glavnom direktoru nije bilo lako obuzdati svoju narav. S njegovim se licem počelo događati nešto čudno. Ne samo što mu je koža potamnjela od bijesa, nego su mu izbili i čirevi.

Požurili su da završe s poslovima prije nego što im se predsjednik pridruži za objedom. Prijedloge su prihvaćali, odbijali ili odgađali neviđenom brzinom. Nekad je najvažniji događaj uoči objeda bio prikazivanje novog oružja. Proizvođači iz cijelog svijeta dali bi sve samo da se njihov novi proizvod predstavi na godišnjem sastanku Nacionalne udruge za oružje. A Mackenzie im je bio obećao da će prikazati video o poluautomatskoj pušci dana s 25 metaka u spremniku, u zamjenu za svotu koja je itekako podebljala riznicu Udruge. Samo je oružje, posebno za tu prigodu ukrašeno pravim zlatom, postavljeno na počasnom mjestu na crnom baršunastom podiju pokraj Mackenzieja, nakon što ga je pregledala predsjednikova sigurnosna služba.

Nakon užurbanog obroka predsjednikov dolazak bio je popraćen uobičajenim državničkim protokolima. Ako je predsjednik Grey bio svjestan napetih strujanja u prostoriji prije njegova dolaska ili uznemiren Mackenziejevim osipom, nije to pokazao nijednim pokretom tijekom svoje prezentacije sa savršeno odmjerenim stankama. Petnaest minuta kasnije svi su ustali na noge i zapljeskali, kako i priliči svecu zaštitniku svih onih koji su živjeli i disali svoje pravo na nošenje oružja.

Mackenzie mu je službeno zahvalio u ime Udruge. Nakon pljeska koji je uslijedio, prema planu je izjavio da predsjednik nema vremena za pitanja.

Predsjednik Grey, svjestan neuobičajeno raspoložene gomile, želeći se pokazati dobronamjernim, bacio je pogled na sat i rekao da će rado odgovoriti na jedno pitanje.

Nezdravo blijed delegat iz Kalifornije postavio mu je jednostavno pitanje: „Jesu li današnji neviđeni događaji posljedica karme?

Predsjednik Grey nije dobio priliku odgovoriti na pitanje.

„Da niste ni spomenuli tu riječ!“ Mackenzie nije samo naredio, nego zaurlao. „Zabranjujem!“

„U redu je, Mick“, predsjednik Grey je poprimio svoju uobičajenu smirenu fasadu.

Ali riječi su mu se izgubile u gužvi koja je nastala kad su članovi Udruge bijesno reagirali na svog direktora. Kako se samo usuđuje na takav način pokazati nepoštovanje prema predsjedniku ili delegatu, vikali su. Nema on prava bilo što zabraniti.

U Mackenzieu je nešto prepuklo. Moždani napad. Žestoki bijes. Tko zna? Jedino je bilo sigurno da je zgrabio blistavo poluautomatsko oružje dana s njegova baršunastog podija, zajedno s okvirom koji je bio sakrio. S lakoćom koju mu je davala praksa hitro je gurnuo okvir na njegovo mjesto i zapucao.

Začuli su se vriskovi nevjerice. Predsjednikovi tjelohranitelji oborili su svog šefa na pod. Jedina im je svrha bila da ga izvuku odatle. Začulo se puškaranje dok je šef Nacionalne udruge za oružje vješto pokosio vlastite direktore. Rizničar Udruge koji je stajao u blizini, golem bivši pripadnik Delta Forcea, pojurio je

prema njemu. Mackenzie ga je pogodio izbliza. Zamahnuo je puškom u širokom luku te je metak prošao ravno kroz stol i našao predsjednikovo rame.

Kad je Mackenzie ostao bez municije, izvukao je drugi okvir. Tijekom tog kratkotrajnog zastoja predsjednikovi tjelohranitelji su izjurili s njim kroz vrata.

Cijelo to vrijeme Mackenzie nije pokazivao znakove žestoke histerije. Više je izgledalo da je u transu. Iako se većina delegata dotad već zavukla pod stolove, nastavio je pucati po onima koji su ostali. Užas je okončan tek kad je mladi konobar iz Mexica, Juan Garcia, prišao Mackenzieju s leđa, naoružan samo metalnim pladnjem. Žestoko ga tresnuvši po glavi, oborio ga je na pod.

„Danas je osamljeni strijelac izazvao najveću masovnu pucnjavu u našoj povijesti“, nedugo nakon toga objavljena je izjava šefa policije Hansa Zieglera. „Glavni izvršni direktor Nacionalne udruge za oružje, Mick Mackenzie, na njihovoj je godišnjoj konferenciji ovoga poslijepodneva ubio 68 delegata. Osim toga, ranio je predsjednika. Mackenzie je trenutačno u pritvoru.“

U međuvremenu je junak dana, Juan Garcia, nekamo nestao. Hotelsko osoblje je pretražilo zgradu i pokušali su ga nazvati. Nestao je bez traga.

ČETRDESET DRUGO POGLAVLJE

Wall Street, New York

Amy je prihvatila savjet Karela Sharme.

Vrativši se za svoj radni stol nakon razgovora s njim na katu, izvadila je mobitel i provjerila stanje računa: imala je samo nešto više od dvije tisuće dolara. Karelov nevjerojatni bonus zahvalnosti od osamdeset tisuća dolara sjest će kasnije. Novac od ujaka Gerryja tek za tjedan dana. Toga trenutka nije imala puno novca s kojim bi se mogla poigravati. Ali ispunjena euforijom zbog svega što se događalo tog dana i nakon što je sama sebi dokazala da instant karma uistinu funkcionira, odlučila ju je iskoristiti što više može.

U uredskom notesu je sastavila popis. Ostavila si je budžet za donacije od tisuću i pol dolara dok ne stigne bonus. Instinkt joj je govorio da glavninu sredstava donira Utočištu za konje Bluegrass, ne samo zbog toga što je ondje u djetinjstvu provela puno vremena i zbog ljubaznosti gospodina Deala, nego i zato što je znala da će svaki dolar koji dobiju i cijeniti i mudro potrošiti. Bila je svjesna koliko je Bluegrass dragocjen ne samo kao sklonište za konje, nego i za ljude. Prije nego što je terapija s konjima postala općeprihvaćena, gospodin Deal je instinktivno shvatio ono što su znali i drevni Grci - da za ljude koji imaju poteškoća u komunikaciji s drugim ljudima briga o konju može biti čudesna terapija. Nekoliko autistične djece, kao i vijetnamskih veterana redovito su posjećivali Bluegrass, što im je preobrazilo život.

Za nekoliko minuta poslala je tisuću dolara na bankovni račun skloništa, zajedno s porukom za gospodina Deala. Preostalih petsto dolara Amy je podijelila između nekoliko bitnih organizacija, uključujući i onu koja je predstavljala početak njezina cijelog putovanja, a to je bio projekt *Orangutan*. Druga je bila dobrotvorna organizacija za Parkinsonovu bolest koja je pomagala njezinu tati. Sjetila se i njegovatelja koji su posjećivali ujaka Gerryja prije nego što je morao otići u dom.

Pripazila je da sa svakim transferom izgovori motivaciju koju je Karel dobio od stručnjaka za karmu i zapisao za nju: „Htjela bih da ova velikodušnost postane uzrok zbog kojeg ću postići prosvjetljenje u korist svih živih bića.“ Na trenutak bi zastala, zamišljajući kako se za svakog pojedinog konja na svijetu brinu kao za one u Bluegrassu, kako svaki orangutan luta nedirnutim šumama, daleko od razaranja koje donose uzgajivači palmi za proizvodnju ulja. U srcu je čuvala posebno mjesto za ljude poput svog oca, koji je bolovao od Parkinsonove bolesti i ujaka Gerryja koji je, kao i umirovljeni trkaći konji u Bluegrassu, stoički

prihvaćao ono što nije mogao izbjeći: fizičko propadanje od kojeg se nikada neće oporaviti. Suosjećala je s njima i drugima poput njih.

Nije morala dugo čekati: dobila je *e-mail* od Akara Foona, jednog od brokera za kriptovalute koji je osnovao fond za osoblje u koji je uplatila sto dolara tijekom prvog tjedna na radnom mjestu. Bilo mu je drago što je može obavijestiti da je, zahvaljujući dnevnom trgovanju, njezina imovina sad iznosila 3.215,89 dolara. Bi li htjela taj novac u gotovini, prebaciti ga na račun ili nastaviti s trgovanjem?

Još je bolji bio *e-mail* koji je dobila od gospodina Deala, koji je bio za svojim radnim stolom kad je došla njezina donacija. Rekao joj je koliko ga je njezina ljubaznost dirnula i koliko cijeni njezinu donaciju. Bluegrass je čekala nesigurna budućnost jer je vlasnik odlučio prodati imanje te će im biti teško naći jednako veliko imanje za istu nisku najamninu. On i svi ostali u Bluegrassu često misle na nju, rekao je, a bio je prilično siguran da je se i Flash često sjeti. Mogla je biti sigurna da će je svi dočekati s toplom dobrodošlicom kad god se vrati kući iz Velike Jabuke.

Čitajući njegove riječi Amy se rasplakala. Neko je vrijeme sjedila zureći u ekran, pritisnuvši prste u obraze da ne bi glasno zaplakala. Nije mogla, a da ne usporedi muke s kojima su se suočavali gospodin Deal i Utočište za konje Bluegrass s vlastitim čudesnim dobicima toga dana. Bila je svjesna koliko je neizmjerno sreće imala što se našla na pravom mjestu u pravo vrijeme, u usporedbi s onim što se moglo dogoditi da je donijela drukčije odluke ili bila negdje drugdje.

Prešla je pogledom po svojini kolegama. Jaye je bila na recepciji, ispunjavajući vrijeme između poziva igranjem sudokua. Drugi iz računovodstva radili su na svojim proračunskim tablicama u Excelu ili su bili u kuhinji na pauzi.

Iznenada je osjetila neodoljiv poriv. Morala je vidjeti Karela Sharmu. Ustavši od svog radnog stola krenula je hodnikom prema stepenicama.

Na katu je šef Fondova Sharma nadgledao najčudesniji napredak koji je njegova tvrtka doživjela u cijelo vrijeme otkako se bavila financijskim trgovanjem, i to za samo nekoliko sati. Početna pokusna ulaganja koja su proveli njegovi najbolji stručnjaci, Tri *gekkoa*, postavila su temelj za sve ono što je uslijedilo. Nakon što su se kod fonda Algobright Infrastructure pokazali spektakularni rezultati, Sharma je svakog svog posrednika uputio da se pridržava potpuno istog modela sa svakim pojedinim korisnikovim računom.

U početku su morali donirati deset posto sredstava. S obzirom na to da su rezultati s instant karmom donosili između sto i tisuću posto dobitka, jednom kad su se na korisnikovu računu našla ista sredstva kakva su bila na početku dana, sav višak sredstava trebao se donirati. I ponovno donirati.

Koristeći se istim popisom dobrotvornih organizacija i istom motivacijom koju je dobio od lame, nije prošlo dugo prije nego što su se fondovi tvrtke, i u prodaji na malo i u prodaji na veliko, povećali za stotine, a onda i tisuće posto.

Da nije bio za svojim radnim stolom i nadzirao sve što se događalo, Karel ne bi povjerovao da je takvo što moguće. Bilo je nešto fantastično u načinu na koji su se stvari odigravale. Ali nakon onoga što se događalo na katu za transakcije, kao i u vanjskom svijetu zahvaljujući emitiranju vijesti na njegovim ekranima, kad se sve promatralo kroz prizmu instant karme, sva su zbivanja bila potpuno predvidljiva.

Dakako, davanje je bilo izravan uzrok primanja. Dakako, onima koji su spasili nekome život isto je tako bio spašen život. Dakako, oni koji su ignorirali patnje koje su nanosili drugima, i sami su patili. Gdje bi se drugdje dogodila najveća masovna pucnjava u povijesti zemlje nego među onima koji su najgorljivije zahtijevali da im bude slobodno pucati?

Vidio je i one koji su se odupirali novoj paradigmi. Žestoke pozive velečasnog Bellowa za odbacivanje bezbožnik uvjerenja. Pseudoznanost Stana Smugga. Nasilnu reakciju Micka Mackenzieja. Sklonost potvrdi. A uz to i raznolike druge prepreke, navike i uvjerenja. Sve će to uskoro izblijedjeti. Kako bi se uopće i moglo održati u suočenju s iskustvom?

U međuvremenu, dok je ostatak svijeta postupno prihvaćao novu stvarnost, oni koji su je rano prihvatili, poput njega samog, nastojali su je što bolje iskoristiti. U jednom jedinom danu vrijednost Fondova Sharma povećala se stotinama puta. Njegova osobna neto vrijednost još i više. Čak i kad bi sav svoj novac pohranio u banku s tri posto dobiti i živio ekstravagantno rasipajući novac, ni u snu ne bi mogao potrošiti sve. I zato se nametalo pitanje: što je iduće na redu?

Na otvorenim vratima svog ureda vidio je kretanje. Amy Martin. Pokazao joj je da uđe.

„Postigli ste dobre rezultate od svojih donacija?“ upitao ju je.

Kimnula je osmjehnuvši se. „A vi?“

„Jako dobre.“

„Imam prijedlog.“

„Samo naprijed.“

„Ono što ste prije rekli, kako nema razloga da bilo tko vrlo brzo ne postane milijunaš. Razmišljala sam koliko imam sreće što sam toga svjesna. Sama sam na neki način naišla na to. Kao što znate, iskušala sam tu ideju s onim beskućnicima. Ali kad ste vi to onako izravno rekli, to me navelo da shvatim koliko je ovo čudesno vrijeme različitih mogućnosti. Svi bi to trebali znati! „

„Tako je, trebali bi.“

„Tisuće svijeća može se upaliti od jedne jedine svijeće, a da se svjetlost prve nimalo ne smanji, je li tako?“

„Podsjeća me na Gandhija.“

Kimnula je. „Zašto ne biste počeli upravo ovdje, u Fondovima Sharma?“

„Dosad svi posrednici već znaju što se događa“, odvratio je. „Nikad ih nisam vidio tako sretne. Pobjednici se osmjehuju.“

„A što je sa svima ostalima? S ljudima na 25. katu. S administracijom. Računovodstvom. Ekipom za podršku.“

Kimao je glavom.

„Vi biste im to trebali reći.“ Pogledala ga je u oči.

Na licu mu je primijetila bojazan - ponovno ju je podsjetio na Stidljivog Byrona.

„Poslat ću grupnu poruku.“

„Bilo bi bolje kad biste im sami rekli. Potpuno je drukčije kad nešto čujete ili kad pročitate.“

Odmahnuo je glavom. „Takve mi stvari ne idu od ruke. Govor u javnosti.“

„Oni nisu javnost. Oni su vaše osoblje!“

S nelagodom se premjestio na stolcu. Znala je da se slaže s njom. Njegovo je osoblje zaslužilo da im to kaže.

„Karel, ti ljudi poštuju ono što im kažete“, pokušala je na drugi način. „Vi ste autoritet - vaše je ime na toj zgradi“, pokazala je prema gore. „Imaju izuzetno visoko mišljenje o vama.“

„Zaista?“

Osjetila je da se dvoumi. „Vi ste kao nekakav tajanstveni lik kojeg gotovo nikad ne vide“, rekla je zamigoljivši prstima, što ga je navelo da se osmjehne. „Nitko ne zna odakle ste ili što radite, ali na neki način sve postižete kao čarolijom.“

Nasmijao se.

„A sad imate priliku pokazati im kako i sami mogu nešto postići čarolijom. Hajde, idemo!“ Prišavši njegovu radnom stolu uzela ga je za ruku i povukla na noge.

Prije toga dana ne bi se usudila ni sanjati tako se slobodno ponašati. Ali tijekom prethodnih razgovora učinilo joj se da je shvatila Karela Sharmu. Bio je genijalan kad je trebalo zaraditi, ali kad je bila riječ o ljudima bilo je nekih stvari koje je želio napraviti ali nije, jer je bio stidljiv. Poput Stidljivog Byrona koga je isto tako jednom uzela za ruku dok su sjedili sa strane umjesto da se pridruže otvorenijoj djeci koja su odlazila na izlet na igralište za minigolf Holey Moley. Jednom kad ga je odvukla onamo sjajno se zabavio jer ga stidljivost nije sprečavala da prilično precizno udari lopticu.

I kao što se tada bila iznenadila tome koliko je Byron spremno pristao da ga povede u autobus jednom kad ga je uzela za ruku, i Karel je bio potpuno poslušan

kad ga je povela iz ureda na hodnik. Uputili su se prema stepenicama. Čavrljala je s njime kako mu ne bi dopustila da razmišlja o obraćanju javnosti.

Ispričala mu je o svojih tisuću i pol dolara i o donaciji koju je dala Utočištu za konje Bluegrass. Kako je ubrzo nakon toga dobila *e-mail* Akare Foona i zahvalnu poruku gospodina Deala. Rekla je Karelu o teškoćama s kojima se suočava gospodin Deal jer mora pronaći novi dom za sklonište i koliko je sretna zbog toga što je toga dana imala neizmjerno puno sreće. Kako vjeruje da je bitno da *svi* saznaju o instant karmi.

Usprkos tome, Karel Sharma još uvijek nije bio potpuno uvjeren. „Nisam baš siguran“, rekao je kad su stigli do recepcije.

„Vi sjajno objašnjavate stvari!“ rekla je oduševljeno. „Kao kad ste mi ispričali o sklonosti potvrdi. Istog sam trenutka shvatila. Stajat ću točno ispred vas. Zamislite da razgovarate samo sa mnom. Samo budite to što jeste.“

Tada, budući da je još oklijevao, rekla je Jaye da će gospodin Sharma odmah održati improvizirani sastanak osoblja i da pozove sve s 25. kata. Nakon toga je otišla do svog radnog stola i pozvala kolege. Takvo što bilo je toliko neuobičajeno da je predvorje za samo nekoliko minuta bilo prepuno. Amy je iz ormara s uredskim potrepštinama uzela čvrstu plastičnu kutiju za fascikle koju je naopako postavila na pod kao neku vrstu platforme.

Karel ju je pogledao s intenzivnim, nedokučivim izrazom lica, a onda je stao na kutiju.

Kao što je obećala, stala je ravno ispred njega, udaljena samo nekoliko metara te mu uputila topao osmijeh i ohrabrujuće kimnula glavom.

Počeo je, u početku oklijevajući, govoriti o neuobičajenim obrascima ponašanja koje je bio zamijetio ranije toga dana. O mnoštvu čudnih zbivanja na TV-u. Kako je sam nekoliko puta testirao tržište i kako su mu najiskusniji posrednici tvrtke potvrdili što se događa.

Iako je u početku povremeno pogledao u nju da bi se ohrabrio, kad je počeo opisivati ono što se dogodilo izgledalo je kao da se oslobodio. Začuli su se iznenađeni uzdasi kad im je rekao da uopće ne bi trebali sumnjati u fenomen instant karme, a i to kako se ona primjenjuje na novac. Zaposlenici Fondova Sharma znali su da njihov glavni šef nije sklon pretjerivanjima. Posve suprotno. Potpuno ih je zaokupio kad je rekao kako nema razloga da se bilo tko od njih neizmjerno ne obogati, i to nevjerojatno brzo.

Karel Sharma osjetio je dinamiku grupe i to mu je dodatno pojačalo samopouzdanje. Iznenada su svi uočili sasvim drugu stranu svog šefa - uključujući i samog Karela. Potpuno se zanio dajući im konkretne upute o tome kako mogu što više pojačati učinak instant karme. Objasnio im je moć objekta - uzroke zbog kojih bi trebali donirati novac. I moć namjere. Natjerao ih je da si na mobitel snime točne riječi *badhichitta* motivacije koju trebaju izgovoriti.

Dok je tako stajao na kutiji, potpuno zaokupivši pažnju svog osoblja - i uživajući u tome - kao da je kanalizirao novu energiju, posve novu svrhu. Kad je završio, začuo se srdačan pljesak. Nakon toga je svima rekao: „A sad se vratite za svoj radni stol i zaradite novac - za sebe. Ili idite kući ako vam je to draže. Ipak je već petak poslijepodne..“

Kad se spustio s kutije, Amy je sva zablistala. „Bilo je prekrasno! *Vi ste* bili prekrasni!.“

Osmjehnuo se, ponovno obuzet stidljivošću, a onda se uputio prema stepenicama.

ČETRDESET TREĆE POGLAVLJE

Utočište za pacifičke ptice
Santa Monica

Maddie nije imala pojma zašto je njezin otac htio da toga dana preskoči fizikalnu terapiju i ode u Utočište za pacifičke ptice. Jacinda joj je samo rekla da je insistirao na tome. Što se nje ticalo, dobro joj je došla promjena u rutini. Imala je osjećaj da se svaki dan nakon nesreće pretvorio u mučan maraton satova rehabilitacije i vježbi, odlazaka na fizikalnu terapiju i testiranja reakcija. Njezina ju je medicinska ekipa uvijek podržavala, ali su bili i oprezni. Često su joj savjetovali da malo obuzda svoja očekivanja. Da, postojala je mogućnost da bi s neizmjerno puno napora i vježbanja mogla ponovno donekle steći kontrolu nad gornjim dijelom tijela, u šakama, a možda i malo veću pokretljivost ruku. Rekli su joj da bi i to već bilo iznimno postignuće.

Kad je bila riječ o samostalnom kretanju ili o tome da bi mogla ustati iz stolca i ponovno sjesti, to se jednostavno nije moglo očekivati. Mozak joj više nije bio u stanju komunicirati s mišićima u donjem dijelu tijela. Nijedan pacijent s ozljedom kakva je bila njezina nikad nije uspio samostalno stajati. Za njezin spokoj bilo bi najbolje da pokuša prihvatiti da se to više neće dogoditi, savjetovali su joj liječnici. Sadašnje je stanje bilo novo normalno stanje za nju.

Koordinatori za dobrovoljce bili su iznenađeni kad su njih dvije stigle, dok je Jacinda gurala njezina kolica. Ali bile su im potrebne sve ruke do kojih su mogli doći. S obzirom na ludilo koje se toga dana odigravalo u svijetu, bilo je prilično teško privući pažnju dobrovoljaca.

Pokazali su im kako trebaju držati zapadnog galeba i posebno upozorili da moraju utopliti ptice dok ih kupaju tako da ne zapadnu u šok. Opremili su ih gumenim rukavicama, čizmama, zaštitnim odijelom i naočalama te odveli u prostoriju za čišćenje. Uskoro su zauzele svoje mjesto između mnoštva plitkih sudopera, Maddie s jedne, a Jacinda s druge strane. Počele su pomagati u čišćenju, u početku oprezno, a onda sa sve više samopouzdanja.

Maddie je oduvijek voljela životinje. Kad je vidjela da se nesretne ptice nisu mogle kretati jer su bile prekrivene gustom naftom, srce bi joj se slomilo da im nije mogla pomoći. Ali sad se prvi put nakon nesreće osjećala korisno. Aktivno je radila na tome da poboljša život drugog živog bića.

Promatrajući pažljivo svoju pacijenticu, kao što ju je promatrala otkako je počela raditi za Kavane, Jacinda je uočila kako se Maddie svim srcem posvetila galebovima, izražavajući svoju prirodnu suosjećajnost. Nikad prije nije vidjela

Maddie da se tako svrhovito posvetila nečemu. Iako joj je Jacinda morala pomoći i pridržavati ptice, ona je sama otklanjala crnu naftu s njihovih glavica, kljunova i krila, ona im se nježno obraćala cijelo vrijeme dok se brinula o njima.

Bio je to naporan posao, ali ju je i ispunjavao, razmišljala je Maddie. Uzeti u ruke nesretnog galeba koji se nije mogao kretati i pomoći mu da ponovno postane prekrasna ljepota narančastog kljuna i bistrih očiju - što bi moglo biti bolje od toga? Dakako, u svakome od njih vidjela je sebe. Nije se trebala truditi da osjeti povezanost s njima. Znala je kako se osjećaju.

Toliko je bila obuzeta svojim poslom da se na neko vrijeme bilo kakva ideja o sebi kao dobrovoljki i ptici kao nesretnom biću posve izgubila. Nije više postojala ona sama, kao ni drugo biće, a ni granice među njima. Postojalo je samo čišćenje, iscjeljivanje, ponovno stvaranje cjeline. Postojala je samo svjesnost o onome što se događalo, u kojoj su nestali i vrijeme i osobnost.

Toliko je bila usredotočena da u početku nije ni primijetila promjenu u vlastitim pokretima. Povećanu fleksibilnost u šakama i zglobovima. Kako je radila sa sve većom spretnošću i samopouzdanjem. Kad je ispružila desnu ruku, a onda je savinula u laktu, oduševljeno je i iznenađeno dobacila pogled Jacindi koja je držala galeba.

Nisu progovorile ni riječi. Čak ni kad je Maddie namjerno ispružila obje ruke ispred sebe, raširivši prste, a onda ih savila u šake i počela pokretati zglobove. Umjesto toga su nastavile raditi; sat i pol nakon što su počele s poslom Maddie je osjetila toplinu u ramenima kad je energija počela protjecati kroz njih. Pomaknula ih je unatrag dok ju je Jacinda radosno promatrala.

„Daj i bit će ti dano“, Jacinda je citirala Bibliju, a oči su joj se ispunile suzama. Ustavši, nagnula se iznad sudopera kako bi zagrlila Maddie.

Djevojka je zavrtjela glavom. „Čudesno!“ uzviknula je. Za napredak koji je upravo doživjela trebala je provesti beskonačno mnogo sati na rehabilitaciji. Bila je to osobna prekretnica za koju je odredila da će se dogoditi za osamnaest mjeseci.

„Jesi li umorna, mila?“ upitala je Jacinda vidjevši grupu dobrovoljaca koji su se uputili kroz pokretna vrata u ured gdje su posluživali užinu i napitke.

„Tek smo počele!“ Maddie je odlučno odmahnula glavom. „Ali hajde da napravimo video za mamu i tatu.“

To je bio onaj kratki isječak koji je Dan primio nešto ranije.

Budući da toga dana nisu gledale vijesti - Dan je, poput većine šefova na TV-u, uveo strogu zabranu gledanja televizije izvan TV sobe - i s obzirom na to da nisu bile na društvenim mrežama, Maddie i Jacinda nisu znale što se točno događa. No to im nije bilo ni važno. Prekrasna je i neporeciva činjenica bila da što *je* Maddie više pomagala u oslobađanju galebova, to je i sama postajala sve slobodnija.

Pola sata kasnije mogla je okrenuti cijeli gornji dio tijela u stolcu na obje strane. Sat vremena kasnije osjetila je blage električne trnce, kao da joj kroz noge prolaze munje. Nakon njih su uslijedili valovi topline, prvo što je poslije sudara osjetila u donjem dijelu tijela.

Ostala je potpuno usredotočena na galebove. Puno je bilo onih koji su trebali pomoć. Usprkos tome što se i njoj samoj upravo događalo čudo, bila je svjesna da će te ptice jedino čudo dobiti iz njezinih ruku, kao i iz ruku drugih dobrovoljaca. Nisu imali vremena za bacanje.

Maddie i Jacinda su naizmjence držale galebove i čistile ih od nafte. Sad je Maddie bila dovoljno snažna za oba posla. Kako je vrijeme prolazilo, počela se premještati u stolcu. Osjećala je slabo, ali nedvojbeno probadanje u koljenima, potkoljenicama i skočnim zglobovima.

Rehabilitacija se djelomično sastojala u stimuliranju upravo onih mišića u nogama za koje su joj liječnici objasnili da ih nikada više neće moći koristiti za hodanje, ali im se ipak nije smjelo dopustiti da propadnu. Sad ih je počela osjećati. Promišljeno je pomakla nožne prste u čizmama, jedva uspijevajući povjerovati da može osjetiti što se događa. Udarila je petom po podu. Ispod sudopera je podigla najprije jednu, a onda i drugu nogu i zamahnula njima.

Jacinda nije imala pojma što Maddie radi. Cijelo su vrijeme nastavljale čistiti galebove. Dok na kraju Jacinda nije rekla: „Ne znam kako je s tobom, ali meni je potrebna pauza. Samo nekoliko minuta^ Možda bismo nešto pojele?“

„Dobro.“ Maddie se osvrnula da vidi kamo dobrovoljci odlaze i odakle se vraćaju na svoja mjesta.

Ustavši, Jacinda je namjeravala stati iza njezinih kolica, ali je Maddie podigla ruku.

„Ne, ne! Htjela bih nešto pokušati“, rekla je, odgurnuvši stolac od sudopera, a onda ga zakočila; spustila je jednu nogu na pod, a onda i drugu te se prebacila na rub sjedala i uhvatila rukohvate stolca kako bi se odgurnula.

Ali nije imala dovoljno snage. No na trenutak se uspjela podići sa stolca, a onda se ponovno spustila u njega. Drugi put Jacindi je dopustila da joj pomogne.

Drugi dobrovoljci, koji ništa nisu znali o Maddienu stanju, možda su se pitali zašto se te dvije zagrljene žene smiju kroz suze. Ponestalo im je riječi pred čudom koje se događalo.

„Stojim!“ jecala je Maddie.

„Zaista stojiš!“ potvrdila je Jacinda. Obje su bile svjesne da je ono što je Maddie upravo napravila medicinski nemoguće.

„Idući put ću i sama uspjeti!“

3:00 poslijepodne (istočnoamerička vremenska zona)
1:00 poslijepodne (planinska vremenska zona)
12:00 prijepodne (pacifička vremenska zona)

ČETRDESET ČETVRTO POGLAVLJE

Pentagon
Washington

General Alexander Hickman pratio je događaje toga dana sa sve većom nevjericom i zabrinutošću. Na temelju svih informacija koje su dolazile u njegov ured sad je bio siguran da su se pravila djelovanja promijenila na svojevrstan dramatičan način koji još nije uspio definirati. Riječi Sun Tzua iz *Umijeća ratovanja* odzvanjale su mu u mislima poput jeke: „Ako ne poznaješ ni sebe ni svog neprijatelja, u opasnosti si.“

Tijekom cijelog dana trudio se pronaći neki smisao u bujici raznovrsnih vijesti. Mirotvorne trupe uspjele su pomiriti grupe koje su dotad bile zakleti neprijatelji. Rutinske patrole u okupiranim teritorijima naletjele su na zasjedu i zadobile teške ozljede. Sve je bilo naglašeno, neproporcionalno i nedosljedno.

U međuvremenu je na domaćem terenu njegov glavni zapovjednik bio u bolnici, na operaciji. Nacija je upravo proživjela najstrašniju masovnu pucnjavu. Transport je bio potpuno obustavljen. Javnost je bila paralizirana strahom od trovanja hranom. Neprijatelji Amerike mogli bi udariti upravo u takvom trenutku.

U pozadini generalovih misli vrtio se jedan od najranijih razgovora koje je toga dana vodio sa svojim starim prijateljem Tomom Jacksonom. „Rekli su mi da je to dan kad će učinak djelovanja biti intenzivan. Trenutačan. Neočekivan.“ Tko god je Tomov tajanstveni savjetnik bio, pomislio je general Hickman, njegove su riječi bile jedine smislene koje je čuo cijelog dana.

Ili možda ne jedine. Poput svih ostalih koji su pratili vijesti, general je vidio intervju s lamom Tashijem. Nije bilo nikakve dvojbe, taj je čovjek posjedovao neodoljivu osobnost. Bilo je nešto u njemu što je ljude navodilo da se ostave svega i posvete mu nepodijeljenu pažnju.

General Hickman nije se pretvarao da razumije djelovanje karme. Ali je čuo dovoljno da bi shvatio neka ključna načela. I postalo mu je jasno da iako su raznolike informacije s kojima se bavio bile zbunjujuće na uobičajenoj razini, kad bi ih sagledao kroz okvir karme, postajale su donekle smislene. Zapravo, teško bi i mogle biti predvidljivije. Napadni metu, bilo koju metu, i izgubit ćeš. Pruži pomoć, i cijeli je svijet tvoj.

Ali koji bi američki vojni general bio spreman izaći pred javnost i izjaviti da je doba ratovanja okončano? Da bi svi oblici agresije odmah postali kontraproduktivni? Da bi se vojska trebala baviti samo misijama pružanja pomoći i održavanjem mira?

To su bile implikacije karme kako ih je shvaćao general Hickman. A ako je uistinu tako, nitko sretniji od njega. Vidio je dovoljno borbenih sukoba da bi ih počeo prezirati. Bio je prisutan na dovoljnom broju pogreba, kao što je bio onaj general-bojnika Grega Travisa, da bi bio svjestan kako se još godinama nakon stvarnih borbi rat nastavlja u mislima onih koji su sudjelovali u njemu. Kao vrlo malo ljudi razumio je pustoš koju donosi rat i koliko rijetko, ako uopće, može donijeti trajni mir.

Ali ako je bilo točno da je toga dana počela djelovati instant karma, tada je imao vrlo ozbiljnih problema. Mogao se sjetiti samo jedne osobe koja bi mu mogla pomoći.

ČETRDESET PETO POGLAVLJE

Omni, Colorado

Ostani otvoren. Ta se fraza vrtjela u mislima Boba Martina sve otkako je Beth predložila da je posjeti toga poslijepodneva.

Koliko se njega ticalo, u proteklih nekoliko tjedana njihovih seksualnih dogodovština već su sva pravila bacili kroz prozor. Nikad nije bio sa ženom koja je toliko otvoreno izražavala svoju želju, toliko intenzivno znatiželjna u pogledu svake njegove seksualne sklonosti i apsolutno voljna sve istražiti - što nastranije to bolje. Što je onda *otvorenost novim stvarima* više uopće značila?

Uz stepenice do njezina stana popeo se žustrije nego inače. Bio je uzbuđen i prije nego što je pokucao na vrata. Otvorila su se tek toliko da bi mogao ući. Unutra, iza vrata, dočekala ga je naga.

Nije to bilo prvi put da se takvo što dogodilo. Riječi nisu bile potrebne. Nisu se morali pretvarati o čemu je među njima riječ. Nisu osjećali želju da ih bilo što omete u ostvarenju jednog jedinog cilja, zadovoljstva. Kad je odbacio sako i otkopčao dugmad na košulji, počela je povlačiti njegov pojas sve dok ga nije otkopčala. Svukla mu je cipele i čarape te mu spustila hlače. Uskoro je i on ostao gol.

U tom razgolićenom stanju osjetio je da je nešto drukčije. Ne u njezinu izgledu, a ni u stanu, koji je bio jednako neuredan kao i uvijek, ni u njezinu pokretu kojim je privukla zavjese da bi dnevna soba ostala u polusjeni. Bila je riječ o nečemu drugome što nije mogao odrediti, nego je samo naslutio iz izraza njezina lica kad je sa svojevrsnom ironičnom distanciranošću spustila pogled prema njemu, što je tek kasnije shvatio. Bilo je nešto drukčije u načinu na koji ga je povela prema debelom čupavom tepihu nasred sobe i pokazala mu da prvi legne. Nije toliko bila riječ o gorljivom očekivanju, kao prije. Više ga je podsjećala na voditeljicu u predstavi koja predstavlja sporednu točku, dok izvor istifiskog zanosa čeka negdje iza zavjese.

Stajala je iznad njega opkoračivši ga i on je podigao pogled prema njoj, promatrajući njezin čvrst raskošan lik. Usprkos šaptu intuicije koja mu je govorila da nešto nije u redu, žudio je za njom više nego za bilo čim drugim. Jedino što je želio bilo je da se spusti prema njemu. Da im se tijela dotaknu.

Kad je Ian Turner ušao u knjižaru pomoćnica iza blagajne odmah ga je prepoznala.

„Gospodine Turner!“ Sally Seddon široko se osmjehnula. „Nismo vas očekivali.“

Turnerovi i Seddoni dugo su se poznavali, a Ian je Sally poznavao otkako se rodila. Smatrao ju je dobrim djetetom iako je i ona sama sad već bila majka.

„Zacijelo sam posenilio“, Ian se poslužio rečenicom koju je prije bio smislio. „Kad sam se preselio u Arizonu zaboravio sam prepisati neke detalje za poreznu prijavu s laptopa, a sad ih moram predati svojoj banci. Treba mi samo nekoliko minuta.“

„Danas nisam vidjela laptop.“ Sally je zavirila ispod pulta kako bi se uvjerila. „Beth ga katkad odnese na kat kad pregledava stvari na internetu.“

Ian je kimnuo. „Znaš li je li ona u stanu?“ upitao je pokazavši prema katu.

Sally je slegnula ramenima. „Sigurna sam da joj neće smetati ako navratite.“

„Hvala ti, Sally. Kako je obitelj?“

Dok su Ian i Sally razmjenjivali novosti, na katu se Bobu ispunila trenutačna želja kad se Beth spustila na njega. Ali čak i u toj intimnosti bila je na neki način udaljena. Kao da ga je istodobno mamila, ostajući na neodređeni način na distanci.

Sve dok se nije nagnula i šapnula mu u uho: „Jesi li spreman za fantaziju, Beskonačna Ljubavi?“

„Aha“, progunđao je, pitajući se što slijedi.

Nagnula se unatrag, a onda se okrenula: „Uđi, Vreli Rod!“ doviknula je preko ramena.

Iz spavaće sobe izašao je mlad muškarac, posve gol, osim ručnika oko struka. Iako je bio zaprepašten takvim neželjenim i neugodnim razvojem događaja, Bobu je dečko čak i na prvi pogled bio poznat. Trebalo mu je nekoliko trenutaka da prepozna vodoinstalaterova pomoćnika.

Prethodnog ljeta Bob je dogovorio zamjenu slavina u vrtu i tijekom vrućeg dana radnicima je odnio pladanj s hladnom vodom. U to je vrijeme bio primijetio da je pomoćnik, gol do pasa, sasvim lijepo razvijen. Kasnije mu je Margarita rekla da je to Rodney Turner, Ianov nećak.

„Ne trebaš se stidjeti.“ Zajahavši Boba, Beth je Beskonačnu Ljubav imala upravo tamo gdje je i željela. „Skini ručnik!“

Kasnije je Bob razmišljao da ju je mogao prisiliti da se odmakne. Trebao ju je odgurnuti čim se pojavio neželjeni gost. Nije čak ni pokušao jer kad se okrenula da pogleda dečka, Bob je doživio otkrivenje. O skrivenim strujama toga dana, dakako, ali i o nečemu puno obuhvatnijem, o cijelom svom odnosu s Beth. Ili bolje rečeno, o njezinu odnosu s njim. Jer izraz njezina lica dok je promatrala mladića nikad prije nije vidio. Bio je to pogled ispunjen gorljivom žudnjom. Nesputanim obožavanjem. Naklonošću koju, toga je bio svjestan, nikad nije ni u snu osjetila za njega, a nikad i neće.

U tom je trenutku postao svjestan da su se sve njegove ideje o tome kako će je odvesti odavde, kako će zajedno osnovati dom u New Yorku ili San Franciscu, pokazale kao apsurdne fantazije kakve su očito i bile - sanjarije bez ikakva temelja u stvarnosti.

Što bi on mogao ponuditi Beth u usporedbi s tim njezinim tako dobro građenim vršnjakom, s tako vidljivom međusobnom povezanošću? Kako je ikada mogao i zamišljati da je za nju nešto drugo osim prolazne naklonosti, igračke za tako seksualno proždrljivu ženu?

Da je znao za tog mladića, nikad se toga dana ne bi popeo stepenicama u njezin stan, što je i Ian Turner činio upravo toga trenutka. Bobu se cijela ideja o odnosu utroje s drugim muškarcem činila perverznom i ponižavajućom. Nije imao nikakve volje nastaviti s njima dvoma. Vjerojatno čak nije bio ni u stanju.

Rod Turner skinuo je ručnik i prebacio ga preko naslona kauča. Kad je krenuo prema njima, Beth je pružila ruku i povukla ga sebi.

Na vratima se začulo kucanje - tri oštra zvuka.

Obojica muškaraca pogledala su u nju.

Podigla je prst na usne. „Čekat ćemo da odu!“ šapnula je.

Ostali su nepomični, nadrealna živa slika na čupavom tepihu, uzbuđeni i oprezni.

Ponovno se začulo kucanje. A onda se neočekivano okrenuo ključ u bravi. Ian Turner zakoračio je u svoj bivši dom. Jednim jedinim pogledom obuhvatio je prizor pred sobom.

„Oprostite što prekidam.“ Osvrnuo se oko sebe i zapazio laptop na kuhinjskom stolu, zaglavljen između hrpe prljavih tanjura i velike tube s vazelinom. „Samo ću ovo posuditi.“ Dohvatio je laptop i uputio se prema vratima.

„Rod, stvari idu dobro za tebe“, primijetio je, zatvorivši vrata za sobom.

„To je zbilja bilo sjajno!“ uzviknula je Beth ogorčeno, podigavši se s Boba nakon čega je odmarširala u spavaću sobu.

„Što se to događa?“ upitao je Rod.

„Uhvaćena na djelu! Eto što!“

Bob je ustao i počeo se brzo odijevati.

„Uhvaćena na djelu? Kako to?“ Rod je počeo gubiti snagu.

„Tvoj će ujak otkriti sve o Venerinoj Božici, zar ne? Izbacit će me odavde.“

Razočaran, Rod je pokazao na svoje spolovilo. „Pa zar nećeš...?“

„Ne mogu, dragi.“ Beth je navlačila gaćice. „Ne sad.“

Bob, shvativši da pojma nema što se događa, zastao je na vratima spavaće sobe. „Nisam to htio“, rekao je.

„Ni ja.“

„Ništa od svega toga“, rekao je pokazavši prema Rodu.

„To ti je stvar s pričama“, Beth ga čak nije ni pogledala dok je zakapčala grudnjak na leđima. „Odvedu te na mjesta o kojima nikad nisi ni sanjao.“

ČETRDESET ŠESTO POGLAVLJE

Agencija za hranu i lijekove
White Oak, Maryland

Povjerenik Agencije za hranu i lijekove koji je ušao u dvoranu za konferenciju za medije bio je posve drukčija osoba od ukočenog govornika koji se ranije toga dana nevoljko pojavio pred novinarima. Usprkos činjenici da je u međuvremenu predsjednik Grey bio nastrijeljen i da su Sjedinjene Američke Države pretrpjele najtežu masovnu pucnjavu u svojoj povijesti, u prostoriji za medije u sjedištu FDA-e još se zadržao čopor bučnih novinara. Zahtijevali su odgovor na jedno jedino, ali dalekosežno pitanje: je li nacija u opasnosti od zarazne bolesti? A postojao je samo jedan muškarac koji je vjerodostojno mogao odgovoriti na to pitanje.

Povjerenik Saul Applebaum sad je bio oslobođen svake sumnje. Ionako već ohrabren kao dobitnik predsjednikove medalje, vijesti koje je vidio u svom uredu prije nego je izašao pred novinare samo su sve potvrdile. Istraga policijskog šefa Hansa Zieglera u hotelu Picard utvrdila je da je muškarac koji je okončao strahote onesvijestivši „Ludog“ Micka Mackenzieja, zagovornika politike da ilegalne doseljenike treba ubiti na mjestu, i sam bio ilegalni doseljenik. Nitko ne bi mogao izmisliti takvo što.

Prišao je govornici, nimalo se ne zbunjujući pred gomilom razdražljivih izvjestitelja. Sa sobom nije ponio naočale za čitanje, pa čak ni izjavu koju bi pročitao. Predstojnica njegova ureda, gospođica Chase, nije imala pojma što će najbudalastiji genij u državi zapravo reći. Nakon telekonferencije Svjetske zdravstvene organizacije bila je odustala od pokušaja da utječe na svog šefa. Umjesto toga ostala je stajati po strani, držeći njegov mobitel, nastojeći prikriti nelagodu ispod ravnodušnog izraza lica. Sad je već smatrala neminovnim da će do kraja radnog dana oboje dobiti otkaz.

„Ispričavam se zbog kašnjenja do kojeg je došlo prije ove izjave“, kad su se svi utišali Applebaum je smjesta prešao na stvar. „Moj je posao savjetovanje o sigurnosti hrane naše države. Radije bih pogriješio tako što ću biti previše oprezan nego da pogrešno shvatim što se događa.“

Bljeskalice na kamerama su zujale kako su velike televizijske mreže, jedna po jedna, počele prenositi konferenciju uživo.

„Naši su znanstvenici poduzeli obuhvatno testiranje uzoraka ljudi oboljelih od trovanja hranom i čitave zalihe namirnica restorana. Posavjetovali smo se s

kolegama u drugim zemljama kojima se događaju iste stvari pod pokroviteljstvom Svjetske zdravstvene organizacije u Ženevi.“

Applebaum je zastao, prešavši pogledom preko pretrpanih redova sjedala, a onda nastavio: „Otkrića brojnih dijagnostičkih ekipa širom svijeta potpuno su ista: nije riječ o zarazi. Nismo identificirali ni bakterijski ni virusni uzrok trovanja hranom. Ne postoji nijedan izvještaj o prijenosu s čovjeka na čovjeka ili sa životinje na čovjeka. Shodno tome, savjetovali smo zadužene za transport te javne i privatne organizacije da je sigurno nastaviti s poslom kao što je uobičajeno.“

„To znači da ponovno možemo jesti meso?“ doviknuo je izvjestitelj *Channela 60.*

„Ne.“ Applebaumov izraz lica bio je strog. „Ljudi i dalje moraju ostati na biljnoj prehrani.“

Neko vrijeme vladao je sablastan i dotad neviđeni muk dok su medijske ekipe pokušavale shvatiti što su upravo čuli. A onda su naglo počeli dovikivati pitanja i zahtjeve i izražavati nevjericu.

Podigavši ruke da bi se utišali i sagnuvši glavu, Applebaum je pričekao da se gužva smiri prije nego što je pokazao na izvjestiteljicu Galaxy TV-a. Svojim je pitanjem sažeto izrazila ono što su svi mislili. „Povjerenice, želite li reći“, pažljivo je birala riječi, „da nemate pojma što je uzrokovalo trovanje hranom?“

„Pokušavam reći“, zaustio je povjerenik, potpuno svjestan kakvu je igru igrala izvjestiteljica, „da ne posto *znanstveno* objašnjenje za trovanje hranom.“ A tada je usred galame dodatnih pitanja dodao: „FDA je odgovorna za sigurnost hrane. Mogu ponovno potvrditi da više nije sigurno jesti mesne proizvode. Isto tako tvrdim da naši znanstvenici ne mogu pronaći *biološki* uzrok ove opasnosti. Ali to ne umanjuje činjenicu da je uistinu riječ o opasnosti i da bi se ljudi trebali pridržavati savjeta FDA-e.“

„Ako ne postoji znanstveno objašnjenje...“ uzviknuo je izvjestitelj jedne od mreža, „kakvo nam objašnjenje onda možete ponuditi?“

„Ja sam doktor medicine, znanstveno obrazovan“, rekao je Applebaum.

Stojeći sa strane, gospođica Chase se jedva suzdržala da se ne strese.

„Kao povjerenik FDA-e, moj je posao da savjetujem javnost o otkrićima utemeljenim na dokazima. Kao što sam već rekao, trenutačno ne postoje empirijski dokazi koji bi objasnili ovo što se događa.

Osim toga što sam povjerenik FDA-e, pažljivo pratim intenzivan uzgoj životinja za mesne proizvode. Njihove su metode iznimno neugodne, kako sa stajališta etike, tako i u odnosu na klimatske promjene.“

Nešto se u Saulu Applebaumu promijenilo, odražavajući činjenicu da im se više nije obraćao samo kao viši službenik birokracije, nego kao drugo ljudsko biće, iako je imao iznimno krupnu i sjajnu glavu. Ta je promjena bila vrlo suptilna i ne samo što nije umanjila njegovu vjerodostojnost, nego ju je dodatno povećala. Namjeravao im je otkriti ono u što je sam vjerovao, čak i pod cijenu svojevrsnog

osobnog rizika. I je li se to predstojnici njegova ureda samo učinilo, ili se i ozračje u prostoriji na neki način promijenilo?

„Možemo li nastaviti s povećavanjem razine bola, patnje i smrti koje u svojoj neutaživoj žudnji za mesom u svakom trenutku nanosimo neizmjernom mnoštvu životinja, a bez ikakvih posljedica? A što je s neizmjerno neproporcionalnom količinom zemlje i vode koje su potrebne za proizvodnju mesa? Hoćemo li zauvijek ostati imuni na sve više razine metana koji nastaje u tom procesu? Ili ćemo u jednom trenutku morati platiti cijenu za to?“

Iako on toga nije bio svjestan, govor povjerenika Applebauma prenosile su uživo sve velike televizijske mreže, a njegove su riječi uvjerljivo odgovarale onome što je lama Tashi ranije rekao.

„Govoreći s osobnog stajališta“, Applebaum ga je pogledao ravno u oči, „tvrdim da su se danas pravila promijenila. Ako ne želite da vas netko povrijedi, nemojte biti uzrok tuđe boli.“ U prostoriji je zavladala iznenađujuća tišina dok su mediji pokušavali shvatiti što im govori. „Na određen način to je uistinu sasvim jednostavno.“ Podigavši obje ruke u zrak, s dlanovima prema gore, Applebaum je slegnuo ramenima. „Karma.“

Povjereniku nije trebala ruka predstojnice njegova ureda da ga povede s govornice. U trenutku kad je postigao najjači učinak, okrenuo se i napustio prostoriju. Izvjestitelji su počeli ispaljivati desetke pitanja na koja povjerenik jednostavno nije obratio pažnju.

„Eto, to vam je to, gospođice Chase“, primijetio je dok su se vraćali hodnikom. „Pretpostavljam da će svi izvještavati o karmi.“

„Pretpostavljam da je tako“, složila se.

„Možda izvan zacrtanog sažetka...“

„Ali autentično“, rekla je. „Svi su vas ondje slušali.“

„Mislite?“ Pogledi su im se susreli na trenutak.

„Svakako.“

U svom uredu prišao je do ormarića za dokumente iza svog radnog stola. „Što ti misliš, Miguel?“ upitao je, promatrajući neobično ružičasto biće koje mu je uzvraćalo pogled.

Tek su nakon nekoliko trenutaka postali svjesni da nisu sami u prostoriji. Na drugoj strani povjerenikova ureda nepomično je stajao neki muškarac. Izgledao je kad da je iskoračio iz neke američke gotičke slike; nedostajale su mu samo Vile; bio je blijed, proćelav lik s okruglim metalnim naočalama, u bijeloj košulji bez ovratnika i tamnoj jakni.

„Uništavate ono čime zarađujemo za život“, rekao je ravnodušnim glasom.

„Kako ste ušli?“ upitala je gospođica Chase. Na kat direktora nije se moglo ući bez kartice, a posvuda su bile vidljive nadzorne kamere i zaštitari.

Povjerenik Applebaum podigao je ruku prema gospođici Chase, odgovarajući muškarcu: „*Ja* ništa ne uništavam, gospodine“, rekao je. „Moj je posao da. osiguram sigurnost Amerikanaca. Biste li radije da dopustim ljudima da se razbole?“

Uljez ništa nije rekao, samo je izvukao desnu ruku iz džepa. U njoj je držao revolver koji je uperio ravno u Applebauma.

Gospođica Chase htjela je vrisnuti, ali se ukočila od šoka.

„To nije nikakvo rješenje“, smireno je izgovorio povjerenik. „Zato ga spustite. Danas se karma vrlo brzo ostvaruje. Ako me pokušate ustrijeliti, netko će ustrijeliti vas.“

„Bolje i to nego smrt od gladi“, odgovorio je muškarac, a ruke su mu drhtale dok je čvršće stezao revolver. Povukao je obarač. Takva je bila sila pucnja da mu se ruka trznula prema gore te je metak proletio iznad Applebaumove glave. U tom istom nerealnom trenutku s vrata se začuo i drugi pucanj i uljez je pao na pod, a iz ramena mu je briznula krv. Dotrčala su dva zaštitara.

Povjerenik se okrenuo predstojnici svog ureda, pokazavši prema jednoj od stolica nasuprot radnog stola. „Molim vas sjednite, gospođice Chase. Mislim da ste u šoku.“

Poslušala ga je ne skidajući pogleda sa svog odlikovanog nespretnog šefa koji je pred oružjem ostao posve smiren.

Zaštitari su se dozivali preko radioprijemnika, žustro nagađajući o tome kako je uljez uspio ući.

Applebaum je bacio pogled na svoje računalo; brzo ga je privukao svijet, znanosti koji je očito bio puno privlačniji od trenutačnih okolnosti. Kad su zaštitari podigli muškarca i počeli ga vući prema vratima, Applebaum se okrenuo prema predstojnici svog ureda s izrazom neodgodive hitnosti, kao da ga je iznenada udario grom spoznaje. „Moram razgovarati s jednom osobom“, rekao je.

„Morate razgovarati“, ponovila je još uvijek potresena.

„S lamom Tashijem“, potvrdio je. „S TV-a.“

„Dobro.“

„To je presudno. Možete li u moje ime stupiti u kontakt s njim?“

ČETRDESET SEDMO POGLAVLJE

Televizija Galaxy
Galaxy City, Los Angeles

Reakcija na karmičko objašnjenje povjerenika Applebauma bila je trenutačna i žestoka. Velečasni Jeremiah Bellow istoga je trenutka nazvao Galaxy zahtijevajući nastup uživo kako bi razotkrio Applebaumovu bogohulnu izjavu. Crkva jezika hvale važan je Galaxyjev klijent, grmio je. Zahtijevao je nastup ili će svoje dolare za oglašavanje odnijeti drugoj televiziji.

Povjerenik Applebaum bio je prvi viši javni službenik koji je spomenuo riječ na „k“. Štoviše, svi su ga poštovali kao znanstvenika, a uz to je upravo toga dana primio Nacionalno odlikovanje za znanost. Bilo je jedno kad su se milijarde korisnika društvenih medija nabacivali tom idejom. Ili tibetanski lama. Ali kad se ta riječ čula iz usta nekoga kao što je bio povjerenik Applebaum, tada je ta riječ poprimala službeni prizvuk prihvaćanja. Kao da je na lomaču koja se već otela kontroli dolio još malo benzina.

U redakciji Galaxyja nikad nije vladala takva užurbanost dok je jedna velika vijest hitro slijedila za drugom. Nick Nalder je osjećao olakšanje što je pozvao glavnog šefa da dođe, jer je najveće odluke ionako morao provjeriti s njim. Ovoga trenutka Harvey O’Sullivan je ponovno čvrsto držao upravljač u rukama - ponovno u svom elementu.

Harvey je bio taj koji je donio odluku da uživo prenose intervju iz *Flourisha* kad je lama Tashi odgovarao na pitanja. Kao što je on bio taj koji je prihvatio lamin savjet i o glavnim konkurentima Galaxyja napravio promotivni snimak od trideset sekundi. Uredio je da Dan Kavana pogleda izravno u kameru i osjećajno spomene koliko poštuje voditelja *Channela 60*, Barta Brackinga. Izvjestiteljica Kim Dayton snimila je dirljiv snimak o tome koliko njezina konkurenta s NBC-a poštuju drugi izvjestitelji. Emitirali su te isječke i druge poput njih i već za samo nekoliko minuta polučili rezultate. Trent Garvey, zadužen za gledanost, stalno je navraćao do mjesta gdje je Harvey sad zasjedao u redakciji s najnovijim brojkama koje su probijale rekorde, pokazujući da se sve više ljudi prebacuje na Galaxy.

„Prema svemu ovome“, objasnio je, „izgleda da ljudi vjeruju da smo postali svojevrstan agregator vijesti. Kao, ako gledaju Galaxy, dobit će najbolje od *svih* kanala.“

„Što sam vam rekao!“ trijumfalno je uzviknuo Harvey. „Taj lama Tashi zna što se događa. Jedini koji to zna!“

Kad mu je Nick Nalder rekao da Jeremiah Bellow, a nedugo potom i Marvin Swankier zahtijevaju obraćanje javnosti uživo, Harvey je istoga trenutka odgovorio: „Dakako! Mi podržavamo slobodu govora. Uključi ih.“ U očima mu se pojavio zloban sjaj. „Ali mogli bismo se malo i zabaviti s tim.“

„Da pozovemo i lamu Tashija?“ Nick Nalder je pogodio o čemu njegov šef razmišlja. „Još jedno sučeljavanje?“

„Lama nasuprot religijskoj desnici!“ zacerekao se Harvey. „Previše neprijateljski. Recimo da je riječ o panel-raspravi.“

„Provjerit ću je li lama za.“ Nalder se udaljio, poslao poruku Megan Mitchell, a onda izašao iz redakcije kako bi se odazvao zovu prirode.

Dok je kasnije prao ruke, pogledao se u ogledalo i ugledao madež. Jasno, osjetio ga je tijekom tog kaotičnog jutra. Osjetio je žarenje i imao dojam kao da je narastao tijekom njegova sukoba s Tracey Kramer. Bio ga je dotakao i učinilo mu se da se povećava, ali je odmah odbacio tu pomisao. Madeži ne mogu tek tako narasti. Barem ne toliko brzo. Nije više razmišljao o tome. Nije bilo vremena za to. Iako ga je Harveyjevo zadirkivanje navelo da nakratko razmisli o tome.

Ali kad se sad vidio u ogledalu, nije više mogao nijekati što se događa. U trenutku se sjetio što je lama Tashi rekao o bijesu kao karmičkom uzroku ružnoće, i o njegovoj suprotnosti, strpljenju, kao uzroku ljepote. Više nije bilo sumnje - nekoć skroman madež koji je dotad bio samo sitnije obilježje njegova sredovječna lica, sad je otekao i povećao se, pretvorivši se u ružnu izraslinu. Uznemiren, približio se ogledalu, i najgori su mu se strahovi obistinili.

Što je mogao učiniti? Danas je više nego ikada bio neophodan u Galaxyju. Nije imao vremena za savjetovanje s liječnicima i dermatolozima, a osim toga, svijet je ionako bio u kaosu. Svaki bi medicinski problem koji nije bio pitanje života ili smrti ionako morao pričekati neko drugo vrijeme.

Izlazeći iz kupaonice osjećao se neuobičajeno nelagodno. Dotaknuo je madež vrhovima prstiju. I s kim se gotovo sudario u tom trenutku - iz ženske kupaonice upravo je izašla iritantna Tracey Kramer.

Istoga je trenutka shvatila što se s njim događa. Kao što joj se to često događalo. „Postao je veći kad ste vikali na mene“, rekla je pokazavši prema njegovoj podignutoj ruci.

Odmah se nakostriješio. Ali umjesto da joj žestoko uzvrati, prisjetio se karme i bijesa te se suzdržao. Smireno joj je uzvratio pogled i odmah osjetio kako mu se obraz trznuo.

Podigla je obrve kad je zapazila taj trzaj. „Ako je lama u pravu, mogla bih ga u potpunosti otkloniti.“

„Kako?“ Nije bio siguran što joj je na umu.

„Mogla bih biti vaše dragocjeno blago“, izazivala ga je. „Mogla bih se ljutiti, a vi biste mogli vježbati strpljenje. Žrtva za vlastitu ljepotu.“

„To bi ti se svidjelo.“

Slegnula je ramenima. „To bi moralo biti uzajamno.“

Sjetio se kako je tijekom prenošenja laminog govora rekao da nije bitno vjerujete li u karmu. Dovoljno je da budete otvoreni i pokušate.

„Djevojci uvijek može dobro doći tretman ljepote.“

Približavali su se redakciji.

„Dobro“, suglasio se.

„Kad?“

„Odmah sada“, odgovorio je zastavši na vratima studija B. „Ovdje.“

Taj je studio bio puno manji od glavnog. Imao je samo jednu kameru okrenutu prema radnom stolu i nije bilo staklenog zida s pogledom na redakciju.

„Vi prvi“, rekao je naslonivši se na radni stol.

Protrljala je dlanove. „S obzirom na to da sam tvoje dragocjeno blago“, izjavila je, „ti si zacijelo najarogantniji idiot za kojeg nažalost radim.“

Nalder je stajao ruku spuštenih sa strane, bez ikakve reakcije.

„To kako samo svima naređuješ, čak i svojim najstarijim izvjestiteljima, ljudima čija je plaća nekih tri-četiri puta veća od onoga što ti zarađuješ. Hoću reći, kad bi itko izvana znao što se ovdje unutra događa, nitko to ne bi mogao vjerovati.“

Nalder je morao napregnuti sve svoje snage da ne odgovori na uvrede te osobe koja je iznenada imala moć nad njim. A toga je itekako bila svjesna. Podređene je znao otpustiti i zbog manjih uvreda. Kako ga je to samo peklo! Što je zapravo, kako je pretpostavljao, i bio smisao svega. Umjesto da bijesno odgovori, duboko je udahnuo.

Tracey Kramer je pak s užitkom nastavila pretjerivati. Je li u njezinim optužbama bilo i nešto istine? Naravno da je, inače ne bi boljelo. Ali nije se uvrijeđeno žestila. Bila je samo gnjevna. A kad je vidjela kako se Nalder trznuo, znala je da je pogodila u metu.

„Nastavi!“ zatražio je.

Iako nijedno od njih toga nije bilo svjesno, kamera u studiju B automatski se uključila i prenosila je njihov razgovor na ekran u redakciji, što je počelo privlačiti sve veće zanimanje njihovih kolega.

„Toliko si ispunjen desničarskim predrasudama da ti čak i nije jasno koliko si uvredljiv. Novinari bi trebali biti znatiželjni. Otvoreni. Ti si toliko uskogrudan - pogledaj samo kako si reagirao jutros čim smo samo spomenuli karmu.“

Nalder je morao stisnuti zube da ne bi počeo vikati. A cijelo vrijeme mu se obraz nekontrolirano trzao.

„Lamu Tashija smo vidjeli samo zato što je Harvey bio prisutan. A gle sad kakvu smo gledanost postigli! „

Nalderu se ruka nehotice podigla do obraza da ga pridrži, jer se toliko žestoko trzao.

„A kad je riječ o mržnji prema ženama - prema nama se odnosiš kao da postojimo samo zato da bismo ti služile. Zašto to uvijek moram biti ja, Julieta ili Chieko koje moramo ići po kavu, a nikada Guido ili Drew? Zar to što imaš karu znači da nikad ne moraš pospremiti dvoranu za sastanke?“

Trzanje je sad već bilo tako dramatično da se pognuo.

Tracey je iz svoje torbice izvukla kozmetičko ogledalo. Kad se ponovno uspravio, pružila mu ga je. Madež se bio povukao na svoju uobičajenu veličinu, primijetio je Nalder. Možda je čak bio i manji. Oči su mu bile mladenački bistre, a lice kao da je bilo manje naborano.

„Kvragu!“ Objema joj je rukama pokazao da nastavi s uvredama.

Odmahnula je glavom.

„Samo još malo.“

„Sad je red na meni“, insistirala je.

„To je sasvim tipično za milenijalce koji misle da su privilegirani.“ Bilo je čudno što se sad, kad je dobio dopuštenje da se svim silama obruši na nju, morao potruditi kako bi pronašao gnjev u sebi. „Došetaš se ovamo u devet svakog jutra, pijuckajući svoju prokletu chai latte, a svi od nas već rade punom parom od pola osam.“

Tracey se iznenadila. U njezinu ugovoru jasno je bilo navedeno radno vrijeme. U uobičajenim okolnostima odmah bi ga podsjetila na ravnotežu između posla i života.

Ali uvijek joj je smetalo to što joj je koža gruba. Što su joj plave oči malo previše razmaknute da bi bila uistinu privlačna. Brada koju skoro da i nije imala.

„Misliš da si jako svjesna rasnih predrasuda i politički korektna“, rekao je nastojeći biti što podrugljiviji. „Sve te fraze koje koristiš i igre koje igraš kako bi pokazala da si tako prokleto otvorena i moralno superiorna. A u međuvremenu odbrusiš svakom muškarcu i svim *boomerima,* kao da je sezona lova, kao da prema nekim grupama ljudi jednostavno ne možeš imati predrasude. Strašno si licemjerna, a činjenica da to čak ne uspijevaš ni uvidjeti bila bi smiješna da nije toliko prokleto uvredljiva.“

Tracey je morala prikupiti svu snagu kako bi to prešutjela. Obrazi su joj se zacrvenjeli i osjećala je nekakav čudan osjet na licu, kao struganje; nikad u svom životu nije prešutjela takvu grubu kritiku.

„A što se tiče toga da bi već idućeg tjedna htjela biti glavna direktorica, daj me poštedi! Jedva da si prošla probni rok, a već tražiš promaknuće i povišicu. Sjediš tu među nama i držiš predavanja o ovome i onome, dok smo svi mi ostali u toj sobi već napravili sve što predlažeš, i to mnogo kvalitetnije, usput rečeno, što bi ti bilo jasno kad bi samo već jednom umuknula umjesto što zahtijevaš svoje pravo na izražavanje.“

Poput Naldera, i na Tracey su te verbalne uvrede djelovale na fizičkoj razini. Nije osjećala izravno bol, nego više neobično, nadnaravno preslagivanje, zbog čega je podigla ruke do svojih vrelih obraza. Nedugo potom, podigavši ogledalo, otkrila je da su joj oči postavljene nešto bliže nego prije. Koža joj je bila nekako nježnija. Radosno se okrenula kako bi provjerila svoj profil.

„Bolje da se sad vratimo“, rekao je Nalder pokazavši prema redakciji.

„Samo još jedna uvreda!“ zamolila ga je.

Na trenutak je zastao, a onda rekao: „A ona staromodna haljina prošlog petka - u koga si se to preobukla?“ Haljina mu zapravo nije bila mrska. Ali je znao da je ona bila zadovoljna njome. Pokazao joj je da mu uzvrati uslugu.

„Nitko ti nikad nije rekao da poneseš dezodorans u ured?“ odmjerila ga je glumeći nevjericu. „Do četiri popodne posvuda se već osjeća grozan miris!“ Teatralno je stisnula nos.

„Još i sad nakon tridesete živiš kod svojih?“ izazivao ju je.

„Još si samac, gospodine Šarmantni? Kako je to uopće moguće?

Ponovno se pogledala u ogledalo, ali i Nalder se htio pogledati pa je primaknuo glavu njezinoj kako bi oboje mogli vidjeti posljedice.

„Dobro smo to napravili!“ primijetio je Nalder.

„Ako imaš kakvu verbalnu uvredu, ja sam za!“ odvratila je.

Dogovoreni sukob na neki je način promijenio dinamiku među njima. To što su mogli dati oduška svojim osjećajima, pa čak i prihvatiti najpretjeraniju zamislivu zlobu bilo je zanosno oslobađajuće, a uz to su posljedice bile tako silno ugodne.

Kad su se nekoliko trenutaka kasnije vratili u redakciju, dočekao ih je mlaki pljesak kolega. Pogledavši na zid, vidjeli su da je ekran kamere B uključen.

„Kad bi samo svi moji zaposlenici mogli biti tako izravni i zreli kad trebaju raspraviti ono što im smeta“, primijetio je Harvey, „mogao bih otpustiti polovicu ljudi iz ljudskih resursa.“

Nedugo potom Nalder je dobio poruku Megan Mitchell. „Lama Tashi je pristao na panel diskusiju“, izvijestio je Harveyja. „Ali htio bi da bude malo obuhvatnija, ne samo on i dva evangelika.“

„Katolici?“ upitao je Harvey. „Episkopalci?“

„Neuropsihijatar“, pročitao je Nalder sa svog mobitela. „I kvantni fizičar.“

„Nemam pojma što smjera s time“, Harvey se doimao zbunjeno. „Ali pobrini se da tako bude.“

ČETRDESET OSMO POGLAVLJE

Vojna bolnica Walter Reed
Bethesda, Maryland

Na dobro čuvanom privatnom odjelu predsjednik Grey je zatreptao i na trenutak otvorio oči. Nasuprot njemu bio je televizor s njegovim najdražim programom.

„Tvrdim da su se danas promijenila pravila djelovanja“, govorio je povjerenik FDA-e Applebaum. „Ako ne želite da vas netko povrijedi, nemojte biti uzrok tuđe patnje. To je na određeni način uistinu posve jednostavno.“ Podigavši obje ruke s dlanovima prema gore, slegnuo je ramenima. „Karma.“

„Tako je“ promumljao je predsjednik.

Stojeći uz njega, predstojnik predsjednikovog ureda Salt prvi se obratio svom šefu.

„Jeste li sad ponovno s nama, gospodine predsjedniče?“ upitao je.

„Miš.“

„O, dragi!“ Prva dama Lucy Grey skočila je sa stolca za posjetitelje uz krevet i poljubila ga u obraz. Ponovno je trepnuo. „Jako smo se brinuli!“

„... bio... miš...“ Glas kao da mu je dolazio iz velike udaljenosti.

„Nema miševa“, rekla mu je. „U bolnici si.“

Trebalo je dosta vremena da predsjednik shvati gdje se nalazi i što se događa. Prešao je pogledom sa svoje supruge i predstojnika svog ureda na medicinsku sestru koja je stajala u podnožju kreveta. Vrata je čuvao agent tajne službe.

„Sjećaš li se što se dogodilo?“ upitala ga je supruga.

Upozorili su ih da bi predsjednikovo kratkotrajno pamćenje moglo biti pomalo nejasno. Liječnici su rekli da se u nekim traumatičnim slučajevima ljudi nisu mogli sjetiti ničega što se dogodilo.

„Taj je manijak Mackenzie pucao na mene.“

Oči prve dame ispunile su se suzama; desnom ga je rukom pomilovala po obrazu. „Tako je, dragi moj“, kimnula je. „Metak ti je prošao ispod lijevog ramena. Ali nijedna ti kost nije slomljena, nijedan vitalni organ nije ozlijeđen. Hvala Bogu na tvojim tjelohraniteljima! Spasili su ti život.“

„Koliko mrtvih?“ Predsjednik se prisjetio tih strašnih trenutaka kad su ga tjelohranitelji pritisnuli na tepih velike plesne dvorane, a Mackenzie divljao naokolo.

„Više od šezdeset“, tmurno je odvratio Salt. „Još čekamo konačni broj. Puno *je* teško ranjenih. Barem je desetak delegata Nacionalne udruge za oružje na aparatima.“

Predsjednik Grey sklopio je oči. „Najgora masovna pucnjava dosad“, potvrdio je. „Što se dogodilo s Mackenziejem?“

„Onesvijestio ga je konobar s pladnjem za posluživanje. Juan Garcia. Pokazalo se da je ilegalni doseljenik. Nestao je.“

„Pjesnička pravda“, promrmljao je predsjednik.

„Tako se govori.“

Nakon pauze je nastavio. „Kad pronađu Garciju, želim ga upoznati. Osobno mu zahvaliti. Pronaći način da dobije dozvolu za boravak.“'

„Pobrinut ću se za to gospodine.“

„Dragi, moraš znati da je Jane Nelson vršiteljica dužnosti predsjednika“, rekla mu je prva dama. „Samo se odmaraj koliko god treba.“

„Aha.“ Predsjednik Grey je pokušavao shvatiti što se događa. Inače je upravo on bio prvi koji bi procijenio bilo koju situaciju, kako je došlo do nje te njezine političke implikacije. Ali nakon anestezije sve se usporilo. Stvari je shvaćao korak po korak.

Prva dama se okrenula kako bi se posavjetovala s medicinskom sestrom koja je stajala u podnožju kreveta.

„Je li to na TV-u bio tip iz FDA-e?“ upitao je predsjednik Grey.

„Tako.je, gospodine“, odgovorio je predstojnik njegova ureda. „Potvrdio je da nije bilo zaraze. Transport ponovno kreće. Javne se zgrade mogu otvoriti. Ali se više ne smiju konzumirati mesni proizvodi.“

Trenutak poslije predsjednik je promrmljao: „Karma?“

„Tako je povjerenik rekao.“

„Sjećate li se što smo razgovarali u autu?“

„Sjećam se, gospodine. I vaše odluke da povjereniku Applebaumu dodijelite nacionalno odlikovanje za znanost. Što je odmah i napravljeno.“

„Što mislite, kakav je sad moj rejting?“ predsjednik Grey se tmurno osmjehnuo.

„Nikad nije bio viši“, odvratio je Salt.

Obojica su bili svjesni da ništa ne može navesti stanovnike Sjedinjenih Američkih Država da se okupe oko svog predsjednika kao što je to pokušaj ubojstva. Kad bi se toga trenutka održali izbori, osvojio bi pobjedu s najvećom razlikom u povijesti.

„Znači da je istina. Sad smo u instant karmi“, zamišljeno je rekao predsjednik. „Ali to nikad ne mogu izjaviti. Izgubio bih podršku religijske desnice.“

„Ako uistinu djeluje instant karma, gospodine predsjedniče, njihova vam podrška neće biti potrebna. Ili bilo čija. U ovim okolnostima podršku ćete dobiti kad je pružite nekome tko je vrijedan toga - kao što ste napravili s povjerenikom Applebaumom.“

Oči predsjednika Greya prvi su se put potpuno otvorile; podigao je glavu s jastuka kao da mu se upalila žarulja. „Pobogu, u pravu ste!“ rekao je.

Medicinska sestra izašla *je* iz sobe kako bi dovela liječnika. Prva dama, Lucy Grey, vratila se i stala pokraj kreveta. Predsjednik je podigao desnu ruku ispod pokrivača i uhvatio njezinu.

„Lucy, zamisli da nisam morao ugađati tim gadovima iz Nacionalne udruge za oružje. Cijelo vrijeme brbljaju o građanskim slobodama, a samo su ludi za oružjem. Možemo postaviti granice. Zaustaviti masovne pucnjave.“

Supruga mu se popustljivo osmjehnula.

„Ne bih se morao ulizivati patološkim tipovima kao što su Bellow i Swankier. Zamisli kad bih se svakog dana mogao probuditi i jednostavno napraviti ono što smatram ispravnim za Ameriku.“

Prva dama mu je masirala lijevu ruku i pogled joj se susreo s pogledom Willa Salta. „Dragi, dobio si jaku anesteziju“, nježno je izustila. „Pričekajmo da joj popusti djelovanje.“

„Želim potpuni izvještaj o karmi“, predsjednik je dobacio pogled predstojniku svog ureda. „Sve o tome kako funkcionira.“

Vrata sobe su se otvorila i ušao je predsjednikov kirurg u pratnji dviju medicinskih sestara i liječnika. Kirurg je bio visok, mlad muškarac profesionalnog držanja.

„Sjajno je što ste se probudili, gospodine!“ rekao je prišavši predsjedniku.

Predsjednik Grey rastreseno je kimnuo glavom. Još je razmišljao o karmi i iznenada mu je na pamet pala važna misao. „Lama Tashi, onaj kojeg ste spomenuli?“ Prodorno je pogledao predstojnika svog ureda.

Will Salt je kimnuo.

„Pronađite ga! Ima nešto što moram znati!“

4:00 poslijepodne (istočnoamerička vremenska zona)
2:00 poslijepodne (planinska vremenska zona)
1:00 poslijepodne (pacifička vremenska zona)

ČETRDESET DEVETO POGLAVLJE

Omni Motor Lodge
Omni, Colorado

Bob se u stanju šoka vratio u svoju motelsku sobu. Osjećao se poniženim shvativši kako je potpuno pogrešno procijenio svoj odnos s Beth. Ne samo što su maštarije o tome kako će se nastaniti u New Yorku ili Los Angelesu bile kule u zraku. Nije joj se čak ni sviđao. Toga je jutra napustio svoju suprugu s kojom je proveo dvadeset četiri godine zbog žene koja se nije potrudila ni pogledati ga u oči dok je izlazio iz njezina stana.

Štoviše, duboko se stidio što ga je u takvim prljavim okolnostima zatekao Ian Turner, muškarac koji je bio stalan dio njegova i Margaritina društvenog kruga. Netko prema kome je osjećao istinsku naklonost i poštovanje. Prisjetio se izraza na njegovu licu. Postojane, ironične duhovitosti kad je zamijetio svog nagog nećaka.

Nije mogao ni zamisliti kako bi se mogao izvući iz te situacije. Osim toga, postojalo je još nešto što ga je puno više brinulo. Nešto što je postalo očigledno tek nakon Ianova odlaska, kad je Beth komentirala o Venerinoj Božici koja je uhvaćena na djelu i o pričama. Bob nikad nije bio osobito maštovit, ali nije bio ni budala. Cijelo vrijeme dok se na brzinu oblačio i vozio prema Omni Motor Lodgeu, pitao se kako je mogao biti tako prokleto glup.

U svojoj sobi, nestrpljivo čekajući da mu se uključi laptop, nije mogao povjerovati da mu je trebalo toliko vremena da napravi ono što je sad planirao: u tražilicu je upisao riječi „Venerina Božica“. Stranica se otvorila i ugledao je Beth, oskudno odjevenu i zavodljivu u mrežastim čarapama i s bičem za jahanje. Kad je ugledao njezine dnevnike, tako vidljivo izložene, srce mu je počelo udarati tako jako da je imao osjećaj da mu odjekuje u glavi.

Nasumce je pregledao najnovije zapise. I sve je bilo ondje - detalji njihovih seksualnih susreta opisani s pornografskim užitkom. Njezina distancirana, često i omalovažavajuća reakcija na njegovo ljubavno umijeće, kao da su za samozvanu Venerinu Božicu muškarci bili samo igračke.

Još su strasniji bili komentari svih njezinih sljedbenika, takozvanih Venerinih anđela. Oni su bili ti koji su Beth postavili izazov da iskuša „uistinu starog tipa“. Oni su bili ti koji su željeli znati i najmanji biološki detalj svake njegove izvedbe. Oni su bili ti koji su zahtijevali seks utroje s Beskonačnom Ljubavlju i Vrelim Rodom.

Kako je mogao biti tako glupavo naivan i postati dio prezira dostojne online seksualne predstave, a da toga nije bio ni svjestan? Na kraju krajeva, Beth mu je dala mnoštvo natuknica. I njezina je seksualna artikuliranost bila dio onoga što ga je privuklo. Što bi se dogodilo kad bi sve to izašlo na vidjelo? *Kad* sve izađe na vidjelo, ispravio se. Istina se uvijek sazna. Što je ono Rinpoche katkad govorio? „Tri stvari se nikad ne mogu zauvijek sakriti: Sunce, Mjesec i istina.“ Iako baš i nije bio raspoložen za razmišljanje o lami Tashiju. Situacija je bila dovoljno strašna i bez cijelog niza moralnih pitanja koja su ga, dakako, trebala zaustaviti prije nego što se uopće uputio tom stazom.

Ushodao se malom staromodnom sobom s njezinim zidovima prekrivenim drvetom, otrcanim tepihom i depresivnim mirisom vlage koju su pokušali sakriti sredstvom za dezinfekciju s mirisom bora.

Što da uradi? Bi li trebao nazvati Iana i preklinjati ga da ništa ne kaže Margariti - ili bilo kome drugome? Bi li trebao nazvati jednog od svojih prijatelja odvjetnika i otkriti treba li zatvoriti internetsku stranicu Venerine Božice? Je li to uopće bilo moguće, a da ne razotkrije vlastitu ulogu u cijelom tom nečasnom poslu? I što je točno Beth mislila kad se požalila da je „uhvaćena na djelu“?

Mnoštvo misli nadmetalo se za prednost tako da mu se činilo da će mu glava eksplodirati. Osjećao se kao tigar uhvaćen u kavezu, koji hoda gore-dolje po toj bijednoj sobi, pitajući se kako se uspio naći u takvoj situaciji.

Želeći se malo opustiti, barem privremeno pobjeći od te noćne more, uzeo je daljinski upravljač i uključio TV, nadajući se nekakvoj gluposti koja će ga rastresti. Samo što su na prvom kanalu uživo prikazivali zbivanja u hotelu Piccard i tek je tada saznao da je predsjednik Grey ranjen i da je došlo do najveće masovne pucnjave u povijesti Sjedinjenih Američkih Država za koju je bio odgovoran Mick Mackenzie. Na idućem kanalu s vijestima govorili su samo o izjavi iz FDA-e. Izvjestitelji su tvrdili da nije riječ o zarazi hranom. Prema povjereniku Applebaumu bila je riječ o karmi. A za one koji to još nisu znali, Amerika je od toga dana postala nacija vegetarijanaca.

Zaokupljen vlastitom dramom, sve ono što se događalo oko njega samo je dodatno pojačalo preopterećenost koja ga je pritiskala. Kad je promijenio kanal, nadajući se da će naići na nešto jednostavnije, a kad tamo, naišao je na lamu Tashija koji kao da mu se osobno obraćao.

„Zašto ljudi u karmičkom smislu rade štetne stvari? Dobro pitanje“, rekao je lama. Iza njega se prostirao panoramski pogled na dolinu koji je Bob prepoznao - čak je bio pomogao Megan u završnim radovima na studiju *Flourish* dok se oporavljao od nesreće.

„Svi mi katkad osjetimo nezadovoljstvo. Patnju. Možda vjerujemo da nam treba više novca, primjerice, kako bismo živjeli u boljem domu. Ilije možda odnos s voljenom osobom postao nekako dosadan. Ili želimo postići nešto, nekakav ugovor ili cilj.

Mislimo kako bi bilo sjajno imati novi dom, ljubavnika ili posao. U mislima pretjerano naglašavamo pozitivne strane te željene stvari i uopće ne razmišljamo o problemima koji bi s njom mogli biti povezani, ili ih zanemarujemo. Što nam ta želja više zaokuplja misli, to nam više remeti spokojstvo. To zovemo zabluda."

Bob je slušao kako lama Tashi iznosi isto objašnjenje kao i bezbroj puta tijekom godina. Isti logički koraci. Često koristeći iste riječi. Usprkos tome, dok je stajao kao začaran slušajući svog učitelja, imao je dojam da ga čuje prvi put. Da ga *uistinu* čuje.

„Kad smo u vlasti zablude, kao što su vezanost i žudnja s jedne strane, ili nesklonost i mržnja s druge, počinjemo vjerovati da imamo samo jednu mogućnost - djelovati u skladu s njom. Posjedovati. Uživati. Postizati. Ili možda uništavati. Potiskivati. Osloboditi se.

Takva zabluda neprestano raste. Počinje kao puka misao, ideja. Ali mi počinjemo vjerovati da je istina. Konačna činjenica. A kad djelujemo u skladu s njom, tada stvaramo karmu. Karma je djelovanje. Uzrok - i posljedica. Kad našim djelovanjem upravljaju zablude, takvo djelovanje može imati samo negativan ishod.

Vidite - patnja vodi zabludi, što vodi do karme, što pak stvara još veću patnju. I tako se cijeli ciklus stalno ponavlja. Mi to nazivamo *samsara:* um zahvaćen karmom i zabludom. Suprotnost joj je nirvana: um na koji više ne djeluju karma i zabluda."

Bob više nije mogao gledati. Isključio je TV i sjeo na rub motelskog kreveta, spustivši glavu u ruke. Kako je mogao biti takva budala? Prikazivati vlastite motive kao nešto nesebično, iako to nisu bili? Napustiti osobu koja mu je bila najodaniji prijatelj, ljubavnica i majka njegove djece zbog nekog koga čak nije ni poznavao - nekoga kome nije bio ništa više nego smiješan lik u neukusnoj priči?

Lama Tashi je bio u pravu. Sve mu je objasnio jednostavnim riječima. Bobovo nezadovoljstvo zapravo je bila dosada. Tako je postupno sazrio za zabludu žudnje. Požudu. Bilo je mnoštvo prilika kad je mogao odustati. Prekinuti vezu. Okončati stvari. Ali nije. Umjesto toga je izmislio cijelu fantaziju oko onoga što se događalo. Osmislio je maštovit roman o novim poglavljima, mladenačkoj krepkosti, novoj prilici u životu. A karma koju je stvarao, utemeljena na zabludi, istoga se trenutka manifestirala u obliku akutne patnje.

Manje je od osam sati prošlo otkako je Margaritu ostavio slomljenu u kuhinji njihova doma, noseći kovčeg koji je sad neotvoren ležao na obližnjem stolcu. Pitao se što je ona otada radila. Je li nazvala djecu - Matiasa i Gabby? S kim je još mogla razgovarati?

Bi li mu bila voljna oprostiti kad bi priznao da je napravio najveću pogrešku svog života?

PEDESETO POGLAVLJE

Najnovija zbivanja s Digitalnim Daveom
Kibernetički prostor

Bok ljudi! Nadam se da niste zaboravili gdje ste prvi put čuli za karmu! Tako je. Ja sam onaj cyber-analitičar koji je objavio vijesti o tome kako se od ponoći termin karma sve više spominje.

Otada je termin preselio u *mainstream* vijesti zahvaljujući najtežem trovanju hranom na nacionalnoj razini u povijesti. Najvećoj masovnoj pucnjavi. Predsjednik u bolnici. Evo koja riječ odgovara tome: karmagedon!

U najvećoj digitalnoj gužvi koju sam ikada vidio - ukupni promet porastao je za tisuću posto - svi na internetu govore o karmi. Ljudi su dan većinom započeli kao „nemamo pojma“. Iskreno rečeno, ja isto tako.

Kako su sati pretjecali, došlo je do razdvajanja. Onima koji su rano prihvatili ideju o karmi događale su se sjajne i strašne stvari. Katkad ijedne i druge. A uz to su naveliko iskorištavali prednosti instant karme. Držali su se savjeta lame Tashija - teškoje povjerovati da prije samo šest sati nitko nije bio čuo za tog momka, a sad ga se ne možemo zasititi. Ako već nisi saznao nešto o glavnim uzrocima i posljedicama, ili o onome što karmi daje težinu, onda mi je žao što ti to moram reći, prijatelju, ali niti zarađuješ novac, niti skupljaš sljedbenike, niti će te netko povaliti. A to je tek početak.

Neke od najvećih internetskih grupa prvih prihvatitelja, koje su se pojavile niotkud i sad imaju milijarde sljedbenika, sad uključuju i nekoliko neočekivanih, kao što su *Karma za klimatsku promjenu,* kombinacija zelenih i zagovornika karme te *Kršćani za karmu,* čije je geslo: „Mjerom kojom mjerite mjerit će vam se. I nadodat će vam se.“ (Isus: Evanđelje po Marku 4:24).

Na suprotnoj strani digitalnih tračnica su oni koji se karmi protive zbog znanosti ili religije. Znanstvenici navode nedostatak istraživanja utemeljenih na dokazima. Religijska desnica tvrdi da je karma bogohuljenje. Rijetko se te dečke može vidjeti na istoj strani, a oni ruše sve pred sobom. Nasilni su u svojim internetskim napadima - odražavajući ono što smo danas vidjeli u hotelu Piccard.

Vrijeme će pokazati kako će se dalje odigravati instant karma. Ali teško je zanijekati osobno iskustvo. Kao što to kaže lama Tashi, ni u što ne morate vjerovati - samo iskušajte. Ja jesam. Promovirao sam neke od mojih najdražih digitalnih analitičara na Internetu i za dva sata sam postao jedan od američkih

top 10 digitalnih stručnjaka, prema nacionalno priznatoj savjetodavnoj tvrtki McIntley. Nisam imao pojma da uopće znaju za mene.

Ali u svemu tome me najviše zanima što se događa s lamom Tashijem? Pojavio se niotkud, a sad se svi otimaju za njega. Za samo nekoliko sati postao je jedna od najhitnijih osoba u državi. Mnogi bi rekli čak i najvoljenija. *Karma za klimatske promjene* tvrdi da je, iako je budistički lama, rođen u Coloradu. Bi li to moglo značiti: lama Tashi za predsjednika?

Ovdje ste prvi put čuli za tu ideju.

PEDESET PRVO POGLAVLJE

Wall Street, New York

Amy je zateklo ono što se dogodilo nakon što je Karel Sharma održao poticajni sastanak osoblja. Svi su se počeli vraćati na svoja radna mjesta obuzeti početnim valom uzbuđenja. Nakon donacija koje su kolege počele davati uslijedio je brzi povrat, upravo kao što je to i očekivala.

Nekoliko darivatelja je, pridržavajući se Karelova prijedloga, odmah poklonilo veću svotu koju su primili. Ali ne svi. Mnogi su bili sretni što mogu uzeti ono što su dobili i to im je bilo dovoljno. Ustali su od svojih radnih stolova, pokupili osobne stvari i krenuli prema vratima, prihvativši šefovu ponudu da odu ranije. Drugi su odmah otišli s posla, objašnjavajući da je javni prijevoz u krizi, što je značilo da ih čeka dugačka šetnja.

Za pola sata na 25. katu Fondova Sharma ostalo je samo nekoliko ljudi. Što je zapanjilo Amy. Kako to da su ljudi toliko nezainteresirani, iako bi se mogli obogatiti? Nakon što im je sve objasnio čovjek s besprijekornim autoritetom, koji je točno znao kako se to radi i ponudio im da i sami to pokušaju još za radnog vremena, kako je moguće da su tako malo znatiželjni, tako ravnodušni prema šansi života? Osobito kad je proces bio tako jednostavan?

Bila je svjesna da je zahvaljujući vlastitim iskustvima ranije toga dana već bila uvjerena. Unatoč tome, nije joj bilo jasno zašto svi nisu ostali na svojim radnim mjestima, kao i ona sama, poklanjajući novac - i prenoseći te iste informacije svima do kojih im je bilo stalo.

Zatražila je dividendu od kriptovalute od Akare Foona i čim je svota od 3.215,89 dolara sjela na njezin račun, Amy ju je donirala dobrotvornim društvima koje je Karel predložio - uz *bodhi-chitta* motivaciju.

U međuvremenu je objavila poruke na svim svojim kanalima društvenih medija, iznoseći vlastito izravno iskustvo da poklanjajući uistinu primate. Napisala je *e-mailove* s istom porukom prijateljima kod kuće koji nisu bili na društvenim medijima.

Kad je primila *e-mail* od Petera Sharpa, koji ju je obavijestio da je otkrio policu životnog osiguranja na ime Larryja Denisa, što je značilo da će naslijediti dodatnih 35.000 dolara, nije se osobito iznenadila. Ipak je zastala i zagledala se u ekran. Da joj je netko rano ujutro rekao da će uskoro uživati u tako velikom dobitku, jedva bi bila u stanju povjerovati da bi mogla imati toliko sreće. A sada ju nije čekalo samo 35.000 dolara. Bio je tu i bonus od 80.000 od Karela Sharme;

1,6 milijuna od nasljedstva ujaka Gerryja te godišnje tantijeme u iznosu od 50.000 dolara.

Znala je da ne bi smjela biti pohlepna. Samo je žalila što sad u banci nema novca za Utočište za konje Bluegrass. Gospodin Dean bio je dirljivo zahvalan na njezinoj ranijoj donaciji, ali mu je zapravo trebala puno veća pomoć. Tisuću dolara koje im je poklonila pomoći će im da neko vrijeme prehrane konje, ali troškovi preseljenja, iznajmljivanje novog imanja i nabava svega onog što je bilo potrebno kako bi pomogli svojim postarijim, plemenitim korisnicima kakav je bio i njezin dragi Flash, bili su na sasvim drugoj razini. Čim joj sjedne bonus, odlučila je, prebacit će im puno veću svotu.

U petnaest do pet bila je jedina na svojoj strani recepcije. Vidjela je još nekoliko ljudi iza pregrada s druge strane predvorja. Kopirajući svoj *e-mail* kako bi ga poslala većem broju prijatelja u Aubreyju, bila je toliko zaokupljena poslom da ju je zateklo kad je shvatila da netko stoji pokraj nje.

„Gospodine Sharma!“

Osvrnuo se po napuštenom radnom prostoru. „Sami ste kod kuće?“

„Tako izgleda.“ Odmahnula je glavom. „Ne mogu vjerovati da su svi otišli, umjesto da poklanjaju što god mogu. Samo mi je žao što nemam više sredstava - sve sam podijelila.“

„Bonus bi trebao sjesti na vaš račun, ali možda tek kasnije ili čak i sutra.“

Kimnula je.

„Planirate li pomoći nekoj posebnoj ustanovi?“

„Utočištu za konje Bluegrass“, odgovorila je istog trenutka. „Sjećate li se da sam spomenula...“

„Charles Deal. Mora naći novu lokaciju.“

Amy je obratila pažnju na njega. Mislila je da je Karel nije slušao dok je brbljala pokušavajući ga rastresti prije obraćanja osoblju. Charles, rekao je Karel. Je li mu spomenula to ime? U gradu su ga svi zvali Charlie, ali za nju je uvijek bio gospodin Deal.

„On je jedan od onih neprimjetnih svetaca o kojima nikad ništa ne čujete. Cijeli je život posvetio tome da trkaćim konjima pruži umirovljenje kakvo su zaslužili.“

„Neprimjetni dobročinitelj“, osmjehnuo se Karel. „Sviđa mi se. Kako god bilo, slažem se s vama.“

Nesigurno ga je pogledala. „Slažete se...?“

„Slažem se da mu treba pomoći. Jedan od mojih ljudi za nekretnine stupio je u kontakt s prodavačem. Kupili smo zemlju.“

„Kako to mislite?“ Amy je bilo teško shvatiti što se događa.

„Sad može ostati koliko god želi.“

„Gospodine Sharma, ne mogu vjerovati da ste to napravili za njega!“ Skočivši na noge, Amy ga je zagrlila.

„Nisam to napravio za njega“, izgovorio je u njezin obraz. „Napravio sam to za vas.“

„Za mene?“ upitala je povukavši se.

„Ono što ste ondje napravili“, rekao je pokazavši prema predvorju. „Prisilili ste me da se suočim s nečim neugodnim.“

„I da se popnete na kutiju za dokumente.“

„Čak sam i uživao u tome!“

„To je svima bilo očito!“

„Tada sam uvidio da mogu napraviti i nešto više. Proširiti horizonte. Ne moram ostatak života provesti osamljen u svom uredu.“

„Možete napraviti što god zaželite“, zasjala je. „Ispričajte mi o gospodinu Dealu, zacijelo je bio...“ Odmahujući glavom, radosno je zamišljala njegovu reakciju.

„Ostavio sam vama da mu javite novosti“, odgovorio je. „Prodavač je pristao na transakciju, ali treba neko vrijeme dok se obave zakonske stvari.“

„Niste mu ništa rekli?“

„Prikladnije bi bilo da vi to napravite“, rekao je.

Upitno ga je pogledala.

„Vi ste novi vlasnik“, osmjehnuo se. „Imanje će glasiti na vaše ime.“

„Gospodine Sharma!“ Emocije su je preplavile i suze su joj navrle na oči. „To *je* prekrasno!“

Privukao ju je k sebi. „Vi ste prekrasni!“ rekao je.

PEDESET DRUGO POGLAVLJE

Zgrada Eccles
Washington

Rose Mulrooney, predsjednica Uprave Federalnih rezervi, skinula je naočale, spustila ih na kožom presvučen radni stol i duboko uzdahnula. Bio je to dan s najviše promjena u povijesti američkog bankarstva i iako nisu sve vijesti bile loše, zapravo su neke bile nevjerojatno dobre, ipak nije imala pojma što je pokrenulo te događaje. Zašto je došlo do dotad neviđenih prijenosa novca i na domaćem i na međunarodnom tržištu? Zašto su neki od najvećih bankovnih pologa koji su se inače rijetko koristili, odjednom počeli cirkulirati? Kako su uopće ona i njezini kolege trebali donositi bitne odluke o financijskom zdravlju nacije kad su sva uobičajena pravila bila okrenuta naglavce?

Jutrošnji pokazatelji BDP-a bili su za gotovo cijeli postotak viši od očekivanog, i to joj je bio prvi znak da su tržište zahvatili ekonomski poremećaji, jednako neočekivani kao i strahovi od zaraze zbog trovanja hranom. Ekonomski rast je nešto pozitivno, ali *neočekivani* rast, brojke koje su se pojavljivale niotkud, predstavljao je izvor uznemirenosti iz jednog jednostavnog razloga: to je značilo da savezne rezerve nisu imale čvrstu kontrolu nad zbivanjima.

Nakon toga odasvud su je počeli zasipati neuobičajeni trendovi. Tijekom dana kad su mnogi ljudi ostali kod kuće, protok gotovine na bankovnim računima uobičajeno bi bio postojan. Toga su se dana transakcije kretale u tisućama postotaka iznad prosjeka.

Tržište dionica doživljavalo je strmoglave uspone i padove, s tim da su dionice povezane s uzgojem životinja izgubile 90 posto vrijednosti, tvrtke za proizvodnji! biljnih bjelančevina uzdigle su se do neba, a kaos koji je zahvatio farmaceutske tvrtke te transportne i druge sektore izazvao je temeljnu reorganizaciju u vrijednosti svake tvrtke. Čak su i najveće medijske kuće bile zahvaćene kaosom - dionice Galaxy TV-a skočile su 24 posto iznad dotad najveće vrijednosti.

Rose se bila pripremila da će podaci o zaposlenosti potvrditi neugodan padajući trend, ali oni koje je upravo primila pokazivali su nešto posve suprotno - skok od gotovo dva posto u namjeravanom zapošljavanju, usprkos trenutačnom valu trovanja hranom. Otkud je to samo za ime svijeta došlo?

Ustala je i prišla prozoru. Inače je pogled koji se s njega pružao preko Avenije Constitution do zrcaljenog jezera u blizini Lincolnova spomenika predstavljao nešto umirujuće postojano, a mijenjao ga je samo predvidljiv ritam godišnjih

doba. Ali toga se dana avenijom prema Kapitolu kretala velika, bijesna gomila. Velečasni Jeremiah Bellow organizirao je Marš protiv karme te se spontano okupljena masa glasnih aktivista koji su mahali transparentima uputila prema Kongresu.

Rose je gotovo cijelog dana pratila TV i znala je što svi ostali vide. Bila je itekako svjesna rasprave o karmi. Kao i sve ostale zaokupio ju je lama Tashi kad se pojavio na gotovo svim kanalima, razotkrivši sebičnost i plitkost profesora Stanleyja Smugga te s logičkim zaključivanjem koje ju je iznenadilo objasnio različite čimbenike koji karmi daju težinu. Ali instant karma? Stvarno?

Odlučila je nazvati Willa Salta. S predstojnikom predsjedničkog ureda imala je srdačan poslovni odnos s obzirom na to da je po struci bio ekonomist. Govorili su istim jezikom.

„Upravo sam dobila brojke za namjeravano zapošljavanje“, rekla mu je.

„I?“

„Porasle su za 1,94 posto.“

„Aha.“

„Nije te to iznenadilo?“

„To bi bio Svazi.“

„Svazi?“ Namrštila se. Nije se mogla prisjetiti da je ikada prije izgovorila tu riječ. Bilo je to jedno od onih mjesta kao što su Timbuktu i El Dorado koja su se doimala više mitska nego stvarna.

„Danas smo za njih sponzorirali program za otvaranje radnih mjesta. Telefonski centri za savezne odjele.“

„Predsjednik vjeruje u brzu karmu?“ upitala je povišenim tonom.

Nedugo prije, dok je gledala konferenciju za medije povjerenika Applebauma, njegovo objašnjenje pandemije trovanja hranom smatrala je ekscentričnim. Iako je jasno dao do znanja da je objašnjenje karmom više osobno mišljenje nego znanstveno, bila je to izjava koju bi očekivala od metafizičkih pundita, a ne od službenika javnog zdravstva. Ni u kom slučaju nije mogla povjerovati da bi bilo koji viši službenik, civilni ili politički, mogao razmišljati na sličan način.

„Predsjednik je otvoren takvoj ideji.“

„Ali ranije danas je izjavio...“

„Jeste li vidjeli s kim je bio?“ Will joj je ostavio malo vremena da prihvati što je rekao, a onda je nastavio: „To sa Svazijem bio je eksperiment. Htjeli smo ispitati teoriju. Ono što ste upravo rekli je potvrda.“

„Nevjerojatno!“ Rose je promatrala kako se bijesna gomila protesta protiv karme divlje gura prema Kapitolu.

„Radim na tome da se distanciramo od te njegove ranije primjedbe.“

„Odakle predsjednik dobiva savjete o karmi?“

„Otkud i svi ostali“, rekao je.

Kad je nekoliko trenutaka kasnije završila razgovor, Rose je prišla svojim izvršnim asistentima koji su za svojim radnim stolovima bili zaokupljeni poslom.

„Margaret“, obratila se glavnoj asistentici. „Moram razgovarati s lamom Tashijem. Odmah sada.“

5:00 poslijepodne (istočnoamerička vremenska zona)
3:00 poslijepodne (planinska vremenska zona)
2:00 poslijepodne (pacifička vremenska zona)

PEDESET TREĆE POGLAVLJE

Omni, Colorado

Nakon sastanka s dr. Ralphom Sharpom Toma je ispunila lakoća kakvu godinama nije osjetio. Bilo je to prvi put da je na trenutak ugledao sunce kako se probija kroz gusti prekrivač tako zloslutan i nepopustljiv da je gotovo već povjerovao da je to nebo, a ne samo oblaci. Prvi put je bio siguran da ima mogućnost da se probije kroz te oblake. Nije bio jedini na svijetu koji je patio od PTSP-a. Drugi su ga se oslobodili. Zašto ne bi i on?

Kad je tog jutra krenuo na sastanak, nije mu bila namjera da stavi sve karte na stol. Bio je planirao misiju izviđanja Veteranskog odjela. Ali se dinamika situacije promijenila, nedvojbeno potaknuta spoznajama dr. Sharpa o tim stvarima, te je shvatio da mu se počeo otvarati. Čudno je bilo to što se nije osjećao izložen. Posve suprotno. Već i samo to što je govorio o tome pružilo mu je osjećaj da je odbacio teške lance koji su ga već predugo opterećivali. Dr. Sharp mu je omogućio da iznese ono što je godinama prikrivao, a zbog toga nije osjetio stid ili strah, nego olakšanje. Oslobođenje. A javilo se i jednostavno pitanje: zašto mu je za to trebalo tako puno vremena?

Bio je svjestan tko je za to zaslužan. Da ga lama Tashi prethodnog dana nije nasmrt prepao, ostao bi čvrsto ukorijenjen u svojoj kolotečini. Njegov je susjed godinama pokušavao to postići, u početku suptilno, a s vremenom sve izravnije. S prezirom je odbacivao sve lamine pokušaje, zamjerajući mu što gura nos, iako je cijelo vrijeme bio donekle svjestan da ne može zauvijek nastaviti živjeti na taj način. Tom je polako shvaćao da trenutak koji je lama Tashi odabrao za svoju intervenciju uopće nije bio slučajan.

Vozeći se kući iz Bouldera uključio je radio i slušao sve ludosti koje su se odvijale u zemlji. Kako je vođa Nacionalne udruge za oružje gotovo usmrtio predsjednika Greya. Najveća masovna pucnjava u povijesti, a istodobno je stopa spontanih remisija dosegnula dotad neviđenu razinu. Kako je protest protiv karme u Washingtonu doveo do samouništenja kad su se vatrene bombe domaće izrade, koje je počela bacati grupa nasilnih demonstranata, odbile od zidova i pale natrag u gomilu, što je dovelo do potpunog kaosa.

Dok su se vijesti u valovima prelijevale preko Toma, iznenada je na autoradiju začuo glas svog susjeda. Tijekom nekoliko desetljeća, koliko su živjeli vrata do vrata, Tom lamu Tashija nikad nije upitao o njegovim uvjerenjima ili metodama. Nije se htio upuštati u to da razgovor ne bi skrenuo u osobne vode. „Živi i pusti druge da žive“ bilo je Tomovo geslo, koje je koristio kako krupnim pitanjima

nikad ne bi morao posvetiti ni trenutka razmišljanja. Sad, dok je slušao odmjereni glas Rinpochea kako objašnjava funkcioniranje karme, pitao se kako je samo mogao ostati tako budalasto nezainteresiran.

Kad se vratio kući, Tina je bila na svom poslijepodnevnom odmoru. Zatvorio je vrata prema hodniku spavaće sobe, a onda se vratio u predvorje i otišao u dnevnu sobu. Otkako se u osamnaestoj godini prijavio za vojsku jedva da je i dotakao klavir. Što je bila potpuna suprotnost njegovoj mladosti, kad je svakog dana satima svirao. Još je uvijek uživao u klasičnoj glazbi i tijekom godina u vojsci bio je poznat po tome što je gorljivo odlazio na klavirske koncerte, osobito kad bi ga vojni život odveo u udaljene gradove. Ali da bi sam sjeo za klavir? Imao je dojam da je odabravši vojsku odbacio taj dio svog života. U osamnaestoj je vjerovao da nema vremena za oboje.

Nije postojao nikakav razlog zbog kojeg mu se sad ne bi vratio. Kad je izvukao stoličicu, sjeo i podigao poklopac iznad tipkovnice, ruke su mu se same spustile kako bi prilagodio visinu sjedala.

Bio je to automatski pokret. Nagonski. Zamijetivši što je napravio, osmjehnuo se. Pitao se zna li još svirati.

Tina ga je u tom pogledu ohrabrivala. Prije nekoliko godina bila je pozvala majstora za ugađanje klavira koji je cijelo jutro podešavao strune, a onda izjavio da je njihov Steinway kao nov. Poput dr. Sharpa, Tina mu je nedvojbeno željela pružiti mogućnost da ode na neko drugo mjesto, neki drugi teren koji bi mogao istraživati umjesto sve uže jame na koju se osjećao osuđen. Samo je Bog znao da tijekom godina nikad nije prestala pokušavati mu pomoći. Ne samo što je dala ugoditi klavir, nego mu je iznosila najrazličitije prijedloge, od jahanja i splavarenja kao muževnijih hobija, do bavljenja lončarstvom i satova glazbe kao umjetničkih. On nije prihvatio nijedan od tih prijedloga.

Tina je bila nevina žrtva. Nije bila pristala na to da svoje zlatne godine provede uz ekstremno nesretnu osobu, ali tako je to jednostavno ispalo. Njegova je tama neminovno bacila sjenu i na nju. Postajala je sve povučenija i nekako sve manja. Tuga je zasjenila energičnost i vedrinu koje su ga i privukle njoj.

Neko je vrijeme sjedio prelazeći prstima preko površine tipki, nastojeći se ponovno upoznati s instrumentom koji je predstavljao bitnu žarišnu točku njegove mladosti. Izgledalo mu je čudno što je ponovno ovdje nakon pola stoljeća odvojenosti - ponovno sa svojim starim prijateljem.

Što bi mogao odsvirati? Tek što si je postavio to pitanje, pojavio se i odgovor, ne toliko ideja koliko buđenje osjećaja koji se želio izraziti. Bio je to komad koji je vježbao i kojim je u tehničkom smislu ovladao od rane dobi, iako je emocije koje je izražavao upoznao tek mnogo kasnije u životu. Zasvirao je *Adagio cantabile,* Beethovenovu sonatu za klavir br. 8, poznatu i kao *Patetična sonata.*

U početku je svirao oklijevajući. Na neki način u nevjerici. Je li uistinu bilo moguće nastaviti tamo gdje je stao? Ali stavci i progresije akorda bili su toliko čvrsto utisnuti i toliko je dubinski u njegovu svijest bio usađen neodoljiv tok koji

ga je stalno nosio naprijed, da je imao osjećaj da ga glazba sama nosi. Vodila ga je putevima koje je već dobro poznavao, ali sad je otkrivao da imaju još dublji smisao nego kad ih je prvi put istraživao.

Nisu mu trebale note. Ni za Beethovenovu *Sonatu,* kao ni za ostale komade koji su uslijedili. Tehnika mu je bila zahrđala i zbunio se pokušavajući odsvirati brže dijelove. Mišići u šakama počeli su ga boljeti. Ali je ipak nastavio svirati cijelo poslijepodne, nesvjestan činjenice da više nije sam. S kauča dnevne sobe okrenutog prema blagovaonici pažljivo su ga pratila dva para očiju.

Zastao je kako bi se odmorio i shvatio da je Tina iza njega. Plakala je, a vidjevši je kako plače, i sam je osjetio kako ga preplavljuju emocije. Prišla mu je i zagrlila ga te su dugo tako ostali u zagrljaju.

„Ovo je bilo prekrasno!“ na kraju je promrmljala.

„Sve će biti u redu“, rekao je. A onda je dodao: „Kad je ona stigla?“

Oboje su se okrenuli i pogledali Shanti. Sijamska mačka lame Tashija ugodno se ispružila na kauču kao da je to njezino uobičajeno mjesto, iako je to bio prvi put što ih je posjetila.

„Prije nekoliko minuta“, odgovorila je Tina.

Tom je bacio pogled na sat i zapanjio se. „Zar je već toliko sati? Lama Tashi me zamolio da je nahranim negdje u ovo doba.“

„Izgleda da je znala za taj dogovor...“

„I spasila me da ne moram otići do nje“, rekao je Tom. „Imamo li koju limenku tune?“

„U ostavi.“

Nekoliko minuta kasnije, dok su promatrali Shanti koja se s glasnim uživanjem bacila na tanjur hrane, zazvonio je Tomov mobitel. Bio je to Alexander Hickman.

„Tome. Kako je bilo?“ upitao je general.

„Bolje nego što sam očekivao.“

„Vidio sam dr. Sharpa kako predaje. Zna što govori.“

„Slažem se.“

„Gle. Možda će ti se to učiniti čudno, ali htio bih te nešto pitati. Spomenuo si savjetnika. Nekoga tko ti je savjetovao da danas nešto poduzmeš.“

„Tako je.“

„Bi li mi htio reći tko je to bio?“

Koliko je god Tom prije možda bio osjetljiv na takva pitanja, to je sad već bilo potpuno prošlo. „Jasno. Lama Tashi.“

„*Poznaješ* lamu Tashija?“ Glas generala Hickmana bio je ispunjen divljenjem.

„Dvadeset godina.“

„Ti si prava nepoznanica, pukovniče Jackson.“

„Živimo vrata do vrata.“

„Danas je prisutan u svim medijima.“

„Očekivao je da će biti zauzet. Zato upravo hranim njegovu mačku.“ Tom je pogledom pratio Shanti koja je, naumivši dograbiti i posljednji zalogaj hrane, oblizivala tanjurić gurajući ga preko balkona.

„Pretpostavljam da imaš njegov broj telefona?“ upitao je general.

„Nema telefon“, odgovorio je Tom.

S druge se strane začuo frustrirani uzdah. „Večeras se neće vratiti kući?“

„Rekao je da bi mogao biti odsutan nekoliko dana.“

„Izgleda da emitira iz mjesta koje se zove *Flourish*?“

„To je njegova učenica iz Centra za meditaciju Lone Pine. Vjerojatno ćeš ga najlakše pronaći preko njih.“

„Pokušat ću. Ako ga u međuvremenu vidiš, možeš li ga zamoliti da me nazove?“

„Jasno“, složio se Tom. „Tražiš budističku mudrost kojom bi dopunio Sun Tzua?“

„‘Onaj koji u svakoj borbi koristi istu strategiju u konačnici će izgubiti rat’“, citirao je Hickman.

„*Touché*, generale“, odvratio je Tom. „A današnja je borba posve nešto drugo.“

PEDESET ČETVRTO POGLAVLJE

Boulder, Colorado

Čim se izvan studija *Flourish* crveno svjetlo „Uživo“ promijenilo u zeleno, na vratima se začulo kucanje. Bio je to iznimno uzbuđen Hayden.

„Rinpoche! Mama! Nećete povjerovati tko je sve zvao!“ Pogledao je lamu Tashija koji je skinuo slušalice, ustao i protegnuo ruke.

„Zvali su nas iz FDA-e i Savezne banke i iz ureda generala Hickmana u Pentagonu!“ Bio je oduševljen dok je provjeravao svoj popis. „Čak i iz Bijele kuće.“ Ono najbolje je ostavio za kraj. „Predsjednik Grey bi htio razgovarati s vama!“

Megan je oduševljeno pogledala Rinpochea. Ne samo što se njihova emisija s pitanjima i odgovorima našla na svakom bitnom kanalu vijesti dok je lama Tashi komunicirao s ogromnom, globalnom publikom. Nego su ga tražili i najmoćniji ljudi u zemlji.

Ako je Rinpoche bio imalo iznenađen, nije to pokazivao. „Hajdemo van na svjež zrak“, predložio je, pričekavši da Megan ustane sa svog stolca te ju je ispratio prema vratima.

Iz studija su izašli u poslijepodnevno sunce. Rusty je ustao sa svog mjesta na kojemu je drijemao i prišao im mašući repom. Nakon što je bio zatvoren u studiju, lama Tashi se doimao savršeno zadovoljan dok je promatrao smireni krajolik, osjećajući toplinu sunca na koži.

Ne znajući kako bi shvatio tu očiglednu ravnodušnost prema pozivateljima, Hayden je upitno pogledao majku koja je pak glavom pokazala prema Rinpocheu koji je podigao ruku iznad očiju i zagledao se u daljinu.

Okrenuo se nekoliko minuta poslije, sagnuvši se i žustro protrljavši Rustyja po vratu. „Haydene, reci mi“, zaustio je, „je li me netko od tih važnih ljudi osobno nazvao?“

Hayden je odmahnuo glavom. „Zvao je netko od njihova osoblja.“ Pogledao je u svoj popis poruka: „Predstojnik ureda predsjednika Greya...“

Prije nego što je mogao nastaviti, lama Tashi se ubacio: „Dobro. To je u redu“, rekao je kao da mu je pao kamen sa srca. „Pretpostavljam da nisu pretjerano zainteresirani za razgovor.“

Hayden je izgledao zbunjeno. „Oni jednostavno tako rade.“

Rinpoche je kimnuo, a u očima mu se pojavio vragolasti sjaj: „Reci mi, Hayden. Ako bi htio pozvati djevojku na sastanak, bi li zamolio svoju majku da je nazove?“

Vidjevši izraz negodovanja na Haydenovu licu, svi su se nasmijali.

„Imate i cijelu hrpu poruka od drugih ljudi“, rekao je Hayden pogledavši ponovno svoj popis. „Demokrati i republikanci žele da se odmah pridružite njihovim strankama.“

„Da, da.“ Lama Tashi je kimao glavom slušajući te dobro poznate ponude.

„Cijela hrpa tvrtki *Fortune* 50 žele da budete u njihovu upravnom odboru. Dobrotvorna društva pitaju hoćete li biti njihov pokrovitelj. Ima jedna poruka iz gradske vijećnice Omnija; traže dopuštenje da naruče vaš kip koji bi stajao ispred knjižnice!“ Oči su mu zasjale. „Gotovo svaka novinska agencija traži intervju s vama. Rinpoche, svi vas žele. Svi imaju pitanja.“

Lama Tashi je susreo dječakov pogled, a lakoća i vedrina njegove prisutnosti Haydenu je prenijela svojevrsnu poruku te je nastavio: „Ali to su pogrešna pitanja, zar ne?“

Lama se široko osmjehnuo i zagrlio Haydena. „Moj je posao ovdje završen.“

„Ako hoćeš koristan odgovor postavi korisno pitanje?“ upitao je Hayden.

„Upravo tako.“

Panel-diskusija Galaxyja bila je organizirana u pet i trideset poslijepodne. Producenti su potvrdili da će doći i kognitivni neuro-znanstvenik i kvantni fizičar koje je predložio lama Tashi. Kad s tim završe, rekao je lama Tashi, odvest će Antona kući jer je obećao da će ga tog poslijepodneva vratiti na vrijeme za redovitu partiju skvoša.

Megan je dugo godina provela sjedeći do nogu svog gurua i dobro ga upoznala. Cijelo je vrijeme promatrala kako se odnosi s ljudima u različitim situacijama i shvatila da je on uvijek takav kakav jest, bez obzira na situaciju. Opušten, smiren, nevezan.

Usprkos tome, nikad nije vidjela nikoga tko bi odbio takve ponude koje bi većina ljudi smatrala vrhuncem svojih životnih postignuća. Odbacio je molbe za savjet najutjecajnijih vođa u zemlji. Uistinu ga nisu zanimali svjetovni poslovi i stvari koje su zaokupljale gotovo sve ostale ljude, u nekim slučajevima do razine opsjednutosti.

Upravo stoga su svi željeli biti u njegovoj blizini. Doprijeti bliže do tog živog utjelovljenja vedrijeg načina postojanja. Kako bi osjetili da je moguće živjeti i drukčije.

„Prije nego što krenemo s tom diskusijom“, rekao je, „htio bih snimiti poruku.“

„Dobro.“

„Prilično kratku. Samo nekoliko minuta.“

Megan je kimnula.

„Tako da je možeš koristiti na *Flourishu* kad ti to bude odgovaralo. Ali *tek* nakon sutrašnjeg dana“, naglasio je.

„Dobro, Rinpoche“, suglasila se Megan. Onda je dodala da bi bila sigurna: „Znači u neko doba sutra ili...“

„Ti odluči“, odgovorio je. „Sutra ili preksutra ili nedugo poslije.“

„Dobro.“

„Nadam se da će to odgovoriti na njihova pitanja“, pokazao je prema popisu u Haydenovoj ruci.

PEDESET PETO POGLAVLJE

Televizija Galaxy
Los Angeles

Današnjoj će se panel-diskusiji o karmi u našem studiju u Washingtonu pridružiti velečasni Jeremiah Bellow iz Crkve jezika hvale i Marvin Swankier, izvršni direktor Crkve obilja, dviju najvećih crkvi u našoj državi“, najavio je Dan Kavana. „Iz Bostona će nam se javiti klinička neuropsihologinja, profesorica Golda Roth, iz San Francisca kvantni fizičar dr. Karl Bohn, a iz Bouldera u Coloradu budistički učitelj, lama Tashi. Dobrodošli, gosti!“

Bili su neobična grupa. Dva Božja čovjeka doimala su se nelagodno sjedeći iza svojih radnih stolova, a velečasni Bellow izgledao je kao da će svakog trenutka prasnuti. Profesorica Roth, sitna i s golemom sivom grivom, odavala je dojam inteligentne srdačnosti. Dr. Karl Bohn, Europljanin koji je izgledao kao isposnik sa svojim naočalama metalnih okvira, u smeđem sakou i s neupadljivom kravatom. Lama Tashi i njegova uobičajena vedrina.

„Velečasni Bellow“, rekao je Dan. „Kontaktirali ste nas u vezi s izjavom koju je dao dr. Applebaum ispred FDA-e. Ne može se pronaći nikakav znanstveni uzrok za trovanje hranom u zemlji do kojeg je danas došlo među ljudima koji jedu meso. Dr. Applebaum je izjavio da je uzrok instant karma. Htjeli ste priliku da odgovorite na to?“

„Da, želim odgovoriti.“ Ekran je ispunilo krupno, bradato, bijesno lice velečasnog Bellowa. „Zato što je to bogohuljenje! Uvreda Gospodinu. ‘Viči iz sveg grla, ne suspreži se! Glas svoj poput roga podigni, objavi mom narodu njegove zločine, domu Jakovljevu grijehe njegove.’“ Glas mu se podigao u gnjevu.

„Karma nema mjesta u srcima bogobojaznih Amerikanaca“, pridružio mu se Marvin Swankier svjetovnijim riječima.

„Tako je, brate!“ suglasio se velečasni Bellow.

„To je uvjerenje oholog ponosa!“ Swankier se zagrijavao za svoju temu. „Sotonina spletka, kako bi puki smrtnici mislili da *oni* drže uzde u rukama, a ne Gospodin Bog Svemogući.“

„Amen!“ Velečasni Bellow je u znak podrške udario šakom po stolu.

„Gospodine Swankier“, Dan *je* namjeravao iznijeti jedno od pitanja koje je pripremila njihova istraživačka ekipa. „Crkva obilja potiče sljedbenike da crkvi

doniraju deset posto svog prihoda, u očekivanju budućeg obilja. Geslo vaše crkve glasi: 'Kako siješ tako ćeš i žeti.' Nije li to gotovo isto što i ideja karme?"

„Ni u kom slučaju." Bistre plave oči Marvina Swanklera nisu pokazivale da je ta izjava djelovala na njega. „Napredovati možete samo ako ste prihvatili Gospodina Isusa Krista kao svog osobnog spasitelja. Ne dajte se zavarati. Bogu se ne smijemo izrugivati!"

„Ali ako gajite ispravna uvjerenja - sa svog stajališta", Dan je htio shvatiti o čemu je riječ. „Ako ste prihvatili Gospodina kao svog spasitelja, *tada ćete* požeti što ste posijali?"

„Dakako! 'Tko dijeli obilato, sve više ima, a tko škrtari, sve je siromašniji. Podašna duša nalazi okrepu, i tko napaja druge, sam će se napojiti.'"

„Lama Tashi, vi žanjete što ste posijali. To je standardna definicija karme?"

Vedrina kojom je lama Tashi ispunio ekran predstavljala je olakšanje nakon intenziteta dvojice muškaraca iz Washingtona. „To je jako dobra metafora", osmjehnuo se. „Odnosi se na karmičko sjeme koje klija i raste kad dođe u kontakt s određenim uvjetima, kao što su tlo, vlaga i toplina. Stoga se ne odnosi samo na karmički uzrok. Isto tako podrazumijeva uvjete. U igri je mnoštvo čimbenika. Svi oni objašnjavaju zašto stvarnost doživljavamo na određen način. To je područje na kojem je profesorica Roth iznimno stručna. Ona nam može objasniti na koji je način stvarnost jedinstvena za svakoga od nas."

„Profesorice Roth", Dan se iznenađeno obratio sitnoj, izboranoj ženi u Galaxyjevu studiju u Bostonu. Kao i ostali u redakciji, nije imao pojma zašto je lama Tashi htio dovesti znanstvenika kao gosta. „Postoji li svojevrsna povezanost između neuropsihijatrije i karme?"

Profesorica se osmjehnula kao da je to zabavlja, a bore su joj postale još izraženije. „Mislim da lama Tashi govori o subjektivnosti iskustva", progovorila je žustrim britanskim naglaskom.

Lama je kimnuo.

„Većina ljudi još uvijek vjeruje u takozvanu teoriju izravne percepcije, koja kaže da smo svi mi pasivni promatrači vanjskog svijeta. I da naš mozak samo prima osjetilne podatke, i to očima, ušima i ostalim osjetilima. Ali neuroznanost je odavna odbacila takav stav. Osamdeset posto vlakana u onom dijelu mozga koji obrađuje vizualne slike dolazi iz korteksa, koji, primjerice, upravlja funkcijama poput pamćenja, a samo dvadeset posto iz mrežnice.

Mi nismo pasivni primatelji koji svi vide potpuno isto, nego zapravo projiciramo u svijet ono što bismo mogli nazvati predvidljivim hipotezama o onome što se događa. Stvari u vanjskom svijetu privlačne su ili neprivlačne zahvaljujući našim vlastitim percepcijama. Te osobine ne potječu od samih stvari, nego od nas. I zato dvoje ljudi može promatrati istu sliku, slušati istu glazbu, kušati istu hranu i imati o njima dvije itekako različite percepcije."

U studiju u Washingtonu velečasni Bellow nestrpljivo je čekao da se rasprava vrati na glavnu temu. Nije bio zainteresiran za tajanstvene razgovore o neuroznanosti ili predvidljivim hipotezama. „Jer sve je od Njega i po Njemu i za Njega“, ubacio se. „Poslanica Rimljanima 11:36!“

Gospodin Swankier je odlučno kimao.

„Mi budisti kažemo upravo to isto o *sunyati*“, primijetio je lama Tashi, opušten i srdačan. „Tu se mogu povući zanimljive paralele. Sad se bavimo time *kako* stvari dolaze od Boga - ili od *sunyate*. I zašto to toliko ovisi o umu.“

„Ta je ovisnost iznenađenje za većinu ljudi potvrdila je profesorica Roth. „Ali zapravo ne bi trebala biti, jer iste stvari percipiramo na vrlo različit način.“

„Većina se ljudi vjerojatno može povezati s tim“, rekao je Dan želeći prizemljiti raspravu. „Katkad je teško povjerovati da govorite o istom filmu ili seriji kao i druga osoba, jer ih posve drukčije doživljavate. Lama Tashi, vi želite reći da je za tu razliku odgovorna karma?“

„Upravo tako“, složio se Rinpoche.

Dok su se dva Božja čovjeka doimala zbunjeno, u San Franciscu se dr. Karl Bohn iznenada zainteresirao.

„Biste li htjeli komentirati, dr. Bohn?“ ponudio mu je Dan.

„Sa stajališta kvantne znanosti, to je još suptilnije“, progovorio je jedva primjetnim njemačkim naglaskom. „Iz temeljne fizike nestao je koncept tvari. Čak i olovka“, a tu je naglašenim pokretom iz džepa izvukao Montblancov *Meisterstuck*. „Sastoji se od atoma. Ti su atomi pretežito prostor sa samo nekoliko sićušnih subatomskih čestica. Kad proučavamo subatomske čestice, otkrivamo da najsitnija jedinica onoga Što bismo mogli nazvati tvar isto tako može biti i energija. Ta je čestica ujedno i val. Pa gdje je onda olovka?“ Slegnuo je ramenima. „I što je olovka? Kao što je to Einstein rekao: ‘Fizički koncepti su slobodne tvorevine ljudskog uma i nisu, kako god se to moglo činiti, jedinstveno određeni vanjskim svijetom.’“

„Mi to sve samo izmišljamo!“ potvrdio je lama Tashi. „I zbog toga patimo. Vjerujemo da vanjski svijet posjeduje objektivnu stvarnost koju svi mi opažamo ispravno i na isti način. Čvrsto se držimo tog pogrešnog stava. Kad bi nešto u vanjskom svijetu bilo istinski uzrok radosti, s osobinama koje bi nam pružale sreću same po sebi, tada bismo se svi složili. Svi bismo to željeli. Ali takva stvar ili situacija jednostavno ne postoji.“

„Ono za što vjerujemo da je stvarnost zapravo je igra našeg uma. Mi je stvaramo. Stoga ako tragamo za srećom, kao što svi to činimo, moramo shvatiti da istinska sreća ne dolazi iz vanjskog svijeta. Izvire iz razvijanja ljubavi i suosjećajnosti. Kad se naši postupci temelje na tim osobinama, rezultat može biti samo sreća i obilje. Kad se ne temelje na tome, doživljavamo suprotno. Ako pogledate ono što se danas događa širom Sjedinjenih Američkih Država, vidjet ćete da se to uklapa u taj obrazac.“

„Dr. Bohn, biste li se vi kao kvantni fizičar složili s tim?“ upitao je Dan.

„Ja bih se složio s tim“, odgovorio je fizičar, „da je slika o svijetu svakog čovjeka konstrukcija njegova vlastitog uma. Promatrača ne možete odijeliti od promatranog. Ono što nazivamo stvarnošću izrasta iz samog uma.“

U studiju u Washingtonu dva su crkvenjaka postajala sve očitije razdražena.

„Vi ne prihvaćate to objašnjenje, gospodine Swankier?“ upitao je Dan.

„Meni se čini da ova gospoda kompliciraju nešto što je uistinu posve jednostavno“, izjavio je. „Stvarnost dolazi od Boga. Boga ne možemo shvatiti.“

„Kako li su nedokučivi sudovi i neistraživi putovi njegovi!“ pridružio se velečasni Bellow.

„Amen, brate. Kad prihvatite Gospodina svog Boga kao svog osobnog spasitelja, tada ćete upoznati milost.“

„Lama Tashi govori o razvoju ljubavi i suosjećajnosti.“ Dan je pokušao naći nekakvo zajedničko tlo. „To je djelomično ono što čovjeka čini kršćaninom, zar ne?“

Ali velečasni Bellow nije namjeravao popustiti. „Morate se pokoriti Gospodinovoj pravednosti!“ zaurlao je. „A ne uspostaviti vlastitu pravednost!“

„Koji je onda način na koji se možemo uhvatiti ukoštac s današnjim...?“

„Predajte svoj život Gospodinu!“ odgovorio je Marvin Swankier prije nego što je Dan uspio završiti pitanje. „Prihvatite ga kao svog vlastitog, osobnog spasitelja.“

„Lama Tashi, biste li rekli da ljudi trebaju postati budisti?“ Dan je htio provjeriti zagovara li lama istu ideju.

Lama se osmjehnuo. „Ma ne!“ rekao je. „Svrha budizma nije preobraćenje ljudi. Svrha mu je da im omogući da postanu sretniji. Bilo da ćete postati sretniji kršćanin, sretniji ateist ili sretniji što god drugo. Etikete i ono čime se smatramo manje su bitne od njegovanja dobrog srca.“

Uskoro su trebali završiti. Dan je bio svjestan da stvari mora privesti kraju prije vijesti u šest poslijepodne.

„Velečasni Bellow, ako je slika o svijetu svake osobe konstrukcija njezina uma, kako svijet danas izgleda vama?“

„Ja vidim ogorčenu podjelu i prezir dok ljudi okreću leđa spasenju!“ žestio se velečasni. „Vidim klanjanje lažnim prorocima! Mi ne izmišljamo Boga. On izmišlja nas!“

„Slava Gospodinu!“ pridružio mu se Marvin Swankier, oduševljen naglašenom retorikom.

„Zapamtite moje riječi“, podigao je krupan kažiprst. „Sad proživljavamo posljednje dane. Približavamo se trenutku konačnog obračuna. Posljednjeg suda!“

„O da!“

„‘Koliko sam vas zvala, a vi ste odbijali, pružala sam ruku, ali je nitko ne opazi; zato ću se i ja smijati vašoj propasti, rugat ću se kad vas obuzme tjeskoba.’“

„A vi, gospodine Swankier“, Dan se okrenuo njegovu profinjenijem kolegi. „Kakva je vaša slika svijeta?“

„Slažem se sa svojim bratom u Kristu“, rekao je. „Zato će Crkva obilja prestati financirati i davati sredstva svim medijskim kućama ili političkim strankama koje stranom ideologijom nastoje iskvariti dušu naše velike kršćanske nacije.“

„Amen, brate!“

„A lama Tashi?“ upitao je Dan.

„Ono što danas očekujemo rijetka je i dragocjena prilika“, odgovorio je lama. „Iako je bilo velikih tragedija i nevolja, isto smo tako vidjeli i uistinu izuzetnu preobrazbu. Kad ljudi počnu shvaćati zakon uzroka i posljedice, sve ćemo bolje spoznavati svoju konačnu prirodu. Koliko god se činilo da nas neke koncepcije dijele, u srcu smo svi isti. Nadam se da će se naša urođena ljubav i suosjećanje brzo ostvariti!“

PEDESET ŠESTO POGLAVLJE

Boulder, Colorado

Dok je lama Tashi sudjelovao u raspravi uživo, za kuhinjskim stolom nedaleko od njega, pokušavajući riješiti zadatak iz fizike, Hayden je i dalje primao pozive najmoćnijih ljudi u Americi.

Ustrajni pozivatelji bili su predstojnici različitih ureda čiji su šefovi morali razgovarati s lamom Tashijem. Hayden im je svima rekao da je prenio njihovu poruku. Lama Tashi nije se mogao javiti jer je bio u emisiji uživo na Galaxy TV-u. Dakako, rekao je, ponovno će prenijeti njihovu poruku, ali je nekako sumnjao da će im Rinpoche uzvratiti poziv. Zatekao se kako svakome od njih ponavlja priču o tome kako treba djevojku pozvati na sastanak, a samopouzdanje mu je raslo sa svakim ponavljanjem.

Rezultat se mogao predvidjeti. Dr. Saul Applebaum, povjerenik FDA-e, bio je prvi koji je osobno nazvao. „Hoćeš li mu, molim te, reći da sam nazvao?“ zamolio je Haydena.

„Dakako.“

„Imam jedno konkretno pitanje koje mu moram postaviti.“ Prisjetio se trenutka sličnog udaru munje kad mu je to palo na pamet, nakon što je muškarac u njegovu uredu ispalio hitac, a onda se ranjen srušio na pod. „Pitam se jesi li *ti* čuo lamu Tashija da govori o tome?“ upitao je povjerenik FDA-e.

Povjerio je Haydenu ono što je iznenada postalo tako bitno. Hayden je rekao da lama dosad nije govorio o toj temi.

Nakon njega je nazvala Rose Mulrooney, predsjednica upravnog odbora banke saveznih rezervi. Zatim direktor FBI-ja.

Hayden je uspio riješiti tek trećinu svoje zadaće iz termodinamike kad se na vezi našao predsjednik Trent Grey.

„Hayden Mitchell, zadovoljstvo mi je što mogu razgovarati s tobom“, predsjednik mu se obratio tako da se dječak iznenada osjećao ne samo bitan, nego kao da se već dugo poznaju. Kao da među njima vlada svojevrsno razumijevanje. Kao da Hayden od svega najviše želi pomoći.

I predsjednik je imao konkretno pitanje. Isto konkretno pitanje kao i svi ostali. Hayden je ponovno morao priznati da nije čuo lamu Tashija da govori o toj konkretnoj temi.

Bilo mu je teško koncentrirati se na zadaću nakon tako uzbudljivog poslijepodneva. Ali ipak je pokušavao, cijelo vrijeme imajući na oku svjetlo pokraj vrata studija.

Kad je panel-diskusija na Galaxyju završila i svjetlo se uključilo, izgledalo je jače nego prije. Poslijepodnevno sunce probijalo se kroz šumske krošnje te oblijevalo biljke i tlo zlatnim bojama. Lama Tashi, Megan i Anton izašli su iz studija trljajući ruke kad su se našli na suncu.

Hayden je požurio kako bi Rinpochea obavijestio o najnovijim pozivima. Bio je zapisao imena i brojeve telefona na komad papira koji je lama Tashi sa zahvalnošću prihvatio, a onda je savinuo papir i gurnuo ga u skriveni džep na svojoj halji.

„Rinpoche, svi su vam željeli postaviti jedno posebno pitanje.“

Lama se osmjehnuo. „Mislim da mogu pogoditi.“ A onda se okrenuo Antonu i prvi put toga dana u glasu mu se osjetila užurbanost: „Hoćemo li uskoro?“

Anton je već u jednoj ruci držao kameru, a u drugoj je nosio torbu s kablovima. Kimnuo je i žustro prišao Rinpocheovom autu.

„Mogu vam pomoći nositi stvari ako hoćete?“

Nakon nekoliko minuta Antonova je oprema bila utovarena, a lama Tashi je sjedio za upravljačem. Anton se smjestio na suvozačevom sjedalu. Megan ih je ispratila, okružena Haydenom, Shelley i Rustyjem. Nije znala što bi rekla na kraju dana koji je bio potpuno nezamisliv u gotovo svim elementima. Spustila je dlanove na srce pokazujući tako svoju duboku zahvalnost.

„Uskoro ćemo razgovarati“, osmjehnuo joj se lama.

„Rinpoche, sutra ću objaviti vašu poruku.“

„A ja odlazim“, rekao je. „Samo nakratko. Sjećaš se priće o jelenu kojeg progone kroz šumu?“

„Sjećam se, Rinpoche.“

O toj prispodobi već neko vrijeme nije razmišljala. Ona je objašnjavala što napraviti ako se nađete u šumi i ugledate jelena kako juri kroz grmlje, a nakon nekog vremena ugledate i lovce kako ga u stopu slijede. Lovci bi vas mogli upitati: „Na koju je stranu jelen otrčao?“

U takvim okolnostima ispravno je slegnuti ramenima i reći: „Ne znam.“ Zaštititi život osjetilnog bića hitnije je od potrebe da se kaže istina.

„Sjećaš se“, rekao je.

„Dobro“, osmjehnula se.

Tada je odgovorio zabrinutom Haydenu: „Ne brini o svom novom prijatelju, gospodinu predsjedniku. Sve je dobro!“

Gledali su kako poput limete zeleni Volvo odmiče niz dugačak kolni prilaz prije nego što je zakrenuo za ugao i nestao s vida. Neko su vrijeme stajali ondje; čak su i djeca bila tiha pod dojmom čudesnih događaja toga dana u kojem je njihov

dragi Rinpoche od jednostavnog redovnika, jedine titule koju je sebi dopuštao, odjednom postao najtraženija osoba u zemlji. Iako ih je uključio u putovanje o kojem je gotovo sigurno imao prethodne spoznaje, uza sve to ostao je jednako spokojan i dobronamjeran.

Za Megan su ti događaji predstavljali nešto više nego što je mogla prihvatiti. A podsjećanje na jelena u šumi potpuno je nalikovalo na nedokučivog Rinpochea. O čemu je tu bila riječ?

U sadašnjost ju je vratio prohladan poslijepodnevni vjetrić koji je uznemirivao krošnje iznad njihovih glava i šuškao lišćem.

Bacila je pogled na sat. Keith će se uskoro vratiti kući s posla. Usprkos sveobuhvatnom uzbuđenju, uskoro će trebati nahraniti cijelu obitelj.

„Hayden, napiši zadaću dok ja napravim večeru“, rekla je krenuvši prema kući. „Shelley, jesi li se pripremila za tjelesni sutra?“

U kuhinji je otvorila hladnjak, pregledala namirnice, a onda provjerila ostavu i zamrzivač. Razmislila je o tome što može napraviti.

Odlučivši se za *quiche,* koristeći unaprijed pripremljeno tijesto, četrdesetak minuta kasnije izlijevala je mješavinu u posudu kad je začula neuobičajene zvukove. U tišini seoskog krajolika zvukovi su se nadaleko širili.

Rusty se pomaknuo na verandi i zalajao. Hayden je očito isto tako nešto čuo te se, uvijek spreman nakratko zaboraviti termodinamiku, sjurio niz stepenice. Megan ga je čula kako izlazi van, a onda je dotrčao natrag.

„Mama, to je policija!“ uzviknuo je. „Na početku prilaza!“

Megan se sledila krv u žilama; prva joj je pomisao bio njezin suprug koji se autom vraćao kući.

Vani na dvorištu Rusty je potpuno podivljao.

„Odvedi Rustyja u stražnju sobu, molim te.“ Odvezala je pregaču koju je nosila oko struka i objesila je na kuhinjska vrata. Kao što je Hayden rekao, policijsko je vozilo s uključenim rotirkama prilazilo kući. I ne samo jedno. Osim njih, ugledala je i nekoliko blistavih crnih terenaca. Svi su se neumoljivo kretali prema njoj.

Ali nisu samo automobili stvarali sve glasniju buku. Tek kad je podigla pogled, Megan je ugledala helikopter koji se spuštao prema kući. Na trenutak joj se učinilo da se opasno približio vrhovima visokih jela, no onda je kliznuo prema čistini pokraj kolnog prilaza.

Nestvarnost koja je pratila cijeli taj dan nije još došla svome kraju. Trajala je čak i sad kad su se sunčeve zrake već počele izduživati. Policijski automobili na čelu kolone isključili su svjetla i usporili kad su se približili kući. Očito to nije bio običan posjet. Ono što je slijedilo iza njih još je više privuklo Meganinu pažnju. Jer nije tu bilo samo nekoliko vozila, nego cijeli konvoj. Velika i skupa vozila, čija je sama prisutnost na cesti govorila o njihovoj važnosti, slijedili su policijska vozila sve do kuće gdje su se dostojanstveno zaustavila. Vrata su se počela

otvarati. Iz automobila su izlazili ljudi na visokim položajima i policajci. Na obližnjem polju vojni časnici u odorama izašli su iz helikoptera i sagnuvši se, požurili izmaknuti se iz dosega propelera. Žustrim su se korakom približavali kući. Čak i prije nego što je itko progovorio i riječ, u načinu na koji su posjetitelji žustro krenuli prema kućnim vratima osjetilo se opipljivo suparništvo.

„Gospođo Mitchell, ja sam okružni šerif“, prvi joj je pristupio muškarac u policijskoj odori. „Ovdje sam na osobni zahtjev direktora FBI-ja.“

„Bonny Ratcliff, Megan“, žena s besprijekornom frizurom i blistavim naušnicama obratila joj se manje službenim tonom, kao žena ženi. „Rose Mulrooney, predsjednica Uprave Federalnih rezervi, zamolila me da vas posjetim.“

Kako joj se približavalo sve više ljudi - hvala Bogu da je Rusty bio u stražnjem dijelu kuće - Megan je već shvatila da posjetitelji nemaju nikakve veze s Keithom, koji je sa svojim skromnim autom ostao iza svih ostalih te je morao skrenuti s kolnog prilaza kako bi stigao do garaže smještene pokraj kuće.

Krajičkom oka ga je opazila kako izlazi iz garaže s torbom prebačenom preko ramena i potpuno se zbunjen približava gomili okupljenoj u blizini ulaznih vrata.

Muškarac u sakou od tvida pokušavao joj je privući pažnju u ime povjerenika Applebauma koji je, kako je naglasio, bio prvi javni službenik koji je spomenuo karmu.

Ali poput grupe novinara na konferenciji, najglasniji je bio najuspješniji. Ovaj put to je bio vrlo visok Amerikanac afričkog podrijetla u odijelu, građen kao profesionalni hrvač, koji je izašao kroz stražnja vrata blistavog crnog dugačkog Hummera i uzviknuo: „Gospođo Mitchell, predsjednik Sjedinjenih Američkih Država čeka na izravnoj liniji, ovdje? Pokazao je prema autu. „Mora razgovarati s lamom Tashijem.“

Što je moglo imati veći prioritet od toga?

Pokušali su i vojni časnici. Kad su stigli do nje, ostavši pomalo bez daha, doviknuli su: „Gospođo Mitchell! General Alexander Hickman *mom* vidjeti lamu Tashija. O tome ovisi sigurnost Sjedinjenih Američkih Država!“

„Kao i sigurnost naše hrane!“ oglasio se muškarac u tvidu.

„Na kocki je integritet naše ekonomije!“ Besprijekorno uređena žena nije se dala smesti.

„Gospođo“, podsjetio ju je Afroamerikanac. „Predsjednik je upravo ovdje!“

Kad je uhvatila zrak da im objasni kako je lama Tashi već otišao, iznad krova kuće se začuo zvuk sličan trimeru koji je zastao iznad grupe ljudi i ostao lebdjeti ondje. Bio je to dron veličine kosilice za travu i istog je trenutka privukao pažnju svih prisutnih, koji su okrenuli glave i iskrivili vrat kako bi vidjeli koji se to vrag događa.

Dron je pak, kako je izgledalo, isto tako pokušao procijeniti što se događa, okrećući se ovamo i onamo; ispod njegovih rotora bile su izdužene leće. A tada

se iz podvozja otvorio ekran veličine televizora. Na njemu se pojavilo lice šefa Galaxy TV-a, u prijenosu uživo iz Los Angelesa.

„Megan, mi smo već razgovarali - ja sam Harvey O'Sullivan iz Galaxyja", glas mu je bio srdačan usprkos buci. „Znate, prvi i najbliži medijski partner lame Tashija? Vidim da imate nekoliko posjetitelja, nedvojbeno u ime svojih šefova. Ali ja sam ovdje u svoje ime. I zaista bih trebao razgovarati s Rinpocheom."

„On nije ovdje!" uzviknula je obraćajući se Harveyju i okupljenoj gomili. „Otišao je prije sat vremena."

„Kamo?" svi su željeli znati.

„Nije rekao", odmahnula je glavom. „Samo da će neko vrijeme biti odsutan. Pretpostavljam da se nekoliko dana povukao u osamu."

Nevjerica je bila gotovo opipljiva. Kako je čovjek koji je postao najpopularniji guru u zemlji, jedini koji je imao sve odgovore, iznenada mogao nekamo otići? Kako je mogao jednostavno nestati? Kakva je poznata osoba mogla napraviti takvo što?

U kojem je smjeru otputovao, doviknula joj je policija. Kamo se mogao uputiti, htio je znati FBI. Svi su znali da se do lame ne može doći telefonom, pa ga stoga nitko nije mogao pratiti. Harvey O'Sullivan, uvijek prvi, ponudio je da će sponzorirati Rinpocheov odmor. Afroamerikanac je impulzivno ponudio Camp David kao mjesto za meditaciju.

Usred tog kaosa Megan se prisjetila posljednje Rinpocheove upute koju joj je dao - a to je bila priča o jelenu kojeg progone kroz šumu. Sad joj je postalo jasno zašto ju je podsjetio na tu priču.

„Uistinu nemam pojma kamo je lama Tashi otišao", rekla je. „On je moj učitelj. Moj guru. Ne odgovara meni."

Kao što se ranije dogodilo s Haydenom, to je otkriće izazvalo niz pitanja druge vrste. Predsjednik je trebao odgovor na određeno pitanje. Na ono isto specifično pitanje koje je već povjerio Haydenu, a odgovor na isto pitanje željeli su dobiti šefovi savezne banke, FBI-ja, FDA-e, CIA-e i američke vojske. Kao i cijeli niz drugih pozivatelja s očiglednije komercijalnim motivacijama. Na dronu koji je lebdio iznad gomile čak su se i obrve Harveyja O'Sullivana podigle kad je gomila okupljena ispred Meganine kuće jednoglasno zahtijevala, tražila i preklinjala da im kaže je li lama Tashi rekao bilo što vezano uz tu temu.

U zlatnom sjaju tog čudesnog dana Megan je pogledala ljude oko sebe. „Nije", rekla je. „Ne mogu vam pomoći. Žao mi je."

Nisu odmah otišli. Stajali su ondje nastojeći shvatiti što se događa. Pitali su se što će sad napraviti i kako će šefovima priopćiti činjenicu da ne samo što nisu uspjeli doći do lame Tashija, nego da će to bitno pitanje na koje su svi željeli odgovor ostati neodgovoreno tko zna dokad.

Keith je bio jedini koji se pokrenuo. Prošao je kroz gomilu i uz tri stepenice do verande gdje je zagrlio djecu i poljubio suprugu.

„Ugodan dan na poslu?“ ironično se osmjehnuo.

„Ranije si stigao kući?“

„Jednostavno je bio takav dan.“

Okupljeni su joj pružali posjetnice, moleći je da ih nazove čim sazna gdje je lama Tashi. Kad se spustio mrak, Megan je shvatila da policija preko radija pokušava pronaći registraciju automobila lame Tashija. Oko njih su se okupili pripadnici FBI-ja, goreći od želje da se dokopaju najtraženije osobe u Americi. Harvey O’Sullivan se povukao, ali tek kad je od Megan izvukao obećanje da će razmisliti o njegovoj osobnoj molbi da sudjeluje u emisiji idućeg vikenda i ispriča im kako je to biti učenica lame Tashija. A Afroamerikanac je pozvao Haydena da iznutra pogleda Hummer koji mu je očito zaokupio pažnju.

Deset minuta poslije Megan je konačno zatvorila ulazna vrata i protivno običaju zaključala ih. „Shelley, pusti Rustyja iz stražnje sobe, može?“ rekla je, a onda se vratila u kuhinju, skinula pregaču s vrata i zavezala je u struku.

Usprkos svemu što se događalo, i dalje se osjećala neobično pribrano. Možda je to bio utjecaj lame Tashija? S druge strane kuhinjskog stola Hayden je uzbuđeno brbljao o komunikacijskom sustavu u Hummeru. Shelley je htjela saznati je li lijepa gospođa koja ih je posjetila jedna od pravih kućanica iz Key Westa jer je izgledala točno poput nje! A Keith je jednostavno bio zbunjen.

Osjetivši ugodan miris iz pećnice, Megan je vedro pogledala svoju obitelj. „Za večeru je *quiche*. Oprostite što nije nešto bolje. Današnji je dan...“ podigla je ruke s dlanovima prema gore, kao da pokušava naći prave riječi. A onda je odustala.

„Nemam riječi za to“, rekla je.

Na jednoj od pokrajnjih cesta između Bouldera i Omnija lama Tashi je smanjio brzinu i pokazao prema skretanju nalijevo.

„Trebaju mi samo dvije minute“, rekao je Antonu.

Učenik je kimnuo. Bio je to poljski put koji je vodio prema šumi, odvojak pokraj kojeg je Anton vjerojatno prošao desetke puta, a da ga nijednom nije zamijetio. Nastavili su voziti još kratko vrijeme, a onda su se našli na ulazu na imanje u obliku bijele kapije od trupaca okružene impozantnim kamenim zidom.

Lama Tashi povukao je ručnu kočnicu i okrenuo se Antonu.

„Ti ćeš voziti ostatak puta, dobro?“

„A kamo ćete vi?“

„Kod prijatelja“, lama je pokazao prema ulazu, a onda izašao iz auta. „A sad kreni!“ rekao je i zapovjedno mahnuo rukom.

Anton je hitro otkopčao pojas, izašao iz auta i uskoro je sjedio na vozačkom sjedalu. Osvrnuo se oko sebe. Osim ulaza kroz koji je izgleda bilo nemoguće proći, činilo se da su se zaustavili usred ničega. „Jeste li sigurni da su vaši prijatelji...“

„Da, da“, rekao je lama Tashi čvrsto udarivši po krovu automobila. „Javit ću ti kad ću doći po automobil.“

SAMO PO SEBI RAZUMLJIVO

Dva su načina na koje se možete prevariti.
Prvi je da vjerujete u ono što nije istina.
A drugi je da ne želite povjerovati u istinu.

SØREN KIERKEGAARD
(egzistencijalistički filozof, 1813. - 1855.)

KASNIJE

PEDESET SEDMO POGLAVLJE

Televizija Galaxy
Los Angeles

Dan Kavana i Tara Green sjedili su svaki za svojim stolom dok je veliki neonski tajmer odbrojavao 3, 2,1.

„Danas, prvog dana instant karme u zabilježenoj povijesti“, Dan je započeo riječima koje je napisao sam Harvey O’Sullivan, „donosimo vam produženo izdanje večernjih vijesti.“

Naizmjence su čitali naslove, počevši s Tarom: „Sjedinjene Američke Države danas su doživjele svoje najstrašniju masovnu pucnjavu, kad je predsjednik Nacionalne udruge za oružje na godišnjoj konferenciji u Washingtonu, poluautomatsku pušku okrenuo prema članovima vlastite udruge ubivši šezdeset osmero ljudi i teško ranivši mnoge druge. Tijekom pucnjave ranjen je i predsjednik Trent Grey koji se trenutačno oporavlja od operacije u Walteru Reedu.“

„Danas je, u dosad neviđenim bankovnim fluktuacijama, nastalo više milijunaša i multimilijunaša nego ikad u povijesti. Predsjednica Uprave Federalnih rezervi, Rose Mulrooney, taj trend pripisuje prakticiranju velikodušnosti. Pojedinci i tvrtke koji doniraju novac doživljavaju trenutačno pritjecanje bogatstva na razinama kakve nikad nismo vidjeli.“

„Zračne se luke ponovno otvaraju, ponovno se uspostavljaju linije nakon straha od virusa u hrani koji je danas poremetio živote mnogih Amerikanaca. FDA uvjerava javnost da ne postoji zaraza, ali na snazi i dalje ostaju upozorenja da konzumiranje mesnih proizvoda dovodi do teškog trovanja. Amerika je sada vegetarijanska nacija.“

„Spontane remisije dosegle su razinu o kakvoj nikad prije nije izvijestila Američka udruga za radiologiju, s pedeset dva pacijenta oboljela od terminalnog raka na čijim snimkama nema ni traga bolesti, kao i brojna druga čudesna ozdravljenja u cijeloj zemlji. Grace Arlingham iz organizacije za spašavanje životinja s farmi, Zaklade Arlingham, i jedan od prvih slučajeva spontane remisije, kaže da kad spasite nekome život, tada će i vaš život biti spašen.“

„Prema FBI-ju, danas je umrlo deset najvećih šefova organiziranog zločina u zemlji i deseci njihovih pobočnika. Ekskluzivna analiza Galaxy televizije pokazuje da je svih deset muškaraca koji su odgovorni za droge, reketarenje, trgovinu seksualnim robljem i pranje novca, stradalo tijekom teških mikro vremenskih incidenata, uključujući mikro tornada i potrese. FBI tvrdi da su ti

smrtni slučajevi dokaz da su zločinačke organizacije bile pokrenule planove za ubijanje drugih ljudi.“

„Sirom zemlje u osobnom izgledu ljudi dolazi do dramatičnih promjena. Izljevi bijesa imaju za posljedicu vidljivo poružnjivanje obilježja na licu, mrlja i deformacija. Događa se i suprotno, kad deformiteti nestaju te se izgled lica i cijelog tijela poboljšava na dosad neviđen način. Američka udruga kozmetičara objavila je da je bijes uzrok ružnoće, a strpljivost ljepote. Ta će udruga idući tjedan održati hitan skup kako bi istražila nove metode tretmana koje ne uključuju operaciju.

„Danas je propao Celebrity Scoop, kontroverzni tračerski časopis. Na Manhattanu se otvorila rupa u tlu i progutala zgradu s dvadeset pet katova u kojoj je časopis imao sjedište. Vjeruje se da je komercijalna zgrada bila napuštena, osim zaposlenika i vlasnika časopisa, koji su radili na idućem broju. Glasnogovornik za Media Monitors International izjavio je da se laži, huškačke izjave i ogovaranje ubrajaju među deset najvećih mana.“

„Kako bi nam pomogao da shvatimo navedena zbivanja i ostale događaje, donosimo vam cjelovit izvještaj o karmi, uključujući i ekskluzivan intervju s lamom Tashijem“, bio je red na Dana da pročita posljednju vijest.

PEDESET OSMO POGLAVLJE

Zgrada Woodrowa Wilsona, Brookyln

Na trećem katu zgrade Woodrowa Wilsona, Amy je teškom mukom susprezala uzbuđenje kad je nadstojnik izvadio ključ iz džepa jakne i okrenuo ga u bravi.

„Deset minuta“, rekao je. „Pričekat ću vas.“

Karel je bio taj koji ju je potaknuo da nazove posrednika za nekretnine kad mu je rekla da joj je san da živi u toj zgradi otkako ju je prvi put ugledala. Za par minuta je pronašla internetsku stranicu na kojoj su se prodavali stanovi. Posrednik nije bio u stanju pokazati joj stanove te večeri. Ali je rekao da je razgovarao s nadstojnikom koji je imao ključeve jednog od stanova. Mogla je odmah otići onamo.

„Što mislite?“ upitala je, oduševljena kad je ušla u središnji prostor, prostranu dnevnu sobu s krem zidovima i visokim stropom. „Nije li čudesno?“

Karel Sharma osvrnuo se oko sebe pokušavajući vidjeti prostor njezinim očima. Nikad nije imao oko za ljepotu. No imao je oko za Amy i uživao je u njezinu nehinjenu oduševljenju, očaranosti koju je osjećala samim time što se nalazila ondje. Žene koje je susretao, uglavnom u poslovnom okruženju, trudile su se biti dotjerane i sređene, i nikad zapravo nije znao što može očekivati od njih. Amy je posjedovala svojevrsnu izravnost i slatkoću, uz nju se ugodno osjećao i budila je u njemu zaštitnički poriv koji ga je i samog iznenadio.

Na trenutak se zapitao koliko se njegovih prijateljica danas zaustavilo i dalo novac beskućnicima. Nekako je sumnjao da je ijedna od njih to učinila.

Pogledao je Amy koja se nagnula i zagledala kroz prozor s kojeg se pružao pogled na Eastern Parkway. Vitka i sitna, imala je nježno oblikovane crte lica i sladak prćasti nosić.

„Pogled odavde je zaista prekrasan“, rekao je.

Napola se okrenula i nasmijala kad je shvatila da joj je uputio kompliment. „Sve bih ovo obojila u bijelo“, rekla je, pokazujući na zidove. „Izgledalo bi veće. Možda nekoliko geometrijskih panela iznad vrata i prozora te svijetlo obojeno staklo u kuhinji. Ovo je zgrada u stilu *art décoa.* Moram je vratiti njezinim korijenima!“

Nije znala kako bi shvatila njegov izraz lica, kao da se zabavlja. Je li se pitao kako se samo može toliko uzbuđivati zbog dvosobnog stana u Brooklynu koji je

očito trebalo preurediti. „Jasno mi je da ovo nije bogzna što prema onome gdje vi živite“, rekla je.

Bilo je točno da je posjedovao *penthouse* u zgradi na Upper East Sideu. Ali zbog stresnog posla rijetko je kad boravio ondje, a kad bi i otišao kući, više zapravo i nije ni vidio gdje je i rijetko kad bi ulazio u većinu prostorija. Balkon na vrhu zgrade bio je prava sramota. U početku je bio raskošan, ali je nakon nekog vremena otpustio dizajnere i nikad ih nije zamijenio. Cijelom je stanu trebala pažnja osobe kojoj je bilo stalo do njega.

„Što je?“ upitala je nastojeći shvatiti njegov izraz lica.

Slegnuo je ramenima. „Uživam u vašem oduševljenju.“

„Dobro onda“, odvratila je i uputila se kratkim hodnikom da pogleda spavaće sobe, ne znajući što bi mislila o zagonetnom Karelu Sharmi.

Nakon što joj je potpuno neočekivano poklonio imanje Utočišta za konje Bluegrass i još neočekivanijeg zagrljaja, odmah je htjela nazvati gospodina Deala kako bi mu prenijela uzbudljive vijesti. Ali on već godinama nije bio najboljeg zdravlja i znala je da mu je stres zbog nastojanja da nađe novi dom za sve svoje konje predstavljao težak teret.

No prije nego što ga je nazvala zatražila je Karelov savjet. Željela je gospodinu Dealu reći da nikad više neće morati brinuti o Utočištu za konje Bluegrass. Istodobno nije mogla zanemariti činjenicu da je bila riječ o postarijem muškarcu koji je utočište vodio samo s grupom dobrovoljaca. Što će se dogoditi s konjima ako se on razboli ili umre?

Karel je slegnuo ramenima. „To nije problem“, rekao je. „Osnujte trust. U njega stavite to imanje i imenujte povjerenike koji će provoditi uvjete tako da imanje zauvijek ostane sklonište za konje.“

Amy se zagledala u njega, odmahujući glavom. „Eto ti sad. Zato ste toliko uspješni. Znate kako to ide.“

Nedugo poslije nazvala je gospodina Deala i rekla mu što se dogodilo. Kako više nikad neće morati brinuti za konje i svoje životno djelo. Dok mu je sve objašnjavala nije rekao gotovo ništa, samo je svoju zahvalnost izrazio s nekoliko nespretnih riječi. Znala je zašto. Držao je ruku preko slušalice jer nije htio da ga čuje kako plače.

Dok je pregledavala ostatak stana u zgradi Woodrowa Wilsona, razmišljala je o spavaćim sobama, umornim i zastarjelim. Ali nije to bilo ništa što se s nekoliko slojeva boje i malo mašte ne bi moglo preobraziti u nešto prekrasno.

Deset minuta je prilično brzo prošlo i bilo je vrijeme da krenu. Karel i Amy dizalom su se spustili u predvorje, kad joj se oglasio želudac. Odatle do njezina stana bila je samo kratka vožnja autobusom, ili dugačka šetnja pokraj njezine najdraže trgovine. Razmatrala je što bi učinila kad ju je Karel upitao: „Mogu li vas odvesti na večeru?“

Već joj je i ranije pala na pamet pomisao da bi to mogao predložiti, ali ju je odmah odbacila. Zamišljala je da Karel svoje večeri provodi družeći se s bogatim i moćnim ljudima, radeći ono što bogati i moćni već rade u slobodno vrijeme.

„Bezmesna večera?“ upitala je.

„Jasno. *Pizza* margarita?“ predložio je.

„To bi bilo sjajno.“

„I čaša syraha?“

„Kako ste znali?“

„Što sam znao?“

„Da mi je to omiljeno vino.“

Vrata dizala su se otvorila. „Nisam znao“, rekao je ispravši je iz dizala.

Oči su joj zasjale. „Ima sjajno mjesto odmah iza ugla“, rekla je.

PEDESET DEVETO POGLAVLJE

Omni, Colorado

Prilazeći ulaznim vratima nakon što je zazvonilo zvono, Margarita je zastala da bi u ogledalu dnevne sobe provjerila kako izgleda. I ne prvi put. Stalno je sebe podsjećala da nema nikakvog razloga za nervozu. Ali ipak je bila nervozna, osjećajući neobičnu kombinaciju bojazni i strepnje.

Otvorila je vrata. Nijedno od njih nije reklo ni riječi. Stajali su gledajući jedno drugo, a onda je on napravio korak prema njoj i uzeo je u naručje. Dugo su tako ostali u zagrljaju.

Kad je odlučila da neće cijeli dan ostati tugujući u kući, to je dovelo do neočekivanih rezultata. Kad je nazvala Izzy, rekavši da bi joj htjela nešto dati, prijateljica je nije pitala o čemu je riječ, niti je ona sama rekla nešto o tome. Izzy je vjerojatno pomislila da će joj donijeti knjigu ili sadnicu neke biljke ili bilo koju od mnogih sitnica koje su običavale poklanjati jedna drugoj - opipljivi znakovi dugogodišnjeg prijateljstva.

Prije nego što je otišla posjetiti Izzy, Margarita je samo oklijevala pitajući se što bi prijateljici trebala reći o Bobu. Zapravo nije morala ništa reći. Ionako nisu svaki put razgovarale o njemu. Logički je razmišljala da će joj reći što se događa tek kad sama to uspije shvatiti.

Ali istog trenutka kad je ušla u Izzynu kuhinju i zatekla prizor uobičajenog kaosa dok joj je prijateljica ukrašavala dvadesetak kolačića, Izzy joj je dobacila samo jedan pogled i bez ikakvog uvoda upitala: „Što se dogodilo?“

Nije bilo nikakvog smisla pretvarati se. Zar je mogla i pomisliti da bi mogla zavarati svoju najstariju prijateljicu? Uostalom, i ona je pružala podršku Izzy kad joj se raspao prvi brak i tijekom mučnog odnosa s drugim mužem koji ju je ostavio, a onda protiv nje podnio toliko tužbi da ga je sad zvala Tužitelj.

Ispričala je Izzy što se dogodilo; prijateljica joj je bila žestoko odana, ali nije iznosila nikakve dogmatične prosudbe. Margarita se rasplakala, a Izzy ju je zagrlila, nakon čega su satima razgovarale uz čaj i tek pečene kolačiće.

Prošlo je dosta vremena dok nije stigla do izvornog razloga za posjet. Ispričala je Izzy o potpisivanju knjige u New Yorku tri dana prije. O muškarcu koji joj je prišao, poznat na neki neobjašnjiv i dalek način. Kako se pokazalo da je to zapravo Norman Manderson.

Izzy je njezina priča iznenadila. I očarala. Cijela priča o Normanu koji je napustio obitelj odigrala se toliko davno da su njezina vlastita djeca sad bila iste dobi kao i Norman kad je otišao, tako da su i rane odavno zacijelile. Ali ipak joj je još bio brat. A kad joj je Margarita pružila omotnicu i umotani dar koji joj je Norman predao, žustro je najprije otvorila omotnicu da pročita poruku.

„Znam da sam ovo trebao napraviti prije više desetaka godina. Bilo je kompliciranо. Volio bih se ponovno susresti s tobom, ako želiš. Često razmišljam o tebi. S ljubavlju, Norman.“

Izzy je Margariti pružila poruku da je pročita, dok je ona razmotavala poklon. Kutija je bila veličine kutijice za naušnice iz zlatarnice, izrađena od smeđe umjetne kože, a poklopac je bio pričvršćen samo na jednom mjestu. Kad ju je otvorila, unutra se nalazila mala prozirna vrećica, a u njoj nešto što je Margariti izgledalo poput mutnih metalnih strugotina. Uz vrećicu je bio i mali certifikat na kojem je pisalo da se u njoj nalaze predsolarna zrnca za koja se procjenjuje da su starija od sedam milijardi godina. To je bio samo sićušan uzorak koji je bio u prodaji kako bi se skupila sredstva za geološka istraživanja. Zrnca su bila pronađena na mjestu pada meteora.

Izzy je podigla vrećicu prema svjetlu i zagledala se u nju, a onda je pružila Margariti.

„Predsolarna zrnca?“ upitala je Margarita.

„Materija koja je nastala prije našeg Sunčeva sustava.“ Izzy je odmahnula glavom zamišljeno se osmjehnuvši. „Baš nalikuje na Normana da smisli takvo što zagonetno.“

Kad je prihvatila kutiju, Margarita je pomislila da je u njoj nakit. Nedvojbeno je isto mislila i Izzy. „Znači li ti to nešto?“

Izzy je kimnula. „Zadnjeg ljeta prije nego što je Norman otišao na koledž jedne smo noći ostali sjediti vani i razgovarati nakon što su svi ostali otišli na spavanje. Ne znam što je bilo te noći, vjerojatno smo tada prvi put razgovarali kao dvoje odraslih, umjesto kao djeca koja se stalno svađaju. Norman je bio pričljiv, rekao mi je koliko je uzbuđen što će studirati arhitekturu. Objašnjavao mi je teorije iz arhitekture, sav nekako odrastao i važan, od čega gotovo ništa nisam shvatila. Pitala sam ga koji mu je konačni cilj u životu, znaš, kao u *Breakfast Clubu,* a on mi je rekao da želi dizajnirati najljepšu zgradu na svijetu.

Tada je on mene upitao za moj najveći cilj. Nisam imala pojma. Uvijek su mi dobro išli znanstveni predmeti. I tada je slučajno preko neba iza njega prešla zvijezda padalica. Imala sam osjećaj da moram održati korak s njegovim impresivnim teorijama o arhitekturi, pa sam mu rekla da želim biti astrofizičar. Riječi su mi same izašle iz usta. Mislim da nikad takvo što nisam izgovorila. Definitivno nikad nisam razgovarala o tome.“ Izzy je izgledala pomalo postiđeno. „Najbliže što sam ikad stigla do astrofizičara bile su srebrne zvijezde na kolačićima.“

Margarita je nagnula glavu na stranu. Usprkos njezinu kaotičnu osobnom životu, Izzy nije bila glupa. Tko bi znao dokle bi mogla stići da je krenula tim putem? „Ali stvar je u tome da je to zapamtio“, pokazala je prema kutijici s predsolarnim zrncima.

„Zapamtio je“, složila se Izzy. „Dugo vremena nakon što sam ja zaboravila.“ Podigla je papir. „Nazvat ću ga. Danas.“

Margarita je od prijateljice otišla u posve drukčijem stanju od onoga u kojem je bila kad je došla. Bilo je pravo olakšanje što je mogla ispričati ono što se dogodilo s Bobom. Kao katarza. Ali nije zaustavilo bol i patnju. No više se nije osjećala osamljena. Znala je da će to uspjeti preživjeti s prijateljicama kao što je Izzy. Zasad je namjeravala prihvatiti Izzyn jedan jedini savjet: korak po korak. Ne razmišljaj o onome što bi se moglo dogoditi u mjesecima ili godinama koji slijede. Osobito ne razmišljaj o Bobu i drugoj ženi. Drži se onoga što je bitno ovdje i sad.

Uostalom, trebalo je obnoviti zalihe u hladnjaku pa se nakon posjeta Izzy odvezla u grad, otišla u trgovinu i odabrala ono što joj je trebalo za vikend. Vratila se do auta i polako krenula prema izlazu iz parkirališta kad se pokraj nje jednako oprezno pojavilo drugo vozilo. Upravo kad su se namjeravali mimoići, oba su vozača prepoznala jedno drugo i zakočila.

„Margarita!“

„Ian! Hoćeš li dugo ostati?“

„Samo do nedjelje. Oprosti što nisam nazvao, samo sam u prolazu. Zbog knjižare.“

Otkako su se Ian i Paige Turner preselili u Scottsdale, tijekom svojih redovitih posjeta često su obilazili Margaritu i Boba. Odveli bi ih na objed ili bi se družili sa zajedničkim prijateljima. Tako se nastavilo i nakon Paigeine smrti. Iako su se svi dobro slagali, ono što ih je držalo na okupu bila je čvrsta povezanost između Margarite i Iana, još iz školskih dana. Bila je to svojevrsna neizrečena veza, osjećaj da su na istoj valnoj duljini, da posjeduju isti smisao za šalu.

Margarita je znala da Ian svoje domaćine, brata i njegovu suprugu kod kojih je uvijek odsjedao, zadnje subote svog posjeta vodi na večeru.

Spontano je rekla: „Ako nemaš nikakvih planova večeras, navrati malo.“

Pokazalo se da Ian nije imao nikakvih planova. Ako ih je i imao, rekao je, propali su. Prisjetivši se svog sasvim nedavnog susreta s Bobom, dok je ležao čvrsto pritisnut ispod nage menadžerice, ideja da provede cijelu večer s njim i Margaritom, nastojeći se ponašati kao da je sve kao inače, predstavljala je neugodnost bez koje je mogao živjeti.

„Sama sam kod kuće“, rekla je Margarita.

„A tako!“ rekao je Ian. „Slučajno sam slobodan.“ Iza njega se oglasila truba. Morao je krenuti.

„Navrati oko sedam.“

Nakon toga su oboje krenuli.

I tako se našao ondje, na njezinu pragu, s buketom žarko ružičastih tulipana i bocom Chiantija. Zagrlili su se, a onda ga je uvela u kuću. Pripremila im je patlidžan s parmezanom i salatu od rikole i kruške. Pretpostavljala je da prije posjeta Izzy ne bi bila u stanju reći ono što je namjeravala, jer bi još bila prenapeta. Da nije posjetila Izzy, gotovo sigurno ne bi otišla u trgovinu u to vrijeme i naišla na Iana.

Prihvativši tulipane, povela ga je u kuhinju u potrazi za vazom. Stavila ju je u sudoper da je napuni vodom, a Ianu pružila vadičep za chianti.

„U duhu našeg dugogodišnjeg prijateljstva“, započela je, „trebala bih ti reći zašto Bob nije ovdje.“ Pogledala ga je ravno u oči. „Ostavio me zbog tvoje menadžerice.“

Ian se istinski šokirao. Ono što je vidio ranije tog dana nije mu baš izgledalo zabavno. Odnos utroje s puno mlađim parom. Odmah je pretpostavio da Bob proživljava krizu srednje dobi. Bila mu je neshvatljiva ideja da bi zbog te žene ostavio Margaritu.

„Jutros.“ Margarita se i sama iznenadila kad je uvidjela koliko smireno može prenijeti te vijesti. „To traje već nekoliko mjeseci. Očito od zabave za otvorenje.“ Prevrnula je očima.

„Isto tako u duhu dugotrajnog prijateljstva“, Ian ju je pogledao preko pulta. „Danas poslijepodne sam morao otići u njezin stan po naš laptop. Bob je bio ondje. Ako ti je to bilo kakva utjeha, nije baš izgledao osobito sretan.“

Slegnula je ramenima. „Sad je to njegov život. Sam je donio odluku.“

Napunila je vazu vodom. Podigavši je iz sudopera, obrisala ju je, a onda stavila ispred klupe. Ian je okrenuo vadičep i izvukao čep iz boce, natočivši vino u dvije čaše koje je Margarita već izvadila.

Zaobišla ga je i on joj je dodao čašu. Kucnuli su se.

„Za dugotrajna prijateljstva“, rekla je Margarita.

„Vecchi amici“, dodao je Ian.

Prije nego što je krenuo iz Omni Motor Lodgea, Bob se presvukao u čistu košulju i hlače. Bio se istuširao nakon poslijepodnevnog susreta, sagnut ispod glave tuša postavljene ukoso iznad staromodne kade, pokušavajući se smočiti, a da ne poprska vodom cijeli oštećeni pod kupaonice. Nastojao se nasapunati motelskim sapunom koji bi bacio u smeće da ga je kod kuće pronašao u držaču za sapune.

Nakon što mu je na grub i neugodan način postalo jasno što je uistinu značio Beth, iz njezina je stana izašao osjećajući se okaljano i jeftino.

Osim toga, nakon što je saslušao jednu od lama Tashinih pouka o zabludama, iako preko televizije umjesto u Centru za meditaciju Lone Pine, više nije mogao

sam sebe opravdavati izjavama koje su dobro zvučale. Ako je tijekom proteklih nekoliko godina naučio bilo što od svog gurua, to je bila pouka o tome koliko je bitno ostati stvaran. Autentičan. Ne pokušavati izmišljati detaljne priče kako bi se prikrila jednostavna istina.

Sad mu je ostalo samo jedno što je mogao napraviti. Nakon što je tog jutra izdao svoju suprugu s kojom je proveo dvadeset četiri godine, morao se vratiti i preklinjati je da mu oprosti. Zamoliti je da ga primi natrag. Prihvatiti da joj mora nadoknaditi što je napravio. Ispraviti svoje pogreške. Ponovno steći njezino povjerenje. Mora napraviti što god je potrebno, jer alternativa je samo praznina. Besmisleno plutanje prema budućnosti.

Nakon što se odjenuo i počešljao, pitao se što da napraviš koferom. Da ga ostavi ondje u slučaju da njegova specijalna misija preklinjanja propadne? Ili da ga ponese sa sobom iz suprotnog razloga?

Budući da je po prirodi bio optimist, Bob je motelsku sobu napustio s koferom i stavio ga na stražnje sjedalo. Uskoro je krenuo kući.

Kad je usporio da skrene na njihov kolni prilaz, čak je i u sve tamnijem sumraku uspio zapaziti sivi BMW parkiran ispred kuće. Odmah ga je prepoznao - pripadao je Ianu Turneru.

Pokvarenjak! Nije puštao damu trava izraste pod nogama, je li tako? Tek što je Boba zatekao u najstrašnijim okolnostima, već je kucao na Margaritina vrata da joj to ispriča.

Umjesto da uđe, Bob se provezao pokraj kuće i parkirao pokraj ceste ispred susjedova ulaza. Vlastitom je domu prišao pješice. Nije imao nikakvu određenu ideju o tome što će reći. Stvari ionako nisu išle po planu.

Nije bila nikakva tajna da su Margarita i Ian imali nekakvu vezu još u školi. Izgledalo je da je sve bilo posve bezazleno. On i Paige povremeno bi ih u šali zadirkivali zbog toga. Nikad mu nije smetalo što mu je žena naklonjena Ianu. I on je bio naklonjen Paige, pa što onda?

Zahvaćen naletom ljubomore, pitao se kakve su Ianove namjere prema njegovoj supruzi. Je li je posjetio samo kako bi trijumfirao nad Bobovom spektakularnom glupošću? Ilije planirao povesti Margaritu sa sobom u Scottsdale? Koliko će joj ispričati o onome što je vidio tog poslijepodneva? Čak i ako iznese šture činjenice, prizor na koji je naišao bio je vulgarniji nego što je Bob mogao i sanjati.

Približio se kući. Zavjese nisu bile navučene, svjetla su bila uključena, a njega je skrivao mrak. Uočivši kretanje u kuhinji, zakoračio je iza vrtne rešetke, sakrivši se iza penjačice.

Sad su oboje bili dobro vidljivi; Margarita je u sudoperu punila vodom vazu s tulipanima. Ian je iz boce lijevao crno vino u dvije čaše. Daleko od melodrame koja se odigravala u njegovim mislima, njih dvoje su se ponašali kao da su i Paige

i on u susjednoj sobi. Pitao se je li joj Ian već rekao što je vidio u Bethinu stanu. Je li to čuvao za kasnije? Ili joj možda uopće nije ništa namjeravao reći?

A što je s Margaritom? Kako je objasnila to što te večeri njega nije bilo kod kuće? Je li mu rekla da ju je napustio? Ili nije htjela govoriti o tome?

Promatrao ih je kako su se kucnuli i osmjehnuli jedno drugome. Tada mu je palo na pamet da kad bi nepozvan ušao u kuću, ne samo da bi mu se to obilo o glavu, nego zapravo na to nije imao pravo. Iskreno govoreći, kad bi ovoga trenutka ušao, ispao bi još veći gad nego što je bio.

On je bio taj koji se udaljio od tog prizora koji se odigravao pred njim. On je prije samo nekoliko sati tu kuću napustio živahnim korakom. Da ga je tada netko upitao kako bi se osjećao zbog lanova posjeta te večeri, to mu uopće ne bi smetalo.

Um kao toaletni papir, vratile su mu se riječi lame Tashija progoneći ga u tom najgorem trenutku. *Sad je gore,* skoro je mogao vidjeti kako guru maše prstima, *a sad dolje. Ne dopustite zabludi da preuzme vlast nad vašim umom. Vi morate upravljati njime!*

Bob se povukao do svog auta i sjeo na vozačko sjedalo. Sjedio je zagledavši se u tamu. Prisjetio se koliko je puta sjedio na tom sjedalu vozeći se u Centar za meditaciju Lone Pine. Kako je bezbrojne sate proveo slušajući jasne i uvjerljive savjete lame Tashija. Kako su se posljednjih mjeseci Rinpocheove pouke bavile uglavnom karmom. Detaljno je poučavao svoje učenike o toj temi tako da steknu utemeljeno znanje o zakonu uzročnosti i svim čimbenicima koji djeluju na njega.

Sad je postao svjestan da je i on sam bio među posebnom grupom koju je guru pripremao da bi što bolje iskoristila dinamiku toga dana. Da bi prepoznali što se događa tako da mogu izvući što veću dobrobit od tih izuzetnih okolnosti.

Ali on je prokockao svoju priliku. Toliko je bio zaokupljen svojim žudnjama i fantazijama da sve dok poslijepodne nije već dobrano odmaklo nije ni shvatio što se događa. Čak ni tada nije bio u stanju usredotočiti se na bilo što drugo osim na sebe. Zaokupljen sobom, izgubljen u vlastitom sićušnom svijetu, bio je klasičan primjer uzaludnosti znanja koje ne prati djelovanje.

Nije važno ako znate sve što se može znati o karmi - ako ne promijenite svoje ponašanje, znanje vam je besmisleno. Vjera u karmu nikamo vas neće odvesti osim ako ne proširi svoj utjecaj na vaše ponašanje. A u njegovu se slučaju to nije dogodilo.

Ali još nije bio kraj. Karma nije prestajala funkcionirati samo zato što je sunce zapalo. Prvi put je tada uspio početi jasno razmišljati. Počeo je shvaćati što je uistinu želio. Htio je razvijati srdačnu motivaciju kojom bi svojim djelovanjem oslobodio sva živa bića od upravo onakve patnje kakvu je toga trenutka osjećao te ih poveo u stanje s onu stranu boli.

Izvukavši mobitel prešao je niz popis kontakata, a onda pritisnuo dugme za poziv. Vlada Zekulića upoznao je na rehabilitaciji dok se oporavljao od biciklističke nesreće. Mladić je bio u invalidskim kolicima i živio u socijalnom

stanu. Izdvojio se od društva ne zato što nije želio prijatelje, nego zato što nije razgovarao s ljudima, nego im se obraćao svisoka. Samo nekoliko trenutaka nakon što bi se upoznao s nekim, započeo bi govoriti o jednoj od svoje dvije glavne teme: *Zvjezdanim stazama* ili Peloponeskom ratu. Ignorirajući većinu nastojanja da se promijeni tema, gluh i slijep za suptilne natuknice, Vlad bi nastavljao po svome, ne shvaćajući zašto ga nitko nikad nije pozvao i drugi put. Jednom, kad su se vraćali kući s fizikalne terapije, povjerio je Bobu da cijeli život želi ručati u Quarkovu restoranu. Taj mu je cilj uvijek izmicao jer nikad nije imao nikoga s kim bi otišao onamo. Bob je zapamtio tu informaciju i sačuvao ju je kao iznimno korisnu priliku za suosjećajno prihvaćanje, velikodušnost i strpljivost.

„Bob ovdje“, rekao je kad je Vlad odgovorio na poziv čim je mobitel zazvonio. „Što radiš večeras?.“

ŠEZDESETO POGLAVLJE

Montpelier, Vermont

Bila je Kristinina ideja da odu na večeru kako bi proslavile spontanu remisiju. Nakon dana ispunjenog čudima Grace je bila itekako spremna za takvo što, samo što se osjećala loše zbog Hen. „Voljela bih to, draga. Ali uvijek smo u društvu bile sve četiri“, rekla je kad joj je Kristina to predložila kasno tog poslijepodneva.

„Ne znamo kakvi su rezultati Henine pretrage. Ako nisu dobri...“

„Aha.“ Kristina je na trenutak razmislila, a onda rekla: „A da Hen pošaljem poruku? Tako nam se može pridružiti ako hoće a da se ne osjeća primorano.“

Grace se prisjetila kako je Hen ranije tog dana napustila „groblje puževa“, tvrdeći da je karma nelogična, nakon što je odbila podići i jednog jedinog puža zato što bi tako ispala lakovjerna. Ne bi se ponašala u skladu sa znanošću.

Grace je bila zabrinuta za svoju prijateljicu. Da ona sama nije stvorila uzroke zbog kojih joj je očuvan život, na temelju čega bi itko mogao očekivati povoljan ishod?

„Charlie je oduševljena“, ustrajala je Kristina.

„Charlie je uvijek oduševljena“, primijetila je Grace te su se obje nasmijale jer je to bila istina. Charliena djeca bila su malena i iscrpljivala majku. Odlazak na sastanak grupe za potporu bio je savršeni izgovor da ih ostavi sa svojim roditeljima, dok su ona i Greg imali slobodnu večer.

„Blake je zacijelo izvan sebe od sreće?“ Grace je upitala za Kristininog supruga.

„Istina je. Znaš koliko mu je to teško palo.“ Kristina nije morala objašnjavati. „Sretan je zbog mene što imamo djevojački izlazak rekla je prije nego što je Grace uspjela potaknuti tu temu. „Sad ćemo imati još puno više noći za proslavu nego što smo mogle očekivati“, uzdahnula je.

„Uistinu je tako“, složila se Grace. A onda je dodala: „Dobro. Ja sam za. Blue Elephant u pola osam?“

„Poslat ću poziv Hen“, potvrdila je Kristina. „Vidimo se uskoro!“

Grace, Kristina i Charlie stigle su na vrijeme te ih je konobar otpratio do stola. Blue Elephant imao je na zidovima murale s prizorima iz džungle, drveni ukrasni mostić iznad plitkog potočića i plastične orhideje na stolovima. Bile su već objedovale ondje: tajlandska hrana bila je izvrsna, iako je dekor bio kičast.

Neko su vrijeme razgovarale, čekajući da vide hoće li se Hen pojaviti. Nije im odgovorila na poziv, ali je vjerojatno bila na pregledu kad joj ga je Kristina poslala. Poput Grace i Kristine, i Hen je bila pacijentica dr. Robertsa i pri kraju dana moglo se dogoditi da kasni. Možda je bila na više pretraga pa još nije imala priliku provjeriti svoje poruke.

Kad je prošlo deset minuta, a još im se nije javila, odlučile su da će naručiti bocu šampanjca da proslave.

„Posebna prigoda?“ upitao je *maitre d'* dok je otvarao bocu za njihovim stolom, tihim, ali nepogrešivim praskom, te im natočio šampanjac u prikladne čaše.

„Itekako!“ rekla je Kristina. „Sve tri smo ozdravile od raka!“

To vjerojatno nije bila posebna prilika na koju je *maitre d'mislio.* Ali ipak im je čestitao.

„Čak i kad to kažem naglas nekako mi izgleda nemoguće“, primijetila je Kristina kad je otišao.

Druge dvije su kimnule. Trebat će im neko vrijeme da im realnost tog potpunog preokreta uistinu sjedne.

Podigle su čaše. „Za iscjeljivanje!“ rekla je Kristina.

„I za Zakladu Arlingham.“, Charlie se osmjehnula Grace. „U samo jednom danu postigla si nešto nevjerojatno!.“

Bio je red na Grace da predloži zdravicu. „Htjela bih da se sva živa bića oslobode patnje!.“ rekla je.

Deset minuta kasnije naručile su predjelo koje su namjeravale podijeliti kad se oglasio Kristinin mobitel. Naglas je pročitala kratku Heninu poruku: „Stižem.“

Stigla je nedugo potom,. Tri su je žene pomno promotrile kad ju je konobar poveo preko drvenog mostića. Kad ih je ugledala, široko se osmjehnula.

„Čista sam!“ zamahnula je rukama dok im se približavala.

Skočile su na noge da je zagrle, a konobar je požurio da donese još jednu čašu za šampanjac.

„Upravo dolazim od dr. Robertsa.“, objasnila je uzbuđeno kad su sjele, „bilo je isto kao i s tobom, Grace. Htio je ponovno provjeriti nalaze budući da sam bila njegova treća remisija danas. Zato sam ostala tako dugo...“

„Imaš li ikakvog pojma kako se to dogodilo?.“ upitala je Kristina.

„Instant karma.“, sa sigurnošću je rekla Hen. „Očito.“

„Mislila sam da ne vjeruješ u karmu?“ upitala je Grace.

„Nisam vjerovala.“, rekla je Hen. „Barem dok nisam vidjela dr. Bohna na TV-u.“

Vidjevši njihove zbunjene izraze lica bilo je jasno da nisu imale pojma o kome govori.

„Bio je na Galaxyju dok sam čekala rezultate snimanja. Podsjetio me na neka temeljna načela kvantne znanosti. Znate, da je način na koji razmišljamo o materiji u temelju pogrešan, jer sve postoji u ovisnosti o drugim čimbenicima, a kad se ti čimbenici promijene, uključujući i naš um, tada se mijenja i naše iskustvo same stvarnosti..“

Henine su oči blistale, ispunjene strašću preobraćenika. „Nitko mi nikad nije na taj način objasnio karmu, stoga nikad nisam razumjela vezu između uzroka i posljedice. Ali to se sve odvija u našem umu!“ Govorila je naglašeno. „Kad razmislite o tome, jedino što se događa je stalno stanje protoka, odvijanja, a uzroci koje stvaramo navode ih da se odvijaju na određen način.“

Trenutak kasnije Charlie je primijetila: „Hen, to zvuči vrlo dubokoumno.“

„Zapravo nije. Samo treba malo vremena da to shvatimo“, odgovorila je.

Dubokoumno ili ne, izraz na svakom licu bio je ispunjen oduševljenjem. Tada je Kristina rekla: „Samo još jedno, Hen. Rekla si da nisi shvaćala karmu dok nisu vidjela dr. Bohna na TV-u.“

Hen je kimnula.

„Nakon što si već bila na snimanju.“

„Tako je.“

„Koji je onda bio karmički uzrok?“

Hen se zavalila u stolcu s pokajničkim osmijehom. „A, to!“ rekla je.

„Jutros, nakon što sam vas ostavila dok ste skupljale puževe, kad sam stigla kući zatekla sam Shere Khana na verandi s gušterom u zubima.“

Svima im je bio poznat Henin veliki razmaženi mačak. „Gušteri mi baš nisu najdraži, ali mi je smetalo njegovo ponašanje. To jednostavno nije bilo neophodno. Govorila sam mu da ih ostavi na miru, ali zar on ikad sluša?“ Namrštila se.

Grace nije bila jedina koju je zabavljalo kako bi se Hen od praktične i racionalne osobe pretvorila u uzbuđenu i sentimentalnu kad je bila riječ o njezinu mačku.

„Nije htio ispustiti tu stvar, stoga sam uzela stvari u svoje ruke. Možda samo zato što sam vas gledala dok ste spašavale one puževe. Kako god, stisnula sam mu nosnice da ne može disati. Morao je otvoriti usta i pustiti guštera. Izgledao je neozlijeđen. Čak je još imao i rep. Dok se gegao pokušavajući se sakriti ispod terase, sjetila sam se tvojih riječi, Grace, o tome da se sva bića oslobode patnje. Izgovorila sam ih naglas, pokupila svoju zločestu zvijer i unijela ga u kuću da mu skrenem pažnju. Dakle“, uzvratila je pogled Kristini. „Vjerojatno je to bio uzrok.“

Očigledno nije bilo nimalo bitno ako niste znali ništa o funkcioniranju karme. Bilo je potpuno nepotrebno vjerovati u karmu. Jedino bitno bilo je što ste radili - vaše ponašanje.

Podigavši čašu koju joj je Kristina natočila, nazdravila je: „Za guštere.“

Grace joj je namignula s druge strane stola. „I za zločeste zvijeri koje nam omogućuju spasenje!“

ŠEZDESET PRVO POGLAVLJE

Vojna bolnica Walter Reed
Bethesda, Maryland

Htjela bih da se Trent vrati kući što je prije moguće. Očito.“ Prva dama namršteno je pogledala predstojnika predsjednikova ureda. „Ali na ovaj način?“

Njih dvoje stajali su ispred privatnog odjela dok je kirurg bio u drugoj postoperativnoj viziti. Šest je sati prošlo nakon završetka operacije i liječnik je rekao da je vrlo zadovoljan ishodom. Predsjednik Trent imao je puno sreće u pogledu ulazne rane. Metak je za nekoliko milimetara promašio arteriju, a isto tako i kost. Prošao je kroz mišić i salo. Kad su očistili i zašili ranu, mogli su samo ostaviti prirodi da nastavi svojim tokom i iscijeli predsjednika.

Liječnik je pacijentu ostavio jake tablete protiv bolova, iako je smatrao da mu neće biti potrebne tijekom noći. Rekao je da će ga ponovno posjetiti idući dan i smatrao je da nema razloga da ga odmah ujutro ne otpusti kući.

„Sjajna vijest!“ izjavio je predsjednik, zahvalivši medicinskoj ekipi.

Prva dama i predstojnik njegova ureda isto su tako osjetili olakšanje. Ali je Lucy Grey ispod osmijeha skrivala zabrinutost.

„Guli ste što je upravo rekao“, suprotstavila se Willu Saltu.

„Znam“, ozbiljno je kimnuo.

„Jednostavno mi izgleda da ne vlada sobom.“

„Slažem se s vama.“

„A to nije samo posljedica anestezije.“, oči su joj se ispunile suzama.

„Lucy“, pogledao ju je. „Vi predsjednika očito poznajete puno bolje od mene. Ali u političkom smislu, on nije političar s određenim uvjerenjem. Pragmatist je. A to je upravo ono što je ovoj naciji ovoga trenutka potrebno. Netko tko se može prilagoditi novom poretku. On u tome sjajno uspijeva! Morate imati povjerenja. Morate vjerovati u njegovu sposobnost kanaliziranja duha vremena,.“

„Ne brine me duh vremena. Nego svi oni primitivni takozvani ‘domoljubi’ koji će ga pokušati ubiti.“

Oboje su pogledali u sobu u kojoj je predsjednik, sjedeći u krevetu, sudjelovao u konferencijskom pozivu preko sigurne veze na laptopu. Izgledalo je da je od trenutka kad se osvijestio s oduševljenjem prihvatio ideju instant karme. Bez obzira na to što je bio petak poslijepodne, zahtijevao je da mu se šefovi glavnih

odjela jave s maštovitim ključnim idejama prikladnim za novo doba instant karme. Kad su ideje počele stizati, ni prva dama ni predstojnik ureda nisu ga vidjeli toliko uzbuđenog.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi predložilo je univerzalnu zdravstvenu skrb koju bi financirali donacijama na koje se ne bi plaćao porez. Tko i *ne bi* donirao sredstva za zdravstvenu skrb drugih, tvrdili su, ako je posljedica zajamčeno vlastito zdravlje, zajedno s neposrednim financijskim dobitkom znatno većim od donirane svote?

Da bi naglo, kao nikada prije potaknuli američku ekonomiju, Ministarstvo financija je preporučilo jednostrani otpis sveukupnog međunarodnog dugovanja.

Ministarstvo trgovine htjelo je ukinuti sve trgovinske tarife u očekivanju neposrednog globalnog uzvrata, kao i ukinuće birokratskih pravila.

Vojska je predložila povlačenje iz svih ofenzivnih djelovanja i preobrazbu vojske u snage za održavanje mira i obavljanje hitnih službi.

Ali prvu damu uznemirio je prijedlog nekih kongresnih vođa. Predlagali su da se iz povelje o pravima potpuno ukloni Drugi amandman. Ako pucanje po drugima samo dovodi do uzroka kojim će i sama osoba biti ustrijeljena, zaključili su, koji bi mogući motiv mogao postojati za kupovinu ili držanje instrumenta vlastitog smaknuća?

Naknadna istraga šefa policije Hansa Zieglera u hotelu Piccard donijela je zaprepašćujuće rezultate: svi poslanici ustrijeljeni nakon ručka bili su dio najtvrđe logističke grupe u Nacionalnoj udruzi za oružje koji su još tog jutra lobirali u Kongresu za smanjenje ograničenja upotrebe jurišnog oružja.

„A što je s tobom?“ prva dama je netom prije prigovorila, kad joj je predsjednik spomenuo taj prijedlog. „Ti nisi jutros lobirao. A ipak si nastrijeljen.“

„Samo manja ozljeda“, rekao je pogledavši je preko naočala za čitanje. „Da nisam tko jesam, već bi me otpustili iz bolnice. I stidim se reći da sam sam kriv za to ranjavanje.“

Pogled joj se suzio.

„Jutros je u gimnastičkoj dvorani prozor bio otvoren i kroz njega je ušao miš. Moj osobni trener ništa nije primijetio. Miš je bio iza njega. Rekao sam mu da nešto napravi. Bacio je na njega tenisku lopticu. Miš je odšepao. To mi nije palo na pamet sve dok se nisam osvijestio.“

„Miš“, prisjetila se prva dama. Tada nije shvatila na što misli.

„Čak i ako je to točno“, rekla je obuhvativši se rukama, „znaš kakav je lobi za oružje.“ Usne su joj počele podrhtavati. Oči su joj se ispunile suzama. „Razapet će te.“

Predsjednik je završio s konferencijskim pozivom. Prya dama i Will Salt vratili su se u sobu. Činilo se da je predsjednik načuo o čemu su razgovarali, jer je pružio

ruku. „Draga, znam da si zabrinuta za mene, ali ti želim nešto reći. Upravo sam razgovarao s povjerenikom Applebaumom, znaš, iz FDA-e.“

Kimnula je.

„Danas poslijepodne ga je pokušao ubiti jedan farmer. Nekako je uspio ući u njegov ured. Naciljao ga je s tri metra udaljenosti, ali je promašio. Vidiš“, stisnuo je ruku. „Od danas te nitko ne može ubiti osim ako ne stvoriš uzrok zbog kojeg ćeš biti ubijen. Ako pokušaju, samo će povrijediti sebe.“

Lucy je dovoljno dobro poznavala svog supruga da bi znala kako neće promijeniti mišljenje. Barem ne još. Ništa ne bi mogla postići daljnjim razgovorom o toj temi.

„A u međuvremenu, što da napravimo idući put kad gospodin Miš dođe u posjet?“ upitala je.

„Humane mišolovke, a nakon toga posjet ladanju, preko brda i u daljine“, rekao je.

„Preko brda i u daljine“, ponovila je. „Zavidim mu.“

ŠEZDESET DRUGO POGLAVLJE

Televizija Galaxy
Los Angeles

Čudne su se stvari nastavile događati na Galaxyju i kasno navečer. Dan Kavana i Tara Green zajedno su vodili dnevnik koji se nastavio dokasna, s obzirom na to da su se dramatični događaji odvijali i dalje diljem svijeta. Sefovi najmoćnijih narkoorganizacija u Kolumbiji sudjelovali su u mirovnim pregovorima koji su krenuli krivim putem: tijekom pucnjave koja je uslijedila, uzajamno su se poubijali i oni i njihovi glavni ljudi.

Filantropi koji su spašavali ugrožene orangutane dobili su na dar cijeli jedan pacifički otok koji je trebao postati sklonište za čovjekolike majmune.

Čudni vremenski incidenti pobrinuli su se za to da se tiranski diktatori na svakom kontinentu uguše u klizištima, udave u bujicama ili izgore u vlastitim krevetima. Povijest svijeta preko noći se iznova pisala.

Budući da su svi ljudi radili do kasna, Harvey O'Sullivan naručio je hranu i vino iz obližnjeg veganskog restorana. Iako su naporno i intenzivno radili, vladalo je neobično slavljeničko ozračje, kao da je kraj jednog razdoblja. Zaposlenici su sad, kad su imali priliku raditi s Harveyjem, počeli cijeniti njegovo oštroumlje, dok im je prije predstavljao udaljen lik sličan Bogu. Cijenili su njegovu spremnost da preuzme rizik. Njegov popriličan šarm.

On i punašni Trent Garvey cijelog su dana bili u kontaktu otkako je Galaxy prihvatio savjet lame Tashija i promovirao svoje konkurente. Kad se početni rizik isplatio, Harvey je postao odlučan. „Reklamirajte ih do ludila!" glasila je njegova zapovijed. Zbunivši komercijalne suparnike, uskoro su postali predmet velikodušnih pohvala najomiljenijih voditelja i izvjestitelja Galaxyja. A rejting te kuće nastavio je rasti.

„Dosad su već valjda shvatili što radimo", primijetio je Trent kad Se večernji rejting počeo uzdizati u okomitoj liniji. „Zašto i oni ne rade to isto?"

„Zbog straha", rekao mu je Harvey. „Boje se da će ispasti idioti. Jednom kad to prevladaš", rekao je očinski spustivši ruku na Trentovo rame, „cijeli ti je svijet na raspolaganju, prijatelju moj."

Našavši se ponovno u svom elementu u redakciji, Harvey je s istraživačicom Chieko planirao suradnju s *Flourishem:* htio je da Megan Mitchell postane partnerica Galaxyja kako bi njezin brand postao globalan.

Ispijajući treće piće te večeri, gurnuo je čašu vina u ruku Nicka Naldera. „Ti si dobar dečko, Nick. Držiš ih čvrsto na uzdi. To cijenim.“

Nalder je kimnuo.

„Vidjet ću mogu li ti nabaviti dodatne resurse...“

„To bi mi bilo drago“, rekao je Nalder.

„... ali htio bih nešto zauzvrat.“

Nalder je progutao knedlu. „Da?“

„Tvoj pristup ljudskim resursima.“ Nagnuo je glavu prema Tracey Kramer. „Osvježavajuće.“

„To je...“ Nalder je namjeravao objasniti kako je dragocjeno blago danas bila samo ideja.

„Htio bih da to proširiš po cijeloj organizaciji.“

„Hoćete reći...“

„Po dvoje ljudi u sobi. Izbace sve iz sebe. Ne suzdržavaju se. A onda“, Harvey je protrljao ruke, „nastavimo dalje. Trebao bi vidjeti koliko novca tratimo na posredništvo, mirenje, arbitražu. Terapeute. Odvjetnike. Mjesecima su ljudi još ogorčeni i osjećaju se kao žrtve. *Ti* si došao na pravu ideju.“

„Pa...“ Nalder je spustio pogled.

„Osim toga, na kraju ćemo imati najljepšu TV ekipu od svih.“

„Primijetio si?.“

„Teško bi bilo ne primijetiti. Strpljenje je uzrok ljepote. Nije li?“

Nalder se kasnije našao pokraj Tracey Kramer, stavljajući krišku tiramisua u zdjelicu za desert.

„Harvey bi htio da tu ideju s dragocjenim blagom provedem kroz cijeli Galaxy..“

Budući da nije bila tehničarka, niti se pojavljivala pred kamerama, Tracey je te večeri popila nekoliko čaša vina i bila je već pomalo opijena. Smijuckajući se pogledala je Naldera.

„Što?.“

„Dok završiš s time bit ćeš tako zgodan da će te htjeti uzeti za ulogu Jamesa Bonda!“

„Nisam siguran da li da to shvatim kao kompliment ili uvredu..“

„Ni ja.“, slegnula je ramenima i podigla zdjelicu. „Usput rečeno, ona moja haljina od prošlog petka. Jesi li stvarno mislio da je staromodna?.“

Na trenutak se nije mogao sjetiti o čemu govori. „A, to..“ Odmahnuo je glavom. „Znao sam da se tebi sviđa. To je jedini razlog zbog kojeg sam bio zao prema tebi. Ionako me ne bi htjela čuti kako komentiram žensku modu. Ma što ja znam o tome?.“

Pružila mu je desert prije nego što je odrezala krišku za sebe.

„A problem s tjelesnim mirisom..“ Sad se on osjećao ranjiv. „Koliko je to stvarno problem?.“

Uzela je tanjurić s desertom. „Samo sam htjela da se zabrineš..“

Oboje su se nasmijali, a onda je ona zamišljen rekla: „Ne znam koliko ću više biti dobra u tome..“

„U čemu?.“

„Kako biti tvoje dragocjeno blago..“

„Bila si vraški dobra u onoj sobi.“, pokazao je prema drugom studiju.

„Pa da, ali stvari su se promijenile, zar ne?“

Susreo je njezin pogled. „Pretpostavljam da jesu.“

„Sad mi se čak nekako... sviđaš.“

„Da. I ti meni.“ Izgledao je pomalo tužan, a onda je dodao: „Moraš mi pronaći nekakvog razmaženog dripca milenijalca.“

„A ti meni pronađi arogantnog seronju *baby boomera“*, odvratila je. Okrenuli su se i pogledom obuhvatili redakciju. „Ali gdje?“

Dan i Tara konačno, su nakon dugotrajnih noćnih vijesti izašli iz studija. Taj je dan bio izuzetno dugačak i oboje su bili iscrpljeni. Za samo nekoliko minuta već su izašli kroz vrata i ušli u vozila tvrtke koja su ih čekala. Dotada je već cijela ekipa otišla kući.

Dan je tijekom pauza nekoliko puta provjeravao mobitel. Više nije dobio nijedan video iz Utočišta za pacifičke ptice, ali Jacinda je rekla da Maddie i dalje napreduje. I da ne želi ići kući dok ne očisti i posljednjeg galeba. Okruživala ih je cijela grupa podjednako predanih dobrovoljaca. I njih je čekala dugačka noć.

Zacijelo je zadrijemao na putu kući jer kad se prenuo vidio je da su prošli kroz kapiju i našli se na kratkom popločanom prilazu. U kući ga je čekala Tammy. Iako je bila u spavaćici, nekako je uspijevala izgledati spokojna i puna dobrodošlice, a svaka joj je vlas bila na svom mjestu.

„Kakav dan, je li?“ promrmljala je kad su se poljubili. „Ja pijem Bailey’s s ledom. Hoćeš li viski?“

„Svakako.“

To je postao njihov ritual kad god je Dan radio u noćnoj smjeni. Tammy bi ga čekala; ona je bila noćna ptica, a uvijek je imala posla za obaviti. Natočili bi si piće i sjeli vani ako bi vrijeme bilo ugodno, promatrajući treperava svjetla Beverly Hillsa i još dalje. Bilo je to njihovo posebno zajedničko vrijeme kad bi razmišljali o proteklom danu, planirali ili jednostavno uživali u noći, opuštajući se prije odlaska na spavanje.

Usprkos svemu što se dogodilo u svijetu koji ih je okruživao, te je večeri za njih postojala samo jedna tema razgovora. Bili su oduševljeni Maddienim napretkom. Uspjela je napraviti neke stvari za koje su im rekli da ih možda više nikad neće moći napraviti. Puno su puta odgledali onaj isti video. Nisu mogli dočekati da je vide, da sudjeluju u tom napretku koji joj je mogao promijeniti život.

Dan joj je objasnio kako je zapazio poziv za dobrovoljce - ispod stola u redakciji, tijekom potresa. Kako je o tome razgovarao sa svojom šminkericom Alice, i kako još nije bio sasvim siguran, u tim prvim satima instant karme, hoće li to funkcionirati.

„Izgledaš umorno“, suosjećajno je rekla Tammy. „Danas je zacijelo bio buran dan.“

„Nema sumnje.“ Dan je skinuo cipele, olabavio kravatu i otkopčao gornje dugme na košulji. „Ali sutra je subota. Slobodan dan. Nije bitno koliko dugo moram ostati budan, htio bih vidjeti svoju djevojčicu.“

Tammy je razmišljala na isti način. „Svaki put kad nazovem, Jacinda mi kaže da ih čeka još jedna ptica.“

Zacijelo su oboje zadrijemali jer ih je probudio zvuk otključavanja ulaznih vrata. A onda odjek Jacindinih koraka u hodniku.

„Jacinda?“ zazvala je Tammy s verande.

„Budni ste?“ iznenadila se.

Prišla im je kroz dnevnu sobu. Iza nje se začuo poznati zvuk guma invalidskih kolica jer joj je Maddie bila za petama.

„Mila!“ Tammy je skočila na noge, a za njom i Dan te su ušli u sobu.

I Maddie se doimala iscrpljenom, majica dugačkih rukava i lice bili su joj poprskani naftom, a kosa joj je bila svezana u rep.

„Očistili smo i posljednjeg!“ trijumfalno je izjavila. A onda je podigla ruku prije nego što su joj se uspjeli približiti: „Stanite!“

Dobacila je pogled Jacindi koja je stajala u blizini.

„Želiš li...?“ zaustila je Jacinda.

„Ne!“ odlučno je odgovorila.

Stavivši ruke ispod desnog bedra, podigla ga je, istodobno podigavši desnu nogu, a onda ju je spustila na pod. Tada je isto učinila i s lijevom. Sve su to bili pokreti za koje su liječnici rekli da ih nikada više neće moći napraviti. A zatim, uhvativši se za rukohvate, dok su joj mišići podrhtavali, odgurnula se i uspravila. Pažljivo hvatajući ravnotežu, osmjehnula se svojim roditeljima koji su je s nevjericom promatrali, svjesno dišući. Sve dok nije osjetila da je spremna za prvi nesiguran korak, a zatim i drugi, prema njima dvoma koji su je promatrali kroz suze.

SLJEDEĆI DAN

Ne vjerujte ni u što samo zato što ste to čuli.
Ne vjerujte ni u što samo zato što je to
netko rekao i što mnogi govore o tome.
Ne vjerujete ni u što samo zato što ste to
pročitali u svojim svetim knjigama.
Ne vjerujte ni u što samo zbog autoriteta
svojih učitelja i starijih.
Ne vjerujte u tradicije jer one se prenose
tijekom mnogih naraštaja.
Ali nakon promatranja i analize,
kad otkrijete da je nešto u skladu s razumom
te da donosi dobrobit i korist jednom čovjeku
i svim ljudima, tada to prihvatite i živite u skladu s tim.

BUDHA (5. stoljeće prije Krista)

ŠEZDESET TREĆE POGLAVLJE

Oduševljene Američke Države

Probudivši se tog prekrasnog proljetnog subotnjeg jutra, dobri ljudi Sjedinjenih Država, pa čak i oni ne tako dobri, prisjetili su se povijesnih događaja prethodnog dana. Neki su uključili televiziju ili na internetu pogledali je li instant karma još popularna. Drugima nije trebala takva potvrda, jer se stvarnost instant karme odigravala u njihovu životu nekoliko trenutaka nakon što su otvorili oči.

Uskoro je prioritet dobila jedna ideja iznad svih ostalih. Jedinstvena motivacija privlačnija od bilo koje dotad: što god bilo ono što su najviše željeli, kako da to daju drugima?

Dvadeset četiri sata instant karme bilo je sve što je bilo potrebno da dođe do tog čudesnog pomaka paradigme. Da ljudi stave druga bića u samo središte svojih dobrih namjera, znajući da će time oni sami steći dobrobiti. Da se na određenoj razini oslobode dualnosti između sebe i drugog te da s dubokim uvjerenjem prakticiraju mudru sebičnost.

Najsavjesniji građani već su zapisali motivaciju za koju je lama Tashi rekao da bi je trebali izgovoriti na početku svakog dana: „Htio bih da svako djelo mog tijela, govora i uma danas bude uzrok zbog kojeg ću postati prosvjetljen, tako da svim drugim bićima mogu pomoći da postignu isto stanje.“ Drugi su se podsjetili na te riječi kad su uključili internet - digitalni svijet brzo je postajao riznica informacija o svim oblicima karme. Na kraju krajeva, to je bila tema dana. Zašto i ne biste željeli razumjeti svaki element njezina djelovanja kad vam je o tome ovisila sreća.

Svi su brzo postajali stručnjaci i to ne samo u smislu općih aspekata karme, nego i u razumijevanju toga koji uzroci stvaraju koje određene posljedice. Ako ste željeli biti zdravi, bogati i mudri, upute su bile jasne. Kao i u slučaju da ste željeli biti zgodni, čuveni i utjecajni. Skraćeni životni vijek, slabost, ružnoća i prljavština imali su svoje uzroke. Dakako da ste ih trebali izbjegavati: shvatite već jednom što se događa!

Znajući koliko na težinu karme utječe namjera, nije prošlo dugo i svi su počeli prakticirati *bodhichittu* - najmoćniju motivaciju. Oni koji su razmišljali o svim uzrocima negativnih iskustava koje su stvorili u prošlosti, uzrocima koji bi se manifestirati kao iznimno uvećane posljedice kad bi uvjeti to omogućili, bili su osobito marljivi. Ne samo izgovarajući riječi, nego uzimajući si vremena da shvate smisao tih riječi. Pa čak ne ni samo to, nego *osjećajući* njihov smisao.

Dok su tako radili, upravo kao što je lama Tashi rekao, ono što je počelo kao puka vježba preobrazilo se u nešto daleko dublje. Kako im se razumijevanje produbljivalo, ljudi su doživljavali trenutke spoznaje do te točke da im se mijenjalo i ponašanje: postajali su jednako iskreni, ustrajni i maštoviti u traženju sreće za druge, kao što su nekoć bili u traženju vlastite. *Osobni* razvoj mnogi su počeli smatrati uskim i nedjelotvornim, utemeljenim na osnovnom pogrešnom shvaćanju. Postao je popularan razvoj *drugih.*

Želja za poklanjanjem materijalnih stvari postala je univerzalna. Nikamo niste mogli otići a da vas drugi ne bi obasuli tolikim brojem darova da vam je bila potrebna jednostrana odlučnost da budete darivatelj a ne primatelj. Rezultat nije bio postupno bogaćenje nego prava bujica, jer onaj jedan posto najbogatijih na svijetu podijelio je više od 45 posto svoga bogatstva s ostalih 99 posto ljudi. Ali nisu morali dugo tako živjeti. Kao što su otkrili filantropi iz prošlosti, bez obzira na to koliko ste oduševljeno darovali svoj novac, time ste samo stvarali razloge da postanete još bogatiji.

Na poslovnom planu, bivši su konkurenti davali sve od sebe kako bi reklamirali suparnike i bili su istinski sretni kad bi ovi sklopili unosne ugovore. Poznate osobe više nisu tolerirale ogovaranje svojih kolega, nastojeći samo slaviti svoj uspjeh. Za sve *je* bilo dovoljno prostora d a uspiju. Samo bi idioti koji su mrzili sebe mogli drugima zamjerati njihove pobjede.

Prevladavali su ljubaznost i suosjećajnost. Nisu samo nesretno zaljubljeni, odbačeni i izdani željeli ponovno se osjećati cjelovitima. Svi su to željeli! I zato kad bi netko susreo pogled nepoznate osobe, oboje bi se osmjehnuli. Kad bi se susreli prijatelji, zagrlili bi se ispunjeni toplom naklonošću. U toj novoj emocionalnoj klimi ljudi zamrznutog srca su se otkravljivali, nesigurni su polako izlazili iz svojih školjki, a oni koji su željeli privući tuđu pažnju odbacivali su svoje pretenzije u korist skromnijeg, autentičnijeg načina života. Prosvijetljeni osobni interes iz prazne se navike razvijao u spontano doživljen motiv.

Svi su oduševljeno prihvatili želju za očuvanjem života svih osjetilnih bića. Nikad nije vladalo takvo poštovanje za živa bića, osobito za male i ranjive. Ideja da samo ljudska bića imaju monopol na visoku vrijednost koju su pridavali vlastitom životu, ili da samo *homo sapiens* žudi za srećom i želi izbjeći bol sada su svi doživljavali kao okrutnu i posve očitu laž kakve su bile i povijesne predrasude poput onih da je ropstvo prihvatljivo ili da se ženama ne bi smjelo dopustiti glasanje.

Svi su davali sve od sebe da ne nagaze na kukce na pločnicima. Na balkonima su se počele pojavljivati biljke koje su voljele pčele. Vrtne hranilice za ptice bile su pretrpane ukusnom ptičjom hranom. Svi su svaku priliku za očuvanjem života dočekivali dobrodošlicom kao posebnu prigodu - čak su hvatali i žohare u velike kutije za šibice te ih prenosili na drugo mjesto, mrmljajući pritom *bodhichitta* motivaciju.

Ljudi nikad nisu bili toliko strpljivi. Cestovni bijes je potpuno nestao - pa i kakav bi budalaš dopustio sebi da zbog tuđe nemarne vožnje postane ružan? Umjesto toga te je subote sve vrvjelo od poruka s prijedlozima za razgovore s rođacima - što neugodnijima, to bolje. Pojedinci koji su bili dosadni do ludila i koje su drugi najčešće izbjegavali iznenada su postali popularni jer su svi željeli priliku za razvoj strpljivosti. Malo bi ljudi propustilo rijetku priliku da provedu neko vrijeme u društvu osobe s drugog kraja političkog spektra, slušajući njezine neuke brbljarije i bijesne provokacije, tu i tamo reagirajući samo blagim potpitanjem. Vjerski fanatici zatekli bi se kako svoje stroge osude nevjernika objašnjavaju upravo tim ljudima koje su opisivali, a koji su ih promatrali popustljivo se smješkajući. Opća privlačnost ljudske rase uzdigla se u još neviđene visine.

Mediji, i tradicionalni i društveni, isto su tako poprimili posve drukčiji izgled. S obzirom na visoku cijenu koja se plaćala za laganje, huškačke primjedbe, grubost i ogovaranje, potpuno su nestali primamljivi naslovi, namjerne insinuacije, dugotrajna, brbljava nagađanja na temelju krajnje nategnutih dokaza o tome što slavni možda misle ili ne misle, što su rekli ili napravili. Umjesto toga čvrsto su se usredotočili na pozitivne, ohrabrujuće i korisne stvari, tako da su se ljudi nakon konzumiranja tih medija osjećali ohrabreni i sretni.

Dakako, nije bilo zločina. Ako bi planiranje ubojstva, krađe ili nasilja dovelo samo do neizrecive strahote za takvog čovjeka, zašto biste se time bavili? Osobito ako je istinske uzroke bogatstva i sreće bilo tako lako postići?

Razumljivo je da su oni koji su se prije bavili kriminalom i koji su nekako uspjeli preživjeti prvi dan instant karme postali vrlo zabrinuti. Kako izbjeći tsunami užasa koji bi ih zadesio čim bi se stekli povoljni uvjeti? *Bodhichitta* je postala metoda pročišćenja. Širokogrudno su nastojali nadoknaditi ono što su napravili. Davali su odštetu. Nije li lama Tashi rekao da je vrlina deset puta moćnija od svoje suprotnosti?

Širom cijelog svijeta u razvoju ratni poglavice postajali su poglavice mira, prenoseći svoje opljačkano bogatstvo iz prekomorskih bankovnih računa kako bi plaćali hranu, škole i bolnice.

Afrički diktatori koji su nekako izbjegli tuču, požare i bujice prethodnog dana, rasprodali su svoje luksuzne hotele i svoju *offshore* imovinu pa se čak riješili i svojih Maybacha u korist kemijskih tvari potrebnih da bi se dobila čista voda za njihove g^{ra}đane.

S druge strane oceana politika se promijenila preko noći. U dotad nerješivim sukobima došlo je do dramatičnih preokreta. U Jeruzalemu je izraelska vlada odustala od svih svojih Zahtjeva u pogledu toga grada, vidjevši koliko je važan Palestinaca i kršćanima. Palestinci nisu htjeli ni čuti za to - ne, izjavili su židovske i kršćanske grupe trebale bi upravljati gradom, s obzirom na to koliko je bitan za njihove religije. Kršćani su jednako odlučno tvrdili da oni ne bi trebali imati pravo glasa. Tek kad je pregovarač Ujedinjenih naroda predložio udruženi sustav vlade

- sva lica oko stola obasjao je osmijeh. Posvuda su se pojavljivali kompromisi i dobronamjernost.

Prateći masivne karmičke odjeke koji su se širili svijetom, okončavajući stoljećima stara neprijateljstva, zamjenjujući mržnju ljubavlju, očajanje nadom i tugu radošću, istodobno se osjećalo kolektivno olakšanje u pogledu onoga što se događalo. Osjećaj da korak postaje lakši, a odmor ugodniji. Da dolazi do postupnog prihvaćanja činjenice da je vanjski izgled sličan prividu. Ni u kome i ni u čemu nije se mogla pronaći nikakva suština jer je sve u stanju protoka, u stanju postajanja nečim drugim. Sve dok u tom vječno promjenjivom plesu sudjelujete s dobrim namjerama, sve je dobro. Nemate se za što pretjerano vezati jer je stvarnost tvoja, samo tvoja projekcija.

Za vrlo posebnu grupu ljudi, učenike Centra za meditaciju Lone Pine, mudrost koju je njihov učitelj nedavno izgovorio nikad se nije doimala očitijom. Lama Tashi im je postavio pitanje prije deset dana, što se sad doimalo kao da su prošle godine. Odgovor na to pitanje, koji je tada izgledao beznadno idealističan, u svjetlu zbivanja protekla dvadeset četiri sata doimao se znat^{no} praktičniji.

„Ako ikada poželite provjeriti vjerujete li uistinu u karmu, to je posve jednostavno“, rekao je lama Tashi, a ozračje koje je širio oko sebe bilo je jednako suptilno kao i dim mirisnog štapića. „Samo si postavite jedno pitanje: Stavljate li potrebe drugih bića ispred vlastitih?“

ŠEZDESET ČETVRTO POGLAVLJE

Boulder, Colorado

Jedna takva učenica, Megan Mitchell, rano se probudila, odjenula trenirku za trčanje i dok su joj djeca i suprug spavali, prešla iz kuće do studija. Rusty nije mogao dočekati da izađe i krene u istraživanje šume. Dok je njuškao po grmlju, gorljivo istražujući mirise biljaka u ranu zoru, Megan je pripremila kavu i sjela na stepenice studija s laptopom na koljenima.

Od prvog intervjua s lamom Tashijem prethodnog dana, *Flourish* je primio desetke tisuća *e-mailova,* a ona je uspjela baciti pogled na samo mali broj njih. Bilo je mnoštvo pitanja za lamu Tashija od običnih ljudi koji su doživljavali neobična iskustva. Puno više ih je sadržavalo svojevrsne pozive koji su još prethodnog dana počeli dolaziti za Rinpochea, sa željom da razmisli bi li htio postati direktor, pokrovitelj ili stručni savjetnik.

Najlukaviji promatrači, shvativši koliko slabe šanse imaju s lamom Tashijem, počeli su se obraćati njoj. Upućivali su joj pozive za konferencije, intervjue, turneje.

Osjećala se kao da je preplavljena porukama dok je pregledavala prvu stranicu *e-mailova* sjedeći pognuta na stepenicama. Morat će zaposliti nekoga da provjerava poštu, pomislila je. Upitala se što bi lama Tashi učinio u takvoj situaciji. A tada je opustila ramena, spustila laptop na pod i pogledala kroz stabla prema udaljenoj dolini.

„Rusty!“ tiho je pozvala. Zlatni retriver pojurio joj je u zagrljaj.

Činjenica je bila da bi se lama Tashi nasmijao. Vidjela ga je u mislima kao da je toga trenutka s njom, naboranog lica i glave zabačene unatrag dok se smijao toj ludosti. Nije osjećao obavezu da odgovori na svaku poruku koju je jučer dobio. Zašto bi se onda ona tako osjećala?

Lama Tashi je do kraja iskorištavao svaku priliku da se poveže s prirodom i drugim bićima. Kad je trebalo prenijeti mudrost drugima, lama je bio iznimno djelotvoran i sam određivao vlastite planove, ne odgovarajući na bezbrojne zahtjeve i poruke kojima su ga drugi nastojali skrenuti ovim ili onim putem.

Nakon nekog vremena Megan je privukla laptop, zatvorila stranicu s *e-mailovima* i otvorila poruku koju je snimila prethodnog dana i koju je trebala poslati kad odluči da je pravo vrijeme. Zaključila je da je to jedino što je toga dana bilo bitno. Ono jedino što ju je učitelj zamolio da napravi.

Poruka je trajala samo nekoliko minuta i odgledala ju je apsolutno usredotočeno. U njoj je govorio o pitanju koje su mu prethodne večeri tako hitno postavili najmoćniji ljudi u zemlji, s predsjednikom Greyom na čelu. Pomislila je da ga odgovor lame Tashija ne bi pretjerano utješio. Ali kao i uvijek s Rinpocheom, bio je tu i dodatan uvid, neočekivana ponuda posebne mudrosti. Nešto o čemu bi ljudi mogli razmišljati tijekom vikenda.

Tek što je odgledala snimak, znala je što treba učiniti s njime.

Toga poslijepodneva Megan je dokument s Rinpocheovom porukom poslala izravno predvodnicima zemlje koji su se silno potrudili da bi došli do njega. Označila ga je kao strogo povjerljiv dokument koji nije namijenjen za distribuciju medijima.

Sat vremena prije glavnih večernjih vijesti javila se glavnim medijskim mrežama i obavijestila ih da je lama Tashi snimio posebnu poruku koja je sad dostupna na internetskoj stranici *Flourisha*.

Te je večeri, sjedeći sa svojom obitelji za kuhinjskim stolom, pregledavala televizijske kanale. Svaki od njih vijesti je započeo na isti način.

„Nadam se da svatko od vas nastoji do kraja iskoristiti izuzetne prilike u kojima sad uživamo.“ Megan je mogla zamisliti kako se cijelom nacijom širi kolektivno spokojstvo kad se Rinpoche pojavio na poznatoj pozadini.

„Neki će se ljudi pitati koliko će dugo to trajati. Jesu li se stvari promijenile zauvijek ili samo na dan-dva? Hoće li se sve vratiti na staro, onako kako je bilo prije? Ako je tako, hoće li to biti trajno ili karmička klimatska promjena znači da u budućnosti možemo očekivati dodatne valove instant karme?“

Upravo to su bila pitanja na koja su prethodnog dana vođe htjele saznati odgovor. Kako bi se mogla planirati strategija kad se svijet oko njih mijenjao tolikom brzinom?

I ne samo vođe. Smirivši se nakon žestokih promjena prethodnog dana, mnogi nezadovoljni radnici pitali su se bi li u ponedjeljak ujutro mogli odbaciti okove zaposlenja i jednostavno umjesto toga prakticirati velikodušnost? Zaposlenici srednjeg sloja počeli su raspravljati bi li svoje premije zdravstvenog osiguranja zamijenili automatskim uplatama u korist Zaklade Arlingham. Mnogi mesojedi, dok su za vrijeme objeda žvakali nezanimljiv sendvič od sira i rajčice, nisu mogli a da se potajno ne zapitaju je li meso zauvijek nestalo s jelovnika.

Kao i uvijek, Rinpocheova prisutnost ublažila je intenzitet takvih briga. Doimao se čak i zaigrano dok je postavljao ta pitanja.

„Žao mi je“, rekao je. „Ja nemam odgovor. Iako sam očekivao veliki pomak u načinu na koji se karma manifestira, nije moguće predvidjeti kako će se odigrati ta dinamika.“

Zastao je na neko vrijeme dok se kamera približila njegovu licu. „Ono što je puno hitnije“, rekao je odlučno, „to ne bi trebalo biti važno. Zakon uzročnosti

ostaje nepromjenjiv. Oduvijek je postojao. Uvijek će postojati. Jedina je razlika u vremenskom odvijanju.

Ako samo povoljne posljedice uzroka koji stvarate doživite nakon šest tjedana, umjesto nakon šest minuta, znači li to da više nije vrijedno stvarati uzrok? A ako je riječ o šest godina ili čak o šezdeset godina, do vremena kad vaš sitan žir ljubaznosti možda izraste u veliki hrast - što u tom slučaju? Što s budućim iskustvom stvarnosti, posve drukčijim od ovog života? Ako njegujete um tople iskrenosti i vrline, zašto ne biste iskusili posljedice toga?

Dakako, isto vrijedi i za negativne uzroke i posljedice. Ono što mislimo, to i postajemo. Stvarnost koju doživljavamo izvire iz prethodnih uzroka. Nijedno drugo biće ne prisiljava nas da živimo u ovoj stvarnosti. *Mi* kontroliramo stvari.

Pogledajte širu sliku. Panoramski pogled. Karma je vječna. Nemojte se previše zaokupljati razmišljanjem o brzini kojom uzroci sazrijevaju. Ljudski je životni vijek ovakav, rekao je i, podigavši desnu ruku, pucnuo prstima. „Poput bljeska munje na noćnom nebu. Poput vodopada koji se obrušava s planine. Dakako, najčešće je potrebno neko vrijeme da bi se uzroci poklopili s pravim uvjetima kako bi mogli sazreti. Postoji međuprostor između sjetve i žetve.

Stoga ono što sad doživljavamo pogledajmo kao poziv na djelovanje. Dragocjen, dosad neviđen podsjetnik koji nam govori kako je točno oblikovana stvarnost. Koliko smo sretni što živimo ovdje i sad?“

Lama Tashi je kimnuo, spokojno se osmjehnuvši. A onda je promijenio temu. „Još bih vam htio prenijeti jednu poruku. Od jučer ujutro primam mnoštvo ljubaznih molbi od ljudi koji mi nude da budem njihov predstavnik, njihov pokrovitelj. Jedna grupa bi čak željela napraviti moj kip!“ Spustivši dlanove na srce, nasmijao se toj ideji, kao što roditelj doživljava velikodušan čin malog djeteta. „Iskreno sam zahvalan na tim ponudama. Uistinu jesam. Ali bojim se da to nije najbolji zahtjev koji biste mogli postaviti. Želite li koristan odgovor na neko pitanje, bitno je postaviti korisno pitanje, zar ne?“

Zastao je, ostavivši ljudima vremena da razmisle o tome, a onda je nastavio. „Kao što uvijek podsjećam svoje učenike, ako postoji netko tko vam se možda sviđa ili koga poštujete, netko za koga smatrate da ima vrijedne osobine, pravo pitanje ne glasi: ‘Kako mogu imati ili posjedovati tu osobu?’, ‘Kako je mogu dovesti u svoj život?’ ili: ‘Kako je mogu podići na pijedestal i obožavati je?’“

Odmaknuvši glavom, zamišljen izraz lica preobrazio se u nevjerojatnu odlučnost. Blistavih očiju i izraza lica uvjerljivijeg nego što su ga ikada vidjeli na televiziji, bio je to jedan drukčiji lama Tashi, koji je posjedovao izuzetnu moć.

„Pravo pitanje koje trebate postaviti glasi: ‘Kako mogu *biti* poput nje?’ Svi mi posjedujemo istu narav, iste osnovne kvalitete.“ Zapovjednički je pogledao u kameru. „Svatko od nas ima isti, kratak, ljudski život. Kako ga odlučite iskoristiti, to je *vaša* odluka. Zato budite najbolji što možete biti! Nemojte samo nastojati biti bogati, lijepi ili moćni - to su sitne ambicije. Možete biti i bolji! Sposobni ste

postati potpuno prosvjetljena bića beskonačno korisna i sebi i drugima. Zašto biste prihvatili nešto manje od toga?“

TE VEČERI

ŠEZDESET PETO POGLAVLJE

Vulture Peak Drive
Omni, Colorado

Iako je već pala noć kad je stigao s baterijom u ruci, prešavši pješice kratku udaljenost niz Vulture Peak Drive, ulazna su vrata bila otvorena. Predvorje je bilo blještavo osvijetljeno ondje gdje je Tina samo nekoliko trenutaka prije uredila velik i raskošan aranžman proljetnog cvijeća. Tulipani, narcise, zumbuli i zijevalice živahnih boja širili su se iz listova kovrčavog kelja. Već se s ulaznih vrata osjetio miris novog života. Iz dubine kuće dopirao je zvuk raskošnih akorda.

Podigao je ruku i pokucao na vrata baš u trenutku kad se Tina ponovno pojavila u hodniku s kanticom za zalijevanje u ruci.

„Hej!“ oduševljeno je uzviknula primijetivši ga. Spustivši kanticu na stol, požurila je prema njemu.

„Čujete li?“ upitala je blistavih očiju.

„Klavir.“

„Tako je!“ Uhvativši njegovu desnicu objema rukama, povela ga je hodnikom. „Samo ste vi zaslužni za to, shvaćate li?“

Lama Tashi se osmjehnuo.

„Ne znam što ste mu rekli. Kao da je drugi čovjek otkako se vratio s Veteranskog odjela.“

A ti si druga žena, pomislio je lama, ali nije to rekao. Umjesto toga kazao je: „Htio bih vam oboma reći da sam se vratio kući. I zahvaliti vam što ste hranili Shanti.“

„Voljeli smo kad nam je dolazila u posjet.“

„Dolazila je ovamo?“ iznenadio se Rinpoche.

„Sama od sebe. Sasvim se udomaćila“, nasmijala se Tina. „Pravi je karakter.“

Stajali su u dnevnoj sobi pokraj kauča. Leđima okrenut, zaokupljen Chopinovim nokturnom, Tom nije bio ni svjestan da su ondje.

Onog trenutka kad je ponovno sjeo za klavir, sviranje mu se neizmjerno poboljšalo. Sve mu se vratilo; vratio se u zaboravljenu zemlju svog djetinjstva, ponovno otkrivajući puteve koji su istodobno bili intenzivno poznati, ali već gotovo zaboravljeni. Kako je okretao note ispred sebe, svaki put bi otkrio da mu je potreban samo podsjetnik i onda bi se otisnuo u glazbu, potpuno zaokupljen festivalom praiskonskih uspomena i neizraženih osjećaja, što bi ga odvelo do

vremena i mjesta koji su bili znatno veći od njega, u transcendentno i božansko stanje.

Na kraju nokturna oboje su zapljeskali.

Tomovo je lice zablistalo kad se okrenuo prema njima.

„Lama Tashi!“ Ustao je od klavira kako bi zagrlio svog susjeda u neočekivanom izrazu naklonosti. „Ne znam kako bih vam ikada mogao zahvaliti“, rekao je. „Vratili ste mi moj život!“

„Molim vas. Nema potrebe“, rekao je Rinpoche. „Drago mi je što ste ponovno otkrili svoju glazbu. Iznimno ste vješti.“

Otišli su na balkon okružen košaricama kadulje koje su raskošno cvjetale. „Ponovno imate babilonske viseće vrtove“, primijetio je lama.

„Nedostajali su mi“, rekla je Tina.

„Oboma su nam nedostajali“, Tom ju je pogledao u oči. Simbolizam cvijeća, kao i buketa u predvorju, bio je očigledan sam po sebi.

Tina je ponudila da će pripremiti čaj, a kad je lama prihvatio, vratila se unutra, ostavivši dvojicu muškaraca dok su jedan uz drugog stajali promatrajući kako tamu osvjetljavaju zvijezde u visinama i treperava svjetla dolje u dolini.

„Mislio sam da se tjednima nećete vratiti“, rekao je Tom. „Izgleda kao da bi svi htjeli dio vas. Čak i moj stari kompa general Hickman.“

Lama Tashi se premještao s noge na nogu.

„Možete biti mirni, ako imate ikakvih problema s ljudima, postavit ćemo prepreku preko ceste, odmah tu pokraj moje ograde. Ne želim da vas uznemiruju neželjeni posjetitelji. Inače će imati posla sa *mnom.“*

„To mi daje sigurnost“, rekao je Rinpoche. „Štitit će me američka vojska!“

„To je najmanje što mogu napraviti.“ Tom nije mogao, a da ne dobaci pogled balkonskom stolcu na kojem je običavao sjediti svake večeri.

Prateći njegov pogled, lama Tashi je rekao: „Klavirska stoličica je bolje mjesto, zar ne?“

„Znatno bolje“, suglasio se Tom osjećajno. A onda se okrenuo i pogledao lamu. „Danas sam gledao vašu poruku. Da ne trebamo obožavati ljude nego pokušavati im biti što sličniji.“

„Prikazali su je?“

„Na svakom kanalu.“ Tom je bio izuzetno ponosan na svog čuvenog susjeda. „Poput svih ostalih, pretpostavljam, nije čudno što bih i ja htio biti poput vas. Ali stvar je u tome što ne mogu meditirati kao vi. Čak i kad bih počeo, kamo bih stigao u ovoj dobi?“

Lama Tashi je sa zaigranim bljeskom susreo intenzivan pogled tih vrlo bistrih plavih očiju. „Što je to određeno što biste željeli oponašati?“ upitao je.

Tom mu je uzvratio pogled. „Upravo to“, rekao je pokazavši prema lami. „Kako vas nikad ništa ne uznemiri. Kao da ste se oslobodili svake potrebe da budete nešto ili netko. Kao da ste se u potpunosti oslobodili svog ja.“

„I vi se toga želite osloboditi?“ upitao je Rinpoche, više zbog Toma nego zbog sebe. „Tog osjećaja svoga ja?“

Tomove su oči zablistale kad je kimnuo.

„Recite mi, Tome, kamo vaše ja odlazi dok svirate?“

Toma je to zateklo. „Ne znam... hoću reći... kad sviram, kad se uistinu prepusti toku, više nemam osjećaj da sam to ja.“ Još dok je govorio počeo je shvaćati što je bila lamina namjera.

„Vrijeme više ne postoji?“

„Ne postoji.“

„Ja više ne postoji?“

Kimnuo je.

„Ne postoji subjekt. Ne postoji objekt. Samo jedno iskustvo?“

„Tako je“, osmjehnuo se.

„Mnogi su putevi koji vode nedualnosti, Tome. Tvoj je klavir. Ne moraš počinjati od početka. Već poznaješ put koji te vodi onamo.“

Kasnije, prije odlaska u krevet, lama Tashi je zastao na svom trijemu. Iznad njega mjesec i zvijezde su plesali kroz svemir ispunjen mogućnostima. Obližnji potok zaokupljeno je žuborio nastavljajući sa svojom životodajnom svrhom. Razmišljao je kako se tijekom protekla dva dana manifestiralo ono što je prije bilo nemanifestirano. Kako su ljudi obratili pažnju na ono što je cijelo vrijeme postojalo, skriveno na vidjelu.

Ako je vanjski izgled odražavao čovjekovu svijest, ako smo mi stvorili svijet takvim kakav jest, i ako je um upravljao našim djelovanjem, što bi se moglo dogoditi kad bismo otkrili da posjedujemo um koji nema ni početka ni kraja? Srce koje je izvor još veće i prirodnije dobrobiti nego što smo ikada i pomislili da je moguće?

Shanti je skočila s prozora kolibe i prišla mu, trljajući se uz njegove noge i obilazeći ga, predući duboko iz grla. Podigao ju je pa su njih dvoje zajedno mogli uživati u noći ispunjenoj obiljem.

„Jako sam sretan što te vidim“, rekao je.

Zajedno su bdjeli u kontemplaciji, kad se nešto drukčije uzdiglo s planine. Večernji povjetarac sa sobom je donio žuborenje klavirske glazbe, *arpeggio* zanosnog trijumfa nakon kojeg su slijedili odjeci dirljive suptilnosti, uzdizanje u visine i ozbiljnost u elementima čarobne drame koja je neprestano bila u potrazi za razrješenjem.

„I to je, draga moja“, rekao je lama Tashi, „zvuk čovjeka koji je pronašao svoj put kući.“

Čitanjem, razmišljanjem i meditiranjem te postupcima koji iz njih slijede, neka svatko tko pročita ovu knjigu pročisti sve negativne karme i nagomila beskonačnu vrlinu. Napredujući pod vodstvom dragocjenih učitelja, htio bih da svi imamo dugačak život, dobro zdravlje i neizmjernu dobrobit.
Kad se oslobodimo svog ja
Okusit ćemo uzvišenu radost prosvjetljenja.

Tada kao Budhe možemo podržavati sva osjetilna bića kroz ovaj univerzalni prostor. Manifestirajući spontano i lagano u bezbroj oblika, htio bih da pomognemo onima koji sebe doživljavaju kao odvojene, kao one koji pate, da što prije shvate vlastitu Budhinu prirodu, tako da svi možemo prebivati u uzvišenom stanju blistave suosjećajnosti i bezgranične mudrosti,
U nedualnosti, velikom blaženstvu i sunyati.

AUTOROVA BILJEŠKA

Instant karma djelo je fikcije. Na neki način. Dao sam sve od sebe kako bih tradicionalna učenja tibetanskog budizma o karmi što točnije prenio. To uključuje i elemente kao što su opći aspekti karme, specifični uzroci određenih posljedica, čimbenici koji karmi daju njezinu moć i koncepti kao što su *bodhichitta* i ovisna priroda stvarnosti.

Scenariji koje sam osmislio kako bih ilustrirao ta načela su, dakako, moje djelo. Neki će čitatelji možda smatrati da sam otišao predaleko. Drugi da nisam otišao dovoljno daleko. Neki će ljudi možda pomisliti da bi bilo korisno opisati druge slučajeve negativnosti u pogledu kojih smo mi ljudi, individualno ili kolektivno, neobično nemarni.

Pišući ovu knjigu pokušao sam stimulirati razmišljanje, potaknuti razgovore i pomoći ljudima da svoj um i srce otvore ideji da bi karma uistinu mogla predstavljati uvjerljivo objašnjenje za činjenicu da svatko od nas stvarnost doživljava na drukčiji način.

Jer ako je *uistinu* točno da je sve u stalnom stanju protočnosti, promjene, postajanja, te ako uzroci koje stvaramo iz trenutka u trenutak zaista dovode do kasnijih posljedica, zacijelo je bitno pitanje koje svatko od nas mora razriješiti upravo ovo: kako najbolje iskoristiti svoj moćan, ali konačan ljudski život kako bismo stvarali najbolje moguće ishode za sebe i za druge?

O AUTORU

DAVID MICHIE (1962.) rođen je u glavnom gradu Zimbabvea, Harareu. Autor je svjetskih uspješnica, u koje se ubrajaju romani iz serije *The Dalai Lama's Cat* (Mačka Dalaj lame), budistički trileri *The Magician of Lhasa* (Čarobnjak iz Lhase) i *The Secret Mantra* (Tajna mantra) te druge knjige, uključujući i publicistička djela: *Buddhism for Busy People* (Budizam za zaposlene), *Buddhism for Pet Lovers* (Budizam za ljubitelje kućnih ljubimaca), *Mindfulness is Better Than Chocolate* (Svjesnost je bolja od čokolade) te *Hurry Up and Meditate* (Požuri i poeni meditirati). Njegove su knjige prevedene na više od trideset jezika i objavljene u pedesetak zemalja.

Godine 2015. osnovao je *Mindful Safari;* vodi turističke grupe po Africi u kojoj je rođen i odrastao, kombinirajući safarije svjesnosti s meditacijom i obilascima neistraženih područja, vanjskih i unutarnjih. Više o njegovu radu možete pročitati na internetskoj stranici: davidmichie.com.

Scan i obrada:
Knjige.Club Books

Knjige. Club